

Dr. Ilkei Csaba
TELEVÍZIÓSOK
RÁDIÓSOK

és az
ÁLLAMBIZTONSÁG

Szerzői Kiadás
2015

Dr. Ilkei Csaba

Televíziósok, rádiósok és az állambiztonság

Szerzői kiadás
2015

Dr. Ilkei Csaba: *Televíziósok, rádiósok és az állambiztonság.*
Szerzői kiadás, Budapest, 2015.

A kötetbe foglalt írások és forrásuk:

Dr. Ilkei Csaba: *A Magyar Televízió mint állambiztonsági fedőszerv*

Forrás:

<http://tdyweb.wbteam.com/Ilkei/MagyarTelevizio/MagyarTelevizo.htm>

Dr. Ilkei Csaba: *MTV: a műsorpolitikát és az objektumot is védte a politikai rendőrség a nézőktől*

Forrás:

<http://www.utolag.com/Ilkei/MTV/MTV.htm>

Dr. Ilkei Csaba: *Az MTV mint az osztályharc kiemelt küzdőtere*

Forrás:

<http://www.utolag.com/Ilkei/MTVOsztalyharc/MTVOsztalyharc.htm>

Dr. Ilkei Csaba: *MRT, MR, MTV – A kemény vonalasok, a reformerek és az állambiztonság*

Forrás:

<http://www.utolag.com/Ilkei/MTVII/MTVII.htm>

Dr. Ilkei Csaba: *Fejezetek a magyar állambiztonság szervezeti és intézménytörténeti rendszeréből (1956-1990), különös tekintettel a politikai rendőrségre*

Forrás:

<http://www.utolag.com/Ilkei/Ugynok/AllamOrg/AllamOrg.htm>

Tipográfia: Cser Ferenc

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	1
Bevezetés	5
A Magyar Televízió mint állambiztonsági fedőszerv	8
Az „Eastern” akció végrehajtása Izraelben	8
Radványi (Reinitz) Dezső államvédelmi alezredes	13
PRO, ÁVO, ÁVH, BM.....	18
A Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya (ÁVO) 1946-1948.....	19
A BM Államvédelmi Hatósága	20
„A” ügyosztály	20
„B” ügyosztály	20
„C” ügyosztály	20
„D” ügyosztály	20
„E” ügyosztály	20
„F” ügyosztály	21
A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály osztályvezetői (1956 – 1962).....	21
Katonai elhárítás:	21
Kémelhárítás:	21
Hírszerzés:.....	21
Közlekedési elhárítás:	21
Belső reakció elhárítás:	21
Ipari elhárítás:	21
Mezőgazdasági elhárítás:	21
Vizsgálati feladatok:	21
Környezet tanulmányozás és figyelés:	22
Operatív technika alkalmazása:	22
Operatív nyilvántartás:	22
Országos Rejtjel Központ:	22
Levélellenőrzés:	22
Rádió elhárítás:	22
Külföldiek ellenőrzése (KEOKH) és Útlevál Osztály:	22
Szabó János r. alezredes a III/I osztályvezetője	22
A III/I (Hírszerző) Csoportfőnökség osztályai (1962-1990)	27
A rejtélyesen aktív III/I-7. osztály	27
Készülődés Izraelbe.....	29
„... az újságíró fedés adta lehetőségekkel élve...”	32
1., Izrael biztonsági helyzete.....	33
2., Vallási ellentétek.....	34
3., A keleti és nyugati zsidóság ellentéte.	34
4., A gazdasági helyzet.	34
5., Az izraeli magyar „emigráció”	34
6., A hivatalos kapcsolatok	37
7., A kereskedelmi forgalom.....	39
8., Turisztikai kapcsolatok	39
A szeptemberi ajánlat	39
Hazarendelés, fegyelmi, nyugállományba helyezés.....	41
MTV: a műsorpolitikát és az objektumot is védte a politikai rendőrség a nézőktől.....	48
A fellázadt néző „ellenséges” levele	51

Budapest, Heves, Szolnok és Csongrád megye nyomoz.....	57
Apja ellen felhasználják belüleges fiát.....	60
Objektumvédelem: a terrorelhárítás csírái	64
Védelmi intézkedések és kudarcok	69
Gyarmati András ügynök hálózata „gyenge és meddő”	77
Anhalt Róbert alezredes: „íróasztal mellől, telefonon”	80
Szelőczei osztályvezető: szorgos káder hiányos ismeretekkel	86
BM III/III. Belső reakció és szabotázselhárító Csoportfőnökség osztályai és osztályvezetői	89
III/III-1. Elhárítás az egyházakban, szektákban, volt szerzetes rendek körében	89
III/III-2. Ifjúságvédelmi elhárítás.....	89
III/III-3. Társadalom ellenes erők elhárítása.....	89
III/III-4. Kulturális elhárítás, vonalas elhárítási területek.....	90
III/III-5. Objektumok védelme.....	90
III/III-6. Szamizdat kiadványok felderítése (1975-től).....	90
III/III-7. Jelentések, nyilvántartás, belső elhárítás (1975-től).....	90
III/III-A Önálló alosztály	90
III/III-B Önálló alosztály	91
BM III/III. Csoportfőnökség vezetői (1962 – 1990)	91
BM III/III. Csoportfőnök-helyettesek (1962 – 1990).....	91
Az MTV mint az osztályharc kiemelt küzdőtere.....	92
Dr. Antalfy Imre („Rádiós”, „Mihály”).....	93
Bencsik Imre („Budai István”)	94
Haynal (Hayn) Kornél („Nyisztor”, „Nyerges”)	96
Budai András („Bányai”, „Bánkúti”)	100
Szalkai Sándor („Újlaki”, „Déry”)	103
Ipper Pál (Államvédelmi százados, ÁVH I/2-b)	109
Sényi (Scheiner) Imre („Gyors” levélcím).....	110
Az osztrák kapcsolat („Robertson” és „Dorland”)	113
Herzum Péter („Tartós”).....	117
Kispál Antal (AG-22 sz. főoperatív SZT-tiszt).....	123
Békés Sándor (AC-25 sz. főoperatív SZT-tiszt).....	125
Egységes Belügyminisztérium	130
I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség (1953-1956)	130
Főcsoportfőnök:	130
I. Kémelhárító Főosztály.....	130
II. Hírszerző Főosztály.....	130
III. Katonai Elhárító Főosztály.....	130
IV. Belső Reakció Elhárító Főosztály.....	130
V. Ipari Szabotázs Elhárító Főosztály.....	130
VI. Mezőgazdasági Szabotázs Elhárító Főosztály	130
VII. Közlekedési és Híradás (Postai) Szabotázs Elhárító Főosztály.....	130
VIII. Környezettanulmányozó és Figyelő Főosztály	131
IX. Operatív Technikai és Rádió Elhárító Főosztály	131
X. Operatív Nyilvántartó Osztály	131
XI. Államtitok Védelmi Osztály	131
XII. K –ellenőrző (Postai), Cenzúra, majd Levéllenőrző Osztály	131
XIII. Kormányőrség Főosztály	131
XIV. Osztály	131
XV. Rejtjel Központ és Hír Osztály	131
MRT, MR, MTV: A kemény vonalasok, a reformerek és az állambiztonság	132

Gimes György („Szemes”)	132
Márványi György („Markó Gábor”, „Gyóni”)	144
Rácz Gábor („Kiss István”)	151
Illés János („Mayer”)	158
Forró Tamás („Szilágyi Ákos”)	161
Hárs István (Államvédelmi ezredes, belügyminiszter-helyettes)	169
1., A „Belügyminisztérium Kollégiuma”	174
2., „Államvédelmi Kollégium”	174
3., „Rendőri Bizottság” (tanácsadó szerv)	175
Komlós János (Államvédelmi őrnagy)	176
A Szerző kiegészítő jegyzete: Dr. Feledi (Fischer) György („Faragó”)	186
Fejezetek a magyar állambiztonság szervezeti és intézménytörténeti rendszeréből (1956-1990), különös tekintettel a politikai rendőrségre	191
Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) 1950-1953 I/2. Belső Reakció Elleni Harc Osztálya	191
A BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökségének vezetői 1962 – 1990	191
III. Főcsoportfőnökök	191
III. Főcsoportfőnök-helyettesek	192
BM ÁB.minh. Titkárságvezetők	192
III/I csoportfőnökök	192
III/II csoportfőnökök	192
III/III csoportfőnökök	192
III/IV csoportfőnökök	192
III/V csoportfőnökök	192
III/1 (vizsgálati) osztályvezetők	192
A BM II/5. Belsőreakció-elhárító Osztályának (Politikai rendőrség) vezetői 1956-1962 között	193
Osztályvezetők:	193
Osztályvezető-helyettesek:	193
A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály Szervezeti egységei (1956 – 1962)	194
A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály osztályvezetői (1956 – 1962)	195
Katonai elhárítás:	195
Kémelhárítás:	195
Hírszerzés:	195
Közlekedési elhárítás:	195
Belső reakció elhárítás:	195
Ipari elhárítás:	195
Mezőgazdasági elhárítás:	195
Vizsgálati feladatok:	195
Környezet tanulmányozás és figyelés:	195
Operatív technika alkalmazása:	196
Operatív nyilvántartás:	196
Országos Rejtjel Központ:	196
Levéllenőrzés:	196
Rádió elhárítás:	196
Külföldiek ellenőrzése (KEOKH) és Útlevel Osztály:	196
A BM II/5 Belsőreakció-elhárító Osztálya (Politikai rendőrség) 1956-1962 között	197
Belügyminiszterek (1944-1990)	199
BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség vezetői (1962-1990)	200
BM III/III. Csoportfőnökség vezetői (1962 – 1990)	201
BM III/III. Csoportfőnök-helyettesek (1962 – 1990)	201
BM III/III. Belső reakció és szabotázselhárító Csoportfőnökség osztályai	202
III/III-1.	202

III/III-2.	202
III/III-3.	202
III/III-4.	203
III/III-5.	203
III/III-6.	203
III/III-7.	203
III/III-A	203
III/III-B	203
A BM. III/III. Csoportfőnökség osztályvezetői:.....	204
III/III-1. Osztály	204
III/III-2. Osztály	204
III/III-3. Osztály	204
III/III-4. Osztály	205
III/III-5. Osztály	205
III/III-6. Osztály	205
III/III-7. Osztály	205
III/III-A. Alosztály	205
III/III-B. Alosztály	205

Bevezetés

A tömegek befolyásolásának legfontosabb hazai intézményei a rendszerváltozás előtt nemcsak az egyeduralkodó politikai párt közvetlen irányítása alatt álltak, hanem az állambiztonsági szolgálatok kiemelt ellenőrzése alatt is. A legfelsőbb politikai akarat párthatározatokban öltött testet, amelyeket kormányzati, államigazgatási és társadalmi szervezetek közvetítettek fentről lefelé a sajtó, a rádió és a televízió számára, végrehajtásukat, az intézmények működését pedig a titkosszolgálatok felügyelték törvényes és törvénytelen eszközökkel, módszerekkel egyaránt.

A három hatalmi szintet – párt, kormány, állambiztonság – közvetlenül a rendszerváltozás előtt külön koordinációs bizottságnak kellett összefognia a „belső ellenzék elleni hatékony fellépés” érdekében. Az irányítás és az ellenőrzés elvtelen összefonódását mutatja, hogy az állambiztonsági főcsoportfőnök: **Harangozó Szilveszter** rendőr altábornagy, belügyminiszter-helyettes a szolgálati utat megkerülve, de a párthierarchia kötelező lépcsőfokait is felrúgva közvetlenül **Aczél Györgynek**, a Politikai Bizottság tagjának referált. Utasításokat hozott fentről lefelé és információkat vitt lentől felfelé. Közvetlenül tájékoztatta a politikai vezetést a hivatásos állomány és az állambiztonsági hálózat meghatározó személyeinek véleményéről, javaslatairól a kritikus kérdések és kényes helyzetek köréből. Így az állambiztonság is alakította a politikát, mert információs privilégiuma és hálózata útján mindent tudott a fecsegő-locsogó, fegyelmezetlen, rendetlen, veszekedő politikusok gyengéiről, botlásairól, megalkuvásairól, s értesüléseit adott időben és helyen hatásosan célba juttatva, ügyek és személyek sorsát döntötte el. Ezt is megtanulta példaképétől: a testvéri KGB-től.

Érdekes lesz látni, ahogyan a hazai tájékoztatás 1956 utáni legfontosabb intézményének, a **Magyar Televíziónak** már a megalapozó első lépéseinél ott volt az állambiztonság és soha nem is vette le figyelő szemét az intézményről, sem a műszaki-technikai fejlesztésről, sem a műsorokról, sem a szervezeti és személyi viszonyok változásairól; hálózatot épített, felderített, elhárított, szankcionált; dezinformált, lejáratott, elszigetelt, kirekesztett.

Az 1962-ben újjászervezett BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség mind az 5 csoportfőnöksége módszeresen behálózta az egyre bővülő létszámú (3600 dolgozó) **MTV**-t. Volt államvédelmi tiszteket, alkalmazottakat helyeztek kulcspozícióba (személyzeti osztály, titkárság, titkos ügykezelés, üzembiztonsági osztály, nemzetközi kapcsolatok főosztálya, stb.), illetve a műsorkészítő szerkesztőségek élére: **Radványi (Reinitz) Dezső** áv. alezredes, **Koós Béla** áv. alezredes, **dr. Váradi György** áv. őrnagy, **Ipper Pál** áv. százados, **Komlós János** áv. őrnagy, **Horváth J. Ferenc** áv. hadnagy; később SZT-tisztek kerültek a pécsi és szegedi stúdiók élére is: **Békés Sándor** AC-25 sz. főoperatív SZT-tiszt és **Kispál Antal** AG-22 sz. főoperatív SZT-tiszt.

A magyar állambiztonság nemcsak az **MR** és az **MTV ideológiai védelméről** gondoskodott, hanem a rendőrséggel együtt védte központi épületeiket, mint **objektumot** a működését megzavaró cselekményektől (pl. illegális behatolás, a legfontosabb épületrészek birtoklása, túszejtés, követelések teljesítésének kiereszkolása, rendbontás, robbantás, stb.).

Ezt a feladatot a politikai rendőrség, a **III/III. Csoportfőnökség 5. osztálya** látta el. Háromféle objektum elhárítását végezte három alosztály:

- a., kiemelt tájékoztatási és hírközlési objektumok (Televízió, Rádió, MTI, Népszabadság székház, MÚOSZ, stb.)
- b., művészeti intézmények (színházak, filmgyár, stúdiók, cirkuszok, stb.)
- c., tudományos intézmények (MTA, egyes kutatóintézetek, tudományos műhelyek, stb.)

Az osztály vezetői a BM III. Főcsoportfőnökség megalakulása (1962) után: **Harangozó Szilveszter** (1962; 1965); **Kiss József** (1963-1964); [Ideiglenesen megszűnt]; **Pálffy Imre** (1976-1983); **Szelőczei István** (1983-1990)

Ez az osztály szorosan együttműködött a kulturális elhárítást végző **III/III-4 osztállyal**, amelynek „vonalas területei” személyekkel és csoportokkal foglalkoztak, szintén három alosztállyal:

- a., radikális ellenzék

b., szektás egykori párttagok, trockisták, álbaldaliak

c., nacionalisták, nemzetiségek

Az osztály vezetői 1962 és 1990 között: **Novák Sándor** (1962-1964); **Harangozó Szilveszter** (1965 -1966); **Kiss József** (1966 – 1969); **Gál Ferenc** (1969-1974); **Horváth József** (1974-1981); **Antal József** (1981-1983); **Esvégh Miklós** (1983-1984); **Forgács Lajos** (1984-1990).

Az MR és az MTV ügynök hálózatában **rugalmas átjárás** volt az egyes csoportfőnökségek között, aszerint, ahogyan a hálózati személy munkaköre változott, mozgott a szerkesztőségek, a vidéki stúdiók vagy a külföldi tudósítói állomáshelyek között.

Például: a III/IV, a katonai elhárítás hálózatát a katonaidejüket töltők köréből építette ki, majd ha a hálózati személy leszerelve civilként bekerült valamelyik tájékoztatási intézménybe, akkor a csoportfőnökség átadta egy másik csoportfőnökségnek. A külpolitikai újságírók, televíziós riporterek, műsorvezetők közül, akik nyelveket beszéltek, s akik közül többen a Szovjetunióban végeztek az IMO-n, vagy más fedőnevet viselő főiskolán – valójában KGB kiképzéssel – az elit csoportfőnökségnek számító III/I. Hírszerző, vagy a III/II. Kémelhárító Csoportfőnökség tudtával és megbízásával utazhattak, tudósíthattak különböző szintű szervezettséggel. Ez a két csoportfőnökség foglalkoztatta a legtöbb sportújságírót is, akik szintén sokat utaztak, de külpolitikus kollégáikhoz hasonlóan itthon is olyan fontos, Nyugatról, NATO országokból, semleges államokból érkezett személyiségekkel kerültek hivatalos kapcsolatba, akikkel a titkosszolgálatnak tervei voltak. A III/V. Operatív Technikai Csoportfőnökség minőségi technikával és avatott műszaki szakemberekkel volt jelent mindkét intézmény épületeiben (lehallgató eszközök, hangrögzítés, rejtett felvevő berendezések, telefonellenőrzés, stb.)

A televíziós és rádiós ügynökhálózat egy másik jellemzője az volt, hogy nem csak „nagy nevek” épült, hanem azt is fontosnak tartotta a szolgálat, hogy a stábokban (a műsorkészítő egységekben) mindig jelen legyen egy „kis ügynök”, akire a legkevésbé gondolnak (pl. gépkocsivezető, világosító, hang technikus, segédoperatőr, felvételvezető, rendező-asszisztens, s mások), ezek mindenkor beosztásáról a hálózat gondoskodott az állambiztonsági összekötő tiszt igénye szerint.

Amikor 1990. január 18-án **Horváth István** belügyminiszter parancsára jogutód nélkül megszűnik a III/III., s szerveződik a III/II. helyett az új kémelhárítás: a február 14-én megalakuló Nemzetbiztonsági Hivatal, annak emberei **Nagy Lajos** ezredes vezetésével nemcsak a III/II.-ből vesznek át hálózati személyeket, hanem a III/III.-ból is **átmentik** azokat, akik vállalják a további szolgálatot. (A III/III.-asok közül egyébként szemezget a katonai hírszerzés és a bűnügyi hálózat is.) A volt politikai rendőrséget kiszolgáló kádárista ügynökökből így lett egyik pillanatról a másikra a rendszerváltás pluralista demokráciáját „hazafias meggyőződéssel” védő új kémelhárító. S miközben aktáikat válogatja az NBH a BM Roosevelti téri székházának pincéjében, az egykori banktrezorban február 2. és 12., majd április 4. és május 15. között, magához véve eltüntet 17-18 ezer kartont, adatlapot az operatív és hálózati nyilvántartókból, melyekkel a mai napig nem tud elszámolni. Nagy Lajos III/I. ezredes, az NBH alkalmatlan és igen kártékony első főigazgatója (1990. február – 1990. október) előbb 2002-ben, majd 2007-ben két televíziós interjúban is bevallja a jól sejtett tényt: igen, egyes fontos hálózati személyek esetében igyekeztek **eltüntetni** a rájuk vonatkozó kompromittáló dokumentumokat.

1990. január 5-én **Németh Miklós** miniszterelnök elhatárolódik a III/III.-nál történetektől (Dunagate, az ellenzéki vezetők további figyelése, lehallgatása), mire a III/III. hivatásos állományából többen "fellázadnak", nyilvánosságra akarnak hozni 6 oldalon kb. 200 nevet, csupa exponált politikus, pártvezető, egyházi méltóság, újságíró, rádiós és televíziós érintettségével. **Pallagi Ferenc** főcsoportfőnök, miniszterhelyettes ezt nem engedte, kért öt napot azzal, hogy ha nem tudja megvédeni őket, akkor nyilvánosságra hozhatják a listát. Tartotta szavát: január 10-én lemondott. Január 17-én **Horváth József** III/III.-as csoportfőnök is. Január 18-án **Horváth István** belügyminiszter jogutód nélkül feloszlatta a III/III.-at, majd 23-án ő is távozott.

Pallagi vezérőrnagy fellázadt tisztjeinek névsora később **két listában** is visszaköszönt: először abban, amelyet 1990 májusában **Németh Miklós** adott át **Antall Józsefnek**, másodszor abban, amely 2005-ben került fel az **Angelfire** internetes oldalára "Szakértő" aláírással. Ez utóbbi ma is

olvasható egy, a világ magyarsága körében roppant népszerű internetes hírportálon, a Londonban szerkesztett www.utolag.com oldalán, /[híreink/ügynöklista](#). A volt állambiztonsági tisztek összeállítása 131 nevet tartalmaz, s nem is egészen alaptalanul, mert szinte minden névhez tartozik valamilyen anyag az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, legfeljebb nem annyi (még), amennyit a jelenlegi törvény a "hálózati személy" minősítéséhez és az "ügynök" fogalmához megkíván.

A rendszerváltozást végigasszisztáló politikai pártok 1990 óta minden olyan kísérletet jégre vittek, amely a volt állambiztonsági főcsoportfőnökség 1990 előtti teljes hálózati és hivatásos névsorának, valamint iratainak nyilvánosságra hozataláról, korlátlan levéltári megismerhetőségéről és az áldozatok információs kárpótlásáról szólt.

A szolgálatok gyakran megvezették a politikusokat, a lebeszélő emberek mindig megindultak, amikor kellett, a politikai pártok fertőzöttségük fokától függően rettentek vissza a jogi lépések következetes végig vitelétől. Például akkor, amikor alkotmánymódosítással kellett volna garantálni a közérdekű nyilvánosság elsőbbségét a jogtalan magánérdekkel szemben. Egyes pártok szerezsenmosdató akció brigádokat vetettek be, küldtek a bíróságra kedvenc ügynökök megmentése érdekében, komikus hazudozás folyt köztudott tényekről.

A kijátszható **átvilágítási törvény** menekülő kikapukat hagyott, megtévesztő hagyatéka csak a társadalom megtévesztésére jó. Sokszor leírtam már: akik papírt lobogtatnak – köztük neves rádiósok és televíziósok –, hogy őket átvilágították, s nem találtak náluk semmit, azok is keveset bizonyítanak. Csupán annyit, hogy nem voltak nyilasok, karhatalmisták, vagy III/III.-asok. De ettől még lehetnek: III/I.-es hírszerzők, III/II.-es kémelhárítók, katonai hírszerzők és katonai elhárítók, szigorúan titkos tisztek, „T”-lakás gazdák, társadalmi kapcsolatok, fogdaügynökök. Sőt, lehet, hogy ténylegesen III/III.-asok voltak, de az átvilágító bírácoknak akkor és ott a négy levéltári bizonyítékból (beszervezési nyilatkozat, jelentés, pénzügyi bizonylat, állambiztonsági nyilvántartó karton) nem állt rendelkezésre legalább kettő, hanem csak egy, továbbá a beszerző, a kapcsolattartó és a vonalvezető állambiztonsági tiszt vallomása sem volt meg, vagy ha megvolt, akkor nem volt terhelő (mert többen szándékosan felejtettek), ebben az esetben a bírác kénytelenek voltak érintetlenséget igazoló papírt kiállítani.

Nem szerepelnek ebben a kötetben azok – Spánn Gábortól Örsi Ferencig – akikről korábban, másutt már írtam. A további kutatás korlátja, hogy a mai napig nem ismert, **nem kutatható** a III/I.-es polgári hírszerzés és a katonai hírszerzés (MNVK2) hálózata, ezek a csoportfőnökségek nem adták át nyilvántartásukat, hálózati dossziéikat az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának. (De a többi csoportfőnökség jogutódjai is számtalan dossziét tartanak vissza indokolatlanul.) A minden kétséget kizáróan leleplező un. **mágnesszalagok** tartalmát 60 évre titkosította az aktuális hatalom, amely a kezdetektől ellenezte az állambiztonsági múlt feltárását, saját céljai érdekében keblére ölelte a hivatásos állományt és a hálózatot, felelős és zsíros állásokba helyezte, kitüntette őket, s magas nyugdíjjal is gondoskodik róluk. A rendszerváltozás elsikkasztói zavartalanul átmentették az állambiztonsági múltat.

A rádiós és televíziós állambiztonsági hálózati személyek (ügynökök, titkos megbízottak, titkos munkatársak) sem tárták fel önként múltjukat, nem kértek bocsánatot, nem adtak sem erkölcsi, sem információs elégtételt az áldozatoknak a nyilvánosság előtt. Pedig megbánás nélkül nincs megbocsátás, a közélet megtisztulása nélkül nincs bizalom, a bűnt be kell vallani és nem elhallgatni. A jövő nemzedékének nemcsak joga, hanem kötelessége is megismerni saját történelmét, legyenek annak lapjai bármennyire is szégyenteljesen sötétek.

A Szerző

A Magyar Televízió mint állambiztonsági fedőszerv

Az „Eastern” akció végrehajtása Izraelben

1987. április utolsó hetében „*Szigorúan titkos! Különösen fontos*” javaslatot hagyott jóvá a BM III. Főcsoportfőnökségének vezetője: **Harangozó Szilveszter** r. altábornagy, aki egyúttal a belügyminiszter állambiztonsági helyettese is volt. Az előterjesztő: **Bogye János** r. vezérőrnagy, a hírszerzés, a III/I. csoportfőnöke, aki egyúttal főcsoportfőnök-helyettes is.

„A fedőszerv”

A tárgy: külföldi utazás. A javaslat rövid:

„*Javaslom, egyben kérem engedélyezni Dr. Szabó János r. alezredes (a BM III/I-7. osztály vezetője) Izraelbe történő kiutazását 1987. május 18-tól június 8-ig.*

Szabó elvtárs feladata: „Presse” fn. ügy ellenőrzése, hálózati lehetőségek felmérése, valamint szakszolgálati kérések teljesítése. Az utazással kapcsolatos valamennyi költséget a kiutazást legalizáló fedőszerv fedezi. (TV)”

Ezt megelőzően április 23-án – a szolgálati útnak megfelelően – a III/I-7. osztály tett javaslatot a hírszerző csoportfőnöknek: Bogye János r. vezérőrnagynak. Az osztály nevében hárman írták alá: Dr. Szabó János r. alezredes osztályvezető, Vaskovics Gyula r. őrnagy, alosztályvezető és Vincze Tibor r. főhadnagy.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-7. Osztály

67-87-445/1987.

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

ENCEDÉLYEZEM:

BOGYE JÁNOS r. vezérőrnagy
főcsoportfőnök-helyettes

Tárgy: "EASTERN" fn. aktív
intézkedésre

J A V A S L A T
Budapest, 1987. április 23.

A Magyar Népköztársaság emigrációs politikájából, az erre vonatkozó párthatározatokból adódó belügyi feladatok végrehajtása során információk keletkeztek az Izraelben élő magyar származású bevándorlókról. A szocialista országokkal való kapcsolatok fejlesztésére, nemzetközi elszigeteltsége enyhítésére irányuló izraeli politika közvetítőjeként az Izraelben élő magyar származású zsidóság aktív kapcsolatépítő tevékenységet kezdett Magyarországra irányába, ezért osztályunk is megkezdte - az emigrációs operatív munka lehetőségeinek felhasználásával - a tanulmányozó-feldolgozó tevékenységet.

A Magyar Televízió Dokumentumműsorok Önálló Szerkesztősége forgatócsoportja, 1987. május 18-tól június 8-ig Izraelbe utazik.

Neves, főleg magyar származású izraeli közéleti személyekkel és szervezetekkel, egyesületekkel interjút készít.

A filmkészítés operatív célja:

- Célszemély-kategóriák tanulmányozása,
- A "Presse" fn. ügy lehetőségeinek helyszíni tanulmányozása,

- Információszerzés,
- Operatív-ügynökhelyzet tanulmányozása.

Az elkészült film felhasználása:

- Későbbi időpontban - megfelelő döntés esetén - az anyag egy része bemutatásra kerül.
- Egyes részletek befolyásolási célra (nyílt vagy szűkkörű bemutatással) használhatók.

A forgatócsoport utazásával kapcsolatos összes költséget (utiköltség, szálloda, napi díj) az MTV és a MAFILM megállapodásának megfelelően a MAFILM fedezi.

A forgatócsoport tagjai ugyanazok, mint az utóbbi években (Radványi Dezső riporter, Kigyós Sándor rendező, Butskó György operatőr, Srankó Géza gyártásvezető).

Javasoljuk, hogy Dr. Szabó János r. alezredes, a BM III/I-7. Osztály vezetője szerkesztőként utazzon a forgatócsoporttal. Költségeit szintén a MAFILM fedezi.

Szabó Elytárs Dr. Kiss Károly néven (fedő) szolgálattí utlevéllel utazik. Vizum beszerzését az egész forgatócsoport részére az MTV intézi.

A fentiek alapján kérjük a javaslat jóváhagyását.

VASKOVICS GYULA r. őrnagy
alosztályvezető

VINCZE TIBOR r. főhadgy.

DR. SZABÓ JÁNOS r. alezredes
osztályvezető

Készült: 1 pld/2 lap
Készítette: VT/DM.
Nytsz: 344 - 103 / 1987.

AK-496

A hírszerzés 7. osztályának javaslata az izraeli fedőakcióra (01. és 02. oldal)

Ez a javaslat már kevésbé szükséges, s kiderülnek belőle a politikai indítékok is. A pontosság kedvéért szó szerint idézem:

„A Magyar Népköztársaság emigrációs politikájából, az erre vonatkozó párthatározatokból adódó belügyi feladatok végrehajtása során információk keletkeztek az Izraelben élő magyar származású bevándorlókról. A szocialista országokkal való kapcsolatok fejlesztésére, nemzetközi elszigeteltsége enyhítésére irányuló izraeli politika közvetítőjeként az Izraelben élő magyar származású zsidóság aktív kapcsolatépítő tevékenységet kezdett Magyarországra irányába, ezért osztályunk is megkezdte – az emigrációs operatív munka lehetőségeinek felhasználásával – a tanulmányozó-feldolgozó tevékenységet.

A Magyar Televízió Dokumentum műsorok Önálló Szerkesztősége forgatócsoportja 1987. május 18-tól június 8-ig Izraelbe utazik.

Neves, főleg magyar származású izraeli közéleti személyekkel és szervezetekkel, egyesületekkel interjút készít.

Harangozó Szilveszter és Ilkei Csaba a Nemzetbiztonsági Bizottság ülésén 1990-ben

A filmkészítés operatív célja:

Célszemély-kategóriák tanulmányozása,

A „Presse” fn. ügy lehetőségeinek helyszíni tanulmányozása,

Információszerzés,

Operatív ügynökhelyzet tanulmányozása.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I. Csoportfőnökség

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

JÓVÁHAGYOM:

HARANGOZÓ SZILVESZTER r. altábornagy
miniszterhelyettes

2007-12-05

Tárgy: Külföldi utazásra

J A V A S L A T
Budapest, 1987. április .

javaslom, egyben kérem engedélyezni DR. SZABÓ JÁNOS r. alezredes
(a BM III/1-7. osztály vezetője) Izraelbe történő kiutazását 1987.
május 18-tól június 8-ig.

Szabó elvtárs feladata: "PRESSE" fn. ügy ellenőrzése, hálózati le-
hetőségek felmerése, valamint szakszolgálati kérések teljesítése.

Az utazással kapcsolatos valamennyi költséget a kiutazást legali-
záló fedőszerv fedezi. (TV)

BOGYE JÁNOS r. vezérőrnagy
főcsoportfőnök-helyettes

Harangozó altábornagy jóváhagyta Bogye János előterjesztését

Az elkészült film felhasználása:

Későbbi időpontban – megfelelő döntés esetén – az anyag egy része bemutatásra kerül,

Egyes részletek befolyásolási célra (nyílt vagy szűk körű bemutatással) használhatók.

A forgatócsoport utazásával kapcsolatos összes költséget (úti költség, szálloda, napidíj), az MTV és a MAFILM megállapodásának megfelelően a MAFILM fedezi.

A forgatócsoport tagjai ugyanazok, mint az utóbbi években (Radványi Dezső riporter, Kígyós Sándor rendező, Butskó György operatőr, Srankó Géza gyártásvezető.)

Javasoljuk, hogy Dr. Szabó János r. alezredes, a BM III/I-7. Osztály vezetője szerkesztőként utazzon a forgatócsoporttal. Költségeit szintén a MAFILM fedezi.

Szabó Elvtárs Dr. Kiss Károly néven (fedő) szolgálati útlevelemmel utazik, Vízum beszerzését az egész csoport részére az MTV intézi.

A fentiek alapján kérjük a javaslat jóváhagyását.” (ÁBTL, 3.2.10. A.146)

A javaslatot elfogadta Bogye János r. vezérőrnagy csoportfőnök és jóváhagyásra felterjesztette a főcsoportfőnökhöz: Harangozó Szilveszter r. altábornagyhoz, aki engedélyezte az akciót.

A Magyar Televízióban legalább két embernek kellett tudnia az akcióról: a pártközpontból érkezett **Bereczky Gyula** elnöknek (1988-tól az MSZMP Központi Bizottságának tagja) és a Politikai Adások Főszerkesztősége vezetőjének: **Medveczky Lászlónak**, a Népszabadság volt moszkvai tudósítójának, akihez a Radványi vezette dokumentumfilm készítő műhely tartozott. (Medveczky László fia: Balázs, ma a Magyar Televízió vezérigazgatója.)

Radványi (Reinitz) Dezső államvédelmi alezredes

Radványi (Reinitz) Dezső 1922. február 16-án született Budapesten. Anyja: Hölczermacher Olga jegyszedő a Magyar Színházban, apja, Reinitz Károly ugyanott díszletező munkás, a nyári szezonban mindketten kabinosok a csillaghegyi strandon. Apját – aki „szervezett munkás” volt – 1944-ben a nyilasok elhurcolták és megölték. Anyja 1945 után nyolc éven át üzemi párttitkár (MKP-MDP). Húga: Nádainé Györgyné (Bp. 1925.) szintén 1945-ös párttag, 1948-ig gyári munkás, akkor kiemelik, főkönyvelői beosztásba kerül. Sógora minisztériumi osztályvezető.

Radványi (Reinitz) Dezső államvédelmi alezredes

Radványi hat osztályt végzett, majd síkburkoló tanonc lett a Lehel úti SILK Harisnyagyárban, ahol 1936-tól 1945-ig dolgozott. 1938-ban belépett a Textilmunkások Szakszervezetébe, ott 1945-ig ifi, majd gyári bizalmi, egy ideig pénztáros is. 1942-ben felveszik a Szociáldemokrata Pártba. Munkaszolgálatos 1943. októbertől 1944 februárjáig a XIII/2 zászlóaljban az erdélyi Berecken. „*A munkásmozgalom régi harcosa*” jelzöt nem érdemelte ki, illegális feladatként csupán röpcédulázott 1944-ben. 1945-től az MKP tagja, követi a párt átalakulását: MDP, majd MSZMP-tag, 1957. júniusában MSZMP Intéző Bizottsági tag a BM-ben.

1945 január 16-án ott volt a Magyar Kommunista párt V. kerületi szervezetének megalapításánál. Két nappal később a kerületi rendőrkapitányság megszervezésével bízták meg. Január 18-tól az V. kerületi, majd májustól augusztusig a XIII. kerületi **politikai rendészeti** csoport vezetője. Augusztustól decemberig a IV.-IX. kerületi kapitányság összevont politikai rendészeti csoportjának vezetője. 1946-tól a budapesti kerületek politikai rendészeti osztályvezetője. Megalakulásától (1946 október) tagja a Magyar Államrendőrség **Államvédelmi Osztálynak (ÁVO)**. 1946-ban r. hadnagy, 1947-ben r. főhadnagy, 1948-ban r. százados. 1948/49-ben 6 hetes pártiskolát végzett Kőbányán. Semmilyen nyelven nem beszélt.

1948-ban megnősült. Felesége, Budai Friderika (1923, Fuchs Ilona) varrónő, egy szabómester lánya. 1945-től az MKP tagja. A forradalomig egy kisipari szövetkezet elnöke és a pesterzsébeti pártbizottság külső munkatársa. Júlia nevű lányuk 1957-ben született.

A Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága megalakulásakor (1948. szeptember 10) a hat ügyosztályon belül a „D” ügyosztály XII. üzemi alosztályának vezetőjeként ipari szabotázs elhárító. 1949 januárjától 1950 januárjáig ugyanott osztályvezető-helyettes, január 1-én őrnaggyá léptették elő. (1949 december 28-tól az Államvédelmi Hatóságot a Belügyminisztériumtól szervezetileg függetlenítették és közvetlenül a **Minisztertanács alá rendelték**. Ekkor volt hatalma csúcson az ÁVH.)

Farkas Vladimir

Radványi Dezső az ÁVH őrnagya 1950. januártól márciusig a Vizsgálati Osztály csoportvezetője, márciustól szeptemberig a Katonai Elhárító Osztály alosztályvezetője.

A Standard pert megelőző könyörtelen vizsgálatok irányítójaként vált ismertté, a letartóztatottakat verték és megkínózták. Az 1950. február 17-i bírósági tárgyaláson kémkedés és idegen hatalmaknak szolgáltatott adatok miatt halálra ítélték majd kivégezték Geiger Imre vezérigazgatót, akárcsak Radó Zoltán minisztériumi főosztályvezetőt. Őt vádlott hosszú börtönbüntetést kapott, összesen 18 személyt ítélték el.

Radványi őrnagyot 1950. szeptemberében tartóztatták le. 1951 februárjában izgatás és szolgálati titoksértés miatt 6 évre

ítélték.

A jól értesültek ezt annak tudták be, hogy Radványi tagja volt a Péter Gábor helyettese: Szűcs Ernő vezetésével működött **titkos csoportnak**, amely az ÁVH elit grémiumaként még a **párt vezetőit is ellenőrizhette**.

Erről a különleges, roppant zárt és jól elkülönült csoportról Farkas Mihály volt honvédelmi miniszter, PB-tag fia: **Farkas Vladimir** államvédelmi alezredes a következőket írta 1990-ben megjelent „*Nincs mentség*” című könyvében:

„...az ÁVH-n Szűcs Ernő közvetlen irányítása alatt hivatalosan is létrejött egy különleges rendeltetésű nyomozati csoport, amelynek tevékenységét szigorú titokzatosság vette körül. E csoportba tartozott többek között Radványi Dezső és barátja Kovács István, akiket később, 1950 őszén Szűcs Ernővel és testvérével, Szűcs Miklóssal együtt szovjet kezdeményezésre letartóztattak. A pletykák szerint e csoport valódi szürke eminenciása azonban Soós Vera volt, aki tudtommal a hatvanas években öngyilkosságot követett el. 1950 őszén tudtam meg Péter Gábortól, hogy Szűcs Ernő ügynöki hálózatához köztisztletnek örvendő magas párt-és ál-

lami funkcionáriusok sora tartozott. Közülük nem egy 1956 után minden alkalmat felhasználta annak bizonyítására, hogyan állt ellen a Rákosi-klikk önkényuralmának, és élharcosként bélyegezte meg az ÁVH terrorját.

Ugyancsak Péter Gábortól tudom, hogy ez a Szűcs Ernő vezette titkos csoport Csont Ferenc és Pozsonyi (Popper) Endre révén önálló üzleti vállalkozásokat folytatott annak érdekében, hogy független, pénzügyi alappal rendelkezzen a szigorúan titkos tevékenységének finanszírozására. Mindkettőjüket 1950 őszén a Szűcs testvérekkel együtttartóztatták le. Pozsonyi (Popper) Endrével jóban voltam. Mellettünk, az Orsó utcában laktak. Tudomásom szerint a váci börtönben halt meg, számomra ismeretlen körülmények között, egyes információk szerint öngyilkos lett.

Szűcs Ernőnek azért is szüksége lehetett külön pénzügyi alapra, mert ha volt az ÁVH-n belül szervezeti egység, amely nem volt hajlandó kritikátlanul eleget tenni Péter Gábor, illetve Szűcs Ernő utasításainak, az két régi kommunista, Érsek Tibor és Salgó Erzsébet volt, akik az ÁVH gazdasági és pénzügyi apparátusát vezették. Ők nem egyszer panaszkodtak nekem, hogy például az a speciális gazdasági egység, amely Csapó Andor vezetése alatt tevékenkedett Péter Gábor megbízásainak végrehajtásán, milyen felelőtlenül gazdálkodik. Egyetlen alkalommal próbáltam Péter Gábornak jelenteni ezeket az észrevételeket. Azzal hárította el azokat, hogy Érsek és Salgó hiúságát bántja, hogy a legbizalmasabb jellegű feladatok megoldásába nem vonja be őket. Ez azonban Péter szerint egyáltalán nem a bizalmatlanság jele, hanem csupán az operatív ügyintézkedést szolgálja.”

Szűcs Ernőt és testvérét Miklóst a szovjet MGB ezredesének: Jevdokimenkonak a parancsára tartóztatták le, idegen hatalmak javára végzett kémkedés címén. Vele együtt fogták le a titkos csoportot, melynek tagjai voltak: **Radványi Dezső**, Kovács István, Vándor Ferenc, Havas Oszkár, Csont Ferenc, Pozsonyi Endre, Csillag Vera, Soós Vera, Berán Iván, Fehér Sándor.

Szűcs Ernő irányította és beosztottjai bonyolították a Rajk ügyet, a szociáldemokraták ellen foganatosított terrorintézkedéseket, továbbá a hét kivégzést eredményező un. tábornoki pert: a Sólyom ügyet.

Szűcs Ernőt és testvérét később az Andrássy út 60. pincéjében agyonverték. A verő brigád tagjai voltak: Princz Gyula, Bánkúti Antal, Réh Alajos és Köteles Henrik ÁVH tisztek és Dr. Bálint István, az ÁVH vezető orvosa. Szűcs beosztottjait internálták vagy börtönbe zárták.

Radványit 1953. szeptember 27-én közkegyelem folytán szabadlábra helyezték. A Klement Gottwald Villamossági Gyárban helyezkedett el. 1953. november 30-án hazafias alapon hálózati ügynöknek szervezték be „**Rimai Bálint**” fedőnéven.

1954. augusztusában a Legfelsőbb Bíróság büncselekmény hiányában felmentette és visszakerült az 1953. július 7-től átszervezett **egységes Belügyminisztérium** állományába. Az **I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökségen** 1954. októberétől a VII. Közlekedési és Híradás Elhárító Főosztályon osztályvezető. 1956. április 4-én rendőr alezredessé léptették elő.

1956-os szerepéről Radványi Dezső alezredes így ír önéletrajzában:

„Október 23-tól szolgálatban voltam, majd a szovjet csapatokkal Ócsán, a visszatéréstől nyomban operatív munkán. Ezt igazolja: Perényi Gyula őrnagy, Ács Ferenc ezredes és azok, akik a közlekedési elhárításnál dolgoztak és dolgoznak.” (ÁBTL, 2.8.1. 4599)

A forradalom leverése után újra operatív munkát kap: a **BM II. Politikai Nyomozó Főosztály** 4. osztályán, a közlekedési elhárításnál alosztályvezető.

1957. májusától a **Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztályának** lett a vezetője. (E mellett 1958. április 1. és 1959. november 30. között a BM Testnevelési és Sportbizottság tagja.)

J A V A S L A T

Radványi Dezső - "Rimai Bálint" fedőnevű ügynök -
B.31861. számú dossziéjének megsemmisítésére.

RADVÁNYI DEZSŐ /1922. Budapest, Holczmacher Olga/ volt áv. őrnagy, budapesti lakost 1950-ben a munkásmozgalmi emberek ellen indított törvénytörő eljárások során "Egyedi-ügy"-ben elítélték, 1953. szeptember 27-én szabadlábra helyezték.

A Klement Gottwald Villamosági Gyárba helyezkedett el, 1953. november 30-án házfias alapon beszervezték.

1954. augusztusában a Legfelsőbb Bíróság bűncselekmény hiányában felmentette és visszakerült a Belügyminisztérium állományába.

Ennek alapján 1954. szeptemberében - titoktartási nyilatkozat vételénélkül - a hálózathoz kizárták.

A fentiek alapján javasolom:

A B.31861. számú 24 lapot tartalmazó Radványi Dezső - "Rimai Bálint" fedőnevű - ügynökre nyitott "B" dosszié megsemmisítését, az önéletrajz /7. oldal/, a kizárási javaslat /24. oldal/ kiemelését és a megsemmisítési javaslatához való csatolását.

V-4

B u d a p e s t, 1974. december 19.

Mohai István
Mohai István r. őrnagy

J ó v á h a g y o m :

V. Balint
Viczián István r. alezredes
osztályvezető

„Rimai Bálint” fedőnevű ügynökként beszervezték 1953 novemberében

Eskütételi jegyzőkönyv

En Radványi Dezső ..... a dolgozó magyar nép fia esküszöm, hogy a Magyar Népköztársaságnak hűséges őr leszek.

A Népköztársaság Alkotmányához, törvényeihez és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány rendelkezéseihez híven, becsülettel teljesítem kötelességemet. Előljáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem.

Esküszöm, hogy hazámnak, a szocializmust építő Magyar Népköztársaságnak, dolgozó népünk hatalmának és rendjének hűséges és tántoríthatatlan őrzője és védelmezője leszek minden ellenséggel szemben, ha kell életem és vérem feláldozásával is.

Esküszöm, hogy előjáróinkat, zászlóinkat és elvtársaimat megvédem, fegyvereinket és egyéb harci eszközeinket el nem hagyom. A szolgálati ismereteket elsajátítom. Példaadóan viselkedem és a fegyelmet minden törvényes eszközzel fenntartom. Alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom, őket öntudatos hazafiakká és a proletár internacionalizmus harcossává nevelem.

Az állami és más népi vagyont megőrzöm és megőriztetem. Az államtitkot, a hivatali és szolgálati titkot híven megőrzöm.

Szolgálatban és szolgálaton kívül egyaránt népünk igaz fiához méltó módon viselkedem, becsülettel élek és halok.

Ha pedig a törvényeket megsértem, eskümet megszegem, sújtsa a Népköztársaság törvénye és dolgozó népünk megvetése.

Budapest, 1957. .... június ..... hó 21. nap.

.....
eskütevő

.....
parancsnok

Esküjét Biszku Béla belügyminiszter előtt tette le

Munkájának hanyag ellátása miatt 1959. november 15-én beosztásából felmentették, leszerelték és átengedték a **Magyar Rádió és Televízióhoz**. Felmentését 1959. október 24-én Horváth Gyula BM miniszter-helyettes kérte, mert Radványi Dezső „... a propagandamunka mellett elhanyagolta a nevelőmunka irányítását, holott ennek az osztálynak ez a központi feladata.” (Az 1962-63-as személyzeti tisztogatások után további, az államvédelmi múltjuk miatt teherre vált főtisztek kerültek vezető polgári beosztásba, az MTV-nél – többek között – **Koós Béla** alezredes, az ÁVH volt párttitkára az Ifjúsági Osztályra, **dr. Váradi György** őrnagy a színházi rovathoz, **Komlós János** százados pedig megkülönböztetett külsős szerződéssel a Szórakoztató Főszerkesztőségre.)

Radványi elvtársnak hiányossága, hogy a propagandamunka mellett, elhanyagolta a nevelőmunka irányítását, holott ennek az osztálynak ez a központi feladata. Mivel ezt a feladatát Radványi elvtárs nem tudta betölteni, ezért javasolom jelenlegi beosztásából felmenteni.

B u d a p e s t, 1959. október 24.

Horváth Gyula :/
miniszterhelyettes.

Horváth miniszterhelyettes: „Elhanyagolta a nevelőmunka irányítását...javaslom felmenteni.”

Radványi alezredes belügyi szolgálatot teljesített: 1945. január 18-tól 1959. november 15-ig. Elbocsátási parancs szám: BM 465/59. Szolgálati idejének kezdetét később 1942. január 1-től ismerik el, akkor lépett be a Szociáldemokrata Pártba.

Államvédelmi és belügyi szolgálatával kilenc kitüntetést érdemelt ki, köztük a Magyar Népköztársaság Érdemrendjének arany fokozatát és a Magyar Népköztársaság Kiváló Szolgálatért Érdemrendjét. Rangját a Magyar Néphadsereg elismerte, így a honvédség tartalékos alezredese maradt.

A Magyar Televízióban mindvégig a dokumentum filmeket készítő szerkesztőséget vezette, a rendszerváltást megelőzően **önálló osztályvezető** beosztásban.

Péter Gábor és Kádár János

A szerkesztőség a Politikai Adások Főszerkesztőségéhez tartozott.

PRO, ÁVO, ÁVH, BM

1944 december végén az Ideiglenes Nemzeti Kormány Debrecenben elhatározza, hogy a BM-en belül (a miniszter: Erdei Ferenc) meg kell szervezni az államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályát.

Budapesten 1945. január 17-én (hivatalosan február 2-án) megalakul a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának **Politikai Rendészeti Osztálya (PRO)** **Péter Gábor** vezetésével, akinek helyettese a szovjet Állambiztonsági Népbiztosság ezredese: Kovács János. A vidéki rendészetet a BM Politikai Nyomozó Osztálya irányítja, élén **Tömpe András**sal.

Január második felében a Városliget fasor 34-36 szám alatti épületbe költözött az NKGB, az első összekötő egy Orlov nevű civil ruhás tiszt volt tanácsosi rangban,

majd márciusban megérkezett **Fjodor Bjelkin** államvédelmi tábornok, a kelet-európai szovjet elhárító főparancsnokság vezetője bádeni székhellyel.

1946 októberében jött létre a Magyar Államrendőrség **Államvédelmi Osztálya** (ÁVO), a belügyminiszter **Rajk László** felügyeletével.

1948 szeptember 10-én megalakul a BM **Államvédelmi Hatósága**, mely alá rendelik a külföldiek ellenőrzését, az útlevél osztályt, a határ-, a folyam- és légirendészetet. A belügyminiszter: **Kádár János**.

1949 december 28-án közvetlenül a **Minisztertanács** alá rendelik az **Államvédelmi Hatóságot**, ide kerül a HM Katonapolitikai Főcsoportfőnöksége (katonai hírszerzés és elhárítás) és a Honvéd Hátőrőrség is.

A fegyveres testületek és a párt káderosztályának felügyeletét **Farkas Mihály**, a párt főtitkár-helyettese látta el, aki közvetlenül Rákosinak referált az államvédelem ügyeiben.

1953-ban, a párt júniusi központi vezetőségi ülésének határozata alapján összevonják a BM-et és az ÁVH-t **egységes Belügyminisztériumként**, amelyben egységes főosztályok látták el a rendőri, államvédelmi, büntetés-végrehajtási, tűzoltósági és légoltalmi feladatokat. Belügyminiszter: **Gerő Ernő**. Péter Gábor helyébe egyik helyettese, a határőrség parancsnoka: Piros László lép. Az ÁVH megszüntetéséről nem rendelkezett nyilvános jogszabály.

Farkas Mihály

A Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya (ÁVO) 1946-1948

Az ÁVO központi szervezetének 16 alosztályából a következők voltak a meghatározók:

- I.** alosztály: Hírszerzés és elhárítás a politikai pártokkal, illegális szervezetekkel szemben;
- II.** alosztály: Külföldi hírszerzés és elhárítás. A magyar emigráció megfigyelése;
- III.** alosztály: Egyházakkal szembeni hírszerzés és elhárítás;
- VII.** alosztály: Üzemi szabotázs elhárítása. Hírszerzés az egyházi szervezetekben és társadalmi egyesületekben;
- VIII.** alosztály: Nyílt nyomozások lefolytatása a népügyészség mellett működő ÁVO kirendeltséggel együtt;
- IX.** alosztály: Technikai eszközök biztosítása. Levél-, távirat-, telefonellenőrzés. Rádiófelderítés és elhárítás. Fényképezés, rejtjelezés, helyszínelés.
- X.** alosztály: Nyilvántartás;
- XII.** alosztály: Postai levélforgalom ellenőrzése;
- XIII.** alosztály: Környezet tanulmányozás, figyelés.

A BM Államvédelmi Hatósága

(1948. szeptember 10 – 1949. december 28)

„A” ügyosztály

Az ÁVH vezetőjének, Péter Gábor altábornagynak a közvetlen felügyeletével

- I.** alosztály: Szervezés (vezető.: Tihanyi János őrnagy, helyettes.: Bauer Miklós őrnagy)
- II.** alosztály: Határ-, folyam- és légirendészet (v.: dr. Janikovszky Béla alezredes, h.: Érsek Tibor alezredes)
- BM. ÁVH-kirendeltség, állandó belügyminisztériumi összekötő (v.: Sándor Imre százados)
- Főorvosi Hivatal (v.: dr. Bálint István alezredes)

„B” ügyosztály

Operatív ügyek (v.: Szűcs Ernő ezredes)

- III.** alosztály: Belföldi ügyek (v.: Horváth Sándor alezredes, h.: Nagykárolyi Márton őrnagy)
- IV.** alosztály: Külföldi elhárítás (v.: Dékán István alezredes, h.: Jámbor József százados)
- V.** alosztály: Határon túli hírszerzés (v.: Szarvas Pál őrnagy)
- VI.** alosztály: Megfigyelés, akciók (v.: Réh Lajos százados, h.: Jávor Miklós főhadnagy)
- VII.** alosztály: Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hivatal (v.: Balázs József alezredes)
- Központi Operatív Nyilvántartó csoport (v.: Balogh Mária II. o. ft.)

„C” ügyosztály

Hatósági ügyosztály (v.: dr. Timár István ezredes)

- VIII.** alosztály: Nyílt nyomozás (v.: dr. Décsi Gyula alezredes, h.: Pál Ákos alezredes)
- IX.** alosztály: Államrendészet (v.: Schwerteczky Ferenc főhadnagy)
- X.** alosztály: Nyilvántartó (v.: Hegedűs Ferenc őrnagy, h.: Kutas Imre százados)
- XI.** alosztály: Útlevelelügyek (v.: Weller Antal őrnagy, h.: Kiss József százados)

„D” ügyosztály

Technikai és operatív ügyosztály (v.: Száberszky József ezredes)

- XII.** alosztály. Üzemi (v.: Radványi Dezső százados, h.: Bolgár Pál főhadnagy)
- XIII.** alosztály: Tömeghálózati (v.: Kovács István százados, h.: Wenczel Andor főhadnagy)
- XIV.** alosztály: Technika (v.: Száberszky József ezredes, h.: Farkas Vladimir százados)
- XV.** alosztály: Információ (v.: Wágner Anna százados, h.: Szendy György százados)
- XVI.** alosztály: Vidéki (v.: Imre Mátyás, h.: Rajnai Sándor főhadnagy)

„E” ügyosztály

Karhatalmi (v.: Kajli József őrnagy)

- XVII.** alosztály: Biztonsági (v.: Tatár Aladár százados, h.: Bizony Károly főhadnagy)
- XVIII.** alosztály: Őrségi és karhatalmi (v.: Kajli József őrnagy, h.: Somkuti Jakab százados)

„F” ügyosztály

Ellátó Hivatal (v.: Ormay István ezredes)

XIX. alosztály: Gazdasági és műszaki (v.: Szabolcsi Mihály őrnagy)

XX. alosztály: Épületkezelés (v.: Csapó Andor őrnagy)

- Őrszemélyzet gazdasági ügyei csoport

A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály osztályvezetői (1956 – 1962)

Katonai elhárítás:

Nagy József alezredes 1961. október – 1962. augusztus

Selmeczi György ezredes 1956. november – 1961. szeptember

Kémelhárítás:

Hazai Jenő ezredes 1957. április – 1962. július

Turcsán József alezredes (?) – 1957. április

Hírszerzés:

Komornik Vilmos alezredes 1962. július – augusztus

Vértés János őrnagy 1961. március – 1962. július

Tömpe András vezérőrnagy 1959. május – 1961. március

Móro István alezredes 1956. november – 1959. május

Közlekedési elhárítás:

Perényi Gyula alezredes 1957. április – 1962. május

Belső reakció elhárítás:

Geréb Sándor százados 1962. július – augusztus

Hollós Ervin alezredes 1957. április – 1962. július

Radványi Kálmán őrnagy 1957. január – április

Földes György százados 1956. november – december

Ipari elhárítás:

Kucsera László ezredes 1957. május – 1962. május

Szőke Béla őrnagy 1956. november – 1957. április

Mezőgazdasági elhárítás:

Havasi László alezredes 1961. március – 1962. május

Rác Sándor őrnagy 1958. október – 1961. március

Dáni János alezredes 1957. május – 1958. június

Vizsgálati feladatok:

Köteles István őrnagy 1962. február – augusztus

Mérő Károly alezredes 1960. augusztus – 1962. február

Korom Mihály alezredes 1958. december – 1960. augusztus

Szalma József alezredes 1956. november – 1958. december

Környezet tanulmányozás és figyelés:

Jámbor József alezredes 1961. október – 1962. augusztus

Beszédes Károly alezredes 1961. január – október

Dobróka János alezredes 1957. január – 1961. január

Operatív technika alkalmazása:

Markó Imre alezredes 1957. május – 1962. augusztus

Novák Sándor őrnagy 1957. március – május

Némethi Tibor százados 1956. november – 1957 február

Operatív nyilvántartás:

Ács Ferenc ezredes 1957. március – 1962. május

Országos Rejtjel Központ:

Kunos László alezredes 1957. május – 1962. augusztus

Levélellenőrzés:

Varga Antalné százados 1962. március – augusztus

Takács Imre alezredes 1959. november – 1962. március

Hidegkúti Károly őrnagy 1957. május – 1959. november

Rádió elhárítás:

B. Kiss István őrnagy 1959. március – 1962. augusztus

Külföldiek ellenőrzése (KEOKH) és Útlevál Osztály:

Szívós Péter alezredes 1962. július – augusztus

Tatai József alezredes 1956. december – 1962. június

Szabó János r. alezredes a III/I osztályvezetője

Szabó János 1947. augusztus 25-én született Budapesten.

Apja: Szabó (Löwy) István Alfréd (1911. január 16, Mecsekszabolcs, Keleti Kamilla) építész-mérnök, diplomáját Drezdában szerezte. 1936-ban kapcsolódott be a munkásmozgalomba, Franciaországban dolgozott, ott lett tagja a Francia Kommunista Pártnak. Részt vett a spanyol polgárháborúban (1936-1939), a Nemzetközi Brigádok gépkocsioszlopának politikai biztosa. A vereség után Franciaországban különböző táborokba internálták. 1940-ben szovjet segítséggel szabadult, miután megkapta a szovjet állampolgárságot.

1941-ben pártutasításra visszatér Magyarországra, az illegális sajtóban kap feladatot. *„Ennek terjesztése közben egy kapcsolat lebukása után őt is őrizetbe vették (1942), de nem tudta elviselni a nehéz körülményeket és egy elvtársat rajta keresztül őrizetbe vettek.”* (BM III/I-10 Osztály, 1971.) Börtönbüntetésre ítélték, szabadulása után 1944-ben mint munkaszolgálatost egy büntetőszázaddal a frontra akarták vinni, de megszökött és 1945-ig álnéven bujkált az országban.

„1945-ben közölték vele, hogy letartóztatása alatti magatartása miatt a pártból kizárták, de pár hónap múlva behívták a pártközpontba és azt a tájékoztatást kapta, hogy mint új párttagot ismerik el, azóta párttag.” (BM III/I-10 Osztály, 1971) Munkásmozgalmi tevékenysége elismeréseként megkapta a Szocialista Hazáért Érdemrendet és a Magyar Szabadság Érdemrendet.

1945 és 1950 között a XIV. kerületi elöljáróságon mérnök, a Jóvátételi Hivatalnál műszaki főtanácsos, a Ferunion Külkereskedelmi Vállalatnál és az ERIK-nél főosztályvezető. 1950-ben alapító tagja az Erőmű Beruházási Vállalatnak, amelynek prágai megbízottja 1950-1954, majd 1956-1960 között. (1954-től 1956-ig a tiszapalkonyai kirendeltséget vezette.) 1960-tól a vállalat berlini kirendeltség vezetője.

„Az ellenforradalmat Prágában éltük át. Ennek köszönhető, hogy Édesapám életben maradt, tudniillik az ellenforradalmárok feketelistáján szerepelt az ő neve is.” – írja önéletrajzában fia, Szabó János.

Politikailag képzett, széles látókörű, megbízható, a rendszer őszinte híve. Ennek alapján szervezik be „T”lakásgazdának is. Erről ezt írja egy feljegyzésében a III/I-10 Osztály:

„Szabó Istvánt mint „T” lakásgazdát 1959-ben szervezte be a BRFK III. Osztály V. osztálya, mivel nevezett ez időben már külföldi kihelyezésen volt és lakását kívánták használni. A beszerzés 1959. július 20-án megtörtént, Szabó István és felesége vállalta, melyet nyilatkozatban rögzítettek. Azonban a lakást nem használhatták, mert mint utóbb kiderült, az illetékes operatív beosztott megfélemedezett a többi lakás priorálásáról és így nem tudhatta, hogy a házban már van egy „T” lakás ugyancsak a BRFK Pol. Osztálynak. Tihanyi elvtárs utasítására a lakásgazdát törölték a hálózathoz és anyagát irattárba helyezték.”

Szabó István 1973-ban ment nyugdíjba.

Szabó János anyja: Szabó Istvánné Forró Ilona (1921. november 28, Aranyosmarót, Funk Adél) Szabó István második felesége, 1947-ben kötöttek házasságot. (*„Első feleségét, mint vallása miatt üldözött személyt a múltban Kistarcsára internálták, ahonnan a németek elhurcolták és többé nem tért vissza.”* Környezettanulmány, BM III/6-d osztály, 1970.) Női szabósegéd, szakmájában dolgozott 1947-ig. 1949-ig háztartásbeli. 1949 januárjától a Belügyminisztérium Egészségügyi Osztályán dolgozik. 1950-től tagja a pártnak, követi férjét külföldi beosztásaiba, nincs állandó munkája, idegenvezetői és tolmácsolási feladatokat lát el, itthon az átmeneti két évben Tiszapalkonyán, az Erőmű Trösztnél és a Magyar Villamos Műveknél dolgozik.

Szabó János fiú testvére: András (1951. február 26, Budapest) Berlinben a Heinrich Hertz gimnáziumban érettségizett, utána 1969-ben felvették a Humboldt Egyetem matematikai szakára. 1973-ban okleveles matematikus lett és a Központi Fizikai Kutató Intézetben helyezkedett el.

A család további tagjaival kapcsolatban Szabó János egy 1970-ben írt önéletrajzában a következőket közli:

„Közel rokonainkat a fasiszták politikai okokból megölték. Többek között nagybátyám kommunistaként halt meg Dachauban.”

Szabó János a Szovjetunióban folytatott állambiztonsági tanulmányai alatt ismerkedett meg későbbi feleségével: Nyina Nyikolajevna Dvorjanova építészmérnökkel (1945. augusztus 1, Tyemirtau, Karagandai terület, Maria Iljicsovna Molcsanova), akinek édesapját a II. világháború alatt Ukrajnából telepítették át Tyemirtaubá. Szabó János az aspirantúra idején rendszeresen vállalt tolmácsolást a magyar turista csoportok mellett, ennek során találkozott a Kazah SZSZK-ban a szorgalmas, jó munkaerőnek számító és a társadalmi munkában is aktív Komszomol titkárral, aki Alma Atában a Fémszerelő Tröszt vezető mérnökeként dolgozott. 1972 januárjában kötöttek házasságot. Szabó Nyina Nyikolajevna a Lakótervnél helyezkedett el tervező mérnöki beosztásban 1972 áprilisában, de októberben visszament Moszkvába, ahol egy tervező vállalatnál vezető tervezőmérnökként dolgozott 1973 augusztusáig. Szeptemberben ismét Budapesten a Lakótervnél statikus tervezőmérnök. 1973 decemberében született első gyermekük, Linda, 1977 decemberében második lányuk Írisz. Az építészetén kívül érdeklődési körébe tartozott a számítástechnika, a fényképezés, a divat, az irodalom és a színház.

Szabó János

Térjünk vissza Szabó János életútjához és szakmai pályájához.

Iskoláit jórészt apja külföldi állomáshelyein végezte. Ennek során Prágában megtanult csehül, Berlinben érettségizett 1965-ben. Elvégezte a lipcsei Marx Károly Tudományegyetem filozófia szakát, öt év helyett három és fél év alatt 4.9-es átlaggal. Az egyetem befejezése után 1969-ben a Marxista-Leninista Filozófiai és Tudományos Szocializmus szekció ösztöndíj nélkül felvette aspiránsnak. Itthon a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemet végezte el, doktori fokozattal. Kissé előreugorva: 1981-ben a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Állambiztonsági Bizottság F.E. Dzserzsinszkij Főiskoláján kandidátusi tudományos fokozatot nyert el, disszertációjának címe ez volt: *„Az NSZK új Kelet-politikájának ideológiai-elméleti alapjai, céljai, eszközei és fejlődési tendenciái.”*

A német nyelvet tolmács szinten, az orosz felső fokon, a csehet középfokon beszéli.

Politikai aktivitása korán jelentkezett. Erről így ír: *„Gimnáziumi éveim alatt – miután már az úttörőszervezetben is különböző tisztségeket viseltem – bekapcsolódtam a társadalmi munkába. Beléptem a német ifjúsági szervezetbe (FDJ) 1961-ben. A gimnáziumban egy ideig az iskola ideológiai titkára voltam (1963-65). A KISZ-be 1964-ben léptem be, miután alapszervezet létesült Berlinben. A magyar külképviselet első KISZ titkára voltam, egészen 1965-ig. 19 éves koromban, 1966-ban kértem az MSZMP-be való felvételemet. A pártvezetőség kérelmemet azzal az indoklással utasította vissza, hogy az ajánlóim nem közös tevékenységből ismernek.”* De 1971-ben már felvették az MSZMP-be.

1970-ben egy ismerőse révén a **katonai elhárításnál** jelentkezett felvétele ügyében, ám iskolai végzettsége miatt – filozófus aspiráns – nem tudták megoldani elhelyezését. De anyagát átküldték a BM-be. Ott jól sikerült személyes bemutatkozása, politikai felkészültsége, általános műveltsége, széles látókörű érdeklődése, emberi tulajdonságai, külföldön szerzett tapasztalatai alapján ígéretesnek látszott kipróbálása a III/I csoportfőnökség (polgári hírszerzés) 7-es osztályán.

A III/I-10 Osztály alapos ellenőrzése, mélységi tájékozódása személyét és hozzátartozóit illetően nem talált kizáró körülményt felvétele ellenében, így Szabó János 1971. február 1-én próbaidős alhadnagyi rendfokozattal főoperatív beosztásba került a **III/I. Csoportfőnökség 7-es osztályának „Aktív intézkedések” alosztályára.**

Elsősorban NSZK-relációjú politikai intézkedések tervezésével és végrehajtásával foglalkozott. Az első aktív intézkedést felvétele után másfél hónappal hajtotta végre.

1971. év során főoperatív I. kategóriába minősítették át, s a belügyminiszter hadnagyi rendfokozatban véglegesítette 1972. február 1-i hatállyal..

1972 őszén Moszkvába küldték tanulni a KGB Hírszerző Főiskolájának magyar tagozatára, amelyet 1973-ban kitűnő eredménnyel fejezett be.

1973 őszén már első nyugati útjára küldték ki legális fedéssel, amellyel 1974-ig rendszeresen járt Ausztriába, zömmel biztosítási, kis mértékben önálló akciók lebonyolítása céljából. 1975 januártól rendszeresen illegális utazásokat hajtott végre, ezek során kizárólag önálló akciókat bonyolított le.

Minden évben jutalmat kapott, 1974-ben a belügyminiszter a Közbiztonsági Érem arany fokozatát adományozta neki.

1975. május 1-én kezdett aspirantúráját a Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Minősítő Bizottsága előzetes engedélyével a Szovjetunió Állambiztonsági Bizottsága F.E. Dzserszinszkij Főiskoláján, s mint már említettem, kandidátusi tudományos fokozatot szerzett értekezésével 1981-ben.

1971-1974 októbere között KÜM fedéssel rendelkezett, ám új lakásba költözése előtt fedését megváltoztatta és az aspirantúra adta lehetőséget kihasználva a Magyar Tudományos Akadémia tudományos munkatársa, moszkvai aspiráns fedéssel élt.

1975 októberében készül róla az első minősítés a III/I-7 osztályon. Annak megállapítása szerint az egyik legeredményesebb munkatárs a politikai aktív intézkedések területén, főoperatív beosztása követelményeinek megfelelő, azok minőségi teljesítésére képes. Az akciók tervezésében és végrehajtásában önálló munkát végez, számos eredményes akciót hajtott végre. Ehhez átlagon felüli rátermettsége van, elemzőkészsége és lényeglátása kiváló, következtetéseit célirányosan tudja alkalmazni. A szovjet hírszerző iskolán tanultakat – önellenőrzés, figyelés – az éles feladatokban is jól hasznosítja. Az utóbbi öt év mindegyikében részesült dicséretben és jutalomban.

Ugyanakkor kritikusan azt is megállapítják, hogy eredményeit főként az önerőre támaszkodó tevékenységgel érte el, ritkán vett részt komplex akciókban, nem igényelte mások segítségét, ezért a jövőben jobban kell támaszkodnia a hírszerző közösség együttműködő erejére. Az akciómunkában felmutatott dicséretes ötletgazdagsága nem minden esetben párosul a kidolgozás és végrehajtás iránti igényességgel. Hajlamos arra, hogy az elfogadható eredmény gyors és rövidített útjait javasolja, ám ritkábban kezdeményezi az optimális eredmény aprólékos kimunkálását. Ezért törekednie kell az alaposagra és a teljességre, az ügyek, feladatok, jelentések túlzott leegyszerűsítésének elkerülésére.

A minősítés azzal a pozitív kicsengéssel zárul, hogy Szabó János r. hadnagy a hálózatépítő munkában szerzett bővebb tapasztalatok után külföldi rezidentúrára történő beosztásra is alkalmas.

Eddig is gyorsan haladt, ám innen még jobban felgyorsul karrierje. 1976-ban főhadnagy, 1977-től **SZT- állományú főoperatív beosztott, (K-542)** 1981-ben százados.

1978 és 1983 között a III/I-3 Osztály állományában a **bécsi főrezidentúrán** dolgozik teljes megaláztatásra. Információszerző és kapcsolatépítő fedőszervi munkája abban az időszakban a külföldön dolgozó hírszerző tisztek közül itthon a legmagasabbra értékelt. Számos kapcsolatot épített ki olyan személyekkel, akiket aztán a különböző operatív osztályok feldolgoztak, közülük néhányat beszerveztek, vagy beszerzés nélkül, de rendszeresen információt kaptak tőlük, ilyen volt például „Dória” (3. Oszt.), „Linton” (5. Oszt.), „Vivian” (7. Oszt.) Részt vett az operatív munka minden fázisában, éles, nagy jelentőségű operatív akciók biztosításában, az egész rezidentúrát érintő szerteágazó feladatokban, speciális hírszerző jellegű feladatok egyszeri vagy alkalom szerinti végrehajtásában. Fedőszervi munkájával az illetékesek elégedettek voltak, a nagykövet minden tekintetben számíthatott rá.

Bécsi külszolgálatára alatt két alkalommal részesült csoportfőnöki dicséretben, hazatérése után 1983 júniusában – figyelembe véve az időközben elvégzett kandidatúrát is – soron kívül r. őrnaggyá léptették elő és kinevezték a **III/I-7-a alosztály vezetőjévé**.

23,

Min. titk. törölve
2005. évi. III. tv. 28/1) bea
az. rend. alapján

2014. OKT. 0. 8.

DELÜGYMINISZTERIUM
III/I-10. Osztály
69-16-253/2/84.

Szigoruan titkos!

J A V A S L A T

143409
1984. VI. 6

Javasoljuk Br. SZABÓ JÁNOS r. Örgy. /1 470825 1616, Torró Ilona/
elvtársat, a BM III/I-7. Osztály osztályvezető-helyettesét ki-
nevezni ugyanott osztályvezetőnek, 1984. szeptember 1-i hatály-
lyal.

Értelmiségi családból származik, apja nyugdíjas, SZH-s, párttag,
anyja htb., párttag. Egy testvére van, aki a KFKI-ban matematí-
kus.

Egyetemi tanulmányait az NDK-ban végezte filozófia szakon.
1978-ban közgazdász egyetemi doktori címet, 1981-ben politika
tudományi kandidátusi címet szerzett. Német tolmácsszintű, orosz
felsőfoku, cseh középfoku nyelvtudással rendelkezik.
1971-ben vették a BM hivatásos állományába és a BM III/I-7.
Osztályon operatív tisztnek nevezték ki. 1973-ban egyéves hír-
szerző iskolát végzett a Szovjetunióban.
1978-83. között külszolgálatot teljesített.
1983. június 1-től alosztályvezető, december 1-től osztályvezető-
helyettes.

Politikailag magas szinten képzett, szakmailag jól felkészült.
Külszolgálatát alatt kiemelkedően eredményes hirszerző munkát
végzett. Vezetői feladatait eredményesen látja el.

A munkásmozgalomban 1964-től vesz részt, 1971-óta MSZMP tag.
Az MSZMP BM 3-as Bizottság választott pártfunkcióba tervezi
jelölni.

Nős, felesége építésmérnök, pártonkívüli. Két kiskorú gyermeke
van. Családi élete rendezett.

Szabó elvtárs politikai, szakmai képzettsége, vezetői képességei
és szakmai gyakorlata alapján alkalmas osztályvezetői beosztás
ellátására. A képesítési követelményeknek megfelel.

A tervezett kinevezéssel az MSZMP BM 3-as Bizottsága egyetért.

Budapest, 1984. május

Javaslatom:
Pásztor János

Jóváhagyom:

Légyetértek:

1984: Kinevezési javaslat a III/I-7 osztály élére

1983. decemberében egyúttal **osztályvezető-helyettesnek** is kinevezik.

1984. szeptember 1-től a **BM. III/I-7. Osztály vezetője**. Ezt a posztot 1988. április 30-ig tölti be. 1987-től rendőr alezredes.

1988. május 1-től a III/I-3 Osztály vezetője (SZT), a **bonni főrezidentúra vezetője**. Ott kap belügyi adminisztratív munkát felesége: Szabó Nyina Nyikolajevna is, akinek feladata: „A tudomá-

nyos és műszaki titkár fedőszervi és operatív teendőinek segítése az 5-ös vonal részére, a magyar, illetve külföldi ösztöndíjasokkal való operatív célú foglalkozás a 3-as és az 5-ös vonal részére.”

A bonni főrezidentúra vezetőjét majd 1989. májusában rendelik haza.

De ne szaladjunk jobban előre. Történetünk 1987-ben játszódik, amikor tehát dr. Szabó János r. alezredes a belügyi hírszerzés III/I-7 osztályának elismert és sikeres vezetője. (ÁBTL. 2.8.2.1. 778; ÁBTL 2.8.2.1. 973/94-401.)

A III/I (Hírszerző) Csoportfőnökség osztályai (1962-1990)

A Csoportfőnökség szorosan együttműködik a III. Főcsoportfőnökség szerveivel, az MNVK 2. Csoportfőnökséggel (katonai hírszerzés), a kiemelt állami szervekkel (Külügyminisztérium, Külkereskedelmi Minisztérium, a külképviseleteken dolgozó rezidentúrákkal, az illegális rezidentúrákkal), a társadalmi szervekkel (pl. MÚOSZ), a hazai fedőszervekkel, az azokban lévő rezidentúrákkal és SZT-tisztekkel.

III/I-1. osztály: Hírszerzés az USA és a nemzetközi szervezetek ellen, a., rezidentúra-irányító, b., feldolgozó;

III/I-2. osztály: Külföldi elhárítás a., USA, b., NATO, c., kolóniavédelem;

III/I-3. osztály: Hírszerzés Nyugat-Európa ellen, a., NATO, b., NSZK , c., ideológiai diverziót felderítő, 1981-től egyházi;

III/I-4. osztály: Hírszerzés a Vatikán, Izrael, a cionista szervezetek és az egyházi emigráció ellen;

III/I-5. osztály: Tudományos és műszaki hírszerzés;

III/I-6. osztály: Tájékoztatás, elemzés, értékelés, dokumentáció;

III/I-7. osztály: Hírszerzés és bomlasztás az emigráns szervezetekben, a fellazítási objektumok elleni harc, aktív intézkedések, (három alosztállyal);

III/I-8. osztály: Illegális („fekete”) hírszerzés, rezidentúrák és hírszerzők foglalkoztatása, kiképzés és speciális hálózatszervezés;

III/I-9. osztály: Operatív dokumentációk és okmányok készítése;

III/I-10. osztály: Személyi ügyek, kiképzés, módszertan;

III/I-11. osztály: Hírszerzés harmadik országokban (Kína, Közel-Kelet) és hazai bázison;

III/I-12. osztály: Összeköttetési, nyilvántartási, pénzügyi és más feladatok;

III/I-13. osztály: Rejtjelfejtés, rejtjelezés, Országos Rejtjel Központ;

III/I-X. önálló alosztály: operatív összeköttetés szervezése;

III/I-Y. önálló alosztály: külképviseletek, hírszerző rezidentúrák biztonságtechnikai védelme.

A rejtélyesen aktív III/I-7. osztály

Kocsis Kálmán, a III/I. volt csoportfőnök-helyettese (korábban a Magyar Rádió munkatársa) mutatott rá 2010-ben e sorok írójának küldött egyik levelében, hogy az az osztály, amelyhez az emigrációval kapcsolatos témák tartoztak, hivatalosan az „Aktív Intézkedések Osztálya” nevet viselte. Ez egy rendkívül zárt, a csoportfőnökségen belül is védett osztály volt, három alosztállyal, közvetlen csoportfőnöki alárendeltségben. Ezért Bogye János csoportfőnökként számos olyan információval rendelkezett, amelyekről még a helyettesei sem tudtak.

Mivel foglalkozott ez a rejtélyes akciókat lebonyolító, titokzatosan aktív, bomlasztó, dezorganizáló és hatásosan operatív, különösen fontos osztály?

Hivatalosan a feladatai közé tartozott:

- a párt és a kormány bel-és külpolitikai célkitűzéseinek segítése érdekében aktív intézkedéseket tervezzen és hajtson végre,

- az ellenség terveinek keresztezése, erőinek dezorganizálása,

- a végrehajtáshoz vegye igénybe a pszichológiai hadviselés eszközeit, valamennyi operatív eszközt, az ellenséges és a saját hírközlő szerveket, a kiadóvállalatok lehetőségeit,

- nyilvántartja és koordinálja a területi osztályok aktív intézkedéseit, részt vesz

azok kidolgozásában és kivitelezésében,

- folytatja a reakciós emigráns szervezetek terveinek, tevékenységének felderítését és intézkedéseket tesz a tervek keresztezésére, illetve a reakciós emigráns erők dezorganizálására, bomlasztására,

- akcióival és javaslataival elősegíti a lojális emigráció szervezeteinek és csoportjainak tevékenységét,

- operatív felderítést folytat az ellenséges – főleg az Amerikai Egyesült Államok és a Német Szövetségi Köztársaság – ideológiai diverziós, fellazító és propagandaközpontok ellen, ezek tevékenységének ellensúlyozására intézkedéseket dolgoz ki és hajt végre.

Kocsis Kálmán

Az osztály múlhatatlan érdemeket szerezve, emlékezetesen kitüntette magát **Ábrányi Aurél** újságíró, hírszerző hazarablásával. (Lsd. [Dr. Ilkei Csaba: „A D-144-es szigorúan titkos tiszt esete Ábrányi Auréllal és 120 millió dollárral, avagy: emberrablás és üzlet állambiztonsági módra” \(2010\); – Dr. Ilkei Csaba: „Ábrányi Aurél lezáratlan dossziéja: legfelső pártszinten döntöttek sorsáról – kerestük celláját a Gyorskocsi utcában”\(2010\); – Dr. Ilkei Csaba: „Újabb titkok derültek ki Ábrányi Aurél rejtélyes hazahozataláról – Biszku Béla belügyminiszter adott engedélyt az akcióra” \(2013\)](#)

Rajnai (Reich) Sándor

[1961. október 31-én hajnalban egy különleges állambiztonsági kommandó – együttműködve a csehszlovák szervekkel – hozta haza Bécsből Ábrányit egy gépkocsi csomagtartójában szőnyegbe csavarva. A kommandónak tagja volt **Gerő László**, a D-144-es szigorúan titkos állományú rendőr százados, a szovjet katonai elhárítás egykori hadnagya, a Shell-Interag Rt. vezérigazgatója is.

Az MSZMP Politikai Bizottsága által engedélyezett akcióra azért került sor, mert Ábrányi Aurél budapesti újságíró, kereskedő azután, hogy 1948-ban egy sikertelen tiltott határátlépési kísérletet követően a HM katonapolitikai osztálya 1949 áprilisában „**Relly**” fedőnéven hírszerző feladatokra beszervezte és májusban Ausztriába telepítette, 1950-től szembefordult megbízóival, s a francia és az amerikai hírszerzés szolgálatába állt, a Szabad Európa Rádió tudósítója lett és kémcsoportot szervezett Budapesten Atkár Arisztid és az olasz

sajtóattasé: Adalberto Struzziero vezetésével.

Ábrányi Aurélt erőszakos hazahozatala után 1963. november 30-án a Legfelsőbb Bíróság katonai tanácsa államtitok tekintetében rendszeresen és kémszervezet tagjaként elkövetett kémkedés, valamint béke elleni bűntett miatt jogerősen 13 évi szabadságvesztésre ítélte. Büntetését a Gyorskocsi utcai objektumban különleges körülmények között töltötte le.

Máig nem tudjuk pontosan, hogy szabadulása után, 1974. október 15-én hová hurcolta el **Rajnai (Reich) Sándor** vezérőrnagy a hírszerzés (III/I.) csoportfőnöke két ismeretlen személy társaságában az Állambiztonsági Vizsgálati Osztály Gyorskocsi utcai objektumából.]

Készülődés Izraelbe

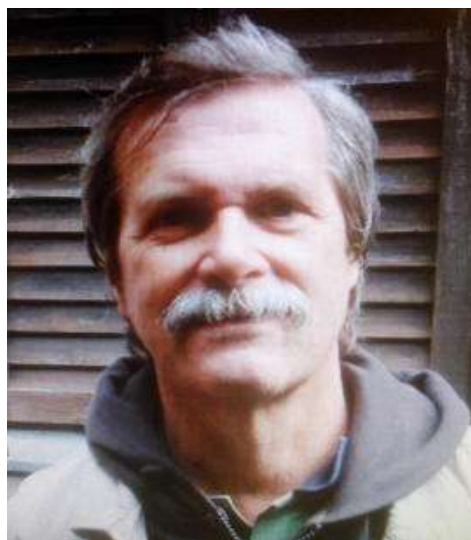
A Radványi Dezső volt államvédelmi alezredes vezette televíziós műhely: a Dokumentum műsorok Önálló Szerkesztősége hosszú éveken át sikeresen feltérképezte a magyar emigrációt Európától az amerikai földrészig. **Kígyós Sándornak**, a sorozat rendezőjének közléséből ismert, hogy tíz év alatt, 1975 és 1985 között bejárta a világot, s a külhoni magyarokról 26 filmet forgatott a stábbal (Radványi, Butskó, Srankó).

Kígyós Sándor

Butskó György

Srankó Géza

[Kígyós Sándor (1939. május 25, Hajdúszoboszló, Vasgyura Mária) rendező 1963-tól 1999-ig dolgozott az MTV-nél. Politikai műsorok mellett – egyebek között – a Szabó László nevéhez kötődő „Kék fény” című belügyi műsor rendezője. Munkás származású (apja vasúti pályőr volt), pártkarrierje során több vezető párttiszséget is betöltött az intézményben, 1988. augusztus 22-én az MSZMP Budapesti Végrehajtó Bizottságának tagjává választották. 1997-1999 között a Sajtó-és Kommunikációs Főosztályt vezette.]

A nyolcvanas évek közepén **Radványi Dezső** hozzákezd régóta dédelgetett terve: az **izraeli forgatás** előkészítéséhez. Kapcsolatkeresése, háttérmozgása részben nyilvános, részben titkos. Mozgását észleli a kémelhárítás.

A kémelhárítás: a III/II-9 osztálya vezetőjének jelentése 1984. március 28-án bekerül a Napi Operatív Információs Jelentésbe:

„Radványi Dezső, az MTV filmrendezője filmet szeretne készíteni az Izraelben élő, Magyarországról elszármazott egyházi és más személyiségekkel magyarságukról, az MNK-val meglévő kapcsolatukról. Izraeli részről a filmkészítést akadályozza az a cionista felfogás,

mely szerint az ott élő volt magyar állampolgárok nem magyar emigránsok, hanem „csak” zsidók.”

1984. április 3-án szintén a kémelhárítás jelzése kerül be a Napi Operatív Információs Jelentésbe:

DELÜGYMINISZTERIUM
III/II-9. Osztály.

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

... sz. példány

62. sz.

NAPI OPERATIV INFORMÁCIÓS JELENTÉS
Budapest, 1984. március 28.

- 3 -

EGYEB INFORMÁCIÓK:

10.1) Radványi Dezső, az MTV filmrendezője filmet szeretne készíteni az Izraelben élő, Magyarországról elszármazott egyházi és más személyiségekkel magyarságukról, az MNK-val meglévő kapcsolatukról. Izraeli részről a filmkészítést akadályozza az a cionista felfogás, mely szerint az ott élő volt magyar állampolgárok, nem magyar emigránsok, hanem "csak" zsidók.

Intézkedés: A III/II-9. Osztály tájékoztatja a III/I. és a III/III. Csfséget.

Forrás:	tmb.
Forrás minősítése:	ellenőrzött
Információ:	nem ellenőrzött
Keletkezési idő:	1984. III. 23.
Érvényességi idő:	1984.
Keletkezés szaka:	felderítő-szűrő-kutató munka

/III/II-4. Osztály/

- 12 -

Dr. Hári Károly r. alezredes
osztályvezető

Radányi már 1984-ben szeretett volna filmet készíteni Izraelben

„Radányi Dezső filmrendező az MTV székházában március 30-án levetítette Bentzur Zeewnek, az izraeli Közéleti Bizottság főtthkárának azokat a dokumentumfilmeket, amelyeket az MTV készített a deportálásokról, az un. vészorszakról, valamint a magyar emigrációról.

A filmek közül Bentzur néhányat magával visz Izraelbe, s ott be akarja mutatni abból a célból, hogy izraeli illetékesek hozzájáruljanak ahhoz, hogy Radányi Dezső filmet forgathas-

son Izraelben a volt magyarországi rabbikról és közéleti személyekről.”

BELÜGYMINISZTERIUM
ÁLLAMBIZTONSÁGI MINISZTERHELYETTESI
TITKARSÁG

Szigorúan titkos !
Különösen fontos !

45/78/10/67/1984.

Jóváhagyom:

Törölve!

2014 OKT 28.

Fil. Leung
/ Földesi Jenő r. altábornagy /
miniszterhelyettes

NAPI OPERATIV INFORMÁCIÓS JELENTÉS

67. szám

Budapest, 1984. április 3.

- 5 -

EGYÉB ESEMÉNYEK, INFORMÁCIÓK

- 7 -

13./ R.DEZSŐ filmrendező az MTV székházában március 30-án levetítette BENTZUR ZEEW-nek, a Közéleti Bizottság főtítkárának azokat a dokumentumfilmeket, amelyeket a Magyar Televízió készített a deportálásokról, az un. vészorszakról, valamint a magyar emigrációról.

A filmek közül Bentzur néhányat magával visz Izraelbe, s ott be akarja mutatni abból a célból, hogy izraeli illetékesek hozzájáruljanak ahhoz, hogy R.Dezső filmet forgasson Izraelben a volt magyarországi rabbikról és közéleti személyekről.

Az információ forrása ellenőrzött;
tartalma nem ellenőrzött.

Intézkedés: - folytatják a bizalmas nyomozást;

- tájékoztatják a BM III/I és a III/III
Csoportfőnökséget.

/III/III/

- 8 -

Vagyoczky Béla
/ Vagyoczky Béla r. ezredes /
titkárságvezető

Budapesten igyekezett megnyerni az izraeli Közéleti Bizottság főtítkárát

„... az újságíró fedés adta lehetőségekkel élve...”

A három hetes (1987. május 18 – június 8) „Eastern” fedőnevű akció végrehajtásáról már június 9-én írásbeli jelentést adott Dr. Szabó János, a III/I-7 osztályvezetője („Dr. Kiss Károly” fn. szerkesztő, Magyar Televízió). Az „*Izraeli utazásról és tapasztalatairól*” címet viselő beszámolót Harangozó Szilveszter r. altábornagy, BM III. főcsoportfőnök, állambiztonsági miniszter-helyettes június 17-én elfogadta.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERIUMA

SZIGORÚAN TITKOS!

INFORMÁCIÓS HIVATAL
Módosítása a 2003. évi III. tv. 2.§ (1) bekezdés alapján megszűnt.

SZERV: BM III/I-7. Csoport

OSZTÁLY: 7.

AKTIV INTÉZKEDÉSEK DOSSZIÉ

SZÁM: AK-496

FEDŐNÉV: „EASTERN”

AZ ÜGY 1 KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: 1.

MEGNYITVA: 1987.09.02.

LEZÁRVA: 2003.04.28.

ARCHIV SZÁM: A-146

3.2.10.

Az EASTERN fedőnevű akció dossziéja a III/I-7 osztályon

Az úti jelentés („Szigorúan titkos! Különösen fontos!”) így kezdődik:

„Jelentem, hogy a Magyar Televízió riporterének fedésével, Miniszterhelyettes Elvtárs engedélyével Izraelben tartózkodtam, ahol az újságíró fedés adta lehetőségekkel élve több beszélgetést folytattam a Külügyminisztériumban, a Turisztikai Minisztériumban, a Kereskedelmi és Pénzügyminisztériumban, az Izraeli Nemzeti Bankban, a magyar ajkú szervezetekkel és prominens magyar ajkú személyiségekkel.”

Az érdemi információk tartalmát a jelentés a következő témakörök szerint foglalja össze:

- Magyar-izraeli kapcsolatok I. (politikai vetületek az izraeli KÜM-ből);
- Magyar-izraeli kapcsolatok II. (gazdasági vetületek az Izraeli Nemzeti Bankból);
- Magyar-izraeli kapcsolatok III. (idegenforgalom a Turisztikai Minisztériumból);
- Magyar „emigráció” Izraelben (magyar ajkú szervezetektől);
- Izraeli helyzet (képviselő)

Az utazási tapasztalatok operatív vetületét szó szerint így összegezte az „Aktív intézkedések” osztály vezetője:

„Az a benyomásom, hogy:

- a politikai hírszerzés szempontjából az izraeli lehetőségek – elsősorban harmadik országos célzattal – aránylag kedvezőnek tűnnek;

- a tudományos-technikai hírszerzés építhet arra a nagyszámú magyar ajkú személyre, akik a tudomány és a technika területén jelentős eredményeket értek el, és élénk kapcsolatot tartanak fent a fejlett tőkés országok kutatási központjaival;

- emigrációs szempontból a magyar ajkúakkal operatív szempontból nem tarom szükségesnek a foglalkozást, mivel:

a., nem vallják magukat magyaroknak;

b., a második generációtól kezdve „magyarságuk” eltűnik;

c., a magyar ajkúak szervezetei semmilyen bel-és külföldi jelentőséggel nem bírnak;

d., a magyar ajkúak nem rendelkeznek politikai befolyással.

– a „Presse” fn. ügyel kapcsolatban a helyszíni tapasztalatok arra utalnak, hogy ráfordításaink nem állnak arányban az eredménnyel.

Az utazás során titkosszolgálati jelenlétre utaló mozzanatok nem tapasztaltam.”

1., Izrael biztonsági helyzete

„A környező arab országok nem mondtak le Izrael megsemmisítéséről, erre azonban egyelőre nincs lehetőségük. Izrael fő problémája, hogyan tudja fennmaradását biztosítani. Ebben eltérő nézetek vannak. Az ortodox vallásos pártok és a Likud nagyobb része ezt az erőpozíciójából kívánja biztosítani. Területeket nem kívánnak visszaadni, sőt újabb annektálást kívánnak azért, mert az arabok bármilyen szerződéshez való hűségét vitatják. A Munkáspárt jobboldala és a Likud baloldala a nemzetközi Közel-keleti konferencia mellett vannak, ahol a megszállt területek részleges visszaadásával szeretnék szavatolni az ország biztonságát. Erre azért van szükség, mert az egyes arab országok nem merik vállalni a kétoldalú békekötés veszélyét. Így például Jordániával kész a megállapodás, de Husszein nem mer mellette kiállni, sőt visszavonul tőle, mivel ez idáig még mindenkit megöltek, aki megegyezett Izraellel.

A két nagy politikai erő egyelőre nem tud parlamenti többséget szerezni elképzeléseikhez. Azok, akik a megszállt területek teljes visszaadása mellett vannak, a parlament 5 százalékát sem teszik ki.

Gondot okoz Izraelnek az a körülmény, hogy az USA elkezdte Közel-keleti politikája felülvizsgálatát, és ebben – nagyságrendi okokból – az araboknak az eddiginél nagyobb jelentőséget fognak tulajdonítani. Ez pedig csak Izrael rovására mehet. Ez az oka a Szovjetunió felé észlelhető lassú nyitásnak is.

A Közel-keleti probléma megoldása csak úgy képzelhető el, ha az arabok nemcsak szóban, hanem Izrael számára meggyőző módon mondanának le a „zsidók vízbefulladásáról”, és ekkor komoly engedményekről is szó lehetne. Erre azonban ténylegesen nincs kilátás, mert önmagában a nagyhatalmi garanciák sem lennének Izraelnek elegendőek.”

2., Vallási ellentétek

„Az ország második fő problémája. A kb. 10 százalékos komolyan vallásos lakosság ragaszkodik a tanok betartásához és kísérletet tesz ezt rákényszeríteni a többségre. A parlamenti erőviszonyok miatt erre folyamatosan lehetősége is van, ugyanis a nagy pártok rákényszerülnek szavazataik megnyerésére, amit valláspolitikai engedmények fejében kapnak meg. A vallásosság aránya nem csökken, így a modern kor igényei és az ortodoxok követelése között egyre nagyobb és áthidalhatatlan az ellentét.”

3., A keleti és nyugati zsidóság ellentéte.

„Izrael Közel-keleti környezetben európai kultúrájú és szokásrendszerű szigetként jött létre. Ez természetellenes szigetként fejlődött. Az arab országokból, a Közel-keleti térségből bevándorló zsidóság, amely a térségnek megfelelő szokásokkal és kultúrával rendelkezett, módosított ezen a helyzeten. Ehhez társult a keleti szaporulati arány is, ami ahhoz vezetett, hogy a keleti zsidóság ma már meghaladja a nyugatiak számarányát. Egyelőre ez még a politikai funkciókban nem jelentkezik megfelelően, azonban az élet elkeletiesedése gyors ütemben halad. Amikor ez a fejlődés eléri a politikát, nem kizárt a jelentős változás, ugyanis a keleti zsidóság radikálisabb az arabokkal szemben és a holocaustot nekik – és nem az európaiaknak – köszönhetik. Ehhez társul még, hogy már Közel-keleti és nem európai gondolatvilág és cselekvési formák ütköznenek, ami nem zárja ki a komoly feszültségeket.”

4., A gazdasági helyzet.

„A gazdasági helyzet két éve stabilizálódott, mivel az inflációt 400-500 százalékról lecsökkentették 15 százalékra. Nem szűnt meg Izrael függősége egyrészt az USA segélyektől, ami a hadsereg teljes költségeit fedezi, másrészt a külföldi zsidóság támogatásától, ami ma is az ország dinamikus fejlődésének záloga. Mindkét tényező fenntartásához a térség feszültségének az állandósítása szükséges, így a biztonsági és a gazdasági kérdések az érdekek szempontjából kizárják egymást.”

5., Az izraeli magyar „emigráció”

„Az izraeli magyar ajkúak létszáma 250-300 ezer főre tehető, melynek egy része nem a mai Magyarországon született. Annak ellenére, hogy tudatosan vagy anélkül számos szál fűzi őket szülőföldjükhöz, ezt az érzést szándékosan elnyomják és magyar ajkú izraelieknek, így nem kivándorlóknak vagy emigránsoknak vallják magukat. Az izraeli zsidó lakosság 10 százalékát kitevő magyar ajkúak egytizede nem tanulta meg az ivrit (héber) nyelvet úgy, hogy azt megfelelően használni tudja. Ez a réteg veszi az „Új Kelet” c. napilapot (példányszám: hétköznap 5-8000, hétvégén 10-15000), valamint az 5000 példányban megjelenő „A Hét tükre” című hetilapot. A második generáció nem, vagy alig tud már magyarul, izraeli nemzetiségűnek tekinti magát és szülei volt hazája után csak némileg tanúsít nagyobb érdeklődést, mint más kelet-európai országok irányában.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-7. Osztály

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Ikt.sz.: 67-87-54/6/1987.

Tárgy: izraeli utazásról és
tapasztalatairól

J E L E N T É S
Budapest, 1987. június 9-én

Jelentem, hogy a Magyar Televízió riporterének fedésével, Miniszterhelyettes Elytárs engedélyével Izraelben tartózkodtam, ahol az újságírói fedés adta lehetőségekkel élve több beszélgetést folytattam a Külügyminisztériumban, a Turisztikai Minisztériumban, a Kereskedelmi és Pénzügyminisztériumban, az Izraeli Nemzeti Bankban, a magyarajku szervezetekkel és prominens magyarajku személyiségekkel.

A megbeszélések érdemi részeiről a mellékelt információs jelentések készültek, melyek tartalmát a jelentés nem ismétel meg:

- magyar-izraeli kapcsolatok I. /politikai vetületek az izraeli KUM-ból/;
- magyar-izraeli kapcsolatok II. /gazdasági vetületek az Izraeli Nemzeti Bankból/;
- magyar-izraeli kapcsolatok III. /idegenforgalom a Turisztikai Minisztériumból/;
- magyar "emigráció" Izraelben /magyarajku szervezetektől/;
- izraeli helyzet /képviselő/

Az utazási tapasztalatok operatív vetületét összegezve az a benyomásom, hogy

- a politikai hírszerzés szempontjából az izraeli lehetőségek - elsősorban harmadik országos célzattal - aránylag kedvezőknek tűnnek;
- a tudományos-technikai hírszerzés építhet arra a nagyszámu magyarajku személyre, akik a tudomány és technika területén jelentős eredményeket értek el, és élénk kapcsolatot tartanak fent a fejlett tőkés-országok kutatási központjaival;
- emigrációs szempontból a magyarajkuakkal operatív szempontból nem tartom szükségesnek a foglalkozást, mivel
  - a./ nem vallják magukat magyaroknak;
  - b./ a második generációtól kezdve "magyarságuk" eltűnik;
  - c./ a magyarajkuak szervezetei semmilyen bel- és külföldi jelentőséggel nem bírnak;
  - d./ a magyarajkuak nem rendelkeznek politikai befolyással.
- a "PRESSE" fn. ügyel kapcsolatban a helyszíni tapasztalatok arra utalnak, hogy ráfordításaink nem állnak arányban az eredménnyel.

Az utazás során titkosszolgálati jelenlétre utaló mozzanatok nem tapasztaltam.

DR. SZABÓ JÁNOS r. alezr.
osztályvezető

Jelentés az izraeli akció végrehajtásáról (01. és 02. oldal)

A magyar ajkúak jelentős szerepet töltenek be az újságírásban (a „Maariv” c. lapnál például öt újságíró), a kultúra területén, az egyetemeken, hivatali- és tisztikarban, valamint a gazdasági életben, de jelentős politikai szerepre nem tudtak szert tenni a pártokban, nincs magyar ajkú képviselő, kormánytag vagy politikus.

Annak ellenére, hogy a magyar ajkúak nem vallják magukat magyarnak, az emigráció minden betegségét magukon hordozzák. Így több szervezetük van, amelyek szemben állnak egymással.

Az izraeli magyar ajkúak szempontjából a legrégebbi és legfontosabb szervezet a Hitachdut

Olej Hungária, (Magyar Bevándorlók Egyesülete), melynek nincs hivatalos tagsága, de az országban működő öt kultúrháza és meglehetősen jó anyagi ellátottsága révén átfogó hatást tud kifejteni. Eredeti feladata a magyar ajkú bevándorlók segítése volt, majd kulturális intézménnyé alakult át. Jellemző a szervezetre, hogy a vezetőségben régen az országban tartózkodó, kiemelt karriert befutó személyiségek találhatók. A szervezetnek nincs izraeli belpolitikai súlya, nem politikai tényező és nincs befolyása sem a pártokra, sem pedig a kormánysszervekre. Erre ugyan a szervezet kísérletet tett dr. Yehuda Spiegel főtitkár, volt vallásügyi államtitkár, Mose Sanbar, az Izraeli Nemzeti Bank volt kormányzója és dr. Herman Dezső ismert ügyvéd révén. Mivel nem sikerült a magyar ajkúak ellentéteit áthidalni, a törekvés kudarcot vallott.

1983-ban e kör kezdeményezésére és az izraeli KÜM anyagi és erkölcsi támogatásával jött létre az Izraeli – Magyar Kapcsolatokat Fejlesztő Társulat. A Társulat feladatát abban látta, hogy a két ország kapcsolatait kulturális, tudományos és gazdasági téren elősegítse, valamint a diplomáciai kapcsolatok helyreállításáig politikai téren közvetítsen. (Az utóbbit az izraeli KÜM teljes körű irányításával.) A feladat sikere érdekében az egyesület diszkréten, a látványosságot és a propagandát kerülve tevékenykedik.

A Hitachdut Olej Hungaria-val és a Társulattal szemben áll a magyar nyelvterület zsidósága szellemi hagyatékának megörökítésére alakult ún. Közéleti Bizottság, amely eredetileg ad hoc jelleggel a Diaspora-házi magyar kiállítást készítette elő. A kiállítás jelenleg Budapesten van. Az izraeli kiállítás megszervezését követően az „Új kelet” főszerkesztője, az 1973-ban Kolozsvárról bevándorolt (ott kemény sztálinistaként ismert) Rappaport Ottó kísérletet tett a Közéleti Bizottság egységes magyar szervezetté történő kiszélesítésére, melynek ő kívánt a vezetője lenni. Ezért, valamint az eltérő politikai nézetek miatt a két szervezet együttműködése megszakadt. Az ún. Közéleti Bizottság lényegében belső izraeli magyar és hivatalos támogatás nélkül tovább fennmaradt. Mivel Rappaport kezében van az izraeli magyar sajtó, azt a benyomást kelti és propagálja, mintha ő lenne az igazi híd a magyar-izraeli kapcsolatokban. Ami a szakadás politikai vetületét illeti: a mai Közéleti Bizottság erdélyiekből áll, akiknek nem feltétlenül szívügyük a kapcsolatok bővítése és rendezése, az előző csoport viszont „anyaországi” születése révén ezt alapvetőnek tekinti.

A magyar ajkú izraeliek száma fokozatosan csökken, melynek következtében az „Új Kelet” tíz éven belül megszűnhet. A magyar nyelv térségbeli kihalását egyetlen eszközzel, a magyarul beszélők klubja mozgalmának kibővítésével és kiterjesztésével lehet ellensúlyozni, ami csak hazai támogatással járhat eredménnyel. Ez a mozgalom már nem visel semmilyen emigrációs jelleget és kimondottan nyelvapoló, amely a második és harmadik generáció felé orientál. Nehezíti a mozgalom törekvéseit, hogy Izraelben nincs magyar nyelvoktatás és a 7 egyetem egyikén sincs hungarológiai előadó, tanszékről nem is beszélve.

A vázolt szervezeten, valamint klubokon kívül, egyéni kezdeményezésként kezdődött Zvát-on egy, a magyar zsidóság kultúráját gyűjtő és bemutató múzeum megalapítása. A Lustig házaspár ehhez megnyerte a városi előjáróság támogatását, ugyanis idegenforgalmi vonzeró révén a létesítménytől a turizmus fellendülését várják. A városi illetékesek szeretnék a múzeum profilját legalább kelet-európainak kibővíteni, ezért egy megfelelő nagyságú épületet már rendelkezésre bocsájtottak. A szervező Lustig házaspár ezt ellenzi és ennek kivédésére a közeljövőben fel kívánja venni a kapcsolatot olyan magyarországi intézményekkel, akiktől anyagot és segítséget várnak.”

6., A hivatalos kapcsolatok

„Az izraeli magyar hivatalos kapcsolatok helyreállítása kérdésében két nézet tapasztalható az ezzel a kérdéssel valamilyen formában foglalkozó hivatalos szerveknél. Amíg a külügyminisztérium és a sugallatára és támogatásával létrejött kapcsolatok ápolását elősegítő „társadalmi” szervezet a folyamat elősegítésén, felgyorsításán fáradozik, addig a minisz-

terelnökség és a Likud azon a véleményen van, hogy mivel magyar részről függesztették fel a diplomáciai kapcsolatokat, ezért Izraelnek semmi teendője nincs, elegendő kivárni a magyar kezdeményezést. Az utóbbi nézet pártolói nehezményezik, hogy az erőfeszítések ki-egyensúlyozatlanok: Izrael többet tesz, mint a „vétkes” Magyarország.

2

Beérkező adatlap

Lerakó hely PT-I Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Tárgy: Magyar „émigráció” Izraelben

6. Osztály ikt. sz. 64/9-2452

Dátum 1987. 11. 11.

Küldő egység III/11-7 Küldő egység ikt. száma, dátum 67-88-546/2/89 Értékelést kapja 7

Csatorna neve Kapcsolattartó dr. Szabó János Megszerzés időpontja 1987. május 30.

Csatorna minősítése HVK - Kaps - 6+

1. Közvetlen forrás neve	állampolgársága	foglalkozása, beosztása
dr. Yehuda Spierel	Izraeli	Ministeriumi tanácsos, Hivatalnok
Révai András	Izraeli	Ministeriumi tanácsos, Hivatalnok
Kaplan József	Izraeli	Ministeriumi tanácsos, Hivatalnok

Küldő egység (tölti ki!)

Megjegyzések: Vissza

Izraeli kapcsolatok a hírszerzésnél 1987-ben

Mindkét álláspont képviselői egyértelműen úgy vélik, hogy a kapcsolatok normalizálása a szovjet magatartás függvénye. Szerintük már a menetrend is kész: Lengyelországot Magyarország, majd Bulgária és Csehszlovákia fogják követni. A normalizálás lépcsőzetes lesz és a lengyel mintájú érdekképviselőt konzuli – esetleg követségi – lépcső váltja fel, amit feltűnésmentesen kívánnak a szocialista országok létrehozni. Az Izraeli Külügyminisztériumban tudni vélik, hogy a magyar érdekképviselőt 1987. második felében nyitják meg 4-5 fős személyzettel. Izrael a kölcsönösség alapján a teljes diplomáciai előjogok és kiváltságok biztosítására kész. A KÜM értékelése szerint a kapcsolatok normalizálása feltételek nélkül megy végbe, míg a miniszterelnökség és a Likud szerint a magyarok ellenszolgáltatást várnak, amit nem szabad biztosítani. Az utóbbi nézet szerint a magyarok izraeli közbenjárást várnak az USA-ban kedvező kölcsönök és külkereskedelmi könnyítések terén. Mivel a kapcsolatok helyreállítása ezt úgyis eredményezi, nem lenne célszerű ilyen előfeltételek elfogadása.

Az izraeli KÜM felmérte a kapcsolatok helyreállításának tárgyi feltételét. Megállapították, hogy a Tel Aviv-i Pinkas 18-i volt követségi épület rendbehozatala után tökéletesen elegendő. Jó helyen fekszik, tágas, azonban a svéd nagykövet tájékoztatása szerint senki nem gondolja. Az épület 20 éve üres, falai vizesek, sok ablak betört, a kert elhanyagolt, úgyhogy

alapos felújítást igényel.”

7., A kereskedelmi forgalom

„A magyar-izraeli kereskedelmi forgalom 8 millió dolláros évi nagyságrendjével messze elmarad a lehetséges és szükséges külkereskedelemtől. (Romániával négyszer, Jugoszláviával ötször akkora a forgalom, pedig a magyar lehetőségek jobbak.) Izraeli részről azt tapasztalják, hogy magyar üzletkötők jelentős számban keresik fel az országot, tárgyalnak, viszont üzletkötésekre alig kerül sor. E mögött szándékot sejtene: a magyar vállalatok feltérképezik az üzleti lehetőségeket, majd amikor a forgalom fellendítésére szabad kezet kapnak, gyors ütemben fejlődik ki a külkereskedelem és néhány hónap alatt elérheti a román-jugoszláv szintet.

A két ország kereskedelmi forgalmát jelentősen zavarja az a körülmény, hogy magyar részről kötelezik az izraeli exportőröket az ellenvásárlásra. A magyar gazdasági helyzet ugyan magyarázatot ad erre a lépésre, azonban az izraeli gyakorlat szerint azon államoknál, akiknél ilyen előírások vannak, Izrael is automatikusan ezt a megkötést lépteti életbe. Ez egy hosszadalmas engedélyeztetési és ellentételezést bizonyító folyamatot jelent, amire a kis- és közepes üzletkötések esetében az érintettek nem vállalkoznak. Célszerű lenne ezt a gyakorlatot Izrael vonatkozásában hivatalosan feloldani, mert akkor a kormánynak nem lenne jogcíme az ellentételezés bizonylatozásának követelésére, felgyorsulnának és kiszélesednének a magyarországi kis- és közepes vásárlások, amik végkicsengésben jelentős magyar többletbevételt eredményeznének.

Amennyiben a magyar felet a többletbevételek és nem a magyar cikkek alatt jegyzett árúk terjesztése érdekli, lehetőség van olyan USA-ba menő vámmentes exportra, amelynél a magyar részarány 65 százalék, a végső – 35 százalékos – kidolgozást pedig Izraelben realizálnák. Az izraeli-USA kereskedelmi megállapodás minimum 35 százalék izraeli érték esetében a vámmentességet lehetővé teszi. Az izraeli kereskedők készek az ilyen kooperációra, ezt azonban nem kezdeményezhetik, ezért a konkrét javaslatokat a magyar féltől várják.”

8., Turisztikai kapcsolatok

„A magyar-izraeli turisztikai kapcsolatokban komoly fellendülésre lehet számítani. Izraeli részről ugyan szívesen vennék a nagyszámú magyar turistát, ennek realitása azonban nem túl nagy. Ezzel szemben izraeli részről komoly kiutazásokkal számolnak. Amennyiben létrejön az Elal-Malév közvetlen Tel-Aviv Budapest járatról szóló egyezmény, akkor izraeli részről vállalnák, hogy eltörlik az izraeli kiutazók fejenkénti 150 dolláros illetékét, amit egyiptomi és román reláció kivételével minden más országnál alkalmaznak. Ez jelentős vonzerőt jelent a kis ország bezártságától szenvedő, ezért sokat utazó izraeliek számára, akiknél Magyarország igen jó híre van, ahova sokáig nem utazhattak. Izrael erre annak ellenére kész, hogy Románia már hivatalosan tiltakozott a szándék ellen, amiben – alaptalanul – a vonatkozó izraeli-román megállapodás megsértését látták. A bukaresti járatot ugyan nem szüntetik meg, de az illetékfizetési könnyítést kihasználó tranzitáló (és néhány napot az országban eltöltő) utasok budapesti tartózkodásával számolni lehet. Az 1986. évi harmincezeres forgalom így könnyen megkétszereződhet, esetleg megháromszorozódhat. Ennek lebonyolítására célszerű lenne egy magyar utazási iroda megnyitása. Izrael kész elősegíteni azt is, hogy az USA-ból utazók közbenső állomásként Budapestet válasszák.”

A szeptemberi ajánlat

Az „Eastern” fedőnevű akció stábja 1987. június 8-án érkezett haza. Három hónappal később, szeptemberben egy Izraelből érkezett küldeményt emeltek ki a postaforgalomból a BM illetékesei.

BELÜGYMINISZTERIUM
ÁLLAMBIZTONSÁGI MINISZTERHELYETTESI
TITKÁRSÁG

Szigorúan titkos !
Különösen fontos !

45/78/10/181/1987.

Jóváhagyom:

Minősítés törölve!

Harangozó
/ Harangozó Szilveszter r. titbgy. /
miniszterhelyettes

aláírás

NAPI OPERATIV INFORMÁCIÓS JELENTÉS

181. szám

Budapest, 1987. szeptember 15.

- 2 -

IDEOLOGIAI, POLITIKAI DIVERZÍÓ

- 2./ Az Izraelből érkezett postaforgalomból kiemelésre került egy, a Magyar Televízió igazgatójának címzett küldemény, amelyben ALEXANDER SELLA arról ad tájékoztatást, hogy politikai tudósítóként szerzett tapasztalatait felhasználva - korábban az izraeli rádió középkelet-európai és orosz ügyek kommentátora majd az izraeli hadsereg oktató tisztje volt - megalapítja Ashyam elnevezésű sajtószolgálatát. Nevezett a továbbiakban közli, hogy a sajtószolgálat minden, Izraelben keletkezett hír megszerzésében az MTV rendelkezésére áll, ha ezt a magyar fél igényli.

- Intézkedés:
- a küldeményt - továbbítást illető állásfoglalás céljából - átadták a BM III/I Csoportfőnökségnek;
  - a BM III/II és III/III Csoportfőnökséget fénymásolatban tájékoztatták.

/III/3/

- 7 -

Készült: 1 pld-ban 7 lapon
Fénymásoltatva: 9 pld-ban
Felterjesztve: Miniszter elvtársnak,
Államtitkár elvtársnak
Kapják: elosztó szerint
Készítette: KGYné/BEné

Sillai Árpád
/Sillai Árpád r. ezredes/
titkárságvezető

1113 - 82 - 181/2/1987

1987 szeptemberében ajánlat érkezett Izraelből az MTV-hez

Az 1987. szeptember 15-i Napi Operatív Információs Jelentésben a 181. szám alatt, „Ideológiai, politikai diverzió” címen a következő olvasható Harangozó Szilveszter r. altábornagy miniszterhelyettes jóváhagyásával:

„Az Izraelből érkezett postaforgalomból kiemelésre került egy, a Magyar Televízió igazgatójának címzett küldemény, amelyben Alexander Sella arról ad tájékoztatást, hogy politikai tudósítóként szerzett tapasztalatait felhasználva – korábban az izraeli rádió Közép-kelet-európai és orosz ügyek kommentátora, majd az izraeli hadsereg oktató tisztje volt – megalapítja Ashyam elnevezésű sajtószolgálatát. Nevezett a továbbiakban közli, hogy a sajtószolgálat minden, Izraelben keletkezett hír megszerzésében az MTV rendelkezésére áll, ha ezt a magyar fél igényli.”

Intézkedés:

A küldeményt állásfoglalás céljából átadták a BM III/I Csoportfőnökségnek. A BM III/II és III/III Csoportfőnökséget fénymásolatban tájékoztatták.

Sillai Árpád r. ezredes
Miniszterhelyettesi titkárságvezető

Hazarendelés, fegyelmi, nyugállományba helyezés

1989. július 12-én a hírszerzés csoportfőnöke: **Bogye János** r. altábornagy egyetértésével és az állambiztonsági főcsoportfőnök: **Pallagi Ferenc** r. vezérőrnagy, miniszterhelyettes jóváhagyásával realizálják a III/I-10 Osztály javaslatát, mely szerint a III/I-3 osztály állományában osztályvezetőként a bonni főrezidentúrát vezető **Dr. Szabó János** r. alezredest soron kívül **haza kell rendelni és külszolgálatát megszüntetni.**

Az indoklás arra utalt, hogy az osztályvezető volt beosztottja, **Dr. Dalmady György** r. százados ellen májusban, hivatali hatalommal való visszaélés és más bűncselekmények elkövetésének alapos gyanúja miatt indított büntetőeljárásban, a főrezidensnek, mint a gyanúsított volt szakmai vezetőjének meghallgatása elkerülhetetlenné vált.

Dr. Szabó János r. alezredest beosztásából augusztus 1 és október 31 között felfüggesztették.

Október 31-én a hírszerzés csoportfőnöke **fegyelmi fenytésként leszerelte és nyugállományba helyezte.**

*„Dr. Dalmady György volt r. százados elleni fegyelmi eljárásban vált ismertté, hogy Dr. Szabó János r. alezredes **korruptciós célra, telefonkérelmének kedvező elbírálása érdekében, videomagnót csempészett be.** E cselekménye miatt kizárólag azért nem vonták büntető eljárás alá, mert a készülék csökkentett vámértékét a Fegyelmi Bizottság felhívására a Csoportfőnökség pénztárába önként befizette.”*

Az előjárói intézkedés és ellenőrzés elmulasztása büntettének alapos gyanújával a Katonai Főügyészség foglalkozott.

Az osztályvezető-főrezidens megfellebbezte a csoportfőnöki döntést. A csoportfőnökhöz írt – a volt előjárója iránti tiszteletet már nélkülöző – levelében méltánytalannak és túl szigorúnak tartja a döntést, mely nincs tekintettel korábbi érdemeire. Kártérítési igényt is bejelent, mert hazarendelésekor nem közölték vele, hogy nem térhet vissza állomáshelyére és ezért többlet költségei keletkeztek különböző ügyei itthonról történt intézése miatt. De anyagi elégtételt kér „hátrányos elbánás” és „megkülönböztetett bánásmód” miatt is.

Munkája törölve!
2003. évi. 11. tr. 25(1) bekezdés
sz. rend. alapján

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-10. OSZTÁLY

2014. OKT. 08. SZIGORUAN TITKOS!
(selejtezésig/)

67-16-3911/1 1989.

84

JAVASLAT

Javasoljuk, Dr. SZABÓ JÁNOS r. alezredes elvtársnak /1 470825 1616,
Fonó: Ilona/ Beo.: a BM III/I-3. Osztály állományába, osztályve-
zető/ a bennsi főrezidentúra vezetőjének soronkívüli berendelését
és külszolgálatának megszüntetését.

1988. augusztusában került kinevezésre.

Volt beosztottja, Dr. BALMADY GYÖRGY volt r.szds. ellen 1989.
májusában hivatali hatalommal való visszaélés és más bűncselek-
mények elkövetésének alapos gyanúja miatt indított büntetőeljá-
rásban, mint a gyanúsított volt szakmai vezetőjének meghallgatása
miatti hazarendelése vált szükségessé.

Tekintettel arra, hogy mind a büntető eljárás befejezésének ideje,
mind volt beosztottja elleni büntetőügybeni szerepe egyelőre
tisztázatlan, soronkívüli berendelését és külszolgálatának meg-
szüntetését javasoljuk.

Buda pest, 1989. július " 12 "

JAVASLOM:

[Handwritten signature]
Kovács János

EGYETÉRTEK:

[Handwritten signature]
Balogh János

DÖVÁHAGYOM:

[Handwritten signature]
Pásztor János

1989. július 12: Soron kívüli hazarendelés és a külszolgálat megszüntetése

17-477/1989.

1989. évi. III. tv. 2 § (1) be

2014. OKT. 08. Szigoruan titkos!

H A T Á R O Z A T

panasz elutasításáról

A BM III/I. Csoportfőnök 119/516. sz. parancsával 1989. október 31-i hatállyal - büntetőeljárásban megállapított cselekménye miatt - fegyelmi fenytésként nyugállományba helyezte dr. Szabó János r. alezredest /1947. Felső Alora/ a BM III/I-3. Országgyűlési vezetőjét.

Dr. Szabó János r. alezr. a fenytés ellen panaszt jelentett be, melyre figyelemmel az Egyet a BM Fegyelmi Szabályzat 82. pontja alapján felülvizsgáltam.

Megállapítottam, hogy a fenytés kiszabására törvényesen és megalapozottan került sor, ezért a panaszt - mint alaptalant -

elutasítom.

Határozatomat a BM III/I. Csoportfőnökség vezetőjének tájékoztatás és dr. Szabó János r. alezr. előtti kihirdetés céljából megküldöm.

A határozat ellen további panasznak helye nincs.

A fenytést kiszabó 119/516. sz. parancs 1989. november 20-i hatállyal jogerős és végrehajtható.

INDOKOLÁS

A BM Vizsgálati Osztály a Btk. 225.§-ába ütköző hivatali visszaélés, a Btk. 312.§-ába ütköző csempészet és más bűncselekmények elkövetésének alapos gyanúja miatt nyomozást folytatott dr. Dalmady György volt r.szds. és társai ügyében.

A nyomozás megállapította, hogy dr. Szabó János r. alezr. - mint dr. Dalmady György r.szds. szolgálati előjárója - folyamatosan megszegte ellenőrzési, intézkedési kötelességét. Elmulasztásával hozzájárult, hogy dr. Dalmady az operatív munkával összefüggő lehetőségekkel hosszabb időn át visszaélve és több mint 40 millió forint értékű bűncselekményeket követelt el.

A rendelkezésre álló adatok egyértelműen bizonyítják, hogy dr. Szabó János r. alezr. a kötelességszegése alapján felelős a szolgálatot ért súlyos szakmai, erkölcsi és anyagi kárért. Cselekménye a Btk. 361.§. és 362.§. /2/ bek. I. tétele szerint minősülő előjárói intézkedés elmulasztása illetve ellenőrzés elmulasztása bűntettek megállapítására alkalmas.

Az eset összes körülményeire figyelemmel a szolgálat teljesítésére méltatlanná vált, ezért a kiszabott fenyítés mértékének megállapítására indokoltan került sor.

Fentiek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

B u d a p e s t, 1989. november 16.

Pálagi Ferenc sk.
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Eredetivel egyezik:

1989

Pálagi miniszterhelyettes elutasítja a panaszt (01. és 02. oldal)

Bogye János

Bogye János r. altábornagy azzal a megjegyzéssel terjeszti fel a panaszt Pallagi Ferenc főcsoportfőnök-miniszterhelyetteshez, hogy:

„A beadvány hangneme, de különösen annak tartalma, követelései tükrözik [Szabó] személyiségét, személyének és tevékenységének sajátos önértékelését. Önmaga védelme, cselekménye súlyának csökkentése, illetve anyagi igényeinek érvényesítése érdekében nem riad vissza vádaskodásoktól, fenyegetőzésektől, sértegetésektől se.”

Pallagi Ferenc r. vezérőrnagy felülvizsgálta a panaszt, ám november 16-i határozatával elutasította azt. Az elutasítás indoklása arra hivatkozott:

„A nyomozás megállapította, hogy Dr. Szabó János r. alezredes mint dr. Dalmady György

r. százados szolgálati előjárója folyamatosan megszegte ellenőrzési, intézkedési kötelességét. Mulasztásával hozzájárult, hogy dr. Dalmady az operatív munkával összefüggő lehetőségekkel hosszabb időn át visszaélt és több mint 40 millió forint értékre bűncselekményeket követhetett el. A rendelkezésre álló adatok egyértelműen bizonyítják, hogy dr. Szabó János r. alezredes kötelességszegése alapján felelős a szolgálatot ért súlyos szakmai, erkölcsi és anyagi kárért. Az eset összes körülményére figyelemmel a szolgálat teljesítésére méltatlanná vált, ezért a kiszabott fenyítés mértékének megállapítására indokoltan került sor.”

A határozat ellen további panasznak nem volt helye. A fenyítést kiszabó 119/516.sz. parancs 1989. november 20-i hatállyal jogerőssé és végrehajthatóvá vált.

Jogi lehetőségei kimerültek, ezért végső lehetőségként **Dr. Horváth István belügyminiszterhez** fordult Dr. Szabó János.

Mivel a legsúlyosabb fegyelmi büntetéssel nyugdíjat nem kaphat, tekintettel a 27 évi szolgálati idejére „...kérem, hogy számomra egy olyan megoldást tegyen lehetővé méltányosságból, amelyben a nyugdíjat megkaphatom.” Kétségbeesetten ecsetelte elhelyezkedési és megélhetési gondjait, megaláztatásait. „Senkit sem érdekel mit tudok, mindenütt a félelemmel és a visszautasítással találkozom. Így egyedül a munkanélküliség perspektívája áll előttem... az erkölcsi bizonyítvány nemléte olyan helyeken is lehetetlenné teszi elhelyezkedésemet, ahol esetleg nem kérdeznek vissza.”

A belügyminiszter véleményezésre megküldte levelét Pallagi Ferencnek, aki kézírással a következőket írta rá:

„Miniszter Úr!

A vádiratban foglaltak szerint dr. Szabó Jánost több súlyos bűncselekmény terheli, ezért a

Pallagi Ferenc

fegyelmi úton történő leszerelés mellett dönthettem. A személyes meghallgatáson ezt közöltem dr. Szabó Jánossal, aki kijelentette, hogy a kötelező lojalitást a szolgálat irányába nem tudja vállalni és számoljunk a következményekkel. Ezt az álláspontot emberi módon, de visszautasítottam és figyelmeztettem az állami és szolgálati titok kötelező betartására.

Jelentem, a helyzet körülményei igen bonyolultak, Szabó a nyilvánossággal való zsarolástól sem tart, „neki már semmi sem számít!”

Jelentem és javaslom, hogy a meghozott döntések érvényben tartásának megerősítése mellett, dr. Szabó János elhelyezkedésében, új egzisztenciájának megteremtésében vállaljunk érdemi segítséget.

Pallagi Ferenc, XII.1.”

Dr. Horváth István belügyminiszter december 4-én méltányosságból felülbírált az ügyben született döntést és személyzeti úton történő leszerelésre adott utasítást.

Dr. Horváth István belügyminiszter

Ez azt jelentette, hogy **fegyelmi leszerelés helyett** méltányosságból az 1971. évi 10.sz. Tvr. 6.§. c. pontja alapján – mivel átszervezés miatt neki fel nem róható okból részére beosztást nem tudtak biztosítani –, s egyben a 22/1971. sz. Kormányrendelet 37. pontja alapján a szolgálati évek után járó (27 év, 67,5%) **teljes nyugdíj** folyósításának elrendelésével szűnt meg a munkaviszonya 1989. november 30-án dr. Szabó Jánosnak. A MN. Fővárosi Hadkiegészítő Parancsnokság tartalékos alezredesként vette nyilvántartásba.

Pallagi F.
Az előző döntést átka-
zandva – méltányosságból – helyettesi
helyre. A bíróság ítélet után az ügyet végzett
elő.
XII. Y.
Dr. Horváth István
ÁBTL 2.8.2.1. 778 (Dr. Szabó János)

Dr. Horváth István méltányosságból felülbírált helyettese döntését

Dr. Bogye János r. altábornagy, hírszerző csoportfőnök – saját kérésére – 1989. november 30-án nyugállományba vonul. A miniszteri döntés végrehajtása már utódjára: **Dr. Dercze István** r. ezredesre hárul, aki december 1-től csoportfőnök és december 7-én írja meg jelentését Dr. Szabó János ügye rendezéséről Pallagi Ferenc r. vezérőrnagy főcsoportfőnök-miniszterhelyettesnek. Azon a napon, amikor Bogye János leadja Skorpio típusú géppisztolyát (7.65 mm kal) 100 db. lőszerrel a BM ORFK Bűnügyi Technikai Intézetében.

MTV: a műsorpolitikát és az objektumot is védte a politikai rendőrség a nézőktől

1979. március 30-án a Magyar Televízió Elnöki Főosztályának vezetője: **dr. Tihanyi Viktor** úgy döntött, hogy haladéktalanul átad egy aznap érkezett nézői levelet a **Belügyminisztérium** állambiztonsági szerveinek. A hivatalos aktus neve: ellenséges tartalmú levél beszolgáltatása, adatlap és a beszolgáltatásról szóló átirat a hatóságnak. A levelet a postai bélyegző szerint február 28-án adta fel Füzesabonyban Horváth Jenő, 3300 Eger, Széchenyi u. 10. sz. alatti lakos a Magyar Televízió Műsorszerkesztőségének címezve.

Tartalma merőben eltért azoktól a nézői levelektől, melyekből több tucat érkezett naponta, s általában egy-egy műsorral foglalkoztak, azok rossz műsoridejével, a bemondónők frizurájával, a riporterek bakijával, a raccsoló újságírókkal, a humortalan humoristákkal, nem különben a sablonos díszletekkel, a túl hosszú helyszíni közvetítésekkel, a túltengő termelési riportokkal, az unalmas felolvasásokkal, a témérdek protokoll eseménnyel. A több száz levélből havonta összeállítást készített az Elnöki Főosztályhoz tartozott Levelezési Osztály, amelyet tájékoztatás céljából megküldött az egyes szerkesztőségek vezetőinek.

A füzesabonyi levél azonban nem egy műsorral foglalkozott, hanem az egész **műsorpolitika-val**, s a szokványos hétköznapi, unalmasan ismétlődő háborgás helyett a levélíró szenvedélyesen kemény társadalmi kritikának adott hangot: hazug az egész műsorfolyam, nemzeti történelmünket megcsúfoló, a szovjet propagandát egyoldalúan kiszolgáló, üres, silány, helyenként ízléstelen, sőt undorító, a fiataloknak nem mutat fel igaz, követendő eszményeket, nem nevel jóra, nem erősíti a jellemet, kizárólag a rossz politika parancsait képviseli a magyar embereket megalázó éرتéktelenségekkel, melyekre vérlázítóan sok pénzt költenek.

Szigetvári Árpád

Dr. Tihanyi Viktor

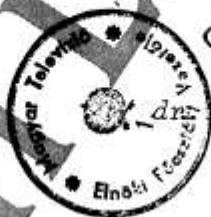
Nem is került a levél semmilyen összeállításba, kiemelték rögtön, s azok asztalára küldték, akik hivatalból üldözték „a nép ellenségét”. A **BM III.**(Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség **III.** (Belső reakció és szabotázselhárító) Csoportfőnökségének **3.** osztálya a társadalom ellenes erők elhárításával foglalkozott. Két alosztálya közül az egyik a társadalomra veszélyes „F” (Figyelő) dossziés személyek, volt politikai foglyok ellenőrzését végezte, a másik a **röpcédulázók, falfirkálók, névtelen levélírók, illegális kiadványok terjesztői**, stb. tevékenységének felderítését, elhárítását

Az utóbbihoz, tehát a **BM III/III/3-b.** alosztályához került az MTV Elnöki Főosztálya által beküldött levél. Az osztály vezetője **Szigetvári Árpád** r. ezredes volt, a **b.**, alosztály vezetője pedig **Zima Péter** r. alezredes.

Belügyminisztérium

Mellékelten megküldöm a Magyar Televízió Műsorfőszerkesztőségének címzett, Horváth Jend. által írt: "Tisztelt Szerkesztőség" kezdetű, és "néhány elfogult ember elképzeléseit és összeállításait" végű levelet.

Budapest, 1979. március 30.

[Handwritten signature]
Dr. Tihanyi Viktor /

Dr. Tihanyi átküldi a levelet a BM-nek

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELUGYMINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

Rendkívüli
1982 JUN 16

A MINŐSÍTÉS MEGSZÚNT
az 1993. évi LXV. tv. 28. §
bekezdésére figyelemmel

S Z E R V: .....

OSZTALY: .....

Rendkívüli események dossziéja

SZAM: .....

33-R-1077

FEDŐNÉV: .....

„Vidéki”

A Történelmi Hivatal
az Etv. 25. §-án alapján
az iratokat átvette.

MEGNYITVA: 1979 október 1.

LEZARVA: 19.....

ARCHIV SZAM: .....

0-17896

1980. 8. 1. 6

A „Vidéki” fedőnevű bizalmas nyomozás dossziéja

Az ismeretlen levélíró felderítése érdekében indokoltnak tartották a bizalmas nyomozás elrendelését a rendkívüli események dosszié eljárása szerint. Fedőneve: „Vidéki”, száma: **33-R-1077**. (ÁBTL. 3.1.5. O-17896)

A fellázadt néző „ellenséges” levele

Szepe ö. r. el.
Telep
1979. IV. 11

Pető ö. r. el.
1979. 04. 04.
15
Glenn al.

Belügyminisztérium
III/III/3-b. osztály

Szigorúan titkos!

disa *Pető ö. r. el.*
menet *száma*

11-1954/79.

Tárgy: Ellenséges tartalmú levél

(228)
209/242 1+60
1979. 04. 07
III/III

JANCSÓ ISTVÁN r. alezr. elvtársnak!
Hevesmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III. osztály Vezetője

E G E R

Intézkedés céljából mellékelten megküldjük a "Magyar Televízió.." címzésű, "Horváth Jenő Eger" feladóval feltüntetett, írógéppel írt ellenséges tartalmú levelet, adatlapot és a beszolgáltatásról szóló átíratot.

Tájékoztatásul közöljük:

- Irattárunkban gépirásnak, valamint tartalom szerint előzménye nincs.
- A levél minden valószínűség szerint Erika típusú írógépen készült.

B u d a p e s t , 1979. április 5.

Szepe ö. r. el.
Szigetvári Árpád r. ezds.
osztályvezető

Zima Péter
Zima Péter r. alezr.
osztályvezető

DEBRECENI RENDŐRSÉG
126

A Heves megyei III/III-nak kellett intézkednie

Az állambiztonság a maga értékelési szempontjai szerint megállapítja, hogy az öt sűrűn gépelt oldal terjedelmű levél tartalma **kommunista és szovjet ellenes**, írója szembefordult szocialista társadalmi rendszerünkkel. A levélíró minősíthetetlen hangnemben nyilatkozik a felszabadító szovjet csapatok tevékenységéről, az általuk elkövetett állítólagos atrocitásokról. Támadja a párt felszabadulás utáni politikáját, a földosztást, a kollektivizálást, a kulák üldözést. Kritizálja a párt egyházpolitikáját, kétségbe vonja a vallásszabadságot. Lebecsüli a kultúrpolitika eredményeit, a tömegtájékoztatási eszközök szerepét, bírálja azok vezetőit, kifogásolja a televízió szocialista, internacionalista elkötelezettségét, becsmérő hangon nyilatkozik a szovjet filmekről, a munkásmozgalmi műsorokról, színdarabokról. Az élet minden területén elítéli a pártirányítás rendszerét, bírálja a vezetők szakmai felkészültségét, rátermettségét.

A III/III/3-b alosztály az ismeretlen levélíró kilétének megállapítása, a további elkövetés megakadályozása és az ellenséges tevékenység bizonyítása érdekében intézkedés céljából megküldi a levelet a lakóhely szerint illetékes **Heves megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztályának**. Tájékoztatásul még közli, hogy:

„Irattárunkban a gépírásnak valamint a tartalomnak nincs előzménye. A levél minden valószínűség szerint Erika típusú írógépen készült.”

Mielőtt rátérnénk arra a nyomozati tevékenységre, mellyel a **főváros**, továbbá **Heves és Szolnok megye** politikai rendőrsége az ismeretlen levélíró személyét próbálta kideríteni, elkerülhetetlen, hogy a maga valóságában megismerjük a levél tartalmát. Kortörténeti dokumentum arról, miként szembesíti egy vidéki televízió néző élete történeteit, szűkebb környezete megpróbáltatásait, a körülötte zajló változások valós tényeit azok televíziós vetületével, hazug propaganda másolatával, az átvett szovjet gyakorlattal. A tükörkép megdöbbenő, a megannyi ellentmondás elgondolkodtató és felháborító, de **nézői kritikaként a hatalom számára elfogadhatatlan, tehát fel kell kutatni és meg kell büntetni** a fellázadt, jó szándékú levélíró.

Magyar Televízió Műsorszerkesztőségének

Budapest, 1810.

Tisztelt Szerkesztőség!

Szíves elnézésüket kérem előre is, ha talán erősebb kifejezéseket és keményebb kritikát alkalmazok, mint kellene, de már nem tudom visszafogni a felháborodásomat, amit az ócska tv-műsorok kiváltanak belőlem.

A „Herkulesfürdői emlék” című műsor volt az a bizonyos csepp a telt pohárban. Eddig is sokszor felháborodtam már és sokszor elhatároztam, hogy megírom a kifogásaimat, de az ismerőseim lebeszéltek róla, mondván, hogy ugyan minek, hiszen úgy sem ér semmit, fűtyülnek rá, eddig is sok kritika elhangzott már és mégis megy tovább minden úgy, mint addig.

Most nem szóltam semmit senkinek és azzal sem törődöm, ha nem lesz eredménye, akkor is a Szerkesztőség fejére borítom a véleményemet. (Bárcsak a valóságban, szó szerint értve is tehetném!)

Először is: mikor lesz már vége a háborús filmeknek? Nekünk, akik átvészeltük a háború előzményeit, a háború összes borzalmait és az utána következő időszakokat is, nekünk már elégünk van a borzalmakból, miért kell folyton felidézni, hogy sokszor fél éjszakákat nem tudunk aludni a felidézett emlékektől?! Nem a filmek tartalma az, ami felizgat – az annál silányabb, hazugabb és egyoldalúbb, hogy komoly hatása lenne –, hanem csupán a felidézett emlékek. Ebből már igazán elég volt!

Szándékosan mondom, hogy hazug és egyoldalú a filmek tartalma, mert mi, akik végigéltünk mindent, arra is emlékszünk, hogy bizony a „felszabadító hősök” milyen barbár módon „szabadítottak meg” minden értékünkől, még a legszükségesebbektől is, mint például

az édesanyám lábáról lehúzták a csizmát (pedig csak egyszerű falusi asszony volt), az édesapám csizmáját is elvitte egy éjjel zabráló orosz csoport és szegénynek papucsban, zokni-ban, rongyokba csavart lábbal kellett a telet átvészelnie. Összeszedték a padláson száradó ruhákat, még a női ruhákat is, vitték a „bárisnyáknak”. Mindenünket elvittek, amit csak megfoghattak. Volt úgy, hogy egyszerre 30 orosz katona is volt az otthonunkban, 3 teherautó, és a Tisza gáton kaszált, keservesen összegyűjtögetett szénát az utolsó szálig elvitték, a mi tehenünk ott maradt takarmány nélkül. Örülünk, hogy azt nem vitték el. Elvitték viszont a lovunkat a kocsival együtt. A két egyéves csikóra ráültek, szegények, majd lerogytak alattuk, de hajszolták őket. A két ökröt az eke elöl fogták ki, elvitték azokat is, nem volt mivel szántani, vetni. Tíz ilyen oldal sem lenne elég, egy egész könyvet írhatnék az orosz „felszabadítók” „hősiességéről”!

Az egyik házban két öreg szülő élt a felnőtt lányukkal. (A sok gyerek közül ez volt a legfiatalabb, a többi már mind házas volt.) Bement hozzájuk két orosz katona és a lányt el akarták vinni. A két öreg védte a gyermekét, de azokat belökték egy szobába, rájuk zárták az ajtót. A lány tíz körömmel védekezett, nem bírtak vele, végül bement egy harmadik és agyonlőtte a lányt. Ez csak egyetlen eset a sok közül, amelyhez több millió hasonlót lehetne felsorolni.

Az egyik szomszéd asszonynak a férje katona volt, ott maradt egyedül, egyhónapos kisbabája volt, amikor a „felszabadítók” jöttek és elhurcolták, a pici babáról a szomszédok gondoskodtak. Két hétig hurcolták magukkal, félholtan került haza.

Mindezt csak azért írtam le, hogy ha mindezekről mernének tárgyilagos ismertető filmet készíteni, azt hiszem, megrázóbb lenne, mint azok, amelyeket eddig láttunk. És azok a fiatalok, akik csak elbeszélésből, a meghamisított történelemből ismerik az akkori időket, nem egyoldalúan lennének tájékoztatva.

Emlékezünk a háború utáni időkre is, amikor jött a földosztás, aztán megjelentek a plakátok: „Kaptál földet, adj kenyeret!” Akik a nép szemetjei voltak, egész életükben munkakerülő, most a hatalmukat éreztetve mentek gabonát rekvirálni (ezt a szót ismerik mindazok, akik akkor vidéken éltek). Nekünk csak két hold saját földünk volt, 32 holdat bérelt az édesapám, azon gazdálkodott, de mert jól gazdálkodott, volt mindene, hát volt is mit elvinni. Az összes gabonánkat elvitték, még a vetőmagnak valót is. Pedig voltunk a családban hatan. Árpadarát szitáltunk ki és abból süttöttünk magunknak kenyeret.

Egy öreg veterán a falunkban alig várta már az orosz hadsereg érkezését, mert utálta a múlt rendszert – jogosan is –, az újonnan megalakult Kommunista Pártnak ő lett az elnöke. De mivel a népnek az összes munkakerülő salakja belépett a pártba és nem az igazságosság elve alapján, hanem a saját kiskirálykodásuk biztosítása végett intézkedtek, bíráskodtak mindazok felett, akik nekik személyes ellenségük volt a hitványságuk miatt.

Ez az öreg veterán józanságra igyekezett inteni mindenkit, tárgyilagos, igazságos magatartásra. Kinevették, sőt még őt is fasisztának bélyegezték. Mire az öreg veterán közjük vágta a piros könyvét, kiábrándultan hátat fordított nekik, és kilépett a pártból.

Aztán jött a tsz-szervezés. Jó lenne, ha az akkori időket is tárgyilagosan ismertetnék meg a mai fiatalokkal. Ha elmondanák, milyen terrorral, erőszakkal, barbár módszerekkel nyomorították be az embereket. Hány embert félholtra vertek, sőt, volt, akit agyon is vertek és kitétték elhagyatott helyre. Az én apámat is megkínózták, pedig már 68 éves volt. Fél lábra állították és a fal felé fordulva, támaszkodás nélkül kellett órákig állnia. Ha lelépett a másik lábára – mezítláb kellett álldogálnia – akkor cipősarokkal a lábaira tapostak, a fülét csavargatták, a halántékán a haját húzogatták fölfelé...

A jászszentandrásiaiak is tudnának cifra dolgokat mesélni. Többek között azt is, hogy cementpadlós helyiségben mezítláb beállították azokat a szerencsétleneket, akik nem akartak

a tsz-be belépni, és olvadt lúgkövet öntöttek a talpuk alá.

Ha mindezt egyszer majd megfilmesítik, lesz mit látnia az akkoriaknak. Mindezek is hozzátartoznak a tárgyilagos ismertetéshez.

És az a rettenetes kuláküldözés. Amikor mindenét elhurcolták, amiért nem tudta a beadási kötelezettségét teljesíteni. Még egy elhullatott szalmaszálért is büntetést szabtak ki. Naponta jártak az udvarunkba és lesték, hogy mibe köthetnek bele, mi mindenért szabhatnak ki büntetést. Ha valaki méltatlankodni mert, elhurcolták. A nagybátyámat is így vitték el, pedig a jó módú felesége révén jutott 30 hold földhöz. Őt elhurcolták, a feleségét és két gyereket elüldözték a lakásból, még a bútorait sem vihette magával. Két évig volt rab, ez alatt úgy tönkre tették, összeverték, hogy szabadulása után félévvel meghalt.

Vagy azt gondolják, nem emlékezzünk már azokra az időkre, amikor egy kiszólásért, egy politikai viccért, egy külföldi rádió hallgatásáért börtön járt? Az a barbár módszer, ahogyan az új helyzet urai felléptek, ahogyan mindenkire ráerőszakolták a saját hatalmukat, a legtöbb emberből ellenszenvet váltott ki, de ha ezt ki merte nyilvánítani, hát elbúcsúzhattott a családjától. Nemcsak bebörtönözték, de sok embert el is tettek láb alól, nem törvényes módon, hanem egyszerűen csak eltűnt.

És hogyan lehet abban az országban vallásszabadságról beszélni, ahol állásuktól megfosztották – sok esetben még ma is –, azokat az embereket, akikről kiderült, hogy templomba járnak? Az iskolában a tanító felszólítja a gyerekeket, jelentkezzen, aki templomba vagy hittanórára jár. És amelyik jelentkezik, azt a többi előtt megszegényíti, letépi az úttörő nyakendőt róla és lerontja a jegyeit.

A „Herkulesfürdői emlék” című film mindezeket eszembe juttatta. Tévedés és félrevezetés úgy beállítani a dolgokat, mintha csak a kommunisták éltek volna át rettenetes időket, bujkálniuk kellett, s a puszta életüket sem tudták megmenteni. A háború után a helyzet megváltozott és átesett a ló másik oldalára.

Ez a film azonban nemcsak az egyoldalúságával háborított fel. A legtöbb tv-film, színházi előadás tele van trágár kifejezésekkel, káromkodásokkal, amint ez is.

Enyhítő körülmény lenne a Műsorszerkesztőség számára az, ha nem lennének tudatában annak, hogy a tv-nek, rádiónak milyen óriási ízlésformáló, alakító szerepe van, milyen óriási eszköz a tömegek nevelésében. De mivel tudják – és ez biztos – így súlyos a felelősségük abban a romboló hatásban, amit a semmitmondó, üres, trágár kifejezésekkel és káromkodással tűzdelt filmek okoznak.

Szeretném, ha felvilágosítanák a tv-nézőket arról, milyen szempontok szerint, s kik határozzák meg, milyen filmeket kell műsorra tűzniük? Csak azokat a filmeket szabad adniuk, amelyek tele vannak politikával, propagandával, erőszakkal, lövöldözésekkel és erotikával?

Hát ezután már csak ilyen dolgokat találnak nekünk? Komoly, tartalmas, szép filmeket már nem láthatunk, azok már csak múzeumba valók?

Átnéztem az elmúlt év tv-műsorait és bizony alig-alig volt benne olyan, amit érdemes volt megnézni. A magyar filmek legtöbbje is üres, semmitmondó, tele erotikával, ízléstelenségekkel és káromkodással. A hangzatos szép nevek sokszor ürességet vagy visszataszító szemetet takarnak. Például. „Fent a Spitzbergánál”. Mire akarják nevelni az embereket az ilyen filmekkel? A léha életre?

Amit külföldről vettek át filmeket, azok nagyobb része is szennyes. Például: Kamaszkorom legszebb nyara. Annyira undorító volt, hogy nem bírtam végignézni... A sorozatok nagyobb része is üres, semmitmondó. Például az Emma című sorozatnak mi értelme volt? Igazán időlopás ilyen filmet végignézni. A gazdag ember, szegény ember és a Trenk báró különös élettörténete milyen tanulsággal szolgálhat bárkinek?

MAGYAR TELEVIZIO MŰSORSZERKEZTŐSEGENEK!

BUDAPEST
1910.

Tisztelt Szerkesztőség!

És kérem előre is, ha talán erősebb kifejezéseket is alkalmaznak, mint illene, de már nem tudom felháborodásomat, amit az ócska TV. műsorok kiváló

emlék". c. műsor volt az a bizonyos csepp a is sokszor felháborodtam már, és sokszor el- a kifogásaimat, de ismerőseim lebeszéltek gyán minék, hiszen ugye én semmit, fűtül- elhangzott már, és mégis megy tovább

enkeink, és azzal sem törődöm, ha nem szerkesztőség fejére borítom a véleményemet. t érte is tehetném!!!/

a háborús filmeknek? Nekünk, akik háboru összes borzalmait, és az már elégünk volt a borzalmakból, szor fél éjszakákat nem tudunk filmek tartalma az, ami feliz- gyoldalabb, hogy komoly hatása! Ebből már igazán elég volt!

dalú a filmek tartalma, lékszünk, hogy bizony a hadítottak meg" minden nt pl. az édesanyám salusi asszony volt! lo orosz csoport, t lábbal kellett a ruhákat, meg a nket elvitték, sz katona és szált, keser- a ma tehes- m vitték? óra ráül- a 2 vel egy

verek

Lehet, hogy talán el sem olvassák ezt a hosszú levelet, és a papir- kifizetésüket kérem az esetleges erős kifejezésekért, de megpróbálnak a nézők fejével is gondolkodni, is kielégíteni és nemcsak a nézőkre kényszeri- elképzeléseit és összeállításait!

Tisztelettel: 17896 9
Horváth Jenő

Persze egyesek úgy állítják be, mintha a külföldi filmek mind ilyen értéktelenek és hitványak lennének. Ez nem igaz. Példa erre az Ingrid Bergman sorozat. Én nem hiszem, hogy csak ez az egyetlen filmsorozat lenne a világon, ami ilyen felemelően szép lenne, mint ez!

A szovjet filmeket már nem is bírom végignézni, nem előítéletből, hanem szomorú tapasztalatból. Vagy üres, semmitmondó, a kulturátlanságukat bemutató, mint például a „Focizzon, aki tud”, vagy csak a háborús eseményeket tálalja élénk, amelyekből – ismétlem – elegendő volt. A „Nappali vonat” című film tartalmát egyetlen mondattal kimerítően lehet ismertetni, az üres, időt húzó jelenetekre kár másfél órát vesztegetni...

Nincs egyetlen igazán szép film a szovjet filmek között. Miért kell műsorra tűzniük? Ezt is felsőbb parancsra teszik? Vagy olyan kifricamodott izlésű emberek válogatják össze őket, akik nem tudnak különbséget tenni értékes és értéktelen között?

Végtelenül felháborított a péntek esti műsoruk is. Miért kellett ezt az ócska orosz filmet a Delta elé tenni? Miért akarják minden áron rákényszeríteni a nézőket, hogy azt is megnézzék, amit nem akarnak, vagy ne legyenek kíváncsiak a Deltára sem, vagy virrasszák át azt az egy óra negyven percet, amíg ez az újabb háborús film lemegy? Kit érdekel mindez? A nézők hányingert kapnak tőlük!

A rádióból ismerem azt a slágert, amelynek az a lényege, hogy bármennyire is szereti az ember a rántott csirkét, ha mindig csak azt kap, a végén megutálja. Nos, bármennyire is szerettük volna az orosz háborús filmeket, akkor is megutálnánk.

Mivel azonban a lakosság zöme tapasztalatból ismeri a háborús időszakot és az utána következő időket is, és a mai idők disznóságait, igazságtalanságait, amelyekre sohasem kapnak orvoslást, nekünk már nem lehet hazudni, mi mindennel tisztában vagyunk, nem lehet hazug propagandával félrevezetni. Ezért undorítóak számunkra a TV műsorai!

Önök azt képzelik, hogy a fiatalokat majd mindezzel megnyerik? Óriási tévedés! Megtanították ugyan őket hazudni, a hazug szövegeket szajkózni, mert azt kell mondaniuk, félre is vezetik őket, de ne higgyék, hogy annyira rajonganának ezekért a műsorokért. Minden műsorból csak az erotika érdekli őket, csak annyiban érdekes számukra egy film, amennyi szex van benne. Hát így már megértem, miért keverik a háborús filmeket a szeméttel. Mindez párthatározat, pártprogram.

Ami a fiataloknak szánt műsorokat illeti, bizony szomorú fényt vet a műsorok szerkesztőinek silány jellemére és ízléstelenségére. Az ún. zenei műsorok például...amikor az afrikai törzsek bemutatják a táncaikat, hiányos öltözékben, cafrangokban vonaglanak, rángatóznak, tombolnak „ékszerikkel” felékesítve...aztán jönnek a néger táncdalénekesek műsorai kissé modernebb körülmények között, de ugyanolyan artikulálatlan üvöltéssel, vad vonaglással, fintoiba facsarodott arccal... És a magyar együttesek mind ezeket majmolják, ízléstelen maskarába öltözve, amely még a farsangi álarcosbálban is visszataszító lenne, lobogó sörénnyel, kócrengeteggel a fejükön, teleaggatva különféle koloncokkal... Szörnyű ijesztő külsejűek, ordítanak és még meri valaki azt mondani, hogy ez a kulturált tánc és táncdaléneklés?

Íratlan szabály, hogy ha valaki színházba, operába, operabálba megy, ízlésesen, csinosan kell felöltöznie. Pedig ott csak egy zárt közösség látja. A tévében pedig ország-világ szeme előtt vonaglanak. Mindezt nevelő szándékkal? És ezek után még csodálkoznak a fiatalok egyre vadabb viselkedésén, ízléstelen öltözködésén? Hiszen mindent a televízió propagál...

Néhányszor láttam már a francia és német táncdalénekeseket, ízléses, finom, szolid külsővel, igazán szép megjelenéssel és szép énekükkel, rángatózás nélkül. Rájuk lehet mondani, hogy kulturáltan énekelnek. Én is szeretem a szép táncdalokat, de ízléstelenségek nélkül.

Nem lehetne megkövetelni a magyar táncdalénekesek és együttesek fellépésénél a kulturált

megjelenést és viselkedést? Vagy visszafelé tart a fejlődés iránya?

Eddig a kifogásaimat írtam meg, néhány mondatban szeretném a kívánságainkat is. A vidéki emberek túlnyomó többségének nem adatik meg az a lehetőség, hogy színházba, operába járjon. A szép klasszikus operettek dalait, részleteit a rádióból ismerjük meg. Miért nem lehet ezeket a tévében közvetíteni? A TV csak a városi, főleg budapesti nézőkért van? A vidéki nézők érzék be a részletekkel? A falusi ember nem teheti meg, hogy a 40-100 km-re lévő városi színházba vonattal bemenjen, az egész éjszakát a váróteremben töltsen és csak reggel érjen haza, mivel nincs más jármű, és nem mindenkinek van saját gépkocsija. És akkor még nem beszéltünk arról, hogy nem is tud hónapokkal előbb jegyet beszerezni, mert azt sem tudja, mikor fog ráérni...

Nagy tévedés azt hinni, hogy a vidéki embereket csak a mezőgazdaságról készített riportok érdeklik. Aki falun él, az távol van minden kulturális rendezvénytől. A rádióban a legszebb hangversenyeket a III. program közvetíti, de azt a mi rádióunkkal nem lehet fogni, s nincs olyan televízió készülékünk sem, amellyel a televízió II. csatornáját... hát akkor ne legyenek kulturális igényeink?

Több ismeretterjesztő filmet közvetíthetnének más országok népeinek életéről, szokásairól, tájairól, növény- és állatvilágáról, stb. az elfogulatlan, tárgyilagos, kizárólagos ismeretterjesztés, tudományos felvilágosítás céljából. Háborús filmek helyett.

Miért kell értéktelen filmekre, színdarabokra milliókat pocsékolni, mikor az országnak nincs pénze, s takarékoskodni kell? Talán azért, mert a szerzőik politikailag jól befutottak, azok minden megnyilvánulását propagálni kell, akár jó, akár rossz az?

Örömlék, ha végre a Magyar Televízió nemcsak propaganda célokat szolgálna, hanem szórakoztatna is, a nevelő jellegű filmekkel nemes, szép eszményeket állítanának az emberek elé és a sok szennyes téma helyett felemelő, tiszta, fennkölt gondolatokat adnának, amelyek valóban szép jellemet ábrázolnának és jóra indítanak. És a sok trágár kifejezést, káromkodást végre kifejejtenék a filmekből, előadásokból.

Lehet, hogy talán el sem olvassák ezt a hosszú levelet és a papírkosár tartalmát szaporítja, de ha igen és megszívnék, s valamit változtatnának a Televízió műsorán, biztos, hogy a nézők igen hálásak lennének érte.

Ismételten elnézésüket kérem az esetleg erős kifejezésekért, de higgyék el, a kifogásolt műsorokra még ez is enyhe volt!

Abban a reményben búcsúzó, hogy talán mégsem hiába írtam meg mindezeket, és végre megpróbálnak a nézők fejével is gondolkozni, igényeiket kielégíteni és nemcsak a nézőkre kényszeríteni néhány elfogult ember elképzeléseit és összeállításait!

Eger, 1979. febr.24.

Tisztelettel:

Horváth Jenő

Budapest, Heves, Szolnok és Csongrád megye nyomoz

A Heves megyei Rendőr-főkapitányság III/III osztálya gyorsan megállapítja, hogy a megadott egri laccímen ismeretlen a feladó. A levél szövegéből úgy vélik, írója a Tisza folyó, Heves község környékén vagy jáászvári településen él. Felderítésére 1979. május 28-án intézkedési tervet készít Szepesi Miklós r. őrnagy, főoperatív beosztott és Pető Kristóf r. százados, vonalvezető, amit Jancsó István r. alezredes, osztályvezető jóváhagy.

Jancsó István

Mindenek előtt segítséget kérnek a **BM operatív-technikai csoportfőnökségtől (III/V)** a gépírás-és nyelvészszakértői vizsgálathoz. Ezután kerülhet sor az adott típusú írógép tulajdonosainak, illetve a valószínűsített foglalkozási kör gyanúba hozható személyeinek felderítésére.

A kutató-felderítő munkában konzultálnak és együttműködnek a **Szolnok megyei III/III. osztállyal**, mert számításba kell venni a Szolnok megyéhez tartozó járszági településeket is.

Az 1944-es és 1945 utáni megyei események szereplőinek ellenőrzéséhez fel kell kutatni és meghallgatni az adott időszakban a megyében közéleti tevékenységet folytatókat, például az MKP-ban, a földosztó bizottságokban és másutt. Az elsődlegesen számításba jöhető települések: Újlőrincfalva, Sarud, Tiszanána, Kisköre, Kömlő, Átány, Hevesvezekény, Tarnaszentmiklós, Pély, Heves. Ezekben a községekben ellenőrzik például azt a tényt, hogy az anyakönyvekben 1945 után női lakosnál szerepel-e lövés okozta elhalálozás bejegyzése.

A rendőrség füzesabonyi és hevesi személyi igazolvány alosztályainál, valamint a tanácsok illetékes szervezeti egységeinél áttekintik az azonosításra alkalmas iratokat szakértő technikusok bevonásával.

Az osztály az említett településeken megvizsgálja az élő alap-és különnyilvántartásban szereplő személyek anyagát.

A Heves megyei III/III osztály által foglalkoztatott hálózati személyek közül kijelölték a felderítő feladatok végrehajtására alkalmas „**Tiszai**”, „**Simon**”, és „**Kecskés**” fedőnevű titkos megbízottakat, akik „*a felderítésben együttműködnek az egyházi vonalon dolgozó elvtársakkal.*”

A szomszédos Szolnok megyei III/III. osztály első következtetése szerint, a levél írója a járszág valamely községében élhet, középszintű iskolai végzettsége lehet és vallásos beállítottságú személy.

A szolnokiak intézkedési tervét kissé megkésve szeptember 19-én készíti el Nádas József r. hadnagy, Dombi Sándor r. alezredes mb. osztályvezető, jóváhagyja: Czapkó Antal r. ezredes, a megyei rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese.

A következő régi típusú írógépek tulajdonosait keresik: Erika, Royal, Underwood és Continental. A kutató-szűrő munkát mindenekelőtt Jászszentandrás és környékén folytatják.

*„Társadalmi és hivatalos kapcsolatok bevonásával, valamint személyes adatgyűjtés útján ellenőrizzük a Heves megyei Rendőr-főkapitányság által folytatott előzetes adatgyűjtés során felmerült, de általuk nem ellenőrzött, Jászszentandrás területén lakó **Torba családot** és **Szlávics Sándort**, valamint a Jászapátiban élő **Joó György** nyugdíjas papot. A korábbiakban már előzetes ellenőrzés keretében szervünk által feldolgozott, szovjetellenes beállítottságú **Káli József** jászszentandrasi lakost, akinek beállítottsága, családi körülményei – eddigi információink szerint – hasonlóságot mutatnak a névtelen levélíró személyéről eddig rendelkezésünkre álló adatokkal.”*

OLNOKMEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III. OSZTÁLY.

SEIGORUAN TITKOS !

Tárgy: Ellenséges tartalmu fiktív
feladóval ellátott levél ör-
teléséről

J E L E N T E S .

Jelentem, hogy a Hevesmegyei Rendőrfőkapitányság
III. Osztálya által szervünknek 1979 augusztus 13.-án meg-
küldött Magyar Televízió Elnöki Főosztálya által beszo-
gált ellenséges tartalmu, fiktív feladóval ellátott levelet
megvizsgáltam és ennek során az alábbiakat állapítottam meg:

A "Magyar Televízió Műsorszerkesztőségének, Buda-
pésten, "Tiszte-
lésre" című és Horváth Jenő Eger, Széchenyi
utca 100. fiktív feladóval ellátott levél írója küldeményét
1979. augusztus 28-án Hírszerzőknek adta postára. Annak megírásához
használt, az Átlagosnál nagyobb betűnagyságu írógépet hasz-

Az ismeretlen szovjet és kommunistaellenes le-
velelt oldal terjedelmű levelében minősíthetetlen le-
nyilatkozik a felszabadító szovjet csapatok magyar-
országról, az általuk elkövetett állítólagos
kegyetlenségről, az általuk elkövetett állítólagos
írja "mi akik végigéltünk mindent, arra is emléke-
zünk a "felszabadító hősök" milyen barbár módon
meg minden értékeinktől, még a legszükségesebbek-
et is ilyen módon nem lenne elég egy egész ir-
ony "felszabadító" hősiességéről. "Az egyik ház-
súlyt el akarták vinni, de nem bírtak vele, végül
armadik és az agyonlőtte a lányt. "Az egyik szom-
k ott maradt egyedül, egyhónapos kislánya volt,
szabadítók" jöttek és elhurcolták azt a szegény

Á B T L 3. 1. 5. O-17896 14

23

Öbtekközött

24

...a dolgo-
...és idő-
...meg-
...alára. Szé-
...ilyen szem-
...kell" műsor-
...amelyek tele-
...s erotikával?
...nem előítélet-
...igazán szép film-
...igazán művészi? Ezt
...korra tapasztalatb-
...és töme tapasztalatb-
...előt látnak is és a
...amelyekre soha nem
...lennel tisztába vagy-
...net házas propagandá-
...ajd a fiatalokat minde-
...an hamudni, a hasag vá-
...niok, földre is vezethet-
...jonganak ezekért a műsor-
...? Szeretnék arra is vá-
...gy miért kell ez u.n. "r-
...tűzön? Miért? Kinek
...rt, mert a szerzői politikai
...egyalakozását propagálni
...res?"

...es ellenséges anyag áttan-
...annak írója a szocialista,
...ellenes. Magyarok kommunis-
...egyes egyéni érdekei valószí-
...tartalmú levelek küldése a tov-
...belátványának társadalomra va-
...záron megállapítható.

Az ismeretlen levélíró felde-
...izalmas nyomozás elrendelése re-
...apján. Az anyagot értékelve le-
...hogy a levél írója a jászág
...lépezintő iskolai végzettsége le-
...szak meg.

1979 szeptember

Domby Sándor 1. alezr. 47
mb. osztályvezető

18/1990

A Szolnok megyei III/III nagy részt vállalt a felderítésből

Jászszerendrás és a környező községek területén ellenőrzik a tsz-szervezések idején ellenséges
tevékenység miatt elítélteket és más módon „megsértett” személyeket, illetve ma élő családtagjai-
kat.

A felderítő munkába bevonják **Sipos István** hivatalos kapcsolatot, a jászszentandrásai művelődési ház igazgatóját, aki helytörténeti kutatással is foglalkozik, így lehetősége van az állambiztonsági szervet érdeklő személyek feltűnés nélküli felkeresésére, beszélgetés kezdeményezésére.

Adatgyűjtést folytatnak a Szolnok megyei Irodagéptechnikai Vállalatnál és a Jászszentandrásen alkalmanként írógépjavításokkal foglalkozó két műszerésznél annak megállapítása érdekében, hogy mikor és kiknek javítottak keresett típusú, régi írógépeket a Jászság területén. Az írógépekről folyamatosan írásmintát szereznek be, s továbbítják azokat az írásszakértőknek.

Feltételezik, hogy az ismeretlen levélíró hasonló tartalmú, ellenséges leveleket küldött a **Szolnok megyei Néplaphoz** és a **Szolnoki Rádióhoz** is. Ezért tájékoznak a szerkesztőségek vezetőinél, az ott dolgozó társadalmi kapcsolatoknál is.

Már egy éve folyik a „**Vidéki**” fedőnevű bizalmas nyomozás, amikor 1980. október 10-én azt kénytelen megállapítani a munkából többet vállaló Szolnok megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztálya, hogy – noha a kidolgozott intézkedési tervben meghatározott feladatokat végrehajtották – az ellenséges névtelen levélíró kilétét még nem tudták megállapítani. Ezért újabb intézkedési tervet dolgozott ki Nádas József r. hadnagy és Török Sándor r. százados osztályvezető, amit engedélyezett Jankovics Zoltán r. alezredes, a főkapitány állambiztonsági helyettese.

Még több gépirásminta beszerzéséről intézkednek, további társadalmi és hivatalos kapcsolatokat mozgósítanak a felderítő, ellenőrző munkában újabb információk beszerzésére, a már meglévő adatok pontosítására, hatékonyabban igyekeznek foglalkoztatni „**Vereczkey**”, „**Balogh**” és „**Tanácsos**” fedőnevű titkos megbízottakat. „Vereczkey” és hivatalos valamint társadalmi kapcsolat bevonásával szervezik meg **Bata Kálmán** budapesti és **Papp Ferenc** jászszentandrásai lakosok ellenőrzését a bizalmas nyomozásban.

Az ellenséges levél megírásával számításba vehető **Káli József** jászszentandrásai lakos hibás írógépéről is gépirásmintát igyekeznek beszerezni úgy, hogy segítséget kérnek a **Csongrád megyei III/III. osztályától**, mivel információjuk szerint Káli leánya ezen az írógépen írta szakdolgozatát a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán.

Apja ellen felhasználják belüleges fiát

Érdekes a következő mondat, amelynek később folytatása is lesz:

*„Az eddigi feldolgozó munkánk során látóköriünkbe került **Góbor Albin** jászszentandrásai lakos ellenőrzéséhez – lehetőség esetén gépirásmintájának beszerzéséhez – segítséget kérünk a Heves megyei Rendőr-főkapitányság belbiztonsági tisztjétől, mivel nevezett **fia** a fenti intézménynél teljesít szolgálatot. Határidő: 1981. II. 28. Felelős: Nádas József r.hdgy., Kovács Gyula r. fhdgy.”*

További személyek priorálását határozták el a nyilvántartási rendszerben, gépirásmintájuk beszerzését és azok szakértői vizsgálatának kérését a **BM. III/III-3-b** alosztálytól.

1981. január 19-én önálló jelentést készít „Góbor Albin ügyében” a Szolnok megyei III/III. osztályon Nádas József r. hadnagy és Török Sándor r. százados osztályvezető. Sajátos és különös tartalma miatt szó szerint közlöm:

Szolnok megyei Rendőr-főkapitányság

III/III. Osztály

Szigorúan titkos!

Tárgy: Góbor Albin ügyében

J E L E N T É S

Jelentem, hogy a „Vidéki” fn. bizalmas nyomozás tárgyát képező ellenséges levél megírásával adataink szerint számításba vehető Góbor Albin jászszentandrásai lakos gépirásmintá-

jának beszerzésére intézkedéseket tettem:

Nevezett személy Jászszentandrás község legmódosabb családjából származik, édesapja egy malommal és jelentős földterülettel rendelkezett, a nyilaskeresztes párt helyi vezetője volt. Fiát tanította és az különböző hivatalnoki beosztásokban dolgozott, gépírni megtanult. 1956-ban a „forradalmi tanács” tagja volt, de elítélve tevékenysége miatt nem lett. Az ellenséges anyagban szereplő körülményeket nagy valószínűség szerint ismeri, az adatszolgáltatók megítélése szerint a kérdéses ellenséges levél megírásával magatartása, mentalitása alapján számításba vehető.

Személyével kapcsolatos gyanúnk megerősítése, vagy kizárása érdekében szükségesnek láttuk gépírásmintájának az inkriminált anyaggal való összehasonlítás céljából történő beszerzését. Volt munkahelyén található írógépéről már a korábbiak során megállapítottuk, hogy az nem hozható kapcsolatba az általunk keresettel. Adatgyűjtésünk során felderítettük, hogy 1979-ben elhalálozott édesapja egy helyi lakos kérésére beadványt készített saját tulajdonú írógépén a Jászberényi Népi Ellenőrzési Bizottság részére, mely beadványt a fenti intézménynél meg is találtuk. A kérdéses gépírás vizsgálata során megállapítottam, hogy bár az régi típusú nagybetűs írógépen készült, azonban betűsajátosságai az ellenséges levéllel nem hozhatók kapcsolatba.

Értékelés:

*A fenti adatok gyengítik Góbor Albin személyével kapcsolatos gyanúnkot, azonban megnyugtató módon mégsem zárható ki, mint esetleges elkövető. Amennyiben ő készítette a bizalmas nyomozás tárgyát képező ellenséges levelet, akkor **a Heves megyei Rendőrfőkapitányságon szolgálatot teljesítő fiától – akit a felderítő munka kezdetén szakértőként az ügybe bevontak** – értesülhetett a megindult nyomozásról és lakásán még általunk nem ismert betűsajátosságokkal rendelkező írógépet is tarthat.*

Intézkedés:

A személyével kapcsolatos körülmények – fia a BM-nél teljesít hivatásos szolgálatot – miatt, az esetleges dekonspiráció és bonyodalmak elkerülése céljából ellenőrzésére közvetlen intézkedéseket a továbbiakban nem teszünk. A Heves megyei RFK már általunk tájékoztatott belbiztonsági tisztjének segítségével kíséreljük meg gépírásmintájának beszerzését, szerepének tisztázását.

(A helyi belbiztonsági tiszt bevonásával.)

Szolnok, 1981. január 19.

Török Sándor r. szds.

Nádas József r. hdgy.

osztályvezető

Tehát, előbb felhasználják apja ellen a belügyes fiát, majd a bonyodalmak elkerülése végett visszavonják a háttérbe.

INTÉZKEDÉS:

A személyével kapcsolatos körülmények - fia a BM-nél teljesít hivatásos szolgálatot - miatt, az esetleges dekonspiráció és bonyolultnak elkerülése céljából ellenőrzésre közvetlen intézkedések a továbbiakban nem tesztünk. A Hevesmegyei RPK már általunk tájékoztatott belbiztonsági tisztjének segítségével kíséreljük meg gépirásmintájának beszerzését, szerepének tisztázását.

A fenti belvizet kizárólagos

Szolnok, 1981. január 19.

/: Török Sándor r. szds. :/
osztályvezető

/: Nádas József r. ndgy. :/

„...fia a BM-nél teljesít hivatásos szolgálatot...”

Jankovics alezredes, főkapitány-helyettes és Török százados, osztályvezető segítségért fordul a **BRFK III/III.** osztálya vezetőjéhez, mert az egyik gyanús, Jászszentandrásról elszármazott férfi Budapesten, Zuglóban él. Információik szerint **Bata Kálmán** (Jászszentandrás, 1919. VIII. 16. Juhász Anna) módos paraszt családból származik, de egzisztenciáját az államosítások után elvesztette. 1956-ban ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki a helyi Forradalmi Tanácsban. Az ellenséges levélben szereplő körülményeket ismeri, tud gépelni, mivel hosszabb ideig hivatalnokként dolgozott. Arra kér választ a szolnoki osztály budapesti kollégáiktól, hogy 1979 elején – tehát a levél írásakor – hol és milyen beosztásban dolgozott Bata Kálmán; munkahelyén, lakásán rendelkezik-e a szakértő által pontosan megnevezett régi típusú írógépekkel, vagy hozzáférhet-e ilyenekhez, ha igen, kéri az írásminta beszerzését; továbbá munkahelyén és lakókörnyezetében tapasztaltak-e részéről ellenséges politikai megnyilvánulásokat?

A bizalmas nyomozás azonban így sem hozott értékelhető eredményt. Annak ellenére, hogy újabb írás-, nyelvész-, és írógéptechnikai szakértőt, hálózati személyt vontak be a vizsgálatba, társadalmi-és hivatalos kapcsolatokat mozgósítottak, s az elérhető írásmintákat és adatokat összegyűjtötték. A látókörbe került és a cselekmény elkövetésénél számításba vehető személyeket, mint esetleges elkövetőket folyamatosan kizárták.

1981. március 26-án „Értékelő jelentés”-t készít a Szolnok megyei III/III. osztály az állambiztonságért felelős főkapitány-helyettes vezetésével.

Megállapítják, hogy a bizalmas nyomozás határidejének hat hónappal történt meghosszabbítása ellenére sem tudták a feldolgozó munka menetét alapvetően meghatározó újabb lényegi információkat beszerezni az ismeretlen levélíróról, aki

„...minden valószínűség szerint Jászszentandrás, vagy a Jászság területén lakó, de a fenti községben széles ismeretekkel rendelkező, minimálisan középfokú iskolai végzettséggel bíró, szellemileg friss, vallásos beállítottságú, kb. 55-60 éves férfi lehet, a felszabadulást megelőzően az átlagosnál jobb anyagi körülmények között élt, hosszabb ideig hivatalnokként dolgozhatott.”

A bizalmas nyomozás határidejének meghosszabbítását – az állambiztonsági szerv megállapítása szerint – az ellenséges anyag tartalma, **a cselekmény társadalomra való veszélyessége**, a további terjesztés megakadályozásához és az elkövető felderítéséhez fűződő állambiztonsági érdek tette indokoltá.

- 3 -

cselekmény társadalomra való veszélyessége csökkent. Arra vonatkozó információkat sem tudtunk beszerezni, hogy az elkövető valóban megvénk területén él-e.

Értékelésünk szerint a bizalmas nyomozás további folytatása nem eredményezné az ellenséges levélíró felderítését elősegítő lényegi információk beszerzését, kilétének megállapítását.

A fentiek alapján a "VIDÉKI" fn 33-R-1077. számú bizalmas nyomozás megszüntetéséről

H A T Á R O Z A T O T

hoztunk.

Intézkedünk a rendkívüli események dosszié irattározására és az ellenséges levélíró újbóli jelentkezése esetén a feldolgozó munka felújítására.

SZOLNOK, 1981. március 26.

/: Török Sándor r.szds :/
osztályvezető

/: Nadas József r.hdgy :/

Engedélyezem:

/: Jankovics Zoltán r.alezr :/
főkapitány-helyettes

Határozat a bizalmas nyomozás megszüntetéséről

A Magyar Televízióknak címzett levél írója többé nem jelentkezett, így a személyére vonatkozó adatok és a már beszerzett információk köre nem bővült a bizalmas nyomozás során. Az ismeretlen elkövető tartózkodási helyét egyetlen levél alapján sem tudták kizárólagosan behatárolni Szolnok megye jársági területére.

Az értékelés szerint a bizalmas nyomozás további meghosszabbítása sem eredményezné az ellenséges névtelen levélíró felderítését elősegítő lényegi információk beszerzését.

Ezt követően az értékelő jelentés készítői – Jankovics Zoltán r. alezredes, főkapitány-helyettes, Török Sándor r. százados, a III/III. osztály vezetője és Nadas József r. hadnagy – a következő megállapítással zárják a jelentést:

„A feldolgozó munka tárgyát képező ellenséges tevékenység társadalomra való veszélyessége az eltelt két év során nagymértékben lecsökkent.”

(Néhány hónappal korábban még a cselekmény társadalomra való veszélyességével indokolták a bizalmas nyomozás hat hónappal történő meghosszabbítását. Vajon milyen társadalmi mozgások felismerése hozta ezt a gyors változást, s diktálta ezt a mondatot? Netán tudomásukra jutott, hogy más levélírók is ugyanezen vagy hasonló okokból bírálták az MTV műsorpolitikáját, de már nem indítottak ellenük állambiztonsági akciót Budapestről, a BM. III. Főcsoportfőnökségéről?)

Tény, hogy még az „Értékelő jelentés” elkészítésének napján, 1981. március 26-án „Határozat” született a „Vidéki” fedőnevű, 33-R-1077 számú bizalmas nyomozás megszüntetéséről és a rendkívüli események dosszié irattározásáról. A döntésről haladéktalanul tájékoztatták a BM. III/III-3-b alosztályát.

Objektumvédelem: a terrorelhárítás csírái

A magyar állambiztonság nemcsak az **MTV ideológiai védelméről** gondoskodott amikor fellé-

Harangozó Szilveszter

pett a műsorpolitikát „ellenségesen” bíráló vidéki néző ellen, hanem a rendőrséggel együtt védte a Szabadság téri épületet, mint **objektumot** a működését megzavaró cselekményektől (pl. illegális behatolás, a legfontosabb épületrészek birtoklása, túszejtés, követelések teljesítésének kiereszkölése, rendbontás, robbantás, stb.).

Ezt a feladatot a politikai rendőrség, a **III/III. Csoportfőnökség 5. osztálya** látta. Háromféle objektumot védett három alosztály:

a., kiemelt tájékoztatási és hírközlési objektumok (Televízió, Rádió, MTI, Népszabadság székház, MÚOSZ, stb.)

b., művészeti intézmények (színházak, filmgyár, stúdiók, cirkuszok, stb.)

c., tudományos intézmények (MTA, egyes kutatóintézetek,

tudományos műhelyek, stb.)

Az osztály vezetői a BM III. Főcsoportfőnökség megalakulása (1962) után:

- Harangozó Szilveszter (1962; 1965)
- Kiss József (1963-1964)
- [Ideiglenesen megszűnt]
- Pálffy Imre (1976-1983)
- Szelőczei István (1983-1990)

Ez az osztály szorosan együttműködött a kulturális elhárítást végző **III/III-4 osztállyal**, amelynek „vonalas területei” személyekkel és csoportokkal foglalkoztak, szintén három alosztállyal:

a., radikális ellenzék

b., szektás egykori párttagok, trockisták, álbaldaliak

c., nacionalisták, nemzetiségek

FELÜLVIZSGÁLVA
az 1995. évi LXV. tv. alapján.

A MAGYAR NEMZETISÉG SZERZŐI JOGAI VÉDELME
A Törvényi Hivatal
az Etv. 25/H. § alapján
az iratokat átvette.

Herczeg Miklós
Törlés folyamatban
Dr. Hellebrandt László

S Z E R V: ..... BM

O S Z T A L Y: III/III-5-9

OBJEKTUM DOSSZIÉ

S Z A M: 11-10674

AZ OBJEKTUM MEGNEVEZÉSE: Tájékoztató és
hírközlés a népi életéről és
műveltségéről

AZ UGY ..... KÖTETBEN

KÖTET SORSZAMA: 1

FELÜLVIZSGÁLVA
az 1995. évi LXV. tv. alapján.

MEGNYITVA: 1989. V. 26

LEZARVA: 19.....

ARCHIV SZAM: .....

11-10/289/89
5/3-256/89 5-737/89

Objektum dosszié: tájékoztatás és hírközlés

Az osztály vezetői 1962 és 1990 között:

- Novák Sándor (1962-1964)
- Harangozó Szilveszter (1965 -1966)

Forgács Lajos

- Kiss József (1966 – 1969)
- Gál Ferenc (1969-1974)
- Horváth József (1974-1981)
- Antal József (1981-1983)
- Esvégh Miklós (1983-1984)
- Forgács Lajos (1984-1990)

1975-ben, négy évvel azelőtt, hogy a „Vidéki” fedőnevű bizalmas nyomozás ismeretlen levélírója elküldte kritikus levelét a Magyar Televíziónak, a kiemelt objektum védelmét biztosító III/III-5-a alosztály egyik legismertebb és legsikeresebb televíziós ügynöke: **Spánn Gábor** gyártásvezető („Harmat Gábor” fedőnevű titkos megbízott) terjedelmes jelentésben számol be az MTV gyenge pontjairól. Egyebek között ezt írja:

*"Nem tudom, hogy milyen megfontolásból szüntették meg a televízió épülete körül a **fegyveres őréséget**...rendészeink minőségéről nem nagyon kell, hogy szót ejtsek, általában kiebrudalt rendőrök, akik már a fegyveres testületben sem feleltek meg... belüleges ismerőseim úgy jöttek be a házba, hogy villamosbérletet vagy vasúti félárút mutattak és a rendész vigyázzba vágta magát: parancsoljanak az elvtársak. Tehát a televízió védelmét én eléggé elvinek érzem. Annyira védett, mint ebben az országban minden, de annyira már nem, mint egy jobb gyár, ahol az üzemőrség fegyveres testület."*

*"Nem egyszer adás előtt kóválygó ismeretlenekkel találkozom a folyosón, este már elég kihalt ez a rész, különböző szobákba nyitnak be, ismeretlen nevekre hivatkoznak,... fogalmam sincs miként jutnak be a házba. Ez a terület egy dzsungel, erre nagyon oda kellene figyelni..." "Nem tudom, nem kellene-e az épület fontosabb pontjain egyéb **biztonsági** ügyeletet is megszervezni, akár tv-beli kommunistákból, civilekből, akár hivatásosokból. Megfontolandó lenne, talán ezek az elvtársak oda tudnának figyelni arra, hogy ki tartózkodik az épületben, s legyen hatáskörüik arra, hogy kiutasítsák az oda nem illőket."*

De mégsem ez volt a legelső „aggódó” jelentés az objektum külső és belső állapotairól. Jóval „Harmat” előtt, 1959. január 24-én „**Kiss István**” ügynök jelentette a BM. Politikai Nyomozó Főosztálya II/5-e alosztályának:

„Tárgy: a Televízió dolgozóinak munkafegyelméről.

A Televízió munkatársai között szokásossá váltak az ivós összejövetelek. De ezen túlmenően egyesek állandóan – munka alatt is – be vannak csípve. (Innen kb. 25 sor törölve.) Szeretném felhívni a figyelmet valamire. A TV kapuján bárki, bármikor ki-be járhat. Bármit ki és bevihet, mert ellenőrzés egyáltalán nincs. Annyira nincs, hogy előfordul: a próbákra az utcáról bemennek az idegenek nézelődni. A portán senki nem ellenőrzi őket. Az egész intézményt ellophatják, mert a kiszállítást sem ellenőrzik. E fölött a hanyagság fölött már a dolgozók is elgondolkodtak és többségükben helytelenítik. Sürgősen változtatni kellene ezen az állapoton."

Kovács János r. százados megjegyzése:

„A jelentés utasításra készült, melyben az informátor értékes tájékoztatást ad a TV. területén meglévő laza munkafegyelméről, iszákoságról."

Az MTV főbejárata

A helyzet tovább romlik állambiztonsági szempontból. 1982. február 1-én már azt jelenti alosztályának, a III/III-5-a-nak az MTV-ért felelős **Anhalt Róbert** r. őrnagy, hogy egy férfi zokniban 61 db. 7.62 mm-es **pisztolylőszert** találtak a IV. emeleti sokszorosító szoba előtti férfi WC. ülőkéje mögött.

BELEGYMINISZTERIUM
III/III-5-a. osztály

Buen el
Rendben.
II. 8. A/1
SZIGORUAN TITKOS!

66
Törés folyamatban!
Dr. Hellebrandt Eszter

Megőrzés tárgyát
R19-W-16-100/512000.
sz. rend. alapján

2005. 02. 02.

Gu.
aláírás

J E L E N T É S

Budapest, 1982. február 1.

Jelentem 1982. február 1-én 08 órakor az MTV rendészeti osztály vezetője telefonon az alábbiakról tájékoztatott:

1982. február 1-én 0,30 órakor ZILAHY GYULA és WORTSCHADLA IMRE rendészek járőrszolgálat közben az MTV IV. em. 492. sz. szoba - sokszorosító - előtti férfi WC-ben az ülőke mögött egy férfi zsebkében 61 db 7.62 mm-es pisztolylőszert találtak.

Az eseményt azonnal jelentették a váltásvezetőnek, aki az objektumban szolgálatot teljesítő MERKLI JÓZSEF r. zászlós elvtársnak átadta, aki tovább jelentette az V. ker. Rendőrkapitényság ügyeletés tisztjének.

A további intézkedések érdekében az V. ker. Rendőrfőkapitánysággal a kapcsolatot felvesszük, a rendészeti szolgálatot megerősítjük.

Anhalt Robert
Anhalt Róbert r. őrnagy

L. Hölfiger

Népsz: 5/3- *ES*

K: 2 pld-ban
1 pld Felt.
1 pld OD

G: Hné

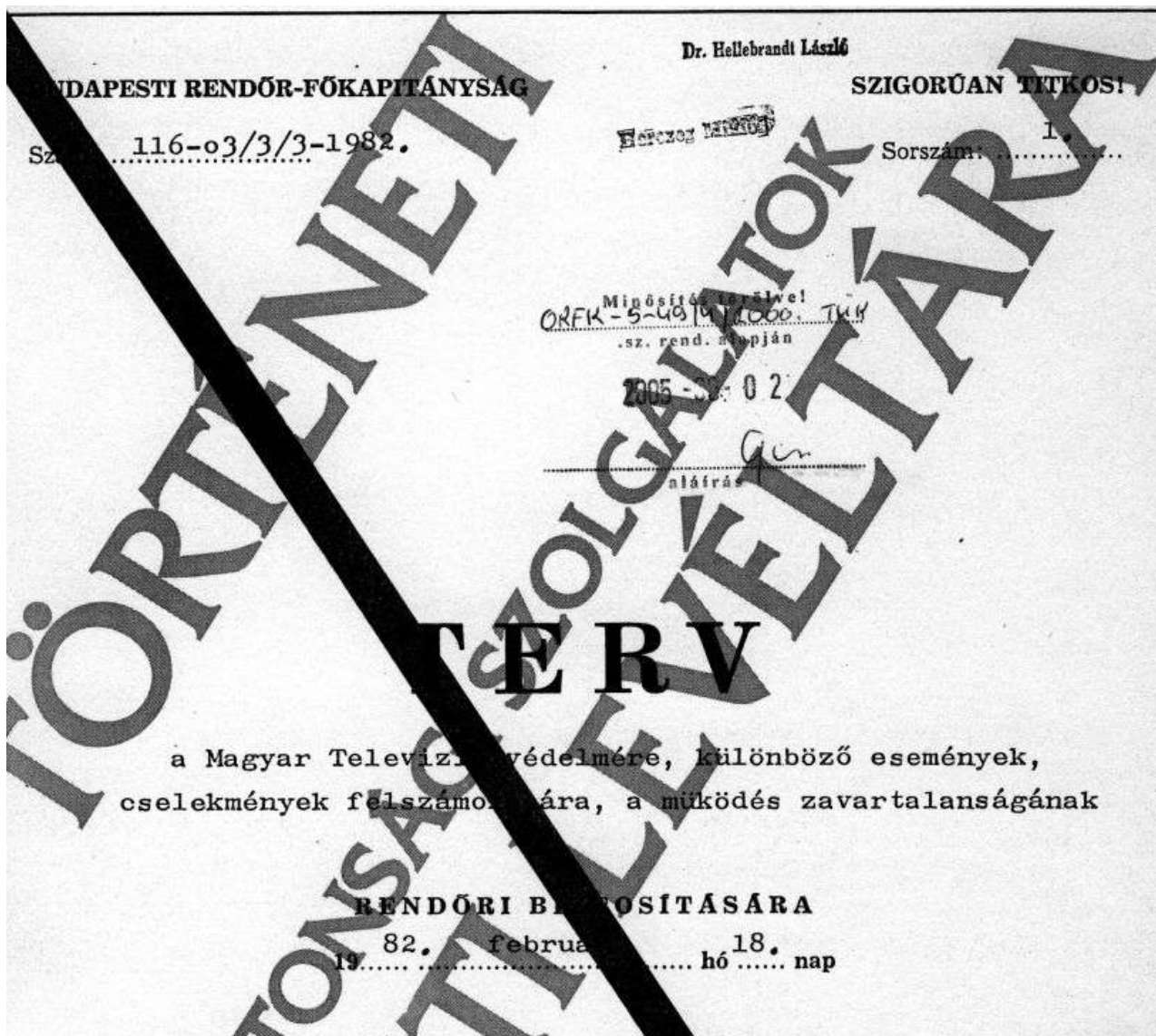
Anhalt jelenti: lőszer a férfi WC-ben

A BM. III. Főcsoportfőnökség sürgetésére 1982. február 18-án a **BRFK** részletes tervet készít a Magyar Televízió védelmének, különböző események és cselekmények felszámolása, a működés zavartalanságának rendőri biztosítására béke időben. (ÁBTL.3.1.5. O-20033). A tervet **Dr. Vincze Lukács** r. vezérőrnagy, főkapitány írja alá és azt **Harangozó Szilveszter** r. vezérőrnagy a BM. III. (Állambiztonsági) főcsoportfőnök első helyettese fogadja el. **A mai terrorelhárítás első csírái az MTV történetében.**

Védelmi intézkedések és kudarcok

A terv konkrétan meghatározza a bevezetésre kerülő védelmi, elhárítási, felszámolási intézkedéseket, a beavatkozási fokozatokat és azok sorrendjét, a belső rendészet és a rendőri szervek feladatait.

Az első átfogó terv az MTV épületének védelmére

A változások gyakorlati jelei is tapasztalhatók. Például: az V. kerületi rendőrkapitányság mozgó őrszeme URH rádióval felszerelve folyamatosan jelen van a Szabadság téri épület előtt. A televízió kapuit (Szabadság téri főbejárat, Beloianisz és Münnich Ferenc utcai kapuk) és a központi kapcsolóterem bejáratát ipari kamerákkal figyelik és állandó rendészeti szolgálattal ellenőrzik. A képek alapján a rendészet figyelő ügyeletesei telefonon és mechanikus riasztórendszeren keresztül értesít-

hetik a BRFK Központi Ügyeletét, amely ott egy BJR berendezéshez van kötve, s a riasztásról pilanatokon belül jelzést kap a BM Központi Ügyelete is. A dolgozók azt láthatják, hogy a portán tárolt kulcsos dobozok zárható pánccs szekrénybe kerülnek, megszigorítják a központi kapcsolóterembe való belépést azzal, hogy új igazolványokat adnak ki, rácsokat szerelnek fel a kapcsolóterem ablakaira, megakadályozzák a belátást, a helyiségbe ultrahangos jelzőkészüléket helyeznek el; a dícspecseri szobát közvetlenül összekötik a rendészeti osztállyal; az útleveleket őrző helyiség bejáratára technikai jelzőberendezést szerelnek, stb.

Egy évvel később azonban újabb veszélyforrás jelentkezik, amelynek elhárítását és felderítését a rendszerváltásig sem tudják megnyugtatóan megoldani: **az épület felrobbantásával való fenyegetőzés telefonon.**

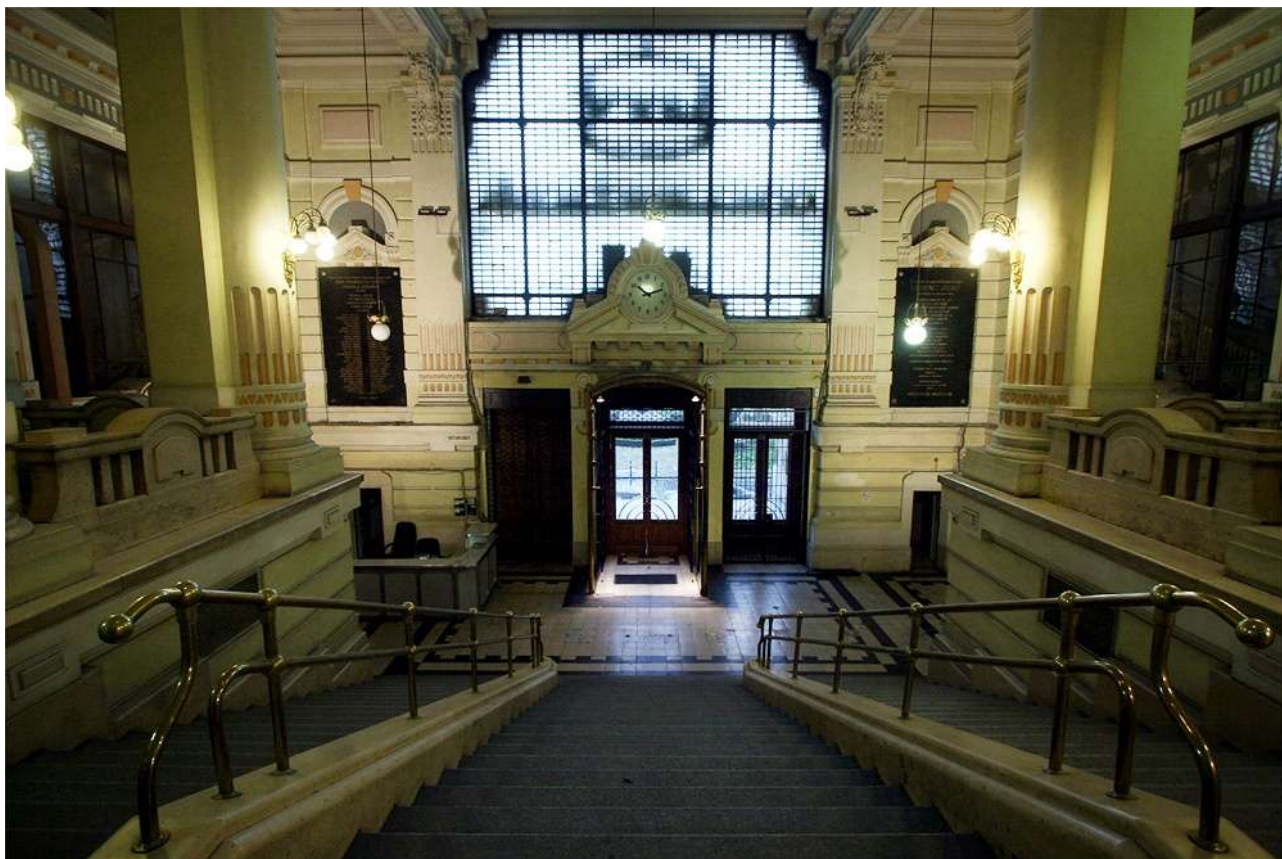
Szaporodó fenyegetések az épület felrobbantásáról

1983. február 2-án bejelentés érkezik a az MTV rendészetétől a BRFK Központi Ügyeletére, miszerint egy ismeretlen férfi hang közölte 18.50-kor, hogy „Húsz perc múlva a Magyar Televízió budapesti székháza fel fog robbanni!”, majd gyorsan letette a telefont. Pálosfalvi László r. őrnagy, ügyeleti csoportvezető írta jelentésében:

„A helyszínre kértem a tűzszerészeket, akik Friedrich Gyula zászlós vezetésével a helyszínen megjelentek, 5 sorkatonával, továbbá két rendész beosztottal, valamint rendőr elvtársakkal karöltve átvizsgálták a televízió több helyiségét, ám ott semmiféle robbanóanyagot nem találtak. A Televízió részéről jelen volt: Majoros Balázs főosztályvezető, egyben pártbizottsági titkár; a III/III. osztály részéről pedig **Anhalt Róbert** r. őrnagy.

A vizsgálat kiterjedt 30 helyiségre, melyeket úgy vizsgáltunk át, hogy az egyik csoport alulról fölfelé, a másik csoport felülről lefelé haladt, figyelemmel arra, hogy a Televízióban éppen a Híradó adása ment. Tekintettel arra, hogy többen érdeklődtek a rendészekről, hogy mi történt, úgy legalizáltuk a történeteket, hogy azt válaszolták a rendészek: biztonsági gyakorlat van az épületben. A Televízió kulcsfontosságú helyiségeit biztosító kamerák és riasztóberendezések semmiféle rendellenességet nem mutattak.”

Az MTV főbejárata belülről

1987. november 16-án már az ellenzéki idöket idéző, sajátos célú **lopásról** érkezik jelentés az MTV-ért, mint objektumért felelős III/III-5-a alosztályra:

„A Magyar Televízió KISZ Bizottságáról az 1987. XI. 14-én 19:00 óra és 1987. XI. 16. 9:00 óra közötti időszakban eltűnt 1 db. Toshiba 3110 típusú (Gy.sz. 640519) sokszorosító berendezés a hozzávaló festékanyaggal együtt. Ugyanazon helyiségből egyidejűleg eltűnt 1 db. Fischer gyártmányú (Gy.sz. 549736) VHS rendszerű képmagnó is. Az eseményről soron kívül tájékoztattuk a Bp. V. Rendörkapitányság bűnügyi osztályát, illetve TT alosztályát.”

Tizenkét nappal később, november 28-án Balla László r. százados a BRFK Központi Ügyeleti Osztályának III. sz. Központi Ügyeletéről jelenti, hogy 19.45-kor kivonult az MTV Szabadság téri épületéhez, mert onnan rosszindulatú bejelentésről érkezett hír.

A telefonközpontos nő, B. J.-né elmondta, hogy egy ismeretlen férfihang a következő bejelentést tette: „*Kezét csókolom, először is ne kapcsolja a 612-es melléket és a diszpécsereket sem, de azért ma este 8 órakor repülni fogtok, te zsidó kurva*”, majd megszakította a beszélgetést. A központos szerint ez a férfihang szokott máskor is bejelentéseket tenni, kb. 40-45 éves lehet, intelligens a beszédmodora. A 612-es mellék a rendészeté, s a bejelentő valószínűleg arról is tud, hogy ilyen esetben az utasítás szerint a diszpécsereket kell hívni.

A helyszínen megjelent a Fekete Sándor r. őrnagy által vezetett tűzszerész csoport, aki a rendészet és az ügyeleti csoport segítségével átvizsgálta az épület fontosabb helyiségeit, de robbanószerkezetet, gyanús elváltozást nem talált. Balla százados felhívta a vezető rendész figyelmét arra, hogy a telefonvezetékeket tartalmazó faláda több folyosón is nyitva van, ami szabálytalan. A helyszínen megjelent Bíró Sándor alezredes a BM. III/III. Csoportfőnökségéről, akit a százados tájékoztatót intézkedéseiről.

Az aula bejárata

A névtelen telefonhívások és fenyegetések azonban nem szűnnek, hanem szaporodnak. Az MTV vezetése saját költségén megrendelt a **Magyar Postától** egy vonalakasztó berendezést, amit 1988 októberében fel is szereltek.

Egy 1989. januári 2-i bejelentést követően, – miszerint január 3-án felrobbantják az épületet – a rendkívüli esemény megakadályozása és a telefonáló személyének felderítése érdekében nyomban új intézkedéseket is fogantatosítanak:

- „*Fokozottan ellenőrizzük az intézménybe belépő személyeket és a bevitelre kerülő csomagokat.*
- *A BRFK tűzserészei a nap folyamán az MTV épületében tartózkodnak, a rendészet közreműködésével folyamatos ellenőrzést végeznek.*
- *Az intézmény vezetőinek jóváhagyásával és a Magyar Posta közreműködésével üzembe helyezzük a telefonközpontban felszerelt ún. vonalakasztó berendezéseket, a névtelen bejelentő újbóli jelentkezése esetén személyazonosságának felderítését megkíséreljük.*
- *Az épület körüli rendőri biztosítást 4 főre növelte az V. kerületi Rendőrkapitányság.”*

Január 22-23-án két rendkívüli esemény is történik. Fenyegetőznek telefonon előbb 22-én este 20.30-kor: „*Sándor Istvánt megverjük!*”, majd 20.50-kor: „*Szétverjük a Magyar Televíziót!*” 23-án hajnali 4:50-kor pedig tűz keletkezik az épületben, kiég a 401-es szoba, megsérül a tetőszerkezet is. A tűzoltóság elfojtja a tüzet és megállapítja, hogy az nem szándékos gyújtogatás, hanem elektromos hiba következtében keletkezett.

Erre vonatkozóan azonban más jelentés is érkezik a **Pest megyei Rendőr-főkapitányság** állambiztonsági szervétől dr. Sipos István r. alezredes, főkapitány-helyettes és Chladekné dr. Bejczy Hedvig r. fhdgy. aláírásával.

„Hivatalos kapcsolattól származó ellenőrzött információ szerint az MTV-ben f. hó 23-án hajnalban történt nagy kárt okozó benzinpalackos robbantást olyan fenyegetés előzte meg, hogy a sztálinisták folytonos lejáratására irányuló műsorokért megfizetnek. Az MTV dolgozói eléggé pánik hangulatban úgy értékelik ennek alapján a történeteket, hogy a benzinpalackos robbantást a magukat sztálinistáknak nevező egyik szélsőbaloldali csoportosulás tagjai követték el.

Intézkedés: jelentjük a BM. III/II. Csfségnek.”

Az aula

A rosszindulatú hívásokat elkövetők személyének megállapítása sikertelen az MTV esetében. Ennek okát abban látja az állambiztonság, hogy az intézmény egy CA 1001-es BHG gyártmányú alközponttal rendelkezik, amely nem alkalmas a hívó fél megállapítására. Ezért értesítik a **Teréz Távbeszélő Központot**, ahol Crossbar automata rendszerű készülék üzemel, a központban szolgálatot teljesítő alkalmazottak azonban képzetlenségük miatt nem tudják elvégezni a szükséges műveleteket a hívó fél megállapítására.

Mivel a rosszindulatú hívások azonnali ellenőrzése és visszakeresése a személyi és technikai feltételek fogyatékosságai miatt nem biztosított, az állambiztonság intézkedik a **Budapesti Távbeszélő Igazgatóságon** az MTV fővonalainak állandó ellenőrzéséről és valamennyi főközpontban a felkészült éjjel-nappali technikai ügyelet megszervezésére.

De a februári gyakorlat példái ismételten azt bizonyítják, – amint ez egy, Böröcz István rendészeti vezető és Szóbel Gábor telefonközpont kezelő által aláírt jegyzőkönyvből is kiderül –, hogy sem az MTV, sem az említett telefonközpontok nem tudják maradéktalanul megoldani a sürgető feladatot.

Az elkövetők azonosítása nem tűr halasztást. **Dr.**

Horváth József r. vezérőrnagy, a III/III. Csoportfőnökség vezetője megunja a tehetetlenséget és átiratban kéri a kémelhárítás (III/II.) csoportfőnökét: **Benkő (Weisz) Ferenc** ezredest (1988-1990) a problémakör megvizsgálására. Benkő ezredes 1989. március 17-i válaszából kirajzolódnak **a kudarcok okai**.

Dr. Horváth József

Benkő Ferenc

A csoportfőnök megállapítja:

Az MTV alközpontjában működő rosszakaratú hívások elfogására felszerelt berendezés a kezdettől fogva hétfőtől péntekig munkanapokon 7:00 órától 16:00 óráig „működik”, mivel a megakasztott hívások visszakeresését manuális módszerrel végzik. Ez a tevékenység azért korlátozódik csak a fő munkaidőre és a hétköznapokra, mert a személyi és anyagi feltételek nem adóttak. A Magyar Televízióhoz érkező rosszakaratú hívások hatékony visszakeresésének több akadályja van:

- Az „elfogó” berendezés csak a telefonközpont megadott alközponti számán működtethető, tehát a mellékre történő kapcsolás vagy más számon való hívás esetén a megakasztás nem lehetséges.
- A posta főközpontjaiban dolgozó műszerészek többsége nem rendelkezik megfelelő gyakorlattal és kellő szaktudással a speciális ismereteket igénylő rosszakaratú hívások hatékony visszakereséséhez.
- A hatékony visszakeresés feltétele elsősorban a folyamatos éjjel-nappali ügyeleti szolgálat megszervezése lenne a Budapest területén lévő valamennyi főközpontban, aminek a költségkihatása évente több millió forint nagyságrendű. Ezt a posta nem tudja vállalni.
- A főközpontokhoz csatlakozó különböző berendezések műszaki megoldásai miatt a város egyes területeiről történő hívás esetén az éjjel-nappali folyamatos ügyelet sem garantálhatja az eredményes visszakeresést.
- Az MTV alközpontja esetében még egy objektív akadály is van a rosszakaratú hívások megfogásának. Arra a telefonszámmra, amelyen az „elfogó berendezés” működik, összesen 30 hívás érkezik egy időben, a berendezés viszont csak az első 5 hívást tudja megakasztani. Ha a rosszakaratú hívás hatodikként érkezik, úgy azt már megakasztani sem lehet, nemhogy visszakeresni. Mind a 30 hívás valamelyikének megakasztását biztosító berendezés kifejlesztése az MTV alközpontjára folyamatban van, várhatóan féléven belül elkészül.

A csoportfőnök **összefoglalóan** megállapítja, hogy a Magyar Televízió esetében a rosszakaratú hívások hatékony visszakeresésének objektív és szubjektív akadályai vannak, amelyek az MTV alközpontja és a budapesti főközpontokhoz csatlakozó műszaki berendezések megoldásai, a folyamatos ügyeleti szolgálat, valamint a megfelelően képzett, kellő számú postai szakember hiányából adódnak.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/II. Csoportfőnökség

11.01.11.72
SZIGORUAN TITKOS

Érvényes: selejtezésig.

Hiv.sz.: 11-907/1989.

Dr. Horváth József r. vezérőrnagy Elvtársnak
BM III/III. Csoportfőnökség Vezetője !

TÖRLŐVE I
A minősítést megszüntette:
Herczeg Miklós
Beosztása: NEM ny. alezr.

1989. 12. 13.

Törles hitelűl:

E.H.

B u d a p e s t

Tárgy: névtelen telefonhívások.

Tájékoztatom Vezető Elvtársat, hogy a fenti számú átiratban jelzett problémát a Magyar Posta vonalán megvizsgáltam és a következőket állapítottuk meg:

A Magyar Televízió alközpontjában jelenleg működő rosszkaratu hívások elfogására felszerelt berendezés a kezdettől fogva és jelenleg is, hétfőtől péntekig munkanapokon 7,00 órától 16,00 óráig "működik" mivel a megakasztott hívások visszakeresését manuális módszerrel végzik. Ez a tevékenység jelen esetben azért korlátozódik csak a fő munkaidőre és a hétköznapiakra, mert a személyi és az anyagi feltételek ezen kívül nem adóttak. 1989. január 22-e vasárnap volt, így az akkori hívások visszakeresése eleve kizárt. Az 1989. február 9-én 15,30 órakor rögzített hívás visszakeresésének körülményeit jelenleg megnyugtatóan tisztázni már nem lehet. A keresés eredménytelenségének több oka is lehetett a legvalószínűbb azonban az, hogy a kérdéses időpontban, amely a főközpontoknál csúcsidőnek számít nem volt olyan műszerész szolgálatban, aki az ilyen speciális ismereteket igénylő feladatot eredményesen végrehajthatta volna. A Magyar Televízióhoz érkező rosszkaratu hívások hatékony visszakeresésének a jelenlegi körülmények között több akadálya van.

- Az "elfogó" berendezés csak a telefonközpont megadott alközponti számán működtethető, tehát a mellékre történő kapcsolás vagy más számon történő hívás esetén a megakasztás nem lehetséges.
- A posta főközpontjaiban dolgozó műszerészek többsége nem rendelkezik megfelelő gyakorlattal és kellő szaktudással a speciális ismereteket igénylő rosszkaratu hívások hatékony visszakereséséhez.

- A hatékony visszakeresés feltétele, elsősorban a folyamatos éjjel- nappali ügyeleti szolgálat megszervezése lenne a Budapest területén lévő valamennyi főközpontban, aminek a költségkihatása évente többmillió Ft nagyságrendű. Ezt a posta nem tudja vállalni.

A főközpontokhoz csatlakozó különböző berendezések műszaki megoldásai miatt a város egyes területeiről történő hívás esetén az éjjel-nappali folyamatos ügyelet sem garantálhatja az eredményes visszakeresést.

A TV alközpontja esetében még egy objektív akadálya is van a rosszakaratu hívások megfogásának. Arra a telefonszámra amelyen az "elfogó berendezés" működik összesen harminc hívás érkezik egy időben, a berendezés viszont úgy működik, hogy csak az első öt hívást tudja megakasztani. Ha a rosszakaratu hívás hatodikként érkezik úgy azt már megakasztani sem lehet nem hogy visszakeresni. Mind a harminc hívás valamelyikének megakasztását biztosító berendezés kifejlesztése a TV alközpontjára folyamatban van, várhatóan féléven belül elkészül.

Összességében megállapítható, hogy a Magyar Televízió esetében a rosszakaratu hívások hatékony visszakeresésének jelenleg objektív és szubjektív akadályai vannak, amelyek a TV alközpontja és a budapesti főközpontokhoz csatlakozó műszaki berendezések megoldásai, a folyamatos ügyeleti szolgálat, valamint a megfelelően képzett kellő számú postai szakember hiányából adódik.

Budapest, 1989. március 17.

Benkő Ferenc
Benkő Ferenc r.ezredes
csoportfőnök

Benkő csoportfőnök: „...az elhárításnak objektív és szubjektív akadályai vannak...”

Szabadság tér 1

Gyarmati András ügynök hálózata „gyenge és meddő”

Gyarmati András

Budapesten született 1922. június 5-én, munkáscsaládból származik. Apja, Gyarmati András a BSZKRT-nál géplakatos, anyja, Papp Anna segédmunkás. A polgári iskola után a Ganz Villamossági Gyárban szerszámlakatos, 1942-ben belépett a Vasasszakszervezetbe. Ugyanebben az évben mindössze három hónapot dolgozott a Marx és Mérei cégnél, mert túlzott bérkövetelés miatt elbocsátották. A Standard gyárban szerszámlakatos segéd két hónapig, augusztusban már a BSZKRT budai főműhelyében van.

A légierőhöz vonul be 1943 októberében, Újvidéken repülőgép szerelő iskolát végez. Alakulatát Temerinbe, Sárvarra, Veszprémbe majd Németországba telepítik, ő Kemenesmagasiban várja be a szovjet csapatokat és 1945. április 17-én tér vissza Budapestre, ahol felveszi a munkát vállalatánál. 1945-ben belép az SZDP-be, 1947-ben az MKP-ba, majd az egyesüléskor az MDP-be. Mivel az államigazgatásban szeretne dolgozni, közigazgatási tanfolyamot végez, ezután – önéletrajza szerint – 1947-ben felveszik a Tudományegyetem jogi karára, ahol 1950-ig tanul, de nem fejezi be az egyetemet. 1949-ben megnősül, két leánygyermek születik.

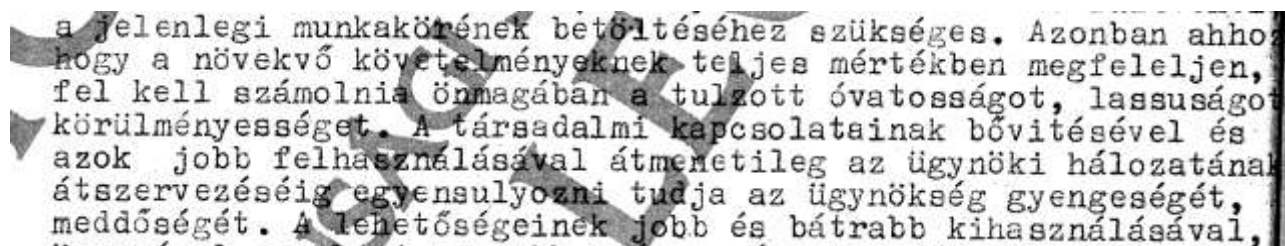
A **Népművelési Minisztérium** Tájékoztatási Főosztályán sajtóigazgatási előadó, 1951-ben osztályvezető, a **Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának** megalakulásakor, 1954 májusában sajtóigazgatási osztályvezető, de csak decemberig, mert önéletrajza szerint nem tudott együtt dolgozni a Hivatal vezetőjével: Szántó Zoltánnal és helyettesével, Vásárhelyi Miklóssal. Az Országos Műsorirodához kerül, a Közvetítési Osztály vezetője, ahonnan 1955-ben távozik az Építők Rózsa Ferenc Kultúrházába igazgató-helyettesnek.

1956. október 23-án tartalékos tiszti képzésen van Hódmezővásárhelyen, november 1-én négy nap szabadságra Budapestre jön, a lakásán tartózkodik. November 16-án jelentkezik az I. Forradalmi Karhatalmi Ezrednél, ott a IV. századhoz osztják be a XIII. kerületben. Belép az MSZP-be. December 21-én kerül a Kormányőrséghez, r. nyomozó hadnagy az operatív osztályon. Öthónapos pártiskolára jár, alapszervezeti pártmunkát végez, 1957-58-ban a Dzerzsinszkij Tisztképző Iskolát is elvégzi.

1959. májusában átveszi a **BM II. Politikai Nyomozó Főosztály 5., Belsőreakció-elhárító Osztálya** (Politikai rendőrség), ahol a **Harangozó Szilveszter** vezette **e., alosztályon** kap beosztást. (Ez az alosztály foglalkozott az ideológiai, tudományos, kulturális, művészeti, tájékoztatási és hírközlési terület, valamint az igazságügy elhárításával, ide tartoztak az írók, újságírók, művészek, filozófusok, tudományos kutatók, ügyvédek, ügyészek, bírók, stb.)

A **II/5-e** alosztályon a **Rádió és a Televízió** elhárítási területén mint önálló vonaltartó operatív tiszt dolgozik. 1962-től, a BM III. Főcsoportfőnökségének megalakulásától mindvégig a kulturális elhárítás feladatait ellátó **III/III-4** osztály állományában elsősorban a tájékoztatással és hírközléssel kapcsolatos feladatokat végző főoperatív beosztott az **a.,** és a **c.,** alosztályon. 1960-ban főhadnagy, 1964-ben százados, 1969-ben őrnagy.

Noha több kitüntetést – az ellenforradalom leverésében való részvételéért a Munkás-Paraszt Hatalomért Érdemérmét, a Szolgálati Érdemérmét, a Haza Szolgálatáért arany fokozatát, stb. –, előjárói dicséretet és jutalmat kapott, két **elmarasztalásban** is része volt: 1961-ben írásbeli megrovás parancs végre nem hajtásáért, 1968-ban írásbeli feddés az operatív fegyelem megsértéséért.

a jelenlegi munkakörének betöltéséhez szükséges. Azonban ahhoz, hogy a növekvő követelményeknek teljes mértékben megfeleljen, fel kell számolnia önmagában a túlzott óvatosságot, lassúságot, körülményességet. A társadalmi kapcsolatainak bővítésével és azok jobb felhasználásával átmenetileg az ügynöki hálózatának átszervezéséig egyensúlyozni tudja az ügynökség gyengeségét, meddőségét. A lehetőségeinek jobb és bátrabb kihasználásával,

Gyarmati minősítéséből: az ügynökség gyenge és meddő

Politikai megbízhatósága, „osztályhűsége” ellenében szakmai képességeit illetően már az első minősítéskor, 1960-ban komoly **kifogások** merülnek fel. Egyebek között:

„...olyan hiányosságok mutatkoznak a szakmai munkájában, az operatív feladatok végrehajtásában, mint például a lassúság és körülményesség. Magával szemben nem elég igényes... nem állít megfelelő követelményeket...befolyásolja a kényelmessége. Az operatív munkában adódó nehézségekkel, bonyolult feladatokkal szemben időnként bátortalan, megtorpan. Ezzel függ össze, hogy önállóan nem tud mindig a fő feladatoknál maradni, ezekre időnként vissza kell vezetni. A jelenleg rendelkezésére álló ügynök hálózat minősége nem felel meg a követelményeknek. Így az ellenséges elemek tevékenységét, elhelyezkedését, céljait felmérni nem tudja. Ahhoz, hogy a növekvő követelményeknek teljes mértékben megfeleljen, fel kell számolnia önmagában a túlzott óvatosságot, lassúságot, körülményességet, hogy ...az ügynök hálózatának átszervezéséig egyensúlyozni tudja az ügynökség gyengeségét, meddőségét.”

SZIGORUAN, TITKOS!
KOLONOSEN FONTOS!

1966 SZEP - 8

6

Csak a BM Politikai Osztály
szervei használhatják!

Családi neve: ACÉL
Utóneve: JÁNOS
Előző neve (leánykori neve):
Születési éve: X 1922 11.24
Születési helye: Kassa
Anyja neve: Frisch Ilona
Foglalkozása: osztályvezető
Munkahelye: Magyar Televízió
Lakcíme: Bp. I. Attila u. 2.
felsz. előtt: nem volt
Katonai viszonya: felsz. után: nem volt
Iskolai végzettsége: Gépészeti technikum
felsz. előtt:
Pártállása: MDP. párton kívüli
felsz. után:
Szociális származása: értelmiségi
Állampolgársága: magyar
Nemzetisége: magyar

Minősítés törvény: Milyen kategóriához tartozik: hazafias
BN-40-16-147/157-6/2004
sz. rend. alapján

2005 MARC 7.

216422

3u

aláírás

Kapcs. 1949. VIII.

Beszervezés ideje: 1966. július 2.

Szarvas Pál ezds. II/5

A beszervezést végezte (név, rendf., osztály):

III/III-4-a Gyarmati András r. szds.

Osztályozása: (informátor) TMB

A beszervezés alapja: hazafias

A foglalkoztatás vonala: Televízió, újságíró
irodalom, művészet, emigráció

Fedőneve: "KRISTÁLY"

Kelt: 1966. év VII. hó 4. nap.

Napló szám: 209/921

Dosszié szám: 4-46736

Irattári szám: B:131512

M:38595

osztályvezető

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szer
1966. VII. 4.	III/III-4-a. aló. Gyarmati András r. szds.
1977. III. 14.	III/III-5-a.
1981. III. 3.	szds. (későbbi k. képvis.)
07	

216422

[Az MTV-nél az egyik legnagyobb kudarca a vele egyidős „**Kristály**” tmb.: **Aczél János** (1922. 02. 24. Kassa, Frisch Ilona) osztályvezető beszerzése volt 1966-ban hazafias alapon a III/III-4, majd 1977-ben a III/III-5 osztály hálózatába, aki előbb az emigráció, majd az irodalom és a művészet területéről jelentett, de vérszegényen, a várakozások alatt. Valamivel termékenyebb kapcsolatának bizonyult „**Kiss István**” informátor, akit 1959-ben vett át Gyarmati a BM. II/5-e alosztályán, (dosszióját már 1957. 05. 20-án megnyitották a BRFK Politikai Nyomozó Osztályán), s aki elsősorban a Stúdió Osztályról jelentett, főként operatőrökről. 1967. szeptember 28-án azzal zárta le M-27089 sz. munka dosszióját a BM. III/III-4-a alosztálya, hogy „...a kulturális területen ...több olyan jelentést adott, amely operatív intézkedések megtételét vonta maga után, ...sok segítséget nyújtott a Magyar Televízió feltérképezéséhez.”]

Gál Ferenc

Az átszervezés után a pártcsoport bizalmiak újrapozíciójukkor nem választották meg.

Még a következő, 1969. évi minősítésében is akadnak kritikus mondatok:

„...javítania kell vezetői, irányító, szervező munkáját. Jobban törődni munkatársaival, közvetlenebb munkakapcsolatot kialakítani, ismerni gondolatait, problémáit is. Nagyobb követelményeket állítani önmagával és munkatársaival szemben. Nagyobb gondot fordítani különösen a jelzések ellenőrzésénél a gyorsabb és szakszerűbb munkára, a határidők betartására.”

S noha ezen minősítéskor egészségi állapotát kifogástalannak találják, négy évvel később, 1973 januárjában Gyarmati István r. őrnagy 51 éves korában megromlott egészségi állapotára való tekintettel április 1-től kéri szolgálati nyugdíjazását. Kérését támogatja **Gál Ferenc** r. alezredes, a III/III-4 osztály vezetője és dr. Békési András r. alezredes, a 4/c., alosztály vezetője.

Harangozó Szilveszter r. vezérőrnagy, a III/III. csoportfőnöke, főcsoportfőnök-helyettes méltányolja a kérelmet és engedélyezi Gyarmati őrnagy nyugállományba helyezését. Az osztály

gondoskodik utódjáról. (ÁBTL 2.8.1. KF-1763)

Anhalt Róbert alezredes: „íróasztal mellől, telefonon”

1932. június 5-én született Budapesten, apja: Anhalt Sándor gépkocsivezető, anyja: Szedlár Hermin háztartásbeli. Közgazdasági technikumot végzett 1951-ben, az Áruraktározási Hivatalban kezdett dolgozni, a Közületek Elhelyező Bizottságnál folytatta. 1952-ben belép a pártba és jelentkezik a Petőfi Katonai Politikai Tiszti Iskolára, 1953-ban hadnagyként avatták és a Páncélos Tiszti Iskolára vezényelték, ahol század politikai helyettes. 1956. szeptemberében saját kérelmére tartalékállományba kerül. A forradalom alatt budapesti lakásán tartózkodik.

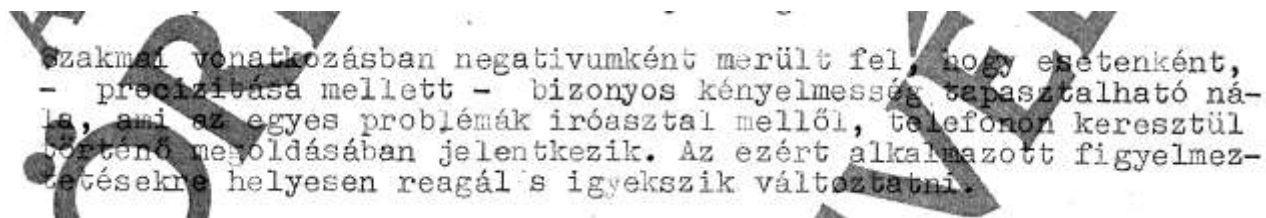
1957 és 1966 között alkalmi munkás a VIII. kerületi Közért Vállalatnál, áruforgalmi vezető az Ifjúsági Lakásépítő és Tervező Szövetkezetnél, főelőadóként visszatér az Áruraktározási és Helyiséggazdálkodási Hivatalhoz. 1958-ban megnősült, felesége Hajdu Eszter bérelszámoló, két fia született.

1961-ben jelentkezik a Munkásőrségbe, rajparancsnok lesz az V. kerületben. 1966. októberében a **Munkásőrség** javaslatával érkezik a Belügyminisztériumba, ahol 1987. június 30-i nyugállományba helyezéséig **21** esztendő telt a politikai rendőrség kulturális elhárítási területén, előbb a **III/III-4**, majd a **III/III-5** osztályon. (Felvételét nem nehezíti meg, hogy egyik sógorát: H. Lászlót befolyással való üzérkedésért a Budapesti Katonai Bíróság 1 év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte, másik sógorát: Sz. Józsefet a bíróság közlekedési vétségért egy esetben pénzbírságra, más esetben javító nevelő munkára ítélte.)

Anhalt Róbert

A próbaidős alhadnagy, mint beosztott operatív tiszt 1966. október 1-én került a **III/III-4-b** osztály állományába, első minősítése 1967. szeptember 11-én készült, aminek alapján a véglegesítésre alkalmasnak találták 1967. október 1-től, a Néphadseregben elért hadnagyi rendfokozatának elismerése mellett. De már ekkor negatívumként jelentkezett szakmai vonatkozásban, hogy esetenként „...bizonyos kényelmesség tapasztalható nála, ami az egyes problémák íróasztal mellőli, telefonon keresztül történő megoldásában jelentkezik.”

Anhalt minősítéséből: kényelmesség, problémamegoldás telefonon, íróasztal mellől

A következő minősítés 1973-ban készül Anhalt r. főhadnagyról, aki 1971-től vonalvezetőként foglalkozik „a kulturális területen támadó ellenséges személyek elhárításával” a Magyar Televízió dolgozói körében és másodéves hallgató a Rendőr Akadémia állambiztonsági tagozatán, amit majd 1974-ben be is fejez. Pártmunkát is végez, már alapszervezeti vezetőségi tag. Semmilyen nyelven nem beszél.

A minősítés megállapítja, hogy a főhadnagy több ügy feldolgozásában dolgozott eredményesen, kedveli az operatív munkát, jó gyakorlatra tett szert az operatív akciók előkészítésében, szervezésében és végrehajtásában, ami azért is figyelemreméltó, mert „korábban bizonytalan volt e téren.” Vitakészsége fejlett, de „Tapasztalható nála, hogy esetenként indokolatlanul, feleslegesen vitatkozik még lényegtelen kérdésekben is, továbbá az is, hogy felmerült probléma, munkáját érintő észrevétel esetén eleve magyarázatásba kezd, védekező álláspontra helyezkedik.” Munkáját precízen végzi, ám „Néhány esetben különösen sürgős tennivalók során – például jelentés összeállításánál – bi-

zonytalanná válik, az adott feladat azonnali, vagy igen rövid időn belüli végrehajtása pillanatnyi gátlást vált ki benne, ilyenkor nehezebben találja meg a legcélravezetőbb megoldást.”

1975. október 1-én r. századossá léptetik elő, novembertől kiemelt főoperatív tisztté nevezik ki K-13-as munkaköri számmal. Mindkét parancsot **Harangozó Szilveszter** r. vezérőrnagy, III/III. csoportfőnök, egyben főcsoportfőnök-helyettes írja alá. Az indoklás hangsúlyozza, hogy a vonalvezető „Az operatív akciókat, kombinációkat kellő szakmai hozzáértéssel, lelkiismeretesen készíti elő és bonyolítja le. Az elmúlt időszakban több eredményes hálózati beszervezést hajtott végre. Átgondolt és mélyreható értékelő, elemző tevékenységével jól elősegíti a bizalmas nyomozás és ellenőrzés alatt álló ellenséges személyek ellen folyó operatív munkát. Mint a Pártbizottság mellett működő oktatási bizottság tagja végez pártmunkát.”

1976. december 1-től a tájékoztatás és hírközlés területén vonalvezetői feladatai mellett az alosztályvezetőt is helyettesíti távollétében az objektum védelmi feladatokat ellátó **III/III-5-a** alosztályon. („A szervezeti kiigazítást követően tíz hónapig vezette – eredményesen – az a., alosztályt.” – Minősítés, 1977. december 7.) Az utóbbi minősítés pozitív változásokat fogalmaz meg korábban bírált tulajdonságai tekintetében, de „még mindig tapasztalható nála – bár lényegesen csökkentett formában –, hogy sürgős tennivalók esetében bizonytalanná válik, a célravezető megoldásokat nehezen találja meg. A teljes képhez tartozik, hogy jelenlegi munkaterületén a korábbinál jóval gyakoribb a sürgős tennivaló, az eseményekre való gyors reagálás, a megoldás.” „...fordítson gondot szervezett keretek között a felsőfokú állami és politikai végzettség megszerzésére.”

1981. április 23-án a H-2398 sz. parancs szerint **dekonzspirációért** „Feddés” fenyítést kap, több nem derül ki a büntetésről, ez azonban nem akadályozza meg október 1-i előléptetését r. őrnaggyá. 1982. január 21-i minősítésekor kiemelik, hogy „Elhárítási területét jól ismeri, a hivatalos és társadalmi kapcsolatokkal való együttműködése munkaközpontú és célirányos. Nagy erőfeszítéseket tett a rábízott objektum (Magyar Televízió, – megj.: I.Cs.) védelmére, belső biztonságának megszervezésére. Legutóbbi minősítése óta több sikeres beszervezést hajtott végre, nagy részük sok értékes információt adott. Tapasztalható azonban az is, hogy egyesekkel a munkakapcsolata nem kifogástalan, ezért aktivizálásuk érdekében nagyobb erőfeszítést kell kifejtenie.”

[Olyanokat is beszervez, vagy kiemelt kapcsolatként kezel, akik emberi, szakmai okokból eleve alkalmatlanok a megbízható és színvonalas ügynöki munkára, akiktől hiteles és tartalmas jelentés nem várható, viszont elvárják az állambiztonságtól karrierjük támogatását vagy egyszerűen csak ártani akarnak másoknak.

Ilyen például az 1977-ben beszervezett „**Rózsa**” tmb., az Ifjúsági Osztály rendezőasszisztense, vagy „**Halász**” tmb. (1978), továbbá a „**Vári**” fedőnevű felvételizetű (1986), de még inkább Rózsa Györgyné **Szádvári (Lükő) Gabriella** bemondó, akit gimnáziumi érettségivel 1981. március 12-én szervezett be Anhalt Róbert „**Lukács**” fedőnéven, hazafias alapon kulturális területre, amely helyett azonban főként az MTV Kereskedelmi és Propaganda Irodáján dolgozókról és az általuk foglalkoztatott külsősök keresetéről jelentett. Üres és naiv, hamar lebukik, 1982. július 6-án már törlik a hálózatból.

Anhalt Róbert 1983-84-ben nagy reményekkel állította rám 1977-ben átvett kapcsolatát: **Varga Rudolf** (1950. június 28. Szikszó, Radóczy Mária) rendezőt, akit gimnáziumi érettségivel már 1971-ben beszervezett a politikai rendőrség Borsod megyében. Anyjáról kapta a „**Radóczy Bertalan**” fedőnevet és a titkos megbízott hálózati rangig vitte. Onnan jelentett, ahol csak megfordult minden siker nélkül: az Ifjúsági Osztályról, a Fiatal Művészek Stúdiójából és az elődöm szerkesztette Reflektor Magazintól.

Csak a BM áb. szervek
használatára!

SZIGORÚAN TITKOS!
0167-158-2

6

Neve: Szádvári Gabriella
(asszonyok leányneve)
Előző neve: Lukó Gabriella
(asszony neve) /Rózsa Györgyné/
Születési év, hó, nap: 1953. aug. 20.
Születési helye: Budapest
Anyja neve: Fehér Iloná
Foglalkozása: bemozdó
Munkahelye: Magyar Televízió
Lakcíme: Bpest, I. Krisztina krt 71
Iskolai végzettsége: gimn. érettségi
Pártállása: felszab. előtt
Katonai viszonya: felszab. után
Állampolgársága: magyar
Nemzetisége: magyar

BM 72. 9. — 13403

51-134

Min

2003. aug.
52

201

A beszerzés ideje: 1981. febr. 6.
A beszerzést végezte (név, rendf. osz.)
Anhalt Róbert r.szds. III/III-5/a
Minősítése: tmb.
A beszerzés alapja: hazafias
A foglalkoztatás vonala: kulturális
Fedőneve: "Lukács"

Kelt: 1981. február 10. nap.

Napló szám: 225/655

Dosszié szám: H-66.715

Irattári szám: B-133880

ab. nyilvántartó

14-39259

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerv — osztály, op. tiszt neve
81.III.12.	Anhalt Róbert r.szds.
	BM III/III-5/a
26. VII. 87	
07	

Szádvári Gabriella 6-os kartonja

SZIGORÚAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

6

Cak a BM 6-os katonai
szervék használatára

1500628 1211

Családi neve: **VARGA**

Utóneve: **RUDOLF BERTALAN**

Előző neve (deánkori neve): -

Születési éve: **1950. június 28**

Születési helye: **Szikszo**

Anyja neve: **Radóczy Mária**

Foglalkozása: **szabad foglalkozású/költő**

Munkahelye: **nincs**

Lakcíme: **Bp. V. Október 6. u. 14. sz. 1. kft. ház. u. 5. szám**

Katonai viszonya: **nem volt**

Iskolai végzettsége: **gimn. érettségi**

Pártállása: **pk.**

Szociális származása: **munkás**

Allampolgársága: **magyar**

Nemzetisége: **magyar**

Milyen kategóriához tartozik: **értelmiségi**

KVH. 18. (O)

232016 1211

Beszervezés ideje: **1971. szept. 28**

A beszervezést végezte (név, rendf. osztály): **Barva Ernő r.szds. Borsod m. III/III. Oszt.**

Osztályozása: **(informátor) tmb.**

A beszerzés alapja: **hazafias**

A foglalkozás vonala: **kulturális**

Fedőneve: **"Radóczy Bertalan"**

Kelt: **1971. év. IX. hó 28 nap.**

Napló szám: **221/18**

Dosszié szám: **H-57919**

Irattári szám: **B-141003** osztályvezető

M-37046 M-41987+1

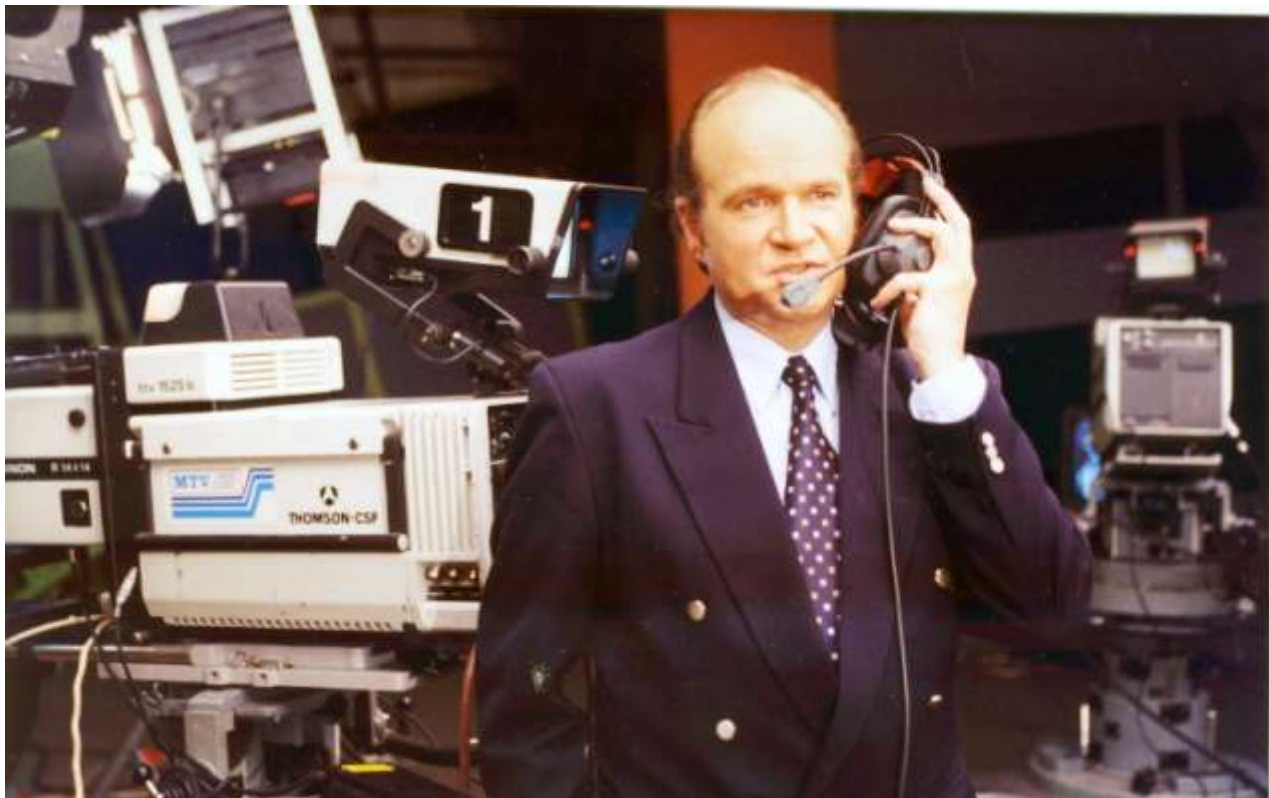
A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerv — osztály, Op. tiszt neve
1971. IX. 28	Borsod m. RFK. III/III. Oszt. Barva Ernő r.szds.
1971. III. 10	III/III-5-a
1971. XII. 8.	JH. (szem, közmű megjelölés)
07	

232016

Varga Rudolf 6-os kartonja

A közismerten rendezetlen „rendező”, iszákos, labilis, zavart besúgó erőlködik, de csak hiteltelen, semmitmondó, könnyen cáfolható jelentéseket tud összeizzadni rólam. A bosszú motiválja, mert nem vettem át az újjászervezett műsorhoz: az Új Reflektor Magazinhoz, melyet aztán 15 éven át (1984-1999) vezettem. Anhalt őrnagy mégis tájékoztatja jelentéseiről az intézmény vezetőjét, aki azonban nem veszi komolyan őket, sőt – később tudtam meg – a személyzeti osztály avatott főelőadója leinti Anhaltot, mondván: „Varga árt az ügynek!”

Ilkei Csaba az Új Reflektor Magazin stúdiófelvétele közben

Erre Anhalt őrnagy felettesei 1984 februárjában elhatározzák, hogy prioráltatnak engem az állambiztonsági nyilvántartóban, tehát ellenőriztetnek, hátha szerepelek valamilyen minőségben az állambiztonsági hálózati személyek között. Az eredményről azonban Anhalt kénytelen ezt jelentni:

„Vezetői utasításra Ilkei Csaba személyét prioráltam. Nem szerepel. Anhalt Róbert.”

Varga Rudolf hétpróbás besúgó ma kitüntetett lírai költő Miskolcon, ugyanott, ahol 1971. szeptember 28-án Berva Ernő r. százados beszervezte a Borsod megyei III/III. osztály hálózati informátorának kulturális területre. (ÁBTL 3.1.2. M-41987, 41987/1)]

1986. március 5-én a III/III-5. osztály vezetője: **Szelőczei István** r. őrnagy javaslatára a csoportfőnök eggyel magasabb illetmény fokozatba sorolja át Anhalt Róbertet, aki 1985. november 1. óta már alezredes. Az indoklás rámutat, hogy a tájékoztatás és hírközlés vonalvezetője, alosztályvezető-helyettes „...elhárítási területén – Magyar Televízió – eredményesen végzi munkáját, ... a fiatal elvtársak szakmai előrehaladását segíti, a kiemelt főoperatív tisztekkel szemben támasztott követelményeknek megfelel.”

Bő egy év múlva, 55. születésnapján miniszterhelyettesi dicséretben és 6.400. Ft. értékű tárgyjutalomban részesül. Ezzel egyidejűleg – mivel elérte a nyugdíjkorhatárt – elkészül nyugállományba helyezési javaslata 1987. július 30-i hatállyal.

[A „Fekete Péter” fedőnevű titkos megbízottat, szép reményű ifjú raktárost azonban már nem ő küldte 1987 szeptemberében az MTV-be, majd 1988-ban a televíziósok általam vezetett MDF szervezetébe...]

21 év alatt tizenegyszer kapott dicsértet és pénzjutalmat, kétszer tárgyjutalmat, kétszer érdemelte ki a Szolgálati Érdemérmet, egyszer-egyszer a Haza Szolgálatért Érdemérem bronz és arany fokozatát. Életében egyszer volt külföldön, de még civilként, 1965-ben Ausztriában, egy társas utazáson 5 napig. (ÁBTL 2.8.1. KF-12893)

Anhalt: „Vezetői utasításra Ilkei Csaba személyét prioráltam, nem szerepel.”

Szelőczei osztályvezető: szorgos káder hiányos ismeretekkel

1942. június 4-én született Pestszentimrén. Apja: Szelőczei József szabósegéd, anyja: Udvardi Ilona háztartásbeli. Az általános iskola után 1956-tól mintakészítő ipari tanuló Vácott, 1957-től KISZ-tag, az Ifjú Gárda vezetőségi tagja a XVIII. kerületben, 1959-től mintakészítő szakmunkás a Vörös Csillag Traktorgyárban, ahol 1971-től művezető. 1962-től MSZMP-tag. 1960-1962, majd 1970-1973 között **munkásőr**.

1962-től 1965-ig a BM. Határőrségnél teljesít szolgálatot Zalában, szakaszvezető, az őrsparancsnok politikai helyettese. Leszerelése után visszamegy a Vörös Csillag Traktorgyárba, 1965-1969: elvégzi a Közlekedési Gépipari Technikum esti tagozatát. 1966-ban megnősül, felesége: Noskó Márta tervstatistikus, két gyermekük születik.

A VCST vasöntöde pártvezetőségi tagja, 1970-től alapszervezeti **párttitkár**. Különböző párttanfolyamok részvevője, majd 1970-től elvégzi a három éves Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemet és annak két éves szakosító tagozatát. Semmilyen idegen nyelven nem beszél.

Szelőcsei István

1973. szeptember 1-től operatív szolgálatra jelentkezik a BM-ben, alkalmasnak találják és a **III/III-4** osztályon, a kulturális elhárítás területén kap beosztást operatív tisztként, alhadnagyi rangban. (Felvételének nem akadálya, hogy sógorát, a IV. kerületi rendőrkapitányság állományában lévő N. E. r. alhadnagyot 1967-ben devizagazdálkodást sértő büntett, 1964-ben garázdaság miatt ítélte el a bíróság.) 1974. november 1-től véglegesítik.

Jó **16** évet tölt a BM. III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség III/III. (Belső reakció és szabotázs elhárító) csoportfőnökségének három osztályán.

1973-1980: a **III/III-4-a** alosztályon a radikális ellenzéket üldözi, 1977 októberétől főoperatív tisztként;

1981. januárjától 1982. októberéig a **III/III-2-b** alosztályon az ifjúságellenes reakciós erők elhárítása a feladata, 1983. márciusától kiemelt főoperatív tisztként;

1982. októberében a Rendőr Tiszti Főiskola állambiztonsági szakának 6 hónapos átképző tanfolyamára vezénylik, csak visszatérése után léphet elő r. századosnak;

1983. júniusától a **III/III-5** osztály vezetőjeként a kiemelt tájékoztatási-hírközlési, művészeti és tudományos objektumok védelméért felel, egészen 1990. január 31-i nyugállományba helyezéséig. (Őrnaggyá 1984. októberétől, alezredessé 1988. áprilisától léptetik elő.)

Minősítéseinek két visszatérő eleme van. Pozitívumként: a párt politikájának naprakész szolgálata. Negatívumként: **hiányos ismeretek** a kulturális területen a szükséges iskolai végzettség hiányában. (Ez utóbbi fogyatékoságát mindvégig **aktív pártmunkával** igyekezett ellensúlyozni, ezen a területen az MSZMP BM 5. Pártbizottsága Végrehajtó Bizottságának szervező titkári posztjáig jutott.)

fokozatosan javította. E téren még jelentős erőfeszítéseket kell tennie, hogy a kulturális terület sajátos, magasabb szintű igényének megfelelő szakmai elmélyültséggel, áttekintőkészséggel és ennek a munkának az irányításához szükséges mélységű tudással, tapasztalattal rendelkezzen. Nagy szükség van erre azért is, mert az osztály állományában az utóbbi időben megnövekedett a fiatal, tapasztalatlan vezető és beosztottak aránya és a kellő szintű operatív munka végzéséhez csak akkor tud megfelelő segítséget adni, a beosztottak szakmai fejlődését meggyorsítani.

Horváth tábornok: „... még jelentős erőfeszítéseket kell tennie...”

Ezt így fogalmazza meg **Dr. Horváth József** r. vezérőrnagy, a III/III. csoportfőnöke 1985. december 1-i minősítésében:

„Politikai felkészültségét folyamatosan karbantartja, önképzéssel arra törekszik, hogy a párt politikáját naprakészen ismerve, szakmai munkáját a politika-szolgálati szerep alá rendelve, úgy végezze, hogy azzal a párthatározatok és a miniszteri parancsok szabta követelményeknek megfeleljen.”

Ami viszont szakmai tudását és hozzáértését illeti, arról a csoportfőnök így folytatja:

„E téren még jelentős erőfeszítéseket kell tennie, hogy a kulturális terület sajátos, magasabb szintű igényének megfelelő szakmai elmélyültséggel, áttekintőkészséggel és ennek a munkának az irányításához szükséges mélységű tudással, tapasztalattal rendelkezzen. [...] Az operatív helyzet kívánalmai és a kulturális terület követelményei a jelenleginél többet követelnek mindenekelőtt a vezetői munka területén. Ezért tovább kell erősíteni az elmélyült, szakszerű vezetői és ellenőrző tevékenységét, még határozottabban kell igényt támasztani az alosztály- és vonalvezetőkkel szemben.” (ÁBTL 2.8.1. KF-14772)

NYILATKOZAT

Alulírott tudomásul veszem -, mivel az átszervezés miatt részemre beosztást nem tudnak biztosítani, és a szolgálati nyugdíjra való jogosultságot megszereztem - nyugállományba helyezésemet.

Budapest, 1990. január 17.

Szelőczi István

1420604 02 03

Udvardi Anna.

Szelőczi: „...mivel részemre beosztást nem tudnak biztosítani...”

1990. január 17-én a következő Nyilatkozatot tette:

„NYILATKOZAT

Alulírott tudomásul veszem – mivel az átszervezés miatt részemre beosztást nem tudnak biztosítani és a szolgálati nyugdíjra való jogosultságot megszereztem – nyugállományba helyezésemet.

Budapest, 1990. január 17.

Szelőczei István”

BM III/III. Belső reakció és szabotázselhárító Csoportfőnökség osztályai és osztályvezetői

III/III-1.

Elhárítás az egyházakban, szektákban, volt szerzetes rendek körében

- a., római katolikus egyház
- b., a római katolikus egyház vezetése és intézményei
- c., protestáns és egyéb elhárítás az egyházakban, szektákban, volt szerzetes rendek körében, emigráns szervezetekben (a III/I. Csoportfőnökséggel együtt)
  - Tóth Ferenc (1986 – 1990)
  - Győri Zoltán (1971 – 1986)
  - Geréb Sándor (1966 – 1971)
  - Pék Márton (1962 – 1966)
  - Eperjesi László (1962)

III/III-2.

Ifjúságvédelmi elhárítás

- a., felsőfokú intézmények
- b., ifjúságellenes reakciós erők elhárítása az ifjúság körében (ifjúsági szervezetek, klubok, galerik, stb.)
  - Timár Roger Zoltán (1974 – 1990)
  - Horváth József (1973 – 1974)
  - Csáki Ernő (1966 – 1973)
  - Geréb Sándor (1962 – 1966)
  - Szabó Károly (1962)

III/III-3.

Társadalom ellenes erők elhárítása

- a., a társadalomra veszélyes "Figyelő" dossziés személyek, volt politikai foglyok ellenőrzése
- b., röpcédulázók, falfirkálók, illegális kiadványok terjesztői, stb. tevékenységének felderítése, elhárítása
  - Kovács János (1987 – 1990)
  - Szigetvári Árpád (1971 – 1983)
  - Hanusz Gyula (1983 – 1987)
  - Agócs István (1966 – 1971)

- Csáki Ernő (1962 – 1966)

III/III-4.

Kulturális elhárítás, vonalas elhárítási területek

- a., radikális ellenzék
- b., szektás egykori párttagok, trockisták, álbaldaliak
- c., nacionalisták, nemzetiségek

- Forgács Lajos (1984 – 1990)
- Esvégh Miklós (1983 – 1984)
- Antal József (1981 – 1983)
- Horváth József (1974 – 1981)
- Gál Ferenc (1969 – 1974)
- Kiss József (1966 – 1969)
- Harangozó Szilveszter (1965 – 1966)
- Novák Sándor (1962 – 1964)

III/III-5.

Objektumok védelme

- a., kiemelt tájékoztatási objektumok (MTI, televízió, rádió, újságok, folyóiratok, stb.)
- b., művészeti intézmények (színházak, filmgyár, cirkuszok, stb.)
- c., tudományos intézmények, MTA, kutatóintézetek védelme (1984-ig)

- Szelőczei István (1983 – 1990)
- Pálffy Imre (1976 – 1983) [Ideiglenesen megszűnt]
- Kiss József (1963 – 1964)
- Harangozó Szilveszter (1962 -1964/1965)

III/III-6.

Szamizdat kiadványok felderítése (1975-től)

- a., akciók végrehajtása
- b., akciók végrehajtása
- Jávorka Miklós (1987 – 1989)

III/III-7.

Jelentések, nyilvántartás, belső elhárítás (1975-től)

- Kékesdi L. Gyula (1989 – 1990)
- Mészáros Béláné (1987 – 1989)

III/III-A

Önálló alosztály

A párt és a kormány vezetőinek operatív védelme (1988 után feladatait a 7. osztály vette át.)

- Tóth Kálmán (1987 – 1990)
- Solti László (1978 – 1987)
- Lunczer Ferenc (1970 – 1978)

- Sándor György (1966 – 1969)

III/III-B Önálló alosztály

Elemzés, értékelés, konzultáció, tájékoztatás (1970 és 1987 között)

- Mészáros Béláné (1969 – 1987)

BM III/III. Csoportfőnökség vezetői (1962 – 1990)

- Horváth József (1985 – 1990)
- Harangozó Szilveszter (1970 – 1985)
- Baranyai György (1967 – 1970)
- Eperjesi László (1962 – 1967)
- Rácz Sándor (1962)

BM III/III. Csoportfőnök-helyettesek (1962 – 1990)

- Földvári László (1987 -1990)
- Esvégh Miklós (1984 – 1990)
- Horváth József (1974 – 1984)
- Gál Ferenc (1974)
- Geréb Sándor (1971 – 1984)
- Harangozó Szilveszter (1966 – 1971)
- Szabó Károly (1962 – 1963)
- Eperjesi László (1962)

Az MTV mint az osztályharc kiemelt küzdőtere

„A Párt iránti kötelességemnek teszek eleget azzal, hogy jelentek”

A magyar állambiztonság már a hazai televíziózás megalapozásának első lépéseinél ott volt és soha nem is vette le figyelő szemét az intézményről, sem a műszaki-technikai fejlesztésről, sem a műsorokról, sem a szervezeti és személyi viszonyok változásairól.

1953. január 23-án határozott a Minisztertanács a hazai televíziózás megindításáról.

A műszaki felkészülésre 1954-ben jött létre a **Magyar Televízió Vállalat** a Magyar Posta kerekei között, s még abban az évben sor került az első próbaadásra. A műsorok a Magyar Rádió 1955-ben megalakult **Televíziós Osztályán** készültek, a sugárzás feltételeinek megteremtése pedig a Magyar Posta Kísérleti Intézetének feladata volt, ahol 1956-ban a Televízió Vállalat közreműködésével elkészült az első három felvevőkamera, a kőbányai Orion Gyárban pedig az első vevőkészülék.

Az MTV főlépcsője az Aulához

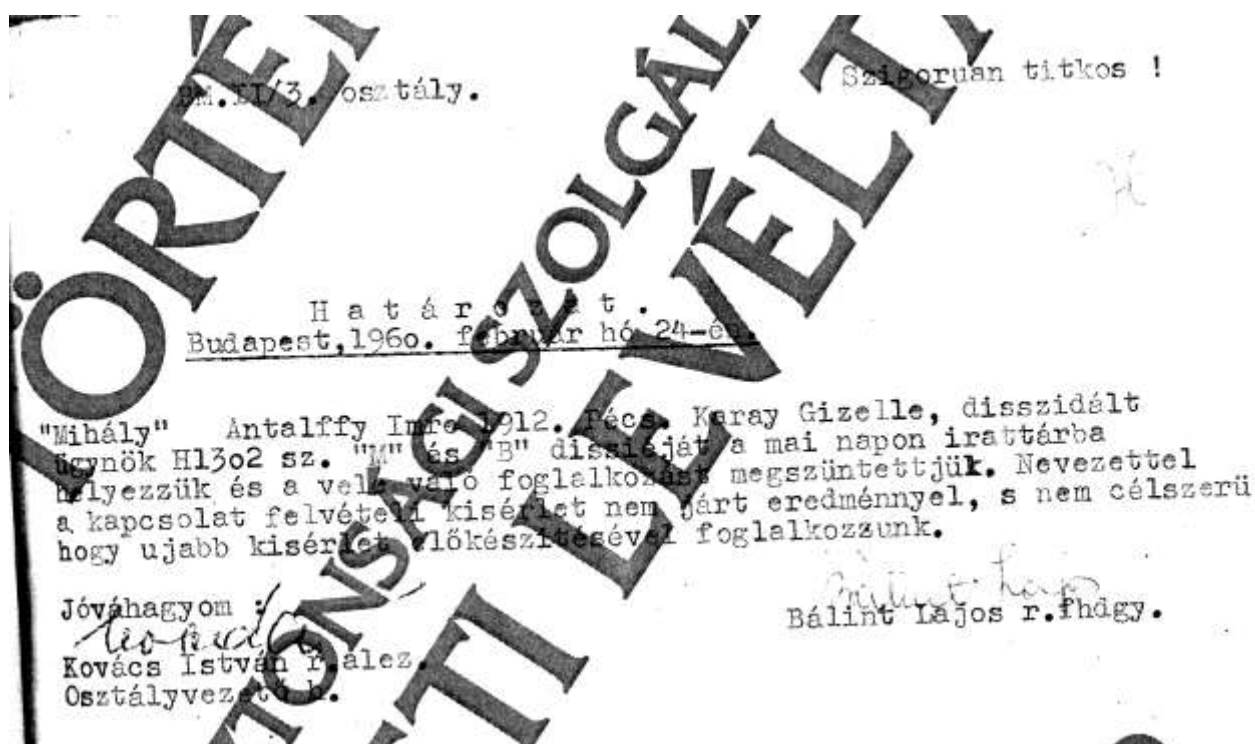
A próbaadások 1957. február 27-től váltak állandóvá és láthatóvá a Széchenyi hegyi adóról, hivatalosan pedig az első közvetítő kocsik megérkezése után, az 1957. május 1-i felvonulás közvetítésével indultak meg a rendszeres adások, innen számítjuk a magyar televíziózás intézményes kezdetét. Augusztus 18-án a Magyar Rádió neve Magyar Rádió és Televízió lett, s így is maradt 1974-ig, amikor szétválásával két önálló intézmény jött létre: a Magyar Rádió és a **Magyar Televízió**. Az első színes adás 1969-ben volt, az első színes helyszíni közvetítés (melynek e sorok írója volt a szerkesztője) 1970-ben, az április 4-i katonai díszszemléről.

Dr. Antalffy Imre („Rádiós”, „Mihály”)

Az állambiztonság először megbízható, kipróbált műszaki szakembereket helyezett el a kísérleteket folytató Magyar Televízió Vállalatnál. Például: műszaki osztályvezetőként került oda 1956 májusában az előbb 1949. május 31-én, a HM katonai elhárítása, majd 1955. március 10-én, a BM II/10 osztálya (operatív technika) által beszervezett „Rádiós”, „Mihály” fedőnevű ügynök: a Pécsen 1912-ben született, jogi egyetemet végzett dr. Antalffy Imre, korábban járásbíró, rádió távírász, aki az 1945 előtti katonai hírszerzésnek (VKF2) is dolgozott.

Diákéveitől rádióamatőr, egyetemi éve alatt a Műegyetemi Rádió Club és a Magyar Rövidhullámú Amatőr Egyesület vezetőségi tagja, nemzetközi versenyek helyezettje. Mester rádiótávírássz, rádió híradó tiszt, akit 1939-es bevonulása után berendeltek a Honvédelmi Minisztériumba és a VKF2-höz osztották be rádiótávírássz hadnagyi rangban. Ő irányította az alközpontokat. 1945 tavaszán alakulatával Nyugatra tartott, amerikai hadifogságba esett, onnan tért haza 1946 márciusában. Az igazoló bizottság Kaposvárról Budapestre, a HM Katonapolitikai Osztályára (Katpol) állította elő.

Információi alapján térképezték fel az ország legjobb rádióamatőrjeit, a volt VKF/2-es rádiósok többségét, akik közül egyeseket be is szerveztek, így például a „Róbert” fedőnevű ügynököt. Dr. Antalffy Imrét az Orion Rádiógyárban a legjobb rádiómérnökök között emlegették, később az Elektrotechnikai Kisipari Szövetkezet műszaki vezetője. A rádióamatőr mozgalom felélesztője, a Rádió Club tanácsának tagja, a televíziós szakosztály vezetője. 1945 után is engedélye volt a rádió adó-vevő készülék tartására. 1955-ben történt beszerzése után a rádió elhárítási osztály ügynöke, kapcsolattartó tisztje: Bártfai Jenő rendőrnyomozó százados.

A hírszerzés 1960-ban már nem tudta felvenni a kapcsolatot volt ügynökével

Dr. Antalffy Imre televíziós műszaki osztályvezető az első adandó alkalommal, 1956. karácsonyán disszidált a családjával Svájcba. 1959-60-ban a BM II. Politikai Nyomozó Főosztály II/3 osztálya (hírszerzés) megpróbálta a kapcsolatot felújítani vele, de a megkeresésekre dr. Antalffy nem válaszolt. „B” és „M” dossziéit 1960. február 24-én helyezte irattárba a II/3 osztályvezető-helyettese: Kovács István r. alezredes.

Bencsik Imre („Budai István”)

Bencsik Imre (1924. január 14, Győr, Dombay Mária)

Író, dramaturg, forgatókönyvíró. 1972-ig tíz filmjét, tv-játékát mutatták be (*Két emelet boldogság, Én Strasznov Ignác, Írnokok kálváriája, Százéves asszony*), színpadi szerző, vígjátékait külföldön is játszották, a *Kölcsönlakás*-t például öt országban ezernél több előadásban.

Jogi tanulmányait a filmrendezői pálya kedvéért hagyta abba. 1944-ben mint ellenállót elfogják, csak Budapest eleste menti meg az akasztófától. 1945-től az FKGP központjában dolgozik, demokráciaellenes összeesküvés címén tartóztatták le. Másfél év börtön után dramaturg a filmgyárban, névtelenül ír forgatókönyveket. A forradalom után amnesztiával a saját nevén dolgozik.

1954 márciusában terhelő adatok alapján szervezte be Pintér Ferenc államvédelmi hadnagy a BM I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség IV. Főosztályának (Belső reakció elhárítás) 4. osztályáról, amely az ideológiai, kulturális, tájékoztatási és tudományos területtel foglalkozott. 1957-ben a budapesti politikai rendőrségtől veszi át a BM II/5 (Belső reakció elhárító) osztályán Nagy Antal főhadnagy. A BM III. Főcsoportfőnökség megalakulása (1962) után a kulturális elhárítás foglalkoztatta (III/III-4-c és III/III-5-b) 1977. április 18-ig. Kapcsolattartó tisztjei: Gyarmati András r. százados, Vasvári János r. hadnagy, Vagyóczky Béla r. százados, Kerényi György r. őrnagy, Farkas János r. alhadnagy, Czéh Károly r. százados.

A „filmgyártás területén” illetve „művészeti vonalon” szinte minden rendezőről jelent a filmgyárból 1954-től, köztük volt: Makk Károly, Herskó János, Fábry Zoltán, Bacsó Péter, Várkonyi Zoltán, Szász Péter, Gertler Viktor, Szóts István, Keleti Márton, Bán Frigyes, Nádasy László, Kovács András, Ranódi László, Jancsó Miklós, Révész György, Mamcserov Frigyes, Köllő Miklós, Gál István.

Az írók, értelmiségiek, művészek közül feltűnik jelentéseiben: Illyés Gyula, Németh László, Déry Tibor, Zelk Zoltán, Gyárfás Miklós, Tamási Áron, Háy Gyula, Kolozsvári Grandpierre Emil, Hubay Miklós, Sarkadi Imre, Darvas László, Tardos Tibor, Csizmarek Mátyás, Vadnay László, nem különben Lukács György, Czímer József és Szemes Mari.

1959 őszétől a Magyar Rádió és Televíziónál dolgozik, a televízió művészeti területén. Emlékezetes első nagyobb jelentése 1959. november 6-án, melyet a II/5-e alosztályon Kovács János r. százados vett.

„...belülről nézve rögtön szembetűnik a nagyfokú szervezetlenség, a művészi és szervezési munkatársak tapasztalatlansága, a legfelső vezetés némi szűklátókörűsége, nem beszélve a nyomasztó műszaki hiányokról. Politikai oldalról nézve, úgy vélem, a televízió munkájában sokkal kevesebb kifogást lehet találni, mint például a film, vagy a színházi szakma munkájában. A műsorok és az egész műsorpolitika pártos. Ha valami kifogásolható ebből a szempontból, az véleményem szerint az, hogy ez az eszmeiség nem annyira a munkatársak egyéni lelkesedéséből fakad, mint inkább egy felülről megvalósított fegyelemből. Ez a fegyelem a televízióban igen erős. Az egyes műsoroknak itt nem a rendezők a kapitányai, mint például a filmgyárban, hanem a szerkesztők. A szerkesztők munkáját pedig szinte a szavakig menően ellenőrzi nemcsak maga a televíziós főosztályvezető (illetve helyettese: Sándor György), hanem még a Rádió elnöke, Gách elvtárs is... [Helyesen: Gács László (1903-1968) a Magyar Rádió és Televízió kormánybiztosa, majd elnöke 1957 – 1962 között. I. Cs.]

Csák a BM. állományában
szé 0024-412-1

Utóneves 1986. ÉVI ÉRTÉKELÉSE

Előző neve (leánykori neve): _____

Expirat: aro: 1924. 7 16

Születési hely: Győr

Anyia never: Dombai Maria

Foglalkozás: filmvetés

Munkahely: Filmexportó a.v.

Lokalizacija: Bp (XII: Ngocsa u. 2.)

1 is red. 4 is 2-3.

Nemzeti viszonyban ☒ Nem

Iskolai végzettség:

for a 100% yield of 100% pure product.

Pártállás: ~~bal.~~ után: ~~parton kívüli~~

Szociális szférájában: **értelmiségi**

Altampelqársáqar: magyar

Nemzetiségi: Magyar

Milyen kategóriához tartozik: egyéb ellensége

03375

Minőség

Reservenda Idje: 1954: março 26.

A beszervezést végezte (név, rendf. osztály):
Pintér Ferenc év.hágy. IV/4.

Összefoglaló: (ügynök) (mif) TMB

A beszerzés alapja: tevékenő adatok

A foglalkoztatás vonala: Fi ifjúságvesztés vonalán

Fedőneve: 'Budai I.'

Kelt 1955 év II hó 9 nap.

Napló száma: 151.120

Dosszié száma: 10-59.840 *Szabó*

Irattári szám: B-129429 osztályvezető

M-37130

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerv — osztály, Op. tiszt neve
1955.II.	Görgecs László ar.alakos
57.F. II.	Bor. B. ale. István IV/6
57.VII.15.	V. szl. Nagy Antal főtiszt.
N/E/4-a	H/H/5-8 Hód
80%	E/6/4-C
I. E.	- S 7464 MGH ? - 3
177.E.KC	M/F-51F Csik Václav vészt.
277.E.CC	Jr.H.

Bencsik Imre 6-os kartonja

A művészeti osztályon és a stúdió osztályon az a vélemény járja, hogy a Rádió, amelyhez szervezetileg a televízió alárendelve tartozik, féltékeny a televízióra csupán a perspektívái miatt, mint olyan konkurensre, amely elfojthatja a rádiót. Ezzel magyarázzák például a Rádióknak az anyagi és egyéb vonatkozásban mutatkozó szűkkeblűségét a televízióval szemben. A jó televíziós játék megszületésének egyik fő akadálya például, hogy egy tv-játék honoráriumai alig több, mint egy rádiójátéké, rendkívül alacsony a művészeti dolgozók fizetése. Ezt csak nagyfokú lelkesedéssel lehet pótolni. Ebben tapasztalatom szerint nincs hiány, bár vannak olyan jelek, hogy a rendezők most már kezdenek belefáradni a lelkesedésbe, látva, hogy a nehézségek nem átmeneti jellegűek, hanem kezdenek állandó jellegűt öltetni, sőt, növekednek.

A jelenlegi körülmények között a TV munkája aligha fog javulni, sőt, romlani fog a színvonal. Elérkezett az ideje, hogy a párt és a kormány megfelelő szervei megvizsgálják a TV helyzetét és határozott intézkedéseket tegyenek a továbbfejlődés érdekében.” (ÁBTL. 3.1.2. M-37130)

Televíziós éveiben Bencsik jelent – többek között – Csurka Istvánról, Kerényi Imréről, Ladányi Mihályról, Oszter Sándorról, Halász Péterről, Varga Vilmosról, Kellér Dezsőről.

Az állambiztonság 1977-es szakításának okai között súllyal szerepel az az ismétlődő kifogás, amelyet Vagyóczky Béla r. százados így fogalmazott meg 1965. december 9-én: „...feladatát lassan, nem elég alaposan végzi el. A mélyebb felderítő munkában az akadályozza, hogy rengeteget dolgozik és anyagi gondjai vannak.”

Haynal (Hayn) Kornél („Nyisztor”, „Nyerges”)

Újságíró, a Magyar Központi Híradó osztályvezetője, az MTI prágai és berlini tudósítója, az MSZMP KB munkatársa, a Magyar Rádió és Televízió elnökhelyettese, bécsi sajtóattasé, az Ország-Világ főszerkesztője.

Az ÁVH informátora, az állambiztonság titkos munkatársa, rezidense, a III/I-B. Önálló Osztályhoz tartozó PRESS Rezidentúra társadalmi kapcsolata.

1924. április 16-án született Iglón.

Anyja: Schwarz Irma háztartásbeli. Apja: Hayn Béla vasúti tisztviselő, állomásfőnök, a szociáldemokrata párt tagja, a húszas években részt vett a vasúti alkalmazottak sztrájkjai szervezésében, 1938-ban Miskolcra helyezték pénztárosnak.

Az érettségi után tanári pályára szeretett volna menni, erre azonban származása miatt nem volt lehetősége, így került az Agráregyetemre, ahol tanulmányait 1944-ig folytatta. Akkor az egyetem pátyi tan gazdaságában húzta meg magát, mint sommás, kocsis, traktoros. 1944 karácsonyán Budapestre jött, de elfogták, egy védelmi alakulathoz osztották be, ahonnan néhány nap múlva megszökött és bujkált a szovjet csapatok megérkezéséig.

Munkára jelentkezett, részt vett a romeltakarításban, majd a közlekedés megindulásával Miskolcra utazott a szüleihez. A Miskolci Nemzeti Bizottság elnökének titkára, 1945 május elsején belépett az Magyar Kommunista Pártba, amely a párt észak-magyarországi lapjához: a „Szabad Magyarország”-hoz irányította, ahol szeptemberig dolgozott újságíróként.

Haynal (Hayn) Kornél

Rendszeresen végzett pártmunkát, pártnapi előadó, több szemináriumot vezetett, a miskolci pártszervezet egyik alapszervezetének vezetőségi tagja.

Mivel Budapestre szeretett volna kerülni, kérte a Magyar Központi Híradóhoz való helyezését. Egy szerencsés üresedés következtében a hírszerkesztőséghez került, majd a Híradó kettéválása után az MTI-hez.

Először 1951-ben küldték külföldi tudósítói munkára Prágába. (Prágai tartózkodása alatt meg rótták, mert helytelen álláspontra jutott a Slansky per kapcsán, lebecsülte a Csehszlovák Kommunista Párt szerepét és csak a hibákat látta meg.) Prága után Berlinből tudósít eredményesen, de 1959 szeptemberében hazahívták és az MSZMP KB Sajtóosztályára helyezték. A hatvanas évek első felében a Magyar Rádió és Televízió elnökhelyetteseként a televíziót irányítja (a Magyar Rádió és Televízió csak 1974-ben vált külön, s lett két önálló intézmény), majd a bécsi nagykövetség sajtóattaséja 1966 és 1971 között. Bécsben aktív diplomáciai tevékenységet fejtett ki a magyar és osztrák újságírók olyan együttműködése érdekében, amely megfelelt a moszkvai irányítású, prágai székhelyű Nemzetközi Újságíró Szervezet (NÚSZ) céljainak. Hazatérve vezető posztokon dolgozott, így az Ország-Világ c. hetilap főszerkesztője, a PRESS Rezidentúra megbízható társadalmi kapcsolata.

1947-ben megnősült, felesége Orosz Mária „szegény kéményseprősegéd családból” származott, az MTI-nél ismerkedett meg vele, édesanyja ott volt takarítónő. Egy gyermekük született, Kornél 1949-ben..

Haynal Kornélt 1950 június 22-én szervezte be informatornak, elvi alapon, „Nyisztor” fedőnéven az Államvédelmi Hatóság I/2, Belső Reakció Elhárító Osztálya „e” alosztályának beosztottja: Gát Ernő áv. ny. főhadnagy, Vámos Endre főhadnagy segítségével.

[Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) 1950-1953, I/2-e alosztályának feladata volt: az állami apparátus hivatalaiban, az értelmiség között, valamint a kultúra, a tudomány, a tájékoztatás és a művészet terén tevékenykedő reakciós elemek felderítése és ártalmatlanná tétele.]

Miért akarta beszervezni Haynal Kornélt az ÁVH, milyen tulajdonságai alapján javasolta informatornak 1950 március 1-i jelentésében Gát Ernő áv.ny. hadnagy az I/2-e alosztályról? Egyebek között a következőket írta:

„Nevezett beszervezését azért tartom szükségesnek, mert rajta keresztül rendszeres információt kaphatunk a Magyar Központi Híradó aktuális osztálya beosztottjainak, a Gömöri-Gellért féle párt-és szovjetellenes csoport működéséről. Információt tud még adni Hayn a hírszerkesztőség és az irodalmi osztály beosztottjainak működéséről, azok politikai és szakmai irányvonaláról, illetve állásfoglalásáról. Hayn, mint a hírszerkesztési osztály vezetője figyelemmel tudja kísérni a helyszíni adásokkal, különösen a politikai adásokkal kapcsolatos szabotázs jellegű cselekményeket (például: az adások félreérthető helyen való megszakítása, a sorrend apolitikus összeállítása, stb.) Hayn a cseh nyelvet tökéletesen beszéli, ezért őt rendszeresen igénybe veszik a Rádió külügyi osztályán fordítónak... ezért tájékoztatni tud bennünket a külügyi osztály és beosztottjai tevékenységéről.

Haynt a Híradónál a polgári gondolkodású beosztottak maguk közül valónak tekintik, azok felé személye szimpatikus. Előtte gyakran bocsátkoznak politikai vitákba, mely vitákon többször pártellenes és jobboldali kijelentések is elhangzanak.

Hayn több ízben tett bejelentést ezekről a kijelentésekről az igazgatóságnak és az üzemi pártszervezetnek. Haynnal a Híradó baloldali beállítottságú munkatársai is jó viszonyt tartanak fenn.

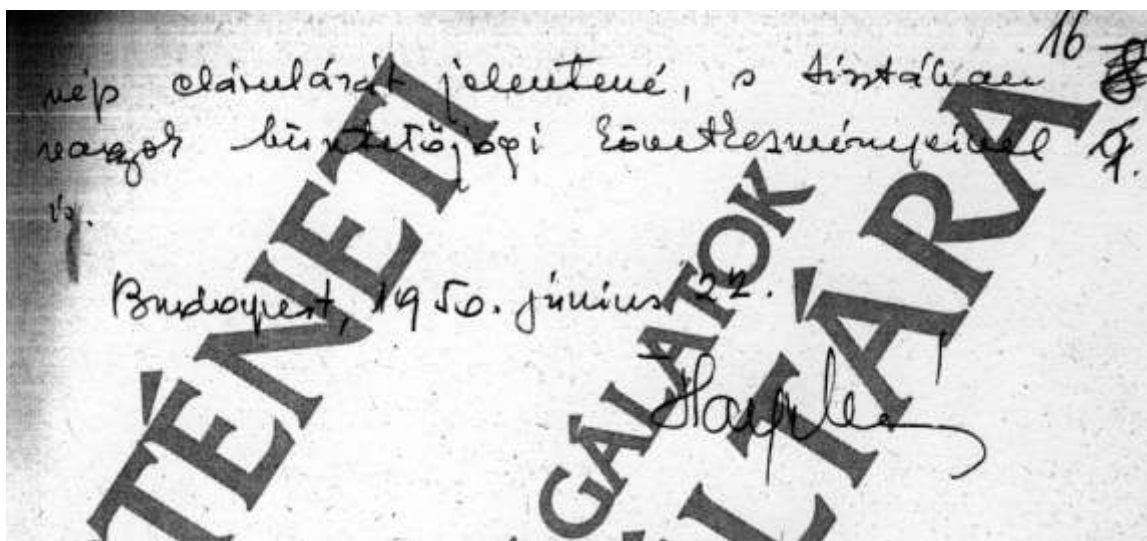
Nevezett munkájában a végletekig precíz. A munkához való viszonya jó. A munkásosztály vezető szerepét elismeri, a Párt irányítását igyekszik mindenben követni. Ez a törekvése őszintének látszik. Megállapításaim és információim szerint jóindulatú, objektív, de kissé nehezen fejlődő polgár. Sok benne a polgári csökevény, amitől igyekszik megszabadulni. A polgári intelligenciája meglehetősen nagy, azonban a politikai képzettsége aránylag csekély.

Kötelezővény

15. §
Nem értem, hogy politikai meggyőződéseim-
mel, világképemmel és a Párt iránti kötele-
zetemmel fenn lehet-e az a kapcsolat, hogy felvegyem
a Szakszervezetet az ÁVH-val, és minden
olyan dolgról, amely akár a legközvetlenebb
munkahelyem is magától kéri, minden olyan
dolgról, eseményről, amely bármilyen és
munkahelyem is, akár kint is és nyitvatartá-
sainak tudása ellen irányul - jelentést
tegyek. Nézve, az országban, amely
napról-napra kerekedik, igen-igen fontos
politikai pontok talál, és ma már nem
lehet elgondolnunk az, hogy a munkahely
- elhelyezkedés - elhelyezkedés, hanem innel
Pártunknak, a magyar dolgozó néppel
szorosan lehet és nyitvatartás. A Párt
an elvonalba állított, és vállalkozás
az a karcot, bármibe is kerül. Eszt
vettük fel a Szakszervezetet.

Terveim szerint kötelezően magam
arra, hogy Szakszervezetbe, sehol
előtt említést nem tehetek, - még család-
dom Japán sem Japán meg elbűl-
em azt sem. Tintában vagyok arról,
hogy a Szakszervezet elhelyezkedés a Párt és a

ÁBTL 3.2.1. Bt-1773/2 8.

Haynal-Hayn szervezési Kötelezvénye, 02. oldal

Hayn Kornélról megírt jellemzést alátámasztja Asztalos Lajos, az MKH pártszervezet kádere, valamint az 50/1 és az 50/2 sz. informátorunk szóbeli jelentése.”

1950. június 22-én, szervezésének napján Haynal (Hayn) Kornél saját keze írásával „Kötelezvény”-t fogalmazott, benne hitvallásával. Így szól szó szerint:

„KÖTELEZVÉNY

„Úgy érzem, hogy politikai meggyőződésemet, világnézetemet és a Párt iránti köteleseget teszek eleget azzal, hogy felveszem a kapcsolatot az ÁVH-val, s minden olyan dologról, amely akár a legcsekélyebb mértékben is gyanút keltő, minden olyan dologról, eseményről, amely akármilyen kis mértékben is, akár látszólag is népköztársaságunk rendje ellen irányul – jelentést teszek.

Úgy érzem, az osztályharc, amely napról-napra élesedik, igen-igen fontos politikai poszton talál, s ma már nem lehet elegendő az, hogy a munkámat – elszigetelve – elvégezzem, hanem ennél Pártomnak, s a magyar dolgozó népnek sokkal többet kell nyújtanom. A Párt az élvonalba állított, én vállalni akarom ezt a harcot, bármibe is kerül. Ezért vettem fel a kapcsolatot.

Természetesen kötelezem magam arra, hogy kapcsolatmról soha senki előtt említést nem teszek, – még családom tagjai sem tudnak meg ebből egy szót sem. Tisztában vagyok azzal, hogy e kapcsolat elárulása a Párt és a nép elárulását jelentené, s tisztában vagyok büntetőjogi következményeivel is.

Budapest, 1950. június 22.

Hayn Kornél”

Egy évvel szervezése után, 1951 júniusában Haynalt átvette a hírszerzés, mivel külföldön dolgozott, (Meszler Tibor őrnagytól kapta hírszerző kiképzését), 1954 májusában informátorból rezidenssé minősítették át. 1957-ben a „Nyisztor” helyett a „Nyerges László” fedőnevet kapja. Ekkor a cseh nyelven kívül már perfekt a német nyelvből is, megérti a franciát, biztatón tanulja.

Már ismert pályafutása során, minősítései között – erényei mellett – papírra kerül jellemének egy másik meghatározó vonása is:

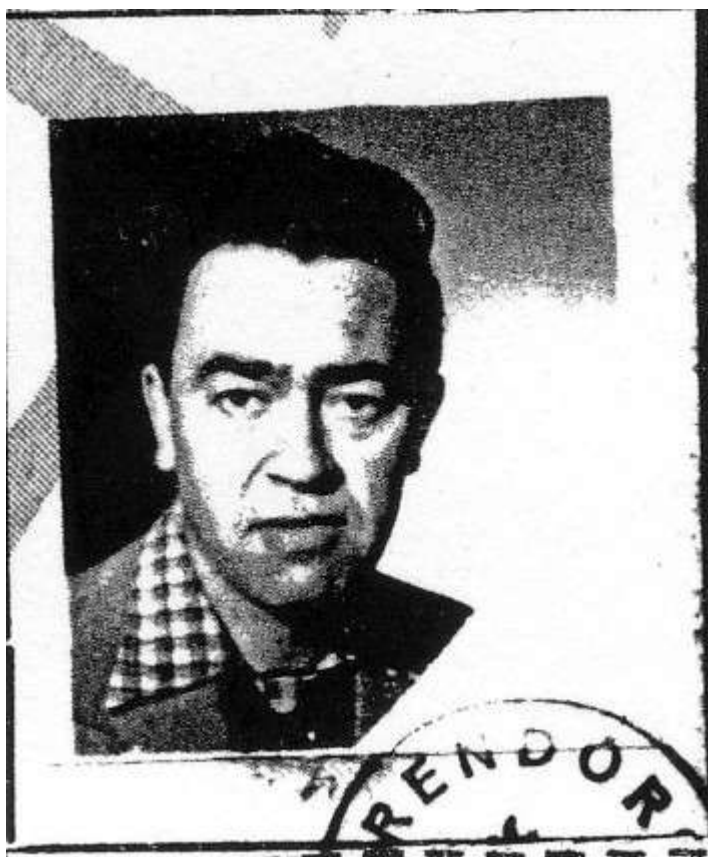
„...szakmai munkáját nagy szorgalommal és igyekezettel végzi, az igyekezete mögött mint mozgató rugó a becsvágya húzódik. Polgári beállítottságú, karrierista.”

Budai András („Bányai”, „Bánkúti”)

Budai (Braun) András volt hivatásos állambiztonsági tiszt, „Bányai” és „Bánkúti” fedőnevű há-
lózati személy 1969-ben az IBUSZ-tól (Berlin, Stockholm) került a Magyar Rádió és Televízióhoz,
ahonnan 1971-ben távozott, 1973-tól az Országos Idegenforgalmi Tanács titkára. Két éven keresztül
az MRT Nemzetközi Kapcsolatok Igazgatóságának vezetője volt. Erről személyesen állapodott meg
Tömpe István az MRT elnöke és Rajnai (Reich) Sándor r. vezérőrnagy a III/I. csoportfőnöke.

[Az MRT, majd az MR és az MTV mindenkori nemzetközi (külügyi) osztályai a hírszerzés valóságos
kihelyezett tagozatai voltak – Press Rezidentúra – a két legfontosabb tömegtájékoztatási intézményben,
élükön olyan emlékezetes vezetőkkal, mint például Berecz Jánosné Löwinger Anna (1933. szeptember
7, Moszkva, Heszky Erzsébet), r. alezredes, kiemelt főoperatív szt-tiszt a III/I. illetve a III/III. állomá-
nyából, fedőszámai sorrendben: K-12, K-753, E-18.]

Budai András

Mielőtt a titkos munkatárs kétévi ku-
darcának okaira rátérnék, érdemes áttekin-
teni életrajzát, rendőri pályáját, mert azok
több szempontból is tanulságosak és kora-
beli sajátos helyzeteket, illetve azok jel-
lemző megoldásait tükrözik.

1921. március 16-án született Keszthe-
lyen. Anyja Kohn Margit női szabósegéd,
apja Braun Sámuel szabósegéd, majd sza-
bómester, 1943-ban deportálták, ahonnan
nem tért vissza. Anyja félig megvakult,
1943-ban meghalt. Nehéz anyagi körülmé-
nyek között nevelkedtek húgával. Keszthe-
lyen érettségizett, három hónapi kőszegi
munkaszolgálat után családfenntartóként
leszerelték, lakatos szakmát tanult. 1944
májusában ismét behívták katonának, de
Budapesten megszökött. Elfogták, a néme-
tek koncentrációs táborba vitték. 1945.
május 4-én szabadult, két hónapig kórház-
ban ápták, júliusban érkezett haza Keszth-
helyre, ahol belépett az MKP-ba. Pártal-
kalmazott, járási propagandista.

1946. júniusában államvédelmi szolgál-
atra jelentkezett a párt ajánlásával. A
BRFK. Politikai Osztályán teljesített kémel-

hárítási szolgálatot, 1952-től vezető beosztásban. 1955-ben elvégezte a Külügyi Akadémiát, két al-
kalommal volt pártiskolán, pártoktató is lett. Felső fokú államvizsgát tett német, angol és svéd
nyelvből, a franciát tárgyalási fokon beszélt és oroszul tanult. 1956-ban részt vett a forradalom el-
leni fegyveres harcokban, a szovjet egységekkel együtt hagyta el Budapestet, érdemiért kormányki-
tüntetésben részesült. Majd a BRFK Politikai Nyomozó Osztálya II. alosztályának vezetője, rendőr-
nyomozó őrnagy rangban.

1956. decemberében elhagyta családját, elvált majd később megnősült, 1957. novemberében
fegyelmi úton leszerelték, mert szolgálati lakásokkal üzletelt. (Két „K”-lakás berendezési tárgyait
magántulajdonaként kezelte.) Feletteseik azonban elismerték az átlagosnál magasabb szakmai képes-
ségeit, gyakorlati tapasztalatait, az operatív munkában alkalmazott módszereit, idegen nyelvi tudá-
sát, ezért 1957 decemberében elhelyezték az IBUSZ Igazgatóságon, ahol az idegenvezetői munkát

szervezte meg csoportvezetőként, hálózati rezidens, informátorok hozzákapsolásával. 1962-től osztályvezető, 1964-től berlini, 1965-től stockholmi képviselő, 1968-ban tér haza.

[1965. májusában figyelmeztető jelzést ad a kémelhárító csoportfőnökség 3-b alosztálya az illetékeseknek Budai András megváltozott magatartásáról. Idézet a jelentésből, melyet Perényi Gyula r. alezredes osztályvezető és Juhász László r. őrnagy, alosztályvezető írt alá:

„Budai András – aki jelenleg az NDK-ban tartózkodik – magatartásában az utóbbi időben nagy változás észlelhető, egész viselkedése, vélemény nyilvánítása kimondottan nagypolgári. Szinte minden szavából dől a nyugatimádat. Véleményét az NDK-ról, annak vezetőiről nem rejti véka alá. Hangoztatja, hogy kész cirkusz a berlini fal, színházzal egyenlő a vizsgálat menete a berlini falon át az NDK szervei részéről. Míg a nyugati részen minden formalitás nélkül mozoghat az ember, a német elvtársak viselkedése felháborító. Annyira vigyáznak honfitársaikra, hogy az átkelőknél az autósoknak teljes falgátak között kell bolyonganiuk, míg átérnek. Odáig mentek a pimaszságban, hogy a fal mellett lakók látogatásához a demokratikus Berlin távolabb eső részeiből hatósági engedély kell. A nyugati oldalon minden van, az arany olcsó és mázsaszám a kirakatokban. Budai elmondta magáról, hogy minden nap átmegy Nyugat-Berlinbe és így láthatja, hogy mi a különbség a Nyugat és a Kelet között.

Barátai Kelet-Berlinben szerencsés embernek tartják Budait, ellátja őket nyugati cigarettával és itallal. Ő elmondta azt is, hogy az NDK-ban mindenkinek egyöntetűen elege van Walterből, s főleg a Walter-féle aranyköpésekből, melyeket az a jó ember úton-útfélen reklámoztat, hirdet. Szerinte az NDK-ban a legjobban fizetett réteg az értelmiség, s mégis az van a legjobban elkeseredve, aki tud, az lelép. Elmondta Budai, hogy az NDK második legnagyobb atomfizikusa a közelmúltban elhagyta hazáját, egy kongresszusról nem tért haza, pedig otthon havi 24 ezer márka fizetése volt. Senki sem bírja azt a légkört, amit Ulbricht terem.”

A jelzésnek nincs semmilyen következménye, Budai továbbmegy Stockholmba és sikeresen tér vissza Budapestre 1968-ban, hogy 1969. március 1-én a Press Rezidentúra által foglalkoztatott titkos munkatársként elfoglalja új helyét a Magyar Rádió és Televízió Nemzetközi Kapcsolatok Igazgatósága vezetőjének posztján.]

Hivatalos eligazítását a III/I-9 osztályon Lukács József r. alezredestől kapja. Ebben olvashatók egyebek között a súlyponti feladatok. Így például: a politikailag megbízható, művelt, nyugati nyelveket beszélő fiatal újságírók kiválasztása és feldolgozása. Közülük elsősorban azok, akik közvetlen vagy közvetett hírszerző lehetőségekkel bírnak az NSZK irányába, ottani célszemélyekhez vagy célobjektumokhoz. Az utóbbiak között rádió és tv állomások is megnevez a hírszerzés, pl. Bayerische Rundfunk, Hessische Rundfunk, Westdeutsche Rundfunk, Norddeutsche Rundfunk. Mivel ezek az SPD, illetve a CDU finanszírozásával és irányításával működnek, információkat kell szerezni a pártok központjainak működéséről is, különös tekintettel nemzetközi kapcsolataikra. Lukács alezredes tankönyvszerűen kioktatja a titkos megbízottat – mintha az nem tudná – a „sötét hírszerzés” szempontjaira és alkalmazandó módszereire is.

Mindenki épít Budai meglévő nyugati kapcsolataira, a szálak összekötésére a rádió és a televízió területén.

Budai azonban csak kis lépéseket tud megtenni. Átveszi a rutinos „Kutasi” fedőnevű tm.-et, foglakozik a kanadai „Paoli” fedőnevű jelölttel és felfedezi Juhász Előd zenei szerkesztőt, annak kitűnő amerikai kapcsolataival, ajánlva őt a hírszerzés figyelmébe. Azt még nem tudja, hogy Juhászt már beszervezte a III/I. (Később átvette a III/II, majd a III/III „Jávor Endre” fedőnéven titkos megbízottként.)

Ányózkodat

Ányózkodat Budai András (Kisboly, 1921.
Körményi) körményi alapján
vállalom a B.M. szervezettel való együtt-
működést. Tudomásomra hozták vállalt
feladatom kiegészítését és költészet
magam, hogy munkáimról sehol, sehol
sehol körményi körményi nem
lesznek, hogy a költészet titoktartást
tartott.

Budapest, 1957. dec. 8.

Budai András

Budai András szervezési nyilatkozata 1957-ből

Gyanakszik azonban a beutazó nyugati tv-stábokat kísérő, több nyelven beszélő, művelt kollégájára, aki gazdag kapcsolatokat alakított ki az NSZK irányába. Nem tudja, hogy az illetőt 1966-ban „Faragó” fedőnéven, hazafias alapon szervezte a politikai rendőrség kulturális elhárítása és nagyon meg vannak elégedve munkájával. S noha a hálózati személyek nem tudhatnak egymásról egy intézményen belül sem, a bizalmatlanság feloldására célszerűségi szempontból és állambiztonsági érdekből a III/III-4-a kezdeményezi a III/I-11 osztálynál „Faragó” felfedését munkahelyi vezetője: „Bányai” előtt. Az akciót engedélyezik és végrehajtják az illetékesek jelenlétében.

1971. április 28-án a Múzeum presszóban Budai („Bánkúti”) tm. azt közli Lukács alezreddessel, hogy Tömpe István elnök engedélyével létrehoznak egy 4-5 tagú protokoll csoportot, amelynek feladata lesz a különböző országokból érkező kommunikációs szakemberek, újságírók, riporterek fogadása, részükre program szervezése és lebonyolítása. A csoport vezetője „Kutasi” lesz. A távlati terv az, hogy a csoportból egy társadalmi rezidentúrát alapoznak meg.

A tervek azonban nem realizálódtak. Két hónappal később véget ért a titkos munkatárs szerepe az intézményben. Ennek okairól közvetlenül Rajnai (Reich) Sándor vezérőrnagy, hírszerző csoportfőnökhöz 1971. június 24-én írt feljegyzésében számolt be.

Megállapítja, hogy az eredeti elképzelések az Igazgatóság szerepéről, hatásköréről megváltoztak az elmúlt két évben. Az Igazgatóság lényegében adminisztratív ügyintéző szervvé változott. Az igazgató terve a nemzetközi tevékenység koncentrálásáról, felelős intézéséről, a megfelelő apparátus kialakításáról teljes ellenállásba ütközött, személy szerinti szerepe csupán az elnök utazásainak előkészítésére, összefoglaló jelentésekre, bürokratikus tevékenység ellátására és protokoll részvételre korlátozódik. Nem kerültek végrehajtásra az operatív célkitűzések, ahhoz hiányoztak a személyi és szervezeti feltételek, a szükséges hatáskör.

E mögött a rádiót és a televíziót vezető elnökhelyetteseknek az a nem titkolt és következetesen megvalósított szándéka állt, – írta Budai –, hogy mind a két szervnek önálló külügyi osztálya legyen közvetlen irányításuk alatt. A nemzetközi igazgatóság csak állandó átfedéseket jelentett számukra az öszvér szervezetben. A feszültségek tarthatatlan helyzetet teremtettek, azzal a konzekvenciával, hogy az igazgatóságot ebben a formájában meg kell szüntetni.

„A mai napon Pécsi Ferenc elvtárssal, a Televízió vezetőjével folytatott beszélgetés alkalmával olyan ajánlatot kaptam, hogy vállaltam el az újonnan alakítandó Film-és Műsorcsere Főszerkesztőség helyettes vezetői funkcióját.”

Budai nem lát operatív lehetőségeket ebben a beosztásban, már csak a vezetés által állított korlátok miatt sem, ezért kéri a csoportfőnök állásfoglalását és utasítását a jövőre nézve. Már másnap megszületik a döntés. A hírszerzés „Bányai”, „Bánkúti” képességeit figyelembe véve, olyan pozíciót kíván biztosítani számára, amely az operatív munkában is hasznosítható. (BM III/I-11 osztály)

Szalkai Sándor („Újlaki”, „Déry”)

Szalkai Sándor (1934. december 10, Szeged, Nagy Nóra – 1996. február 20)

Gépészmérnök, újságíró, filmrendező; Hírlapkiadó Vállalat, Népszabadság, Magyar Televízió.

Már 16 éves korában az MDP tagja és pártmunkát végez. Apja a Legfőbb Ügyészség főosztály-vezetője.

1956-ban a Műszaki Egyetem gépészmérnöki karának IV. éves hallgatója, hajómérnöknek készül. Az egyetem lapja: a „Jövő Mérnöke” szerkesztő bizottsági tagja és a „Népszabadság” külső munkatársa. A forradalom kitörésekor bekerül az egyetem diákbizottságába, a MEFESZ (Magyar Egyetemek és Főiskolák Egyesületeinek Szövetsége) sajtófelelőse, az egyetemi ifjúságot képviselte a Budapesti Központi Munkástanács ülésein. Viselkedése ellentmondásos. Kezdeményezésére küldtek jelentést Nehru indiai elnöknek, szervezte a nőtüntetések, röplapokat szerkesztett, ő fogalmazta meg a MEFESZ csatlakozását a Központi Munkástanács sztrájkfelhívásához. Ugyanakkor hamis igazolványt szerzett egyik kollégája ÁVH-s rokonának.

1956. decemberében letartóztatta a XI. kerületi Karhatalmi Század. Védekezésül a „Népszabadság”-nál és a pártközpontban dolgozó kapcsolataira és „megmentett” ÁVH-s ismerőseire hivatkozott, akikkel egyetértésben épült be az „ellenforradalmárok” közé. Felajánlotta szolgálatait és Nagy József hadnagy elvi alapon, nem hivatalosan beszervezte „Újlaki” fedőnéven.

1957. februárjában a karhatalmi alakulattól átvette a BM II/5 (Belső reakció elhárító) osztályának „f.” alosztálya, amely titoktartási nyilatkozatot vett tőle és feladatokkal bízta meg. „Újlaki” ezeket eredményesen teljesítette, szóban és írásban jelentett az illegális MEFESZ gyűlésekről, azok helyéről és idejéről, akciókról és szervezkedésekről, tüntetést akadályozott meg, jelentései nyomán több őrizetbe vétel (pl. Erdélyi László, Gyarmati István) és házkutatás történt. Szalkai 10-12 főből álló informátor hálózatot szervezett, a résztvevők közül 5 tudta, hogy a jelentések az állambiztonsági szerveknek kellenek, a többiek úgy gondolták, hogy a pártközpontba mennek.

Szalkai Sándor

Hivatalos és formális beszervezését 1957. május 24-én végezte el Kónya Pál r. főhadnagy a II/5-f. alosztályról az egyetemisták vonalán történő foglalkoztatásra.

1958-ban rezidenssé minősítették át és 5 egyetemi hallgatót kapcsoltak hozzá: a „Kovács”, „Szása”, „Lakatos”, „Horváth Mária” és „Nagy Béla” fedőnevű informátorokat a Műszaki Egyetemen.

Az egyetem elvégzése után a „Népszabadság” munkatársa, félállásban az Óbudai Hajógyár üzemi lapját: a „Hajóépítő”-t szerkeszti. Ismerőseiről, kapcsolatairól jelent a Műszaki Egyetemről (Kónya Albert, Jászai Tamás, Knapecz Géza, Borbély Samu, Gillemot László, Csűrös Zoltán, Nemeskéri István, Toldi István és mások) és a sajtó, tájékoztatás, művészeti élet köreiből (Siklósi Norbert, Polgár Dénes, Csató István, Várkonyi István, Bernáth László, Révész József, Dersi Tamás, Szabó István, Petényi Ilona, Gerber Éva és mások.)

Az MDP megszűnése után belépett az MSZMP-be annak megalakulásakor, ám 1958-ban a Budapesti Műszaki Egyetem pártbizottsága fegyelmi úton kizárta a pártból ellenforradalmi tevékenysége miatt. A pártbizottság azonban nem tudta, hogy Szalkai 1956 decemberétől az állambiztonság utasításai szerint járt el, így például nem „ellenforradalmárokat” szervezett, hanem kommunistákból informátor hálózatot.

A kizárási határozatot megfellebbezte, a Budapesti Pártbizottság pedig elfogadta a BM II. Politikai Nyomozó Főosztály igazolását a titkos együttműködésről és „Ujlaki” megtarthatta párttagságát. (Az utasításokat nemcsak a II/5 osztályról támasztotta alá Hollós Ervin r. alezredes, osztályvezető és Zalai Emil r. százados, alosztályvezető, valamint Nagy József, a volt XI. kerületi Karhatalmi Század hadnagya, hanem írásban állt ki „kommunistához méltó magatartása” mellett – többek között – Szamosi Károly, a „Népszabadság” főszerkesztő-helyettese, Csató István, a „Népszava” ol-

vasószerkesztője, továbbá Dr. Prandler Árpád, Gimp Ferenc, Bernáth László, Kende János, Segesdi Miklós és Cserhalmi Imre.)

II/5.Osztály.
65-4823/58

Szigoruan titkos!

Galambos ezredes Elvtársnak!

Szalkai Sándor "Újlaki" fn. kapcsolatunkat a Budapesti Műszaki Egyetem Pártbizottsága az egyetem fegyelmi bizottságának javaslatára kizárta a Pártból.
Szalkai Sándor elvtárs a kizárási határozatot megfellebbezte és jelenleg a Budapesti Pártbizottság fegyelmi osztálya foglalkozik vele. Pártból való kizárásának indoka a MEFESZ-ben végzett tevékenysége volt, amire 1956. decemberétől a MEFESZ. megszűnéséig mi adtunk neki utasítást.

A Budapesti Pártbizottság fegyelmi osztálya kéri, hogy Szalkai Sándor elvtárs velünk való kapcsolatát igazoljuk.
Ezért kérjük, hogy a mellékelt feljegyzést a Budapesti Pártbizottság fegyelmi osztályának, SzabóPiroska elvtársnőnek küldje meg.

Budapest, 1958. december 10.

Hollós Ervin
Hollós Ervin r. alezr.
Osztályvezető. L.

Az állambiztonság az MSZMP-nek: Mi adtunk neki utasítást

Szalkai 1959-ben beköltözhet a XIII. kerület Pannónia utca 42. I. emelt 1. szám alatti „Újságíró” fedőnevű BM „T” (titkos találkozási) lakásba albérlőként, mivel főbérelő kollégája: **Cserhalmi (Friedman) Imre** „T”-lakásgazda, szintén a „Népszabadság” munkatársa (és szintén az állambiztonság régi, kipróbált kapcsolata) átmenetileg Pécsre költözik tudósítónak és távollétére önként felajánlotta szolgálati használat céljára főbérletét. Szalkai pedig arra vállalt kötelezettséget, hogy alkalmazkodik a titkos találkozők rendjéhez.

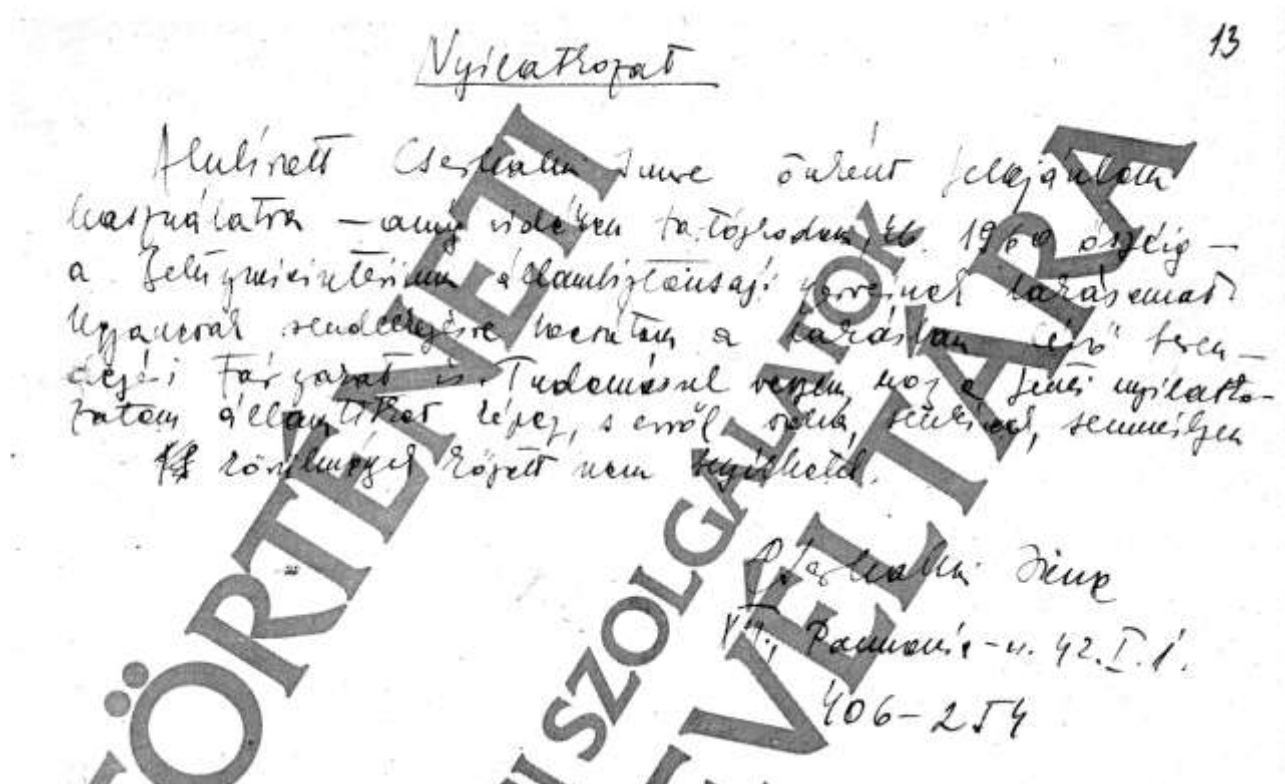
1960. júniusában a BM. II/5-f. alosztály úgy látta, hogy „Újlaki” informátor operatív lehetőségei a „Népszabadság” munkatársai körében megszűntek, másrészt elfoglaltságai megnöttek, ezért eredményes munkáját megköszönve kizárja a hálózatból. A feladatot Tipold Ferenc r. hadnagy hajtotta végre Hollós Ervin r. alezredes, osztályvezető megbízásából.

1966. februárjában, amikor Szalkai Sándor már az „Esti Hírlap” munkatársa és a Színház és Filmművészeti Főiskola II. éves, rendező szakos, párt ösztöndíjas hallgatója (és az MHSZ propaganda osztályának vezetője) a kémelhárítás III/II- 1-c alosztálya reaktiválja egy, a NATO hírszerzéssel kialakult játszmás ügyben, az általa apja révén ismert „Balká-

Cserhalmi Imre

ni” fedőnevű, hírszerző gyanús budapesti ügyvéd személyével kapcsolatban. Szalkai hat évi pihenés után az általa választott új fedőnéven („Déry”) örömmel vállalta az ismételt együttműködést, csupán azt kérte, hogy a feladat végrehajtása egzisztenciális szempontból ne veszélyeztesse újságírói pályafutását, főiskolai tanulmányait és párttagságát. Ám hozzátette: teljes értékű munkát csak akkor tud végezni, ha felmondja az egyik állását. Ezt abban az esetben teszi meg, ha az állambiztonság az annak megfelelő jövedelmet garantálja számára. Mivel ajánlatát nem fogadták el, nagy elfoglaltságára hivatkozva csak informátori feladatokat végzett.

Cserhalmi nyilatkozata: Önként felajánlom használatra...

Mégis, 1968-as minősítésekor már a III/II-3-c alosztály (Bodrogi László r. alezredes, alosztályvezető, Pénzely László r. főhadnagy) úgy értékeli „Déry” (aki már halmozza a mellékállásokat, a korábbiakon kívül a Szabadtéri Színpadok reklámfőnöke is, havi összkeresete: 3.700. Ft) teljesítményét, hogy:

„Az ügynök képzettsége, rátermettsége alapján ügynöki kombinációk végrehajtására is alkalmas, amennyiben a feladat nem kockáztatja jó hírét. Értéke nagyszámú kapcsolata és könnyű bevezethetősége miatt van. A feladatoknál állandó ellenőrzése és szoros tartása szükséges.”

Bálint István r. alezredes, osztályvezető jóváhagyta a minősítést.

1968-ban vizsgái és vizsgafilmje elkészítése miatt a kapcsolat szüneteltetését kérte. 1969-ben befejezte tanulmányait a Színház és Filmművészeti Főiskolán és a Magyar Televízióhoz került. Újságírói munkáját is folytatja, másodállásban a „Magyar Hírlap”-nak dolgozik. Jelzi, hogy kész a további munkára. „Balkáni”-val akkor már négy hónapja nem találkozott. Ám decemberben újabb akadályt közölt: az MTV-nél fokozott feladatok elé került, mint új rendezőnek bizonyítani kell, ráadásul több hónapos forgatáson kell részt vennie a Szovjetunióban és Bulgáriában, ezért ismételten az operatív kapcsolat ideiglenes szüneteltetését kéri.

„Balkáni” célszeméllyel ekkorra már szinte megszűnt a kapcsolata, feladatait gyakorlatilag nem hajtotta végre, a találkozók rendszeretlenül vagy egyáltalán nem jelent meg.

Az állambiztonsági szerv türelme fogytán, kritikus megjegyzései – nem először -papírra is kerülnek Szalkairól:

„Anyagias beállítottságú, nagyon szereti a pénzt, ennek érdekében még gyanús üzletekben is hajlandó részt venni. Pl. 1960-68 között 8 db. gépkocsija volt, azokat összeköttetésein keresztül olcsón megvette és drágán adta el, öröklakását és jelenlegi új gépkocsiját is ezen keresztül szerezte..” „Az együttműködés során jutalmat nem kapott, de kedvezményekben részesítettük, pl. útlevél gyors megadása, bevont jogosítvány visszaadása, stb.”

„Déry” foglalkoztatása során nagyobb részt informátori feladatokat látott el. 16 éve párttag, párttagságát állandóan hivatkozva hangsúlyozza de ennek ellenére reakciós beállítottságú ismerősei u.n. „jó kommunis-tának” tartják. Anyagias beállítottságú, nagyon szereti a pénzt, ennek érdekében még gyanús üzletekbe is hajlandó részt venni. Pl. 1960-68 között 8 db. gépkocsija volt, gépkocsijait összeköttetésein keresztül olcsón megvette és drágábban adta tovább. Öröklakását és jelenlegi új gépkocsiját is ezen keresztül szerezte.

Az ügynök nagyon szereti a pénzt, gyanúsan üzletel

1970. március 20-án „panaszos levél” érkezik a III/II-3 osztály vezetője, Bálint István r. alezre-des címére a kulturális elhárítás III/III-4-a alosztályáról Gál Ferenc r. őrnagy osztályvezető és Dr. Kovács István r. alezre-des, alosztályvezető aláírásával. Így hangzik:

„Tájékoztatásul a szükséges intézkedések megtétele céljából az alábbiakat közöljük:

A Magyar Rádió és Televízió Elnöksége észrevételezte, hogy „Déry” fn. ügynök (Szeged, 1934. XII.10) a Magyar Rádió és Televízió szerkesztő-rendezője a munkahelyén olyan értelmű célzásokat tesz, hogy kapcsolatban áll a Belügyminisztériummal. Tekintettel arra, hogy nevezett munkája és magatartása ellen több esetben kifogás merült fel a Magyar Televízió vezetői részéről és a vele szembeni eljárást a célozgatásai eddig zavarták, a Magyar Televízió elnöke a kapcsolat tekintetében tájékoztatást kért.

Közlöttük, hogy e tekintetben bizonyosat nem tudunk mondani, azonban nem csak a konkrétan felmerült személy tekintetében, hanem a jövőt illetően is az a véleményünk, hogy az egyébként szokásos felelősségre vonást alkalmazzák.”

Az okok megértek és összeadódtak ahhoz, 1970. május 3-án III/II-3 osztály javasolja „Déry” ügynök kizárását a hálózathoz. Erre azonban – figyelemmel minden körülményre, az ügynök személyi tulajdonságaira, érdemeire és megváltozott operatív lehetőségeire, az állambiztonsági szervhez való viszonyára – csak 1973-ban került sor.

Amikor az irattári anyagát előbb 1976-ban a III/II-2-b alosztály, majd 1986-ban a BRFK III/III-B alosztály tanulmányozta, mindkettő azzal adta vissza, hogy „a személy nem alkalmas tervezett hálózati feladatok megoldására.”

BELÜGYMINISZTERIUM
III/III-4-a. osztály

11. 1343

SZIGORUAN TITKOS

SZIGORUAN TITKOS

10-2044/70

1970. MÁR. 27

Összeírás: 1. Kész.

Összeírás:

BALINT ISTVÁN r. alezr. Elnökségnek!

BM. III/II-3. Osztály Vezetője

H e l y b e n

Tájékoztatásul a szükséges intézkedések megtétele céljából az alábbiakat közöljük:

A Magyar Rádió és Televízió Elnöksége észrevételezte, hogy "Déri" fn. ügynök /Szeged, 1934.XII.10. Varga Erzsébet/ a Magyar Rádió és Televízió szerkesztő-rendezője a munkahelyén olyan értelmű célzásokat tesz, hogy kapcsolatban áll a Belügyminisztériummal. Tekintettel arra, hogy nevezett munkája és magatartása ellen több esetben kifogás merült fel a Magyar Televízió Vezetői részéről és a vele szembeni eljárást a célozgatásai eddig zavarták - a Magyar Rádió és Televízió Elnöke a kapcsolatot tekintetében tájékoztatást kért.

Közöltük, hogy e tekintetben bizonyosat nem tudunk mondani, azonban nem csak a konkrétan felmerült személy tekintetében, hanem a jövőt illetően is az véleményünk, hogy az egyébként szokásos felelősségre vonást alkalmazzuk.

Budapest, 1970. március 20.

Gál Ferenc r. őrsz.
osztályvezető

Dr. Kovács István r. alezr.
osztályvezető

Célzásokat tesz, hogy kapcsolatban van a BM-mel

Ipper Pál (Államvédelmi százados, ÁVH I/2-b)

Ipper Pál

Ipper Pál (1927 – 1990) Budapesten született, a Berzsenyi Gimnáziumot kezdte el, de még érettségi előtt ott hagyta és elment dolgozni. Műszerészsegéd a Fogorvosi Műszer-gyárban 1941-től, majd a Szalay István Rt.-nél villanymoto-rokat szerel 1945-ig. Belép az MKP-ba, a MADISZ V. kerü-leti titkára.

1948-ban államvédelmi alhadnagy a Magyar Államrend-őrség Államvédelmi Osztályán (ÁVO), annak III. alosztá-lyán, az egyházakkal szembeni hírszerzés és elhárítás terüle-tén. Bizalmas feladatot kapott a Rajk ügy (1949. május 30 – szeptember 4) vizsgálatában és kiértékelő munkájában már hadnagyként. 1950 őszétől, amikor az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) I/2. Belső reakció elleni harc osztálya I/2-b alosztá-lyának élére Rajnai (Reich) Sándor államvédelmi százados kerül, Ipper egyre jelentősebb ügyekben intézkedik, pl. egy-házi vezetők nyilvántartásba vétele, személyi dossziéjuk megnyitása, államellenes tevékenységük felderítése és bizo-nyítása.

[Az I/2-b alosztály feladata: a „klerikális reakció” elleni harc: a szekták központi szervei államellenes tevékenységének felderítése, leleplezése és felszámolása, ezen szervezetek bomlasztása.]

I/2.-Osztály.

SZIGORUAN TITKOS !

76	Ért. szám: 1286/1913
Ért.: 0.31	Mell.: —

Szablgálati jegy.
Budapest, 1953. május 25.-én.

Kérem engedélyezni, hogy Ipper Pál á.v.szós. a Mosonyi-utcai büntetőintézetben kihallgathassa Z a k a r András /1912. anyja: Hirschmann Hilda/ elítéltet.

1953. V. 25.

Rajnai Sándor
áv.őrgy.
I/2. osztályvez.h.

Lőrincz Vilmos
áv.fhagy.
I/2.-b. alo. vez.h.

VI/2. Osztály Vezetőjének !

ÁLLAMTITKÓSÁGI SZOLGÁLATOK
BÜNTETŐINTÉZETI LEVÉLTÁRA

Ipper áv. százados kihallgatja Mindszenty titkárát

Ipper 1951-től államvédelmi főhadnagy, novembertől alosztályvezető – helyettes századosi rangban. Az alosztályvezetői poszton a Rajnait követő Jámbor Árpád 1953. február 20-án történt felmentése után átmenetileg Ipper irányítja az alosztály munkáját. Alosztályvezetővé azonban nem nevezik ki, erre a posztra Lőrincz Vilmos áv. hadnagy kerül 1953. április 17-én. Július 6-án az ÁVH vezetője még dicséretben részesíti Ipper századost a Béke Világtanács budapesti ülésének megrendezésével kapcsolatos értékes munkájáért, ettől kezdve viszont fokozatosan háttérbe szorul, feladatait mások veszik át.

Még átkerül az átszervezett, 1953. július 7-én létrejött egységes Belügyminisztériumba, az I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség IV. főosztályának állományába, amely a belső reakció elhárításával foglalkozott. Onnan bocsátják el szeptember 1-i hatállyal.

1953 és 1958 között magyar-történelem szakos tanári oklevelet szerzett az ELTE Bölcsészettudományi Karán, majd angol nyelvből diplomázott 1960-ban a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen.

1953-ban vették fel a Magyar Rádióhoz. A műsorszerkesztőség után az irodalmi osztályon dolgozott, majd az idegen nyelvű szerkesztőségen. 1956-tól 1963-ig a hírszerkesztőség turnusvezetője, 1956 végétől a vidéki stúdiók felelőse is. 1963-ban kiküldik New-Yorkba, 1969-ig a Magyar Rádió és a TV Híradó tudósítója.

Hazatérve a TV Híradó főmunkatársa, külpolitikai műsorvezetője, utazó tudósítója. 1971 februárjától az MR „168 Óra” című politikai magazinjának alapító főszerkesztője is.

[Mire hazaért, már az MTV-nél dolgoztak többen az „elbocsátott légió” azon tisztjei, főtisztjei közül, akik az 1962-63-as személyi tisztogatásoknál váltak teherrel államvédelmi múltjuk miatt, s kerültek vezető polgári beosztásba fontos intézményeknél. Így dolgozott az MTV-nél – többek között – **Koós Béla** áv. alezredes, az ÁVH volt párttitkára az Ifjúsági Osztályon, **dr. Váradi György** áv. őrnagy a színházi rovatnál, **Komlós János** áv. százados a Szórakoztató Főszerkesztőségen, **Radványi (Reinitz) Dezső** áv. alezredes a Dokumentumfilm Osztályon, **Horváth J. Ferenc** áv. hadnagy a TV Híradónál.]

1984. július 31-én szerepelt utoljára a TV Híradóban, diplomáciai feladatot vállalva ausztráliai nagykövet lett. 1989-ben vonult nyugállományba. 1990. január 16-án hunyt el.

Sényi (Scheiner) Imre („Gyors” levélcím)

Az állambiztonsági hálózati személyek leggyakoribb minősítéseit (ügynök, titkos megbízott, titkos munkatárs) már jól ismeri az olvasó, most ismerkedjenek meg egy ritkább szerepkörrel, mely személytelen összeköttetést tesz lehetővé a hálózat tagja és az állambiztonsági szerv között. Ez a levélcím, vagy pontosabban: levelezőcím tulajdonos. Az állambiztonsági kéziszótár így határozza meg fogalmát:

„A hálózati személy a részére meghatározott fedőcímmel küldi postai úton a kódolt, virágnyelven megírt vagy szimbolikus közleményeit, onnan viszont választ nem kap. A hálózat tagja megfelelő legendával kell hogy rendelkezzen a levelezőcím tulajdonosával fennálló kapcsolatáról.” (Nem tévesztendő össze a személyi postaláda fogalmával, amely azt jelenti, hogy: „Az erre a célra kiválasztott, alkalmas, megbízható személy, akit a beszerzés után az operatív tiszt és a hálózati személy közötti összeköttetés fenntartására alkalmazunk.”)

Ilyen levélcím volt a Magyar Televízió Híradójánál dolgozó Sényi (Scheiner) Imre (1911. január 18. Győr, Glückman Irén) **újságíró, szerkesztő, rovatvezető**, akit a BM III/I-1-a alosztálya „Gyors” fedőnéven szervezett be és működtetett sikeresen.

Sényi tanítóképzőt végzett, de harmincas évek végén a győri textilgyárban vállalt munkát és ott technikussá képezte át magát. Már fiatalon részt vett a munkásmozgalomban, a II. világháború alatt, 1940-44 között aktivista az MKP illegális tevékenységében. 1947-ben került Budapestre funkcionáriusnak a Textilmunkás Szakszervezetbe. Akkor lépett kapcsolatba Kukk István r. őrnaggyal

(BRFK), egy évig társadalmi kapcsolatként foglalkoztatták, majd 1948-ban elvi alapon a beszervezését is végrehajtották, informátorként a „Sebes” fedőnevet kapta.

Sényi Imre

Amikor néhány hónap múlva áthelyezték a Gazdasági Főtanácshoz, majd nemsokára az Országos Tervhivatal osztályvezetője lett, ismét társadalmi szinten tartották vele a kapcsolatot. 1954-ben átmenetileg azért szakították meg vele a kapcsolatot, mert új munkahelyén: az Árutárolási Hivatalnál megszűntek információszerező lehetőségei. Utolsó kapcsolattartója Pataki Ferenc r. őrnagy volt.

A forradalom alatt a hivatalos feljegyzések szerint „kommunistához méltón viselkedett”, felajánlotta segítségét és a BM kérésére „több, az ellenforradalmat elítélő, a párt új politikáját támogató cikket írt.” Közvetlenül a forradalom leverése után került a Magyar Rádió és Televízióhoz.

1956 végén ismét társadalmi kapcsolatot létesített vele az állambiztonság és a „Nicolas” fedőnevű ügynök leveleit fogadta nem hivatalos levélcímként Kanadából. A levelezés legendája az a baráti kapcsolat volt, amely a negyvenes évek második felében a textiliparban kialakult köztük. Sényi

1964 áprilisáig mindenkor pontosan, megbízhatóan továbbította kapcsolattartójának a Kanadából érkezett leveleket. Ekkor az állambiztonsági szervek elhatározták, hogy újból beszervezik Sényit és hivatalos levélcímnek minősítik át „Gyors” fedőnév alatt. Erre 1964. június 25-én a Magyar Televízió éttermében került sor, amikor tartását Kukk István r. őrnagytól Szabó Tamás r. hadnagy vette át, tőle pedig 1966. április 28-án Fedor István r. százados.

Ezt követően Sényi még kb. egy évig fogadta „Nicolas” ügynök Kanadából küldött leveleit, munkájával meg voltak elégedve. Am „Nicolas” árulás következtében lebukott, az áruló ismerte Sényi szerepét, ettől a pillanattól személye és lakása is dekonspirálódott, a kapcsolatot meg kellett szüntetni vele. 1967. szeptemberében született határozat a III/I-1-a alosztályon Sényinek a hálózattól való kizárásáról és a hivatalos levélcím anyagainak irattározásáról. A határozatot Rontó Gyula r. őrnagy, alosztályvezető és Fedor István r. százados terjesztette elő, Dr. Mészáros József r. alezredes, osztályvezető pedig jóvá hagyta.

1970. májusában a katonai hírszerzés (MNVK.2. Csfség.) kért betekintést Sényi Imre irattári anyagába, de ennek lehetséges következményéről épp úgy nincs megbízható információ, mint ahogy arról sem, amely még 1967-ben merült fel a III/I-1 osztályon: adják át Sényit az elhárításnak (III/II.), „mivel ezen a vonalon munkahelyénél és beosztásánál fogva operatív lehetőségekkel rendelkezik.” (ÁBTL. 3.2.1. Bt-977)

INFORMÁCIÓS HIVATAL
Minősítése a 2003. évi III. tv. 2.§ (1) bek.
alapján megszűnt.

SZIGORUAN TITKOS!

SZERV: M. J. Capa

OSZTÁLY: A-A

"B" DOSSZIÉ

DOSSZIÉ SZÁM: Z-717.

MINŐSÍTÉS: bes. cím.

FEDŐNÉV: "Gyors"

NAPLÓBA BEVEZETVE: 19 64. VI. 24

ARCHIVBA ADVA: 19 68. VI. 12

ARCHIV SZÁM: Bt-977

140 dolo

Az osztrák kapcsolat („Robertson” és „Dorland”)

A III/I. Csoportfőnökségen a Komornik Vilmost (1962-1967) követő új csoportfőnök: Rajnai (Reich) Sándor (1967-1976) felgyorsította a német nyelvterületen található tömegtájékoztató objektumokba való beépülést, különös tekintettel az osztrák és nyugatnémet rádiókra, televíziókra. Így került sor 1970-71-ben a „Dorland” akcióra, amely az osztrák állami televízió egyik adásvezetőjének (Sendeleiter) beszerzését tervezte.

Rajnai vezérőrnagy, akit tapasztalt, nemzetközi kitekintéssel bíró vezetőnek tartottak a kelleténél is több időt fordított az ügyre, amely végül is nem bonyolult világpolitikai fordulat, belső árulás, szervezési hiba vagy dekonspiráció miatt bukott el, hanem nagyon is emberi alapeset miatt: a feleség megérezte a veszélyt, s mert a családban ő viselte a nadrágot, megtiltotta – az egyébként beszerzésére hajló – férjének, hogy továbbra is találkozzon az állambiztonság bécsi rezidenciájával. De van más tanulsága is az ügynek.

A korabeli magyar hírszerzés tippkutató munkája során nagy előszeretettel kereste jelöltjeit a baloldali pártok, mindenekelőtt a kommunisták soraiban, visszanyúlva a munkásmozgalmi gyökelekhez is. Ennek során talált rá „Robertson” fedőnevű ügynökére, aki 1970-ben már 65 éves volt, az osztrák rendőrség nyugalmazott tisztje. 1945-ben az első között lett az Osztrák Kommunista Párt tagja, s az akkor megalakult politikai rendőrségnek. 1949-ben áthelyezték a bünyügyi rendőrséghez, egyidejűleg átlépett a Szociáldemokrata Pártba, hogy állását megtarthassa. A magyar polgári hírszerzés 1966-ban szervezte be anyagi alapon, de hangsúlyozva, hogy *„hosszúval való viszonya elvi alapokon nyugszik.”* A csoportfőnökség 2-D alosztályának 1970. július 15-i megállapítása szerint, „Robertson” értékes munkát végzett, őszinte, készséges, megbízható ügynök. A rendszeres juttatáson kívül többször részesítették alkalmi jutalmakban.

Az ügynök 1970 januárjában említette meg kapcsolattartó tisztjének, a bécsi rezidentúrán szolgáló teljesítő Marosi József r. alezredesnek, hogy fia is értékes segítséget tudna nyújtani a magyar állambiztonság számára, ő hajlandó közreműködni a kapcsolat kialakításában. „Robertson” elmondta azt is, hogy 39 éves fia pártunkívüli, de kommunista beállítottságú, régóta szimpatizál a magyarokkal, szívesen jár hazánkba, szabadságát is itt szokta tölteni. A gimnáziumi érettségi után elvégezte a Technikai Főiskolát, építész oklevelet szerzett. Sikeresen dolgozott önálló építészként, külföldi megrendeléseket is kapott (NSZK, Olaszország), oktatott a Bécsi Gazdasági Intézet építészeti és statikai tanszékén. Ezzel párhuzamosan a Zeneakadémián is tanult, s egy jazz-zenekart szervezett, amellyel főként az Osztrák Kommunista Párt rendezvényein játszott.

„Robertson” fia 1970-ben főfoglalkozásként adásvezető volt az Osztrák Televíziónál. Havi 8 ezer Schillinget keresett, amit kipótolta a mellékállások jövedelmével, így felesége otthon maradhatott 9 éves leánygyermekükkel. Saját kétszobás lakásukban laktak, gépkocsijuk volt.

A magyar hírszerzés a „Dorland” fedőnevet adta a jelöltnek, s úgy értékelte, hogy politikai beállítottsága alapján, apja révén lehetőség kínálkozik megnyerésére, több irányú műveltsége, televíziós munkaköre alkalmassá teheti a jó tippkutató és tanulmányozó munkára. Az elemző értékelők különösen azt húzták alá, hogy mint televíziós adásvezető széleskörű kapcsolatokkal rendelkezik az osztrák közvéleményt formáló újságírók, riporterek és kommentátorok körében, lehetősége van a rendőri és katonai tudósítók feldolgozására, előző foglalkozása, érdeklődése a műszaki értelmiség és a művészetet kedvelők soraiban is jártassá és ismertté teszi.

Ezért a hírszerzés Rajnai vezérőrnagy, csoportfőnök jóváhagyásával úgy döntött, hogy „Dorland” jelölt mélyebb megismerése, a róla kapott információk ellenőrzése, hírszerző lehetőségeinek és együttműködési hajlamának felmérése érdekében személyes találkozáson tanulmányozzák őt, amire jó alkalmat kínált a család tervezett két hetes balatoni nyaralása a tihanyi félszigeten, a mai Club Tihany helyén állt parti szállodában. (Rajnai menetközben is jelentést kért az ügy fejleményeiről.)

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I. Csítség
2-D Alosztály

Szigorúan titkos!
Különösen fontos!

Engedélyezem:

Rajnai Sándor r. vör. gy.
főcsoportfőnökhelyettes

Budapest, 1970. július 15.

"DORLAND" fn. jelölt 39 éves, osztrák állampolgárságú és nemzetiségű, bécsi lakos. Az Osztrák Televízió adásvezetője. Eredeti foglalkozása: építész, oklevél a Technikai Főiskolán szerezte. Nős, egy gyermeke van, fia "ROBERTSON" fn. ügynökünk.

Ez év januárjában kezdtük tanulmányozni beszerzési céllal. Az osztrák erőszakszervekbe való beépülés, az Ausztria területén működő más ellenséges hírszerző szervek feldolgozása szükségessé teszi, hogy megfelelő kvalifikáltságú tippkutató és tanulmányozó ügynökkel rendelkezünk Ausztria, s főleg Bécs területén.

"DORLAND" e feladatokra a rendelkezésünkre álló információk alapján jó lehetőségekkel rendelkezik. Széles kapcsolata vannak újságíró körökben - riporterek, állomány, társadalmi vezetők stb. között -, eredeti szakmájánál fogva a műszaki értelmiség egyes rétegeiben.

ABTK-3.2.4 K-2333 9

Rajnai sűrű megjegyzésekkel engedélyezte az ügyet

BELÜGYMINISZTERIUM

III/1. CSFEG

2-D Alosztály

67-20-117/2.

SZIGORUAN TITKOS !

BM Veszprém megyei RPK
Politikai Osztály Vezetőjének!

V E S Z P R É M.

1970. július 19. - 25. között időben TIHANY-ban akciót hajtunk végre. Kérem Osztályvezető Elvtárs segítségnyújtását:

- a célazemély 3/e rendszabállyal felszerelt szobában való elhelyezését a TIHANY-i NAGYSZÁLLÓ-ban.
A rendszabály kezelését, az anyag feldolgozását saját erővel végezzük.
- kettő operatív-tiszt elszállásolásához szobafoglalást Tihanyban.

Kérésünket - szóban - KOVÁCS JÓZSEF örgy. elvtárral már megbeszéltük.

Az akció részleteit kérem FAZEKAS GYÖRGY r. alezr.-el megbeszélni.

B u d a p e s t, 1970. július 17.

Tóth Pál r. alezr.
osztályvezető r.

Személyesen kézbesíthető:

ABTL 9.2.4 K-2333

6

Bemikrofonozzák az osztrák vendég szobáját a tihanyi szállodában

Marosi alezredes a bécsi vízumfelvételnél közölte „Dorland”-dal, hogy az adott időszakban ő is Tihanyban tölt néhány napot, bizonyára találkozni fognak, s beszélgetni tudnak a kellemes környezetben.

Az akciót Fazekas György r. alezredes főoperatív beosztott koordinálta a III/I-2-D alosztályon, Tóth Pál r. alezredes osztályvezető és Kerezsi László r. alezredes mb. alosztályvezető irányításával. „Dorland” július 4-én érkezett Tihanyba feleségével és leányával, hogy 25-ig maradjanak a Balaton partján. Velük jött barátja és annak leánya, akik csak 18-ig foglaltak szobát. Július 6-án a Veszprém megyei Rendőr-főkapitányság balatonfüredi III/II. alosztályáról Horváth József r. őrnagy mb. osztályvezető és Cserti Gáspár r. százados jelentette, hogy a kijelölt vendégek „jó szobát”, a 267-est kapták, míg ismerőseik a 259-est. A „betechnikázás” tehát sikerült, a 3/e rendszabály működött a célszemély környezetében.

Marosi alezredes a bécsi rezidentúráról megvárta míg a jelölt barátja 18-án hazautazik a lányával, s csak 19-én költözött be szállodai szobájába, (háttérben egy másik operatív tiszttel), hogy 25-ig, a jelölt távozásáig ott maradjon, lehetőséget teremtve a tervezett vacsora meghívásra, ami szokás szerint a kölcsönös viszonzásokkal eleve még 2-3 összejövetelt biztosított számára, nem szólva a „véletlen” találkozásokról és a közös programokról, az ajándékok átadásáról.

A gyakori együttlétek nyomán „Dorland” úgy nyilatkozott apjának: „Robertson”-nak, hogy a „bécsi diplomata” szimpatikus volt számára, jó véleménye van róla, kellemesen töltötték egymással az időt. Ám felesége: Friedireke nem értette, hogy miért voltak oly sűrűn és sokat együtt azzal az emberrel, aki egyedül utazott szabadságra Tihanyba és nem hozta magával a feleségét. Ezért állandóan férje mellett tartózkodott, nem tágitott egy percre sem, még egy kávéra vagy üdítőre sem engedte el. „Robertson” ezt azzal magyarázta, hogy fia felesége nagyon óvatos, tartózkodó, ezért sincs például baráti körük, csupán férje egyik munkatársával, Starekkel barátkoznak.

A hírszerzés úgy értékelte a helyzetet, hogy a „Robertson” fiával való foglalkozás a jövőben csak úgy képzelhető el, ha a feleséget ki tudják kapcsolni. E nélkül nem lesz semmi az ügyből.

Ugorjunk a történet végére: valóban nem lett semmi. „Robertson” ügynök elmondta kapcsolattartó tisztjének, hogy többször is beszélt fiával, akinek részéről semmi akadálya a további összejövetelnek, ám az mégsem lehetséges, mert a felesége határozottan megtiltotta a vele való találkozást, még családi körben is. A nyaralásból visszatérve ugyanis felesége állandóan arról beszélt, hogy valamilyen rossz érzése van a bécsi magyar diplomatával kapcsolatban, nem csak azért, mert egyedül, a családja nélkül utazott nyaralni, hanem azért is, mert feltűnt neki Tihanyban, hogy túl sokat beszélt a férjével, főleg ő beszélt és érdeklődött, s igyekezett őt – már mint a feleséget – kizárni az együttlétekből és férjével kettesben lenni. Nagyon fél, hogy ismeretségük valamilyen módon kitudódik és ebből elsősorban férjének származhat kellemetlensége, esetleg eltávolítják munkahelyéről, ez viszont anyagilag érintené őket súlyosan. Ráadásul az utóbbi időben azt olvasta az osztrák újságokban, hogy többeket eltávolítottak a munkahelyükről, sőt le is tartóztattak, mivel kiderült, hogy valamelyik keleti szocialista ország diplomatájával tartottak kapcsolatot.

Itthon úgy értékelték a történeteket, hogy nem szabad erőltetni az ügyet a továbbiakban, az aszszony félti „Dorland” egzisztenciáját, aki titkos együttműködés esetén feltehetően nem is tudna konspirálni felesége előtt. Elvetették új hírszerző tiszt bevezetését is, mert ilyen körülmények között kockázatosnak tartották, nem állna arányban az ügy realizálhatósága reményével.

„Dorland” dossziéjának lezárásáról és irattározásáról 1971. augusztus 17-én döntött a hírszerzés. Bécsben a kialakult helyzet rendezését megkönnyítette Marosi alezredes végleges hazatérése Budapestre. „Robertson” ügynököt az átadáskor eligazították a „Dorland”-nak elmondandó legendáról, melynek alapja „az ismerős magyar diplomata” hazatérése. *„Ez nem csak a „Dorland”-al való további kapcsolatkeresés megszűnésének magyarázata miatt szükséges, hanem főleg azért, mert előtte nyilvánvalóvá vált „Robertson” velünk való kapcsolata, ha annak jellegét nem is ismerte fel.”* – írta a bécsi rezidentúra vezetője.

Herzum Péter („Tartós”)

(1939. február 23, Budapest, Mucsi Ilona)

Kínai tolmács, műfordító, segédmunkás, az MTV munkatársa.

1956-ban a művészeti gimnázium tanulójaként filmezte a forradalom eseményeit a Nagyváradi téren, fegyverrel is részt vett a harcokban. Ennek ellenére nem terhelő, hanem hazafias alapon szervezte be a kulturális elhárítás (III/III-4-a) 1965 október 14-én, Békési Sándor r. őrnagy révén informátornak, „Tartós” fedőnéven. Később átvette a III/III-4-b alosztály, ahol Karácsonyi István r. őrnagy volt a kapcsolattartó tisztje. Állambiztonsági nyilvántartó kartonja szerint a rendszerhez lojális kategóriába sorolták be, a Magyar Rádió és Televízió területéről, valamint a budapesti kínai és albán nagykövetségekről jelentett, az utóbbiaknál „az ellenséges tevékenységet végző diplomaták ellenőrzésére” használták fel.

Jelentéseit, melyek közül többet is saját kézzel írt, 1970-ig ismerjük, ezeket négy kötetben őrzi az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL 3.1.2. M-30936/1-3)

Az MTV film laboratóriumában „hívós” beosztásban (a filmet előhívó gép kezelője) kezdett, majd külsős rendezőként az Ifjúsági és az Aktuális Osztályon folytatta, ám az állambiztonsági szerv visszatérő gondja, hogy állandó munkája nincs, keresetéből nem tud megélni. Ezt 1968-ban így fogalmazza meg Karácsonyi István r. őrnagy:

„Tartós” egzisztenciális helyzetében továbbra sem történt változás. Állandó munkája nincs, így kereseti lehetősége sem. További hírszerző lehetőségének feltétele annak biztosítása, hogy munkahelyén ne kerüljön hátrányba a „Barlanggal” való kapcsolata miatt. [A „Barlang” a kínai nagykövetséget jelentette, míg az „Alagút” fedőnevű objektum az albán nagykövetséget. Megj.: I. Cs.] Javaslom a TV felső vezetői közül olyan személyt keresni, aki előtt közvetett módon felvethetnénk, hogy állambiztonsági szempontból szükséges és hasznos lenne „Tartós” munkával való ellátása és annak tudomásul vétele, hogy a nevezett a követség rendezvényeit látogathassa.”

„Tartós” informátor jelentései általában alaposak, részletesek, elemzők és árnyaltak, kellő intellektuális igényességgel és tárgyilagossággal. Kitérni nem tud kapcsolattartója utasításai elől, s a megkövetelt személyekről jelent, sok nevet sorol fel, de néha csak hangulat jelentéseket ad, leírja a történeteket, azok körülményeit, s jellemzi a szereplőket.

Első jelentését 1965. október 18-án írja, ebben a Magyar Televízió művészeti munkáját és a művészeti terület munkatársait vizsgálja. A szocialista művészetpolitikát elutasítók csoportjának elemzése oly jól sikerül, hogy Békési őrnagy rögtön prioráltatja (ellenőrizteti) Hajduffy Miklós és Kökényessy Ferenc rendezőket. Hamar megtanulja azt az állambiztonsági módszert, hogy egyes szám harmadik személyben beszéljen önmagáról és jelentsen másokról. Például:

„Herzum Péter TV rendező 1966. május 10-én és 11-én tartózkodott Miskolcon, a filmfesztiválon. 10-én a reggel 07 órakor induló Borsod expressz előtt találkozott rovatáraival, Radványi Zoltán szerkesztővel és Rajnai András szerkesztő-rendezővel. [...] Herzumot a vetítés után Bokor Péter TV rendező, a vetítések bizalmija félrehívta és bemutatta egy fiatal újságíróknak...)

Mikro szociológiai állapotrajzot ad a filmlaborban uralkodó állapotokról, a feketemunkákról, a személyes bosszúkról, a politikai vitákról, különösen Polgár Andrásról, aki Rajnai András szerint „néhány év múlva a TV legveszedelmesebb embere lesz!” 1966-ban, amikor – nem önszántából – lemond és távozik az Ifjúsági Osztály szélsőbalosnak tartott főrendezője: Kende Márta, „Tartós” időrendben, differenciáltan felvázolja távozásának valós és lehetséges okait, miközben jellemez több ismert vezetőt az osztályról és az intézményből (Sándor György, Kovács Béla, Erdős András, Békés József, Mátai László, Pápai László, Bilka Pál, Rockenbauer Pál, Wiedermann Károly, Szőnyi Edit és mások.) Néhány nappal később hasonló részletességgel és példás igyekezettel pontosan feltérképezi, lerajzolja és leírja a kínai pavilon belső egységeinek elhelyezkedését és berendezését a Budapesti Nemzetközi Vásáron.

E SZIGORÓAN TITKOS! KÜLÖNÖSEN FONTOS! Csak a BM politikai szerveinek használatára

6

1939 JAN 17 Herzog Péter

Családi neve: Herzog Péter

Utóneve: Herzog

Előző neve (edénykori neve): 0098-046-5

Születési éve: 23 1939

Születési helye: Budapest

Anyja neve: Mucsi Ilona

Foglalkozása: rendező

Munkahelye: Magyar Rádió és Televízió Bp I. Zsolt u 11

Lakcíme: felsz. előtt: nem volt

Natonai viszonya: felsz. után: honvéd

Iskolai végzettsége: középiskola

Pártállása: felsz. előtt: párttag

felsz. után: párttag

Szociális származása: alkalmazotti

Állampolgársága: magyar

Nemzetisége: magyar

Milyen kategóriához tartozik: 1. kategória

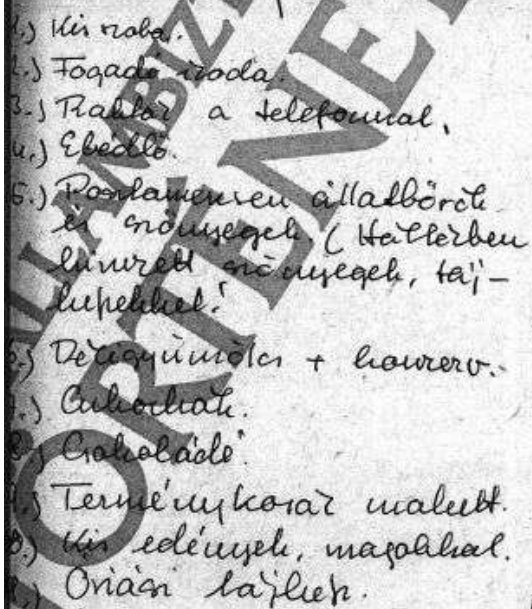
214524

Kelt	Szerv — osztály, Op. tiszt neve
1965.	III/III-4-b. a.l.o. 1966 OKT
X.18.	dr.Békési András r. őrgy
	1969 MAR 3
1970.4.20.it	issz munkahely ve ~~1970.4.20.it~~

Herzum Péter 6-os kartonja

Толк: Кина парилон.

A paritloban hirtelbetűs szófűzés

- 12.) Bratı üvegnelwemben.
- 13.) Parmimweli faragwimwemben üvegnelwemben.
- 14.) Nyersolaj termimweli üvegnelwemben.
- 15.) Egn azwögek.
- 16.) Nagymweli enterqa (?) gek.
- 17.) Füzögek (?) nagymweli
- 18.) Elektromos münernado
- 19.) Vamli sin minlati.
- 20.) Huloqumiti.
- 21.) Sinlehtus olajak.

 A bereuendriest el
nem lehnütt őrös v. lela-
hard postameuseh!

1967 nyarán, a közel-keleti válság napjaiban véleményeket és közhangulatot elemez a televízióban az arab-izraeli szembenállásról, különös tekintettel az „arab-ellenesség és az Izrael-barát magatartás” megnyilvánulása mögötti érvrendszerre, s a magyar külpolitika ellentmondásos gyakorlataira, melyben szétválík a pillanatnyi politikai érdek és az elvi-eszmei álláspont, – ahogyan erről Halász Mihály „nemzeti kommunista” véleményét is idézi.

Az 1968 augusztusi csehszlovákiai bevonulás másnapján „Tartós” megörökíti az MTV történetének azt a másfél óráját, amikor Márványi György, az Agit.prop. Osztály (a későbbi Aktuális Osztály) vezetője viharos gyorsasággal eligazító értekezletet hívott össze, melyen minden szerkesztőnek és rendezőnek kötelező volt megjelenni, de eljöttek mások is. Márványi ismertette az események okait, a Varsói Szerződés országainak döntését, majd *„Tájékoztatása végén, a hallgatóság előtt odafordult Pintér Gyula rendező asszisztens csoportvezetőhöz, hogy menjen át a másik szobába és hallgassa meg a Szabad Európa Rádiót, hogy tudjunk meg valamit arról is, ami odaát történt.”* Pintér átment, meghallgatta a SZER híradásait, majd visszament és beszámolt azokról, ismertette az ellenvéleményeket, így a bukaresti tüntetéseken elhangzottakat is. Ezt követően az informátor megörökíti az osztály egyes dolgozóinak véleményét is, köztük a nemrég Csehszlovákiában járt stáb tagjait is.

De négy nappal később igazi véleménycsokrot hoz a legendás METESZ-büféből is, ahol a belpolitikai rovat gyártás- és felvételvezetői (Tóth Gábor, Révész Gábor) voltak a hangadók, majd azt is kideríti „Tartós”: ki hazudott a Korolovszky Lajos vezette külpolitikai rovatban arról, hogy meghamisították a román nagykövet szavait a vele készült interjú fordítása során. Már korábban is bírálta a rovat szerkesztő gyakornokát: Schmitt Pétert, akivel gyakran összetalálkozott a követségi rendezvényeken, így például 1967. október 9-én a koreai (Koreai Népi Demokratikus Köztársaság) nagykövetség sajtóvetítésén, ami után Schmitt megengedhetetlen kritikával nyilatkozott a két filmről áradó személyi kultuszról, Kim Ir Szenről a koreai sajtóattasénak: Csoi Guk Cseknek. Miután „Tartós” jelentette a történeteket, a III/III-4-b alosztálytól feladatukla kaptak:

„Csoi bizalmának elmélyítése érdekében Schmitt kijelentésével kapcsolatban helyette kérjen bocsánatot a teljesen apolitikus kijelentés miatt. Mondja meg, hogy Schmitt összetévesztette a vezető iránti tiszteletet a személyi kultusszal. Kim Ir Szen elvtárs érdemei elvitathatatlanok, a nemzetközi munkásmozgalom nagy alakjának tartja.”

Nincs könnyű dolga „Tartós”-nak, amikor szinte ingázik a kínai, az albán, a koreai, és – időnként – a vietnami követség között. Diplomatikusan tolerálnia kell a maoista vörösgárdisták kifinomult kritikáját a szovjet csatlós magyarok revizionista elhajlásáról, miközben érzi azt, amit a mögötte figyelő állambiztonsági tisztek tudnak: tanulmányozzák, kószolgatják, ravasz kérdésekkel környékezik, beszervezését érelik, de nem ajánlják fel neki a konspirált találkozási formát, inkább a követségen vagy a lakásán találkoznak vele a kínai hírszerzők, akiknek méltó partnere: Dimitir, az albán követség titkára. (Az informátor roppant találóan írja le váratlan találkozását 1968. szeptember 6-án este két kínai diplomatával, akik gépkocsival követték őt, a lakására gyalog sietőt, s mikor megálltak mellette, kiszállt régi ismerőse: Csang Hung Sen és egy fiatal követségi titkár. Felkísérték lakására, s az ott lezajlott beszélgetés mesteri tükre annak, miként próbálnak valakit behálózni egy „politika mentes” kapcsolat ígéretével.)

A magyar állambiztonság persze teszi dolgát: ellenőrzi ügynökét, figyelteti, lehallgatja, miközben kamatoztatja azokat a gazdag információit, melyeket akkoriban kevesektől kaphatott.

Van valami derűs is abban a színes és időnként harsány kavalkádban, amely pontosan megfigyelhető a kínai nagykövetségre meghívott és megérkező vendégek hovatarozása, szándéka, viselkedése és titkos céljai tekintetében. Nézzünk a példa kedvéért egy átlagos rendezvényt. Megérkezik – természetesen Herzum Péter televízióson kívül – Balássy László író, költő, műfordító, Kesselyák Péter, aki mérnök szakértőként dolgozott Kínában, s ezért tud kínaiul, Kecskés Lászlóné, kínai származású magyar asszony, Péter László, az ELTE orientalisztikai tanszékéről, Márványi György televíziós osztályvezető és Horváth László rádiós, aztán jönnek az emigráns görög partizánok egykori egyenruhájukban, de beesik dr. Gál Ferenc rákkutató orvos és Józsa Sándor is...- ilyenkor na-

sz. 2303.lev. LXV. tv. 28. §-nak
figyelemmel:
A MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELÜGYMINISZTERIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

BM

S Z E R V: _____

OSZTÁLY: III/III-4-b.

MUNKA DOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: informátor

FEDŐNÉV: "TARTOS"

B DOSSZIÉ SZÁM: H-45012.

AZ ÜGY _____ KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: 3.

MEGNYITVA: 1968.I.31.

LEZÁRVA: 19 _____

ARCHIV SZÁM: _____

30.936/2

11-10/116

A 100. sz. alapján
az Etv. 28. §-a alapján
az iratokat átvette.

Az informátor négy dossziéjának egyike az ÁBTL-ben

[Az ügynök kitűnő jellemzést ad Han Ke Hua nagykövetről, akivel baráti viszonyt alakít ki.

„Modora kiváló, intelligens ember. Az előző nagykövethez: Cei Cse Ming-hez képest meszszebben intelligensebb. Kínaiul és japánul beszél, a fogadásokon nagyvonalú, magyar értelemben mulatni tudó ember. Nem kelti dogmatikus politikai hatását. Kiválóan értesült mindenről, sokszor ejti zavarba a vele szembe kerülőt...]

„Tartós”-nak természetesen mindenről jelenteni kell, anélkül, hogy közben jegyzetelhetne. Másnap ott a jelentése a politikai rendőrség illetékese előtt a kulturális elhárításnál, akinek értékelnie és intézkednie kell, további feladatokat adva ügynökének.

Most például arról intézkedik, hogy :

- a., Ki az a gyanús indonéz személy, aki „Tartós” iránt érdeklődik és Balássy össze akarja hozni vele; Balássy személye is érdekessé vált;
- b., Dr. Gál Ferenc a III/III-1 osztály kapcsolata, ténylegesen több papi szervezkedés felszámolásában eredményesen dolgozott, de most értesíteni kell a kapcsolattartó tisztjét, hogy tartsák távol a kínai követségtől, mert beteges hajlamú személy;
- c., Józsa Sándor, korábbi társadalmi kapcsolat tolmácsként szerepelt a „Disszidens” fedőnevű kínai személy meghallgatásakor, most először jelent meg az objektumban, ezért felkeresik és elbeszélgetnek vele a kínaiakhoz való viszonyáról és a kínai tanszékről;
- d., A „hosszúkás arcú férfi” a fényképről felismerhetően Gelencsér József, elég nagy kihagyás után most jött újból. Korábbi bűnös tevékenységét meghallgatási jegyzőkönyvek bizonyítják – állapítja meg Karácsonyi őrnagy –, korábbi kapcsolata: Csang Fung Csü visszatért...

Bonyolult mechanizmus összetett feladatokkal, késlekedni nem lehet. „Tartós” tehetségesen, bár nem hibátlanul teljesít nem csak a diplomácia világában, de alapvető feladata: *„A nyugati fella-
zítási taktika hatása a TV-ben”* témakörben is.

„Tartós” informátor munkájáról 1970. április 2-án készül összefoglaló jelentés a III/III-4-b al-
osztályon. Egyebek között a következőket tartalmazza:

„Munkája során sikeresen szélesítette hírszerző lehetőségét, számos kínai diákkal, majd diplomatával megismerkedett. Rajta keresztül sikerült megismerni és ellenőrzés alatt tartani a konkrét ellenséges tevékenységet folytató és az irányító diplomatákat. Sikerült bemérni támadásuk irányát, az alkalmazott módszereket, hírigényüket, kapcsolataikat, a terjesztés céljára készített propaganda anyagok tartalmát. Ellenőriztük a megtartott rendezvényeket, azok lefolyását, a megjelentek magatartását. Adatot szolgáltatott a diplomaták jelleméről, hangulatáról, személyi körülményeiről. Munka-és lakókörnyezetében hangulati adatokat gyűjtött.

*Az általa adott jelentések eredményesen felhasználhatók az operatív helyzet felmérésére, megelőző intézkedéseink kialakítására, felsőbb szerveink tájékoztatására. Tekintettel arra, hogy a jelentések olyan diplomaták tevékenységével foglalkoznak, akik nyelvismerete Magyarországhoz kötött, ide visszatérhetnek, továbbá olyan magyar személyekre vonatkozó adatokat tartalmaz, akik az adott körben visszatérően felmerülhetnek, végső soron a nemzetközi politikai helyzet szükségessé teszi, hogy az „M” dossziéit 10 év időtartamra meg-
őrizzük.”*

Kispál Antal (AG-22 sz. főoperatív SZT-tiszt)

Kispál Antalt (1937. december 31, Hódmezővásárhely, Jenei Anna) az MTV Szegedi Stúdiója és a Szegedi Hírlapkiadó Vállalat vezető beosztású dolgozóját Benkei András belügyminiszter 1979. december 1-i hatállyal nevezte ki a Csongrád megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztálya

„SZT” állományába AG-22 számú r. főhadnaggyá, főoperatív tiszti beosztásba, T-17-es munkaköri számon, 3.900. forintos beosztási illetménnyel.

53-8/172/79. 81-1-2022/19
SZIGORUAN TITKOS! 9.
3 sz. példány.

KIVONAT

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK
009/202 számú
PARANCSÁBÓL
A SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓLAG
Budapest, 19. 79 év 11. hó 28 nap

"SZIGORUAN TITKOS ÁLLOMÁNY"

KINEVEZEM: - egyben véglegesítem - az 1971. évi 10. sz. Tvr. Ut. 11. pontja alapján - 1979. december 1-1 hatállyal:

"AG-22" sz. elvtársat /1937. Jenei Ilona Eszter/
rendőr főhadnaggyá,
a BM Csongrád m. Rendőr-főkapitányság III/III. Osztály állományába, a kiemelt főoperatív státusz terhére, főoperatív tisztnak. Egyben "SZT" pótdíj folyósítását engedélyezem a mindenkori fedőmunkahelyi illetményétől függetlenül.
Munkavizonyának kezdete: 1957. /Ezerkilencszázötvenhét/ január 1.
Mész.: T-17
Bep.ill.: 3.900.-R /Háromezer-kilencszáz.-/R
Ruhanorma: "P"
"SZT" pótdíj összege havi: 500.-R /Ötszáz.-/R

BENKEI ANDRÁS sk
belügyminiszter

A belügyminiszter SZT-tisztté nevezte ki Kispál Antalt

Polgári fedőhelyi illetményétől függetlenül havi „SZT” pótdíj is megillette, ez kezdetben 500. Ft. volt, aztán arányosan emelkedett. Fizetését – mint minden SZT tisztét – a BM I/3 Külügyi Osztálya számfejtette és folyósította.

1984-ben léptették elő r. századossá. Kétlaki titkos életével és munkájával meg voltak elégedve felettesei, a hírközlés és tájékoztatás elhárítási területén tevékenykedve különösen fontos szerepe volt a „Tiszatáj” című irodalmi folyóirat emlékezetes ügyében.

1990. március 28 -án helyezte nyugdíjba Dr. Ilcsik Sándor r. altábornagy belügyminiszter-helyettes, (munkaviszonyát 1957. január 1-től állapították meg), az SZT nyugdíj megállapításához szükséges kitöltött adatszolgáltató lapját – történeti érdekesség – csak 1990. június 08-án küldte meg a Nemzetbiztonsági Hivatal Csongrád megyei Kirendeltségének vezetője: Tóth István r. alezredes a BM. I/3 Külügyi Osztálya vezetőjének. (A Nemzetbiztonsági Hivatal 1990. február 14-én alakult meg, az első szabadon választott magyar országgyűlés 1990. május 2-án ült össze.) 33 szolgálati év után illetményátlagának 76,5 százaléka 5.227. Ft. volt, mivel azonban a szolgálati viszony megszűnéskor 55. életévét nem töltötte be, a megállapított szolgálati nyugdíjnak 70 százaléka tarthatott igényt, ennek összege: havi 3.659. Ft.

1994 után a Magyar Lapkiadók Egyesületének társelnöke.

Békés Sándor (AC-25 sz. főoperatív SZT-tiszt)

(1940. augusztus 18. Tarcál, Hunkó Mária)

Békés Sándor

Nyomdász, a Dunántúli Napló főszerkesztő-helyettese, a Magyar Televízió Pécsi Körzeti Stúdiójának vezetője, 1990 után a Kaposvári Egyetem Művészeti Kara Kommunikáció- és Médiatudomány Tanszékének címzetes docense, vadgazdálkodási szakmérnök. Aranytollas újságíró, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége elnökségének tagja.

„AC-25” r. őrnagy, főoperatív SZT-tiszt, Baranya megyei Rendőr-főkapitányság III/III. Osztály. (1976 -1990)

Munkáskáder. Anyja villamoskalauz Budapesten, majd a Szerencsi Cukorgyár dolgozója. Apja fékező a MÁV-nál, 1942-ben behívják katonának, 1944-ben kivitték a frontra, árkász honvéd, márciusban orosz hadműveleti területen csapategységétől megszökött, eltűnt.

Apai nagyapja, MÁV váltókezelő nevelte. Az általános iskolát Bácsalmáson, a gimnáziumot Dombóváron végezte el, Pécssett lett nyomdász szakmunkástanuló, Budapesten nyomdász. Két évet végzett magyar levelező szakon az ELTE BTK-n, elvégezte a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem 3 éves, majd szakosító tagozatát, a Politi-

kai Főiskola 3 hónapos, ideológiai vezető-továbbképző tanfolyamát, végül a Pécsi Janus Pannonius Tudomány Egyetem népművelés-magyar szakát. Vadgazdálkodási szakmérnöki diplomát a Debreceni Agrártudományi Egyetem Hódmezővásárhelyi Állattenyésztési Karán szerzett a rendszerváltás után.

Felesége a párt kiadója: a Kossuth Könyvkiadó Baranya megyei kirendeltségén dolgozott, két gyermekük született.

1976-ban kelt önéletrajzában – egyebek között – a következőket írja:

„A mozgalmi és a közéleti munka életem szerves része. Örömet okoz és tanít. Az ellenforradalom utáni években kapcsolódtam be a közösségi életbe, a társadalmi munkába. 1956 októberére nagy lecke volt az egész ország számára, s számomra különösképpen az, hisz nagyapám árnyékában nagy-nagy politikai naivitással nőttem fel. Meg kellett tanulnom – sok-sok ifjú társammal együtt –, hogy nem a jelszó, nem a nemzeti lobogó lengetése a fontos, hanem az, ki adja ki ezt a jelszót, kinek az érdekében, s ki lobogtatja a lobogót. Október 25-én iskolánk egésze, tanári vezetéssel részt vett a dombóvári világháborús emlékmű előtt rendezett felvonuláson. Súlyosabb ellenforradalmi eseményekre a városban nem került sor, – szerencsénkre, szerencsémre, mert bizony nem lett volna nehéz azokba is belesodorni minket.

A munkásmozgalomban 1958 óta veszek részt. Voltam KISZ alapszervezeti titkár, megyebizottsági tag. 1965 óta vagyok párttag, a Magyar Szocialista Munkáspárt tagja. Immár hat éve pártvezetőségi tag. Ugyancsak hat éve, hogy Pécs Megyei Város Tanácsának tagjává választottak.

1964 óta a Dunántúli Napló szerkesztőségében dolgozom. Itt voltam gyakornok, munkatárs, majd a gazdaságpolitikai rovat vezetője... leírhatatlan öröm és megtiszteltetés volt a számomra, amikor 1974-ben a megyei pártvégrehajtó bizottság a Dunántúli Napló főszerkesztő-helyettesévé nevezett ki.”

1976-tól a Magyar Televízió Pécsi Körzeti Stúdiójának alapító stúdióvezetője, főszerkesztője, az MSZMP Baranya megyei Bizottsága mellett működő Agitációs és Propaganda Bizottság tagja.

Ugyanezen év december elsejétől a megyei állambiztonsági szerv III/III. Osztályának szigorúan titkos állományú rendőr főhadnagya T-17 munkakörben. 1979-ben r. századossá, 1985-ben r. őrnaggyá léptetik elő. (1984-ben SZT tiszti fedőmunkahelyi fizetése: 10.000 Ft., BM beosztási illetménye: 6.000 Ft..)

1980-ban készült minősítése szerint:

„Fedőmunkahelyén [MTV Pécsi Körzeti Stúdiója] népszerűségnek örvend, nagy tekintélyű, szigorú vezető. Elvhű kommunista, magatartására a bátorság, a rendíthetetlenség a jellemző. Biztonsági helyzete jónak értékelhető, nem merült fel olyan adat, mely dekonspirációjára utalna. A terület értékelésébe az összekötő tiszt bevonta, elemző-értékelő készsége kiemelkedően jó, prognózisai, következtetései megfelelőek, helytállóak.”

1984-es újabb minősítése további elismeréseket hoz számára:

„Az operatív munka alapelveinek elsajátítása és szakterülete fontosabb parancsainak, utasításainak megismerése után továbbképzését tervszerűen és rendszeresen végrehajtottuk a kiképzési tervekben foglaltaknak megfelelően. A kulturális és tudományos területen jelentkező ellenséges tevékenységről, módszerekről és eszközökről rendszeresen kapott tájékoztatást.

Munkájával a terület állambiztonsági szempontból történő biztosítása megoldódott. Tevékenyen részt vesz a tömegkommunikációs objektumok preventív védelmében, nagyban elősegíti a terület hálózatépítő és ellenőrző munkáját. Eseti jelleggel értékeli az „F” (Figyelő) dossziés személyek tevékenységét.

Kiváló állambiztonsági munkájáért megkapja a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát, a Szolgálati Érdemérmét, a Közbiztonsági Érem arany fokozatát, dicséretben és pénzjutalomban részesíti a megyei főkapitány és az állambiztonsági főcsoportfőnök I. helyettese.

Civil kitüntetései: Munka Érdemrend, KISZ Érdemérem, SZOT-díj, Honvédelemért, Nimród-érem, Magyar Lajos-díj.

ESKÜOKMÁNY

Én . . . BÉKÉS SÁNDOR r.őrnagy . . . a Magyar Köztársaság Rendőrségének tagja esküszöm, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmányához, törvényeihez és más jogszabályaihoz híven, becsülettel teljesítem kötelességemet. Elöljáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem.

Esküszöm, hogy hazám alkotmányos és törvényes rendjét, nemzetünk biztonságát, ha kell életem feláldozásával is hűségesen védelmezem. Mindenkor az állampolgári jogok érvényesítését tartom szem előtt és a nép érdekeinek megfelelően járok el.

Esküszöm, hogy elöljáróimat, munkatársaimat megvédem, fegyveremet, felszerelésemet megóvom.

A szolgálati ismereteket elsajátítom. A rendet, a fegyelmet minden törvényes eszközzel fenntartom. Alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom, őket öntudatos hazafiakká, a népek kölcsönös tiszteletére nevelem.

Minden erőmmel, törekvéssel, tudásommal a Magyar Köztársaság fejlődését szolgálom.

Az állam- és szolgálati titkot híven megtartom.

Szolgálatban és szolgálaton kívül példamutatóan viselkedem.

Ha pedig eskümet megszegem, ítéljenek a Magyar Köztársaság törvényei szerint.

Pécs, 1939 . . . . év december hó 27. . . nap

Békés Sándor

(az eskütevő aláírása)

1-400818-0576

és személyi száma)

Az eskü letételét igazolom

Dr. Paksy László r. ezredes
megyei rendőr-főkapitány
parancsnok (vezető)
állambiztonsági helyettese

Békés SZT-főtiszt esküokmánya leszerelés előtt

Baranya megyei Rendőr-főkapitányság
III/III. Osztály

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

VÁLASZ ESETÉN
201.-21-46/1976. HIVATKOZZON
===== KATATÓSZÁMUNKRA

Tárgy: "AC-25" r. fhdgy.
illetményének fo-
lyósítása.

Belügyminisztérium

Külügyi Osztály Vezetőjének!

B u d a p e s t
=====

Ertesitem Osztályvezető elvtársat, hogy az "AC-25" /huszon-
ötös" r. fhdgy. elvtársat /:1940., a.: Hunko Mária:/ a
Belügyminiszter elvtárs 00071.sz. parancsával 1976.december
1.-i hatállyal a Baranya megyei Rendőr-főkapitányság III/III.
osztály állományába főoperatív beosztottnak kinevezte.

A Miniszter elvtárs a fenti számú parancsában a mindenkori
fedőmunkahely illetményétől függetlenül havi 400.- /négy-
száz/ Ft. "SZT" pótdíj folyósítását engedélyezte.

Munkaviszonyának kezdete: 1958. /Ezerkilencszázötvennyolc/
január 1.

Mksz.: T-17.

Bec. ill.: 3600.- /Háromezerhatszáz/ Ft.

Ruhanorma: "P".

Fedőmunkahelyi illetménye: 6800.- /Hatezernyolcszáz/ Ft.

Fedőmunkahelyén ruházati illetmény ellátásban nem részesül.

A fentiek alapján kérem "AC-25" /huszonötös/ r. fhdgy.
részére az "SZT" pótdíj és ruházati illetmény folyósítását.

P é c s, 1976. december 6.

/: Dr. Gyöngyösi János r. alez.:/
megyei rendőr-főkapitány
állambiztonsági helyettese

/: Nyírfalvi Károly r. alez.:/
osztályvezető

1976-ban lett a politikai rendőrség SZT-tisztje

K I V O N A T

TITKOS!

3

sz. példány.

A MAGYAR KÖZTARSASÁG BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK

009/55. számú

PARANCSÁBÓL

A SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓLAG

Budapest, 19.90 év ..... hó 31 nap.

"SZIGORUAN TITKOS ÁLLOMÁNY!"

NYUGÁLLOMÁNYBA HELYEZEM: - az 1971. évi 10.sz.tvr.6.§.
b) pontja alapján, mert a szolgálati
nyugdíjra jogosultsághoz szükséges szol-
gálati időt megszerezte, 1990. január 31-i
hatállyal:

BÉKÉS SÁNDOR r.örgy-t /:1 400818 0576
Hunkó Mária./

Beo: BM.Baranya megyei Rendőr-főkapitány-
ság III/III.Osztály állományába, fő-
operatív beosztott.

Dr.ILCSIK SÁNDOR r.vezérőrnagy sk.
miniszterhelyettes

Az eredetivel egyezik

Kapja: BM.Külügyi Osztály.

903 6011 000 — BKM BR. 10. — 5799

ÁBTL 2.8.2.3. 3.d. AC-25 I.

Az AC-25 őrnagyot 1990. január 31-én helyezték nyugállományba

Az „AC-25” SZT őrnagy, főoperatív beosztottat 1990. január 31-én helyezi nyugállományba Dr. Ilcsik Sándor r. vezérőrnagy, belügyminiszter-helyettes, munkaviszonyát 1958-tól ismerik el, mert attól fogva „vett részt a munkásmozgalomban.”

Újságíró életműve elismeréseképp megkapta a MÚOSZ-tól az Aranytollat. 1999-ben Göncz Árpád a Köztársasági Elnök Aranyérme kitüntetésben részesítette.

A Magyar – Román Baráti Társaság tagja, az MVSZ Baranya megyei Szervezete és az Izrael Pécsi Barátainak Köre alapító tagja, a Vadászati Kulturális Egyesület és a Vadászkamara Baranya megyei Szervezetének alelnöke, a Kulturális Tanács elnöke.

Egységes Belügyminisztérium

I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség (1953-1956)

Főcsoportfőnök:

Dékán István áv. vezérőrnagy, a belügyminiszter I. helyettese 1953-1956)

Hárs István áv. ezredes, belügyminiszter-helyettes (1955-1956)

I. Kémelhárító Főosztály

- Mátyás László áv. ezredes (1956)
- Balázs Béla áv. alezredes (1955-1956)
- Kucsera László áv. alezredes (1953-1955)

II. Hírszerző Főosztály

- Rajnai (Reich) Sándor áv. alezredes (1955-1956)
- Hárs István áv. ezredes (1954-1955)
- Farkas Vladimir áv. alezredes (1954)
- Gazdik Gyula áv. alezredes (1953-1954)

III. Katonai Elhárító Főosztály

- Horváth Gyula áv. ezredes (1956)
- Selmeczi György áv. alezredes (1955-1956)
- Jamrich József áv. alezredes (1953-1955)

IV. Belső Reakció Elhárító Főosztály

- Radványi Kálmán áv. őrnagy (1955-1956)
- Rajnai (Reich) Sándor áv. őrnagy (1953-1955)

V. Ipari Szabotázs Elhárító Főosztály

- Szecsődi Márton áv. alezredes (1956)
- Gazdik Gyula áv. alezredes (1954-1956)
- Nagy József áv. őrnagy (1953-1954)

VI. Mezőgazdasági Szabotázs Elhárító Főosztály

- Galambos József áv. alezredes (1956)
- Szabó Márton áv. őrnagy (1953-1956)

VII. Közlekedési és Híradás (Postai) Szabotázs Elhárító Főosztály

- Ács Ferenc áv. ezredes (1955-1956)

- Fekete Károly áv. alezredes (1954-1955)
- Gera Gyula áv. őrnagy (1954)
- Zsidi Gyula áv. ezredes (1953-1954)

VIII. Környezettanulmányozó és Figyelő Főosztály

- Dobróka János áv. alezredes (1956)
- Köteles Henrik áv. alezredes (1954-1956)
- Dobróka János áv. őrnagy (1953-1954)

IX. Operatív Technikai és Rádió Elhárító Főosztály

- Tárnoki János áv. alezredes (1953-1956)

X. Operatív Nyilvántartó Osztály

- Lőke Gyula áv. alezredes (1956)
- Horváth Árpád áv. őrnagy (1954-1955)

XI. Államtitok Védelmi Osztály

[1956 nyaratól Külkereskedelmi Szabotázs Elhárító Osztály]

- Lőke Gyula áv. alezredes (1953-1956)

XII. K –ellenőrző (Postai), Cenzúra, majd Levélellenőrző Osztály

- Hidegkúti Károly áv. őrnagy (1954-1956)
- Varga János áv. százados (1953-1954)

XIII. Kormányőrség Főosztály

- Jamrich Mihály áv. ezredes (1953-1956)

XIV. Osztály

[1955. szept. 29-től, feladata: a **T** (Találkozási) – és **K** (Konspirációs) lakások, valamint a **B** (Bizalmas) ellátmány kezelése.]

- Bácsvány János áv. őrnagy (1955-1956)

XV. Rejtjel Központ és Hír Osztály

[1955-től: Önálló Osztály]

- Markó Imre áv. alezredes (1955-1956)
- Szepesi Imre áv. őrnagy (1954-1955)
- Kurta János áv. alezredes (1953-1954)

MRT, MR, MTV: A kemény vonalások, a reformerek és az állambiztonság

Gimes György („Szemes”)

(1930. június 25, Budapest, Pauncz Erzsébet.)

Újságíró, író, Obersovszky Gyula 1956-os forradalmár lapjának, az „Igazság”-nak külpolitikai munkatársa; „Esti Hírlap”, Magyar Rádió.

A politikai rendőrség kulturális elhárításának „Szemes” fedőnevű informátora.

ÁLLAMBIZTONSÁG TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

1957. III. 26.

Beszervezés ideje: 1957. III. 26.

A' Beszervezési végzettség (név, rendf., osztály): Zsilák András ny. szds. II/3-d.

Osztályozása: Osztályvezető

A beszervezés alapja: A foglalkoztatás vonala: újságírók

Fedőneve: "Szemes"

Kelt: év ..... hó ..... nap.

Napló száma: 178.448

Dosszié száma: 4.11.255

Irattári szám: 3.11.8991

Működési osztályvezető: Kármán József

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szám	Osztály	Op. tiszt neve
1957. III. 26.	113-d	1957. III. 26.	0
1963. DEC 2	0	1963. DEC 2	0
1968. MAR 10	3	1968. MAR 10	3
1970. XII 19	19	1970. XII 19	19

ÁBTL - 072810

ÁBTL - 2.2.2.

Gimes György 6-os kartonja

1957. március 20-án szervezte be Zsilák András rendőr nyomozó százados a BM. ORFK. (BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály) II/3-d alosztályáról, „Szemes” fedőnéven az újságírók körében végzendő felderítő munkára. „A beszervezés alapja” rovat bejegyzését törölték állambiztonsági nyilvántartó kartonjáról. Első kapcsolattartó tisztje Kócsag József rendőr nyomozó hadnagy volt. 1963-ban átvette a politikai rendőrség kulturális elhárítása (III/III-4-a) és a radikális ellenzék ellen foglalkoztatták. 1970. december 19-én társadalmi kapcsolattá minősítették át. Jelentéseit az ÁBTL. 3.1.2. M-31710. és a 3.1.2. M-31710/1. dossziék őrzik.

Első jelentéseinek egyikében beszámol arról, hogyan jelenhetett meg az „Igazság” 1956. november 1-i számának 2. oldalán a „Koós vagy Konduktorov?” című leleplező híradás, utalva arra a később nemzetközi botrányra fajult ügyre, amely szerint a forradalom napjaiban Lev Konduktorov szovjet állampolgár Koós Péter néven képviselte Magyarországot New Yorkban, az ENSZ-ben.

November első napjaiban megsejt az
Igerség rendelkezésének Gyarmati Tiber
küldött miniszterének tette.

Köszötte, hogy a Minisztérium farsadalmi
bizottsága megfigyelést jött és mekét elhárta
a kom. Konduktorov anyag kérését.
Azt mondotta, hogy a farsadalmi bizottság
kérte, hogy a dolgok j. k. k. k.
jelölés formában jelenjék meg.

Átadta nekem azt anél, hogy megbeszélés
kérésére felvett a kérésre a kérésre
a minisztériumban.

Vadász Károly utasításra lefoglalt felhívást
Miklós Péter, a Farsadalmi Bizottság elnöke,
azt mindenképpen megfigyelte Gyarmati Tiber
kérésre, köztársas, hogy a kérésre farsadalmi
bizottság kérésre az anyag kérését.

Miklós Péter a lefoglalt utasításra
meg a kom. Konduktorov, kérésre, az
Igerségben. A Gyarmati Tiber által
leadott farsadalmi Vadász Károly kérésre
megbeszélésre nekem utasításra kérésre
kérésre.

(Gyarmati Tiber által átadott kérésre
a feljegyzésre utasítás.)

57. IV. 15.

Szemes

„Szemes” jelenti a Koós – Konduktorov ügyről

A Jelentés 1957. április 15-én íródott a II/3-d alosztálynak.

Adta: „Szemes” fn. ügynök

Vette: Kócsag József rny. hdgy.

Tárgy: Koós Péter – Lev Konduktorov szovjetellenes uszító ellenforradalmi cikkről.

„November első napjaiban megjelent az Igazság szerkesztőségében Gyarmati Tibor külügyminisztériumi titkár. Közölte, hogy a minisztérium Forradalmi Bizottsága megbízásából jött és zsebéből előhúzta a Koós – Konduktorov anyag kéziratát. Azt mondta, hogy a forrás leplezése érdekében kívánatos, hogy a dolog így kérdés-felelet formájában jelenjék meg.

Átadta névjegyét azzal, hogy megbízása hitelessége felől érdeklődjön a szerkesztőség a minisztériumban. Vadász Kornél [az Igazság külpolitikai rovatának vezetője, – I. Cs.] utasítására telefonon felhívtuk Mód Pétert, a Forradalmi Bizottság elnökét, aki mindenben megerősítette Gyarmati Tibort, közölve, hogy a Külügyminisztérium Forradalmi Bizottsága kívánja az anyag közlését.

Mód Péter telefonközlése után jelent meg a Koós – Konduktorov leleplezés az Igazságban. A Gyarmati Tibor által leadott szövegen Vadász Kornél külpolitikai rovatvezető néhány stílári változtatást eszközölt.

(Gyarmati Tibor akkor átadott névjegyét a feljegyzéshez csatolom.)”

„Szemes”

Megjegyzés:

Az ügynök a jelentést utasításra készítette.

Értékelés:

A jelentés figyelemreméltón tartalmazza az „Igazság” c. ellenforradalmi lap 1956. november 1-i számában kérdés-felelet formájában megjelent Koós Péter ENSZ küldött leleplezését. Azt állítja, hogy Koós Péter Lev Konduktorov szovjet állampolgár. A hír alkalmat adott arra, hogy cikkeket írjanak róla és azokat felhasználták a legféltelenebb szovjet ellenes uszításra. A hírt Gyarmati Tibor külügyi titkár vitte be az „Igazság” szerkesztőségébe közlés céljából. Kontrollként felhívták a Külügyminisztérium Forradalmi Bizottságát a szerkesztőségből. A Forr. Biz. Elnöke, Mód Péter egyetértett a hír leközlésével.

Véleményem: Mód Péternek célja volt a hír közlésével, mert így esélyes lehetett Koós helyére, amelyet el is foglalt. Nyilván nem véletlen, hogy így történt. Helyesnek tartanám a Pártot tájékoztatni a kérdésről.

Kócsag József rny. hdgy.”

Hogyan működött a forradalom után az újságírók „ellenforradalmi tevékenységét felülvizsgáló” Igazoló Bizottság? Ezt világítja meg „Szemes” egy másik jelentése, melyet 1957. április 9-én adott át kapcsolattartó tisztjének.

„Újságíró körökben elterjedt hírek szerint és az én tudomásommal is, működött vagy még működik most is egy „igazoló” vagy „felülvizsgáló” bizottság, amely az újságírók ellenforradalom alatti tevékenységét bírálja felül. Amikor február közepén az Esti Hírlap szerkesztőségében Polgár Dénes felelős szerkesztő közölte velem elbocsátásomat, erre a bizottságra hivatkozott. Állítólag ez a bizottság javasolta Lontay László elküldését is, valamint más lapoktól is egyes újságírók elküldését. A bizottság összetételére, működési módjára, jellegére nézve csak találgatásokat hallottam. A bizottság, ha egyáltalán létezett, az érdekelt újságírók közül tudomásom szerint senkit sem hallgatott meg, senkivel sem közölte, hogy szilenciuma mennyi időre szól. Egyes hírek szerint az újságíró szövetség mellett működne. A szóbeszéd szerint munkamódszere az, hogy az egyes lapokról valaki referátumot készít, azt megvitatják, és úgy hoznak „javaslatot”. Én magam a saját elbocsátásom után felkerestem

135

lyen szempontok szerint ítélt. Egyeseket eltávolítanak, másokat nem, ugyanolyan cikkek egyeseknél sokkal súlyosabban minősülnek, mint másoknál. Egyetlen példa: Baló László, annak ellenére, hogy 1956. október végén cikket írt az ellenforradalmi időszakban megjelent egyetlen Hétfői Hírek számba, arról, hogy ne hazudjon tovább a rádió, ne gyalázza a nemzet dicsőséges forradalmát, s hogy távolítsák el azokat, akik ezt művelik, ennek ellenére ma főszerkesztő lehet az Esti Hírlapnál. Vagy Szilvási Lajos, az Igazság volt főmunkatársa és szerkesztőbizottsági tagja, szerkesztő lehet az MTI-nél.”

Az ügynök kapcsolattartó tisztje így értékelte a jelentést:

„A jelentés beszámol arról, hogy egy „láthatatlan igazoló bizottság” működik az újságíró szakmában, amely határozatokat hoz egyes újságírókkal szemben. A bizottság az illetékes újságírók nélkül hozza döntéseit, mely izgalmakat okoz újságíró körökben.

Javaslat:

Véleményem szerint helyes lenne ezt a titokzatosságot megszüntetni az igazoló bizottságról és az illetékeseket felvilágosítani arról, hogy az ügyek ilyenfajta intézése kárt okoz.”

1957 június 5-én Zsilák András rny. szds. részére készítette el „Szemes” informátor azt a jelentését, amely arról szólt, hogy a Tájékoztatási Hivatal elnöke: Szirmai István 1956 november végén, december elején megtévesztő kettős beszéddel, kitérő válasszal szerelte le az öt felkereső neves újságírókat, mintha még nem tudta volna biztosra, miként értékeli majd pártja hamarosan az októberi eseményeket, s azokban részt vett újságírók tevékenységét.

„Tárgy: Szirmai Istvánról.

1956 november végén, vagy december első napjaiban Szilvási Lajos újságíró felkereste Szirmai Istvánt parlamenti hivatalában. Látogatásának célja az volt, hogy megbeszélje az „Igazság” volt munkatársainak a helyzetét. A közel egy órás beszélgetés folyamán Szirmai István kijelentette, hogy ő maga személy szerint „nagyon szimpatizál” azzal a fiatal újságíró gárdával, amelyik az „Igazság”-nál dolgozott, de helyzetük eldöntése nem rajta múlik. Szirmai István rámutatott arra, hogy „ezekben a napokban folyik a vita a pártvezetésben az októberi események értékeléséről.” Lehetséges – hangoztatta –, hogy az eseményeket a párt teljes egészükben ellenforradalomnak fogja értékelni. „Ezt a határozatot meg kell várnunk – mondotta –, minden ettől függ. Amennyiben a párt az októberi eseményeket ellenforradalomnak értékeli, vesszük a kalapunkat és megyünk innen...” Nyilván, Szirmai itt a maga tájékoztatási hivatali pozícióját értette ezen.

Utólag következtetve: Szirmai már akkor biztosan tudhatta a párt álláspontját, valószínűleg már ismerte a decemberi párthatározat téziseit is. Azt is tudta, hogy ő nem fogja venni a kalapját. Kijelentésével a „másik oldal” felé akart nyilvánvalóan gesztust tenni, meg akarta értetni azt, hogy egy ilyen értékeléssel ő személy szerint nem értene egyet, s hogy ő kényszerhelyzetben van.

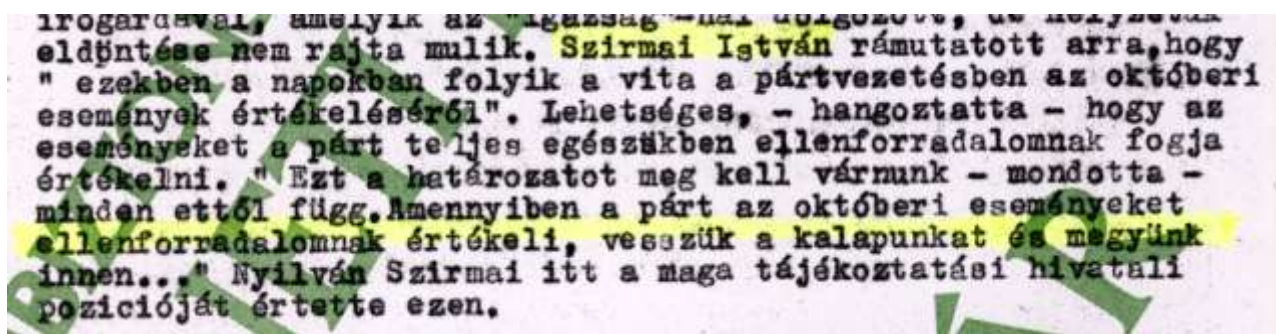
Szilvási a beszélgetés tartalmát még aznap több emberrel közölte.”

A kapcsolattartó tiszt megjegyzése:

„Az ügynök a jelentést utasítás nélkül írta. Tartalmát felhasználjuk a Tájékoztatási Hivatal munkájának értékeléséhez.

Zsilák András rny. szds.

II./5-d aloszt.”

Szirmai: ha ellenforradalom, akkor vesszük a kalapunkat

1956 és 1962 között a BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály volt az elődje a BM. III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökségnek (1962 – 1990)

A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztálynak az 5. osztálya foglalkozott a belső reakció elhárításával (politikai rendőrség), amely „a” – „h” alosztályai és „i” csoportja között osztotta meg a feladatokat.

A kezdetben „d” jelű alosztály 1958-ra már az „e” jelet viselte. Ennek a II/5-e alosztálynak igen fontos és széles területen kellett ellátnia elhárító feladatait: ideológiai, tudományos, kulturális, művészeti és tájékoztatási terület, valamint az igazságügy; foglalkozásokat tekintve – egyebek között – ide tartoztak az írók, újságírók, filozófusok, művészek, tudományos kutatók, ügyvédek, bírók, ügyészek, szakértők és mások.

Vezetői az adott időszakban: Harangozó Szilveszter, Sándor György és Csikós Sándor.

1958. február 12-én ide fut be „Szemes” nagy vihart kiváltó jelentése a már említett Polgár Dénesről.

„Tárgy: Polgár Dénes újságíró.

Mintegy két héttel ezelőtt amerikai újságíró küldöttség tartózkodott Magyarországon. A küldöttség tiszteletére a Külügyminisztérium fogadást adott, amelyen az amerikai újságírók feltették a kérdést a jelenlévő magyar külpolitikai szerkesztőknek: tulajdonképpen mi is történt 1956 októberében?

Polgár Dénes, az Esti Hírlap felelős szerkesztője ekkor kijelentette: ő tudja, hogyan kell ezeknek az embereknek a nyelvén beszélni, s majd ő megmagyarázza nekik a dolgot.

Magyarázatának a lényege a következő volt: Magyarországon Rákosi kezdetben igen okos szocialista politikát folytatott és elnyerte a nép támogatását. Politikája később mind több fasiszta vonást öltött, s a magyarországi rendszer végül már magán viselte a fasiszta diktatúra számos bélyegét. Polgár itt utalt arra, hogy ehhez hasonló példát már láttunk a történelemben: Mussolini is baloldali szocialistaként kezdte pályafutását. Hasonlóan zajlott ez le Rákosi esetében is. Nos, – fűzte hozzá Polgár Dénes –, ez ellen a fasiszta jellegű diktatúra ellen kelt fel 1956 őszén a magyar nép. A felkelést később igyekeztek a maguk céljai érdekében állítani a hazai és külföldi reakciós erők, amelyek nem demokráciát és nem igazi szocializmust akartak, hanem az addigi fasisztoid diktatúrát felváltani egy már sokkal inkább fasiszta diktatúrával.

Polgár Dénes szavait Vértés Éva, a rádió külpolitikai rovatának munkatársa tolmácsolta angolul és jelen volt Tardos András is, a rádió idegen nyelvű főosztályának vezetője. Polgár Dénesnek ez a megnyilvánulása a rádió vezetősége körében olyan felháborodást keltett, hogy döntést hoztak, amelynek értelmében Polgár Dénes nem dolgozhat a rádiónak.”

A kapcsolattartó tiszt megjegyzése:

„Az ügynök jelentését utasításra készítette.

Adva: "Szemes"

Vette: Kócsag József rny.
hdy.

Tárgy: Polgár Dénes újság-
író

Jelentés

Budapest, 1958. február 12.

"Szemes" jelenti:

Mintegy két héttel ezelőtt amerikai újságíró küldöttség tartózkodott Magyarországon. A küldöttség tiszteletére a Külügyminisztérium fogadást adott, amelyen az amerikai újságírók feltették a kérdést a jelenlévő magyar külpolitikai szerkesztőknek: tulajdonképpen mi is történt 1956. októberében? Polgár Dénes, az Esti Hírlap főszerkesztője ekkor kijelentette: ő tudja, hogyan kell ezeknek az embereknek a nyelvén beszélni, s majd ő megmagyarázza nekik a dolgot.

Magyarok társak lényege a következő volt: Magyarország kikiáltotta a népi demokráciát, szocialista politikát folytatott és megkezdte a nép felszabadítását. Politikája később mind több fasisztává változott, s a magyarországi rendszer végül már magánál volt a fasiszta diktatúra számos bélyegét. Polgár Dénes azt mondta, hogy ennek hasonló példát már láttunk a történelemben: Mussolini is baloldali szociálistaként kezdte pályafutását. Hasonlóan zajlott ez le Rákosi esetében is. Nos folytatta Polgár Dénes, ez ellen a fasiszta jellegű diktatúra ellen kellett felkelni a magyar nép. A felkelést később igyekeztek a magyarok cselelő érdekeiben állítani a hazai és külföldi reakciók ellen, amelyek nem demokráciát és nem igazi szocializmust akartak, hanem az addigi fasiszta diktatúrát felváltani egymás helyére inkább fasiszta diktatúrával.

Polgár Dénes szavait Vártes Éva, a rádió külpolitikai rovatának műsorátára tolmácsolta angolul és jelen volt Vardos András is. A rádió idegennyelvű főosztályának vezetője is. Polgár Dénesnek ez a megnyilvánulása a rádió vezetésénél olyan felháborodást keltett, hogy döntést hoztak, amelynek értelmében Polgár Dénes nem dolgozhat a rádióban.

"Szemes"

Megjegyzés: Ügynök jelentését utólagosra készítette.

Értékelés: A jelentés operatív szempontból értékes. Polgár

Dénes az Eseti Hírlap felelős szerkesztője külföldi nyugati újságírók előtt nyilatkozott az ellenforradalom kitörésének okáról. A nyilatkozatban úgy állította be az akkori politikai helyzetet, hogy demokratikus népi felkelés volt a Rákosi rendszer diktatúra ellen.

Intézkedés: javaslat a párt felé való tájékoztatást, Várkonyi és Tardos András újságírók újságírók kiballagását és igazolóbizottsági tagságuk felfüggetlését.

K: 4 pld.

G: Rné.

Kapják: oszt. vez.
tan. csat.
tájékoztató
saját

Kócsag József rny.k.

Polgár Dénes: mi is történt 1956 októberében?

Értékelés:

A jelentés operatív szempontból értékes. Polgár Dénes az Esti Hírlap felelős szerkesztője külföldi nyugati újságírók előtt nyilatkozott az ellenforradalom kitörésének okáról. A nyilatkozatban úgy állította be az egykori politikai helyzetet, hogy demokratikus népi felkelés volt a Rákosi fasiszta diktatúra ellen.

Intézkedés:

Javaslom a párt felé a tájékoztatást, Vértes Éva és Tardos András újságírók kihallgatását és Polgár igazoló bizottsági tagságának felfüggesztését.

Kócsag József rny. hdgy.

II/5-e aloszt.”

Mi történt ezek után az „Esti Hírlap” felelős szerkesztőjével, a Magyar Rádióból eltanácsolt külpolitikai kommentátorral? Semmi rossz! (Az „Esti Hírlap” előtt a „Szabad Nép”, azt megelőzően az „Esti Budapest” munkatársa volt, ahova a „Világosság”-tól került, miután feljött a fővárosba Győrből, ahol újságíró pályája kezdődött.) Hamarosan az MTI munkatársa lett, ahol gyorsan halad, előbb külpolitikai rovatvezető, majd turnusvezető, s már 1958 – 59-ben a Távirati Iroda kairói tudósítója. 1960. nyarán éppen az USA-ba készül négy évre, hogy elfoglalja a sokak által irigylelt tudósítói posztot, amikor „Szemes” ügynök visszatér előbb idézett 1958-as jelentésének témájára.

Jelentés a BM. II./5-e alosztálynak 1960. június 22-én

Adta: „Szemes”fn. ügynök

Vette: Kovács János r. szds.

Tárgy: Polgár Dénes MTI. Tudósítóról

„Egy beszélgetés során kb. két héttel ezelőtt Polgár Dénes kifejtette, hogy véleménye szerint az az indok, amivel őt a Rádiótól eltiltották hamis és koholt volt, az „embargó” tényleges magyarázata egészen más. Mint kijelentette, azok, akik az amerikai újságírók tiszteletére évekként ezelőtt rendezett fogadáson hallották az ő állítólagos kijelentését, – ami szerint Rákosit Mussolinivel hasonlította össze – kiforgatták szavait és azokat súlyosan félremagyarázták.

Polgár kifejtette, véleménye szerint ő azért nem írhat a Rádióba, s az egész ügyet azért „fűjták fel” jóakarói, mert tagja volt annak az igazoló bizottságnak, amely a Rádió követelésére sem volt hajlandó az újságírástól eltiltani Gömöri Endrét és Sümegi Endrét.

Az ügyet – mondja Polgár – elsősorban Vértes Éva, a Rádió külpolitikai rovatának munkatársa kavarta fel annak idején, aki hiányos angol tudásával nem egészen megbízható fültanú volt, mégis, a Rádió vezetői hittek neki és igyekeztek meggyőzni más szerveket is, de szerencsére ez például a Pártközpont esetében nem sikerült.

Polgár Dénes egyébként panaszkodott, hogy alig tud elhelyezni cikkeket.

A kapcsolattartó tiszt megjegyzése:

„A jelentés utasításra készült, Polgár Dénes személyével a II/3 osztály [A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály Hírszerző Osztálya, Osztályvezető: Tömpe András r. vezérőrnagy, – megj.: I. Cs.] foglalkozik állandó New York-i tudósítóként való küldetése céljából. Ügynökünk tájékoztató jellegű adatokat közölt Polgár Dénesnek a Rádiótól való eltávolításával kapcsolatban.

Intézkedés:

A jelentés egy példányát a II/3 osztálynak kérésére megküldjük.

Kovács János r. szds.”

„Szemes” ügynök továbbra is sokat mozog a külpolitikai újságírók között, meghallgatja és feljegyzi kollégái véleményét a nemzetközi helyzet alakulásáról. Ennek során 1960. augusztus 15-én jelentést ad Gyarmati András r. főhadnagynak a II./5-e alosztályra.

A jelentésben – egyebek mellett – beszámol arról, hogy:

„Az MTI kültornusában nagy vita folyt arról, hogy vajon a nemzetközi helyzet jobb-e mint a párizsi találkozó előtt, vagy nem; van-e konkrét háborús veszély, vagy csak egyszerű maximális feszültség.

Polgár Dénes a fejleményeket „szűk prakticista” szempontból vitatja: vajon megkapja-e az amerikai vízumot? Szerinte a mostani hidegháborús megrázkódtatás lényegében az erőviszonyok tényleges alakulásának mérlegre állítása. Arról van szó – mondja –, hogy képesek vagyunk-e megvetni a lábunkat az amerikai kontinensen, képesek vagyunk-e megvédeni Kubát, vagy nem, és képesek vagyunk-e mint az imperializmus legerősebb ellenfelei döntő lépéseket tenni Kongóban és ezzel megszilárdítani a Szovjetunió tekintélyét Afrikában. Ha az imperializmus ezen a két ponton vereséget szenved, hatalmas léptekkel mentünk előre és új alapokon állva lehet újra elkezdni a tárgyalási játszmát.”

Polgár élvezi az illetékesek bizalmát, megbízhatósága kellő garanciákon alapszik. Még abban az évben utazhat az Egyesült Államokba, s négy évig (1960-64) az MTI washingtoni tudósítója. Ez a második külföldi kiküldetése Kairó után. Washington után következik a harmadik: NSZK, Bonn (1966-1970). Onnan hívja haza az MTV A Hét című műsorához főszerkesztőnek – mint említettem korábban – Pécsi Ferenc elnökhelyettes, s 1971-77 között vezeti a műsort. Akkor személyi okokból távozott, visszament az MTI-hez, amely négy évre (1977-81) ismét fontos posztra küldte tudósítónak: Brüsszelbe.

Hazatérve vonult nyugdíjba. Pályáján a kommunista újságírás legmagasabb szakmai elismerése: a Rózsa Ferenc díj mellé megkapta a MÚOSZ Aranytollát, a Pulitzer emlékdíjat és a rendszerváltozást követően a magyar államtól a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét. Kilencvenhét évesen, 2009-ben hunyt el, halála előtt egy évvel megírta életének és pályájának összefoglaló munkáját: „Egy Polgár a nagyvilágban” című kötetét, amely 2008-ban jelent meg.

„Szemes” ügynök 1957 és 1959 között többször jelent Várkonyi András újságíróról (1926-1977). Várkonyi szintén Győr szülötte, mint Polgár, aki „A Hét”-hez vitte helyettesének, amikor a televízióhoz került.

„Szemes” így ír róla:

„Várkonyi András a Rádió idegen nyelvű osztálya központi szerkesztőségének legtöbbet foglalkoztatott külső munkatársa. Belpolitikai riportokat, tudósításokat, interjúkat készít. Az Élelmiszeripari Minisztérium Állatforgalmi Igazgatóságán dolgozott sajtóelőadóként, de hogy rádiós munkáját jobban végezhesse, állását feladta.

Várkonyi az ellenforradalom előtt a Szabad ifjúságnál dolgozott, ahonnan 1956 októberében menekülnie kellett, mert Mészáros Ferenc, ma az Érdekes Újság munkatársa, mint volt ÁVH-s tisztnek az eltávolítását és lefogását követelte. Várkonyi szinte érthetetlenül csak november 4. után disszidált. „Meg sem álltam Tel-Avivig” – mondotta. Disszidálása okainak egyikeként az említett eseményt jelöli meg, de ebből nem érthető, hogy akkor miért november 4. után disszidált? Erről Várkonyi nem beszél. Ugyanúgy nem tudják kollégái hazatérésének pontos okát sem.

Várkonyi hazatérésének közvetlen okaként azt említi, hogy valamelyik titkosszolgálat Bécsben üldözőbe vette, közölték vele, hogy ismerik ÁVH-s múltját és csak akkor szabadulhat, ha hajlandó az együttműködésre. Ez elmondása szerint a következőképpen történt.

Várkonyi András

A rádió idegennyelvű osztálya központi szerkesztőségének legtöbbet foglalkoztatott külső munkatársa. Belpolitikai riportokat, tudósításokat, interjúkat ír.

Az Élelmiszeripari Minisztérium állatforgalmi igazgatóságán dolgozott sajtóelőadóként, de hogy rádiós munkáját jobban végezhesse, állását feladta.

Várkonyi az ellenforradalom előtt a Szabad Ifjúságnál dolgozott, ahonnan 1956 októberében menekülnie kellett, mert Mészáros Ferenc, ma az Érdekes Ujság munkatársa, mint volt ÁVH-s tisztnek az eltávolítását és lefogatását követelte. Erről annakidején Vas Éva, ma a Magyar Nemzet munkatársa értesítette Várkonyit.

Várkonyi november 4-e után, szinte érthetetlenül, disszidált. "Mégsem álltam Tel-Avivig" - mondotta. Disszidálása okainak egyikeként az említett eseményt jelöli meg, de ebben kéthetős, hogy volt-e. Erről Várkonyi nem beszél. Ugyanugy nem beszél a disszidálásának pontos okát sem.

Hazatérte az Élelmiszeripari Minisztérium állatforgalmi igazgatóságára.

k sorsáról, majd az igazgatóságának lett a munkatársa, s így ör nem igazoltele után kezdett dolgozni. Előtte a rádió munkatársa volt, majd adott mel. Ennek a munkatársának a feloldását

Aján: "Szemes" újság
Jelöl: "Szemes" újság
Idő: 1958. augusztus 11.
Tárgy: Várkonyi András
Rádió külső munkatársa volt.

Megjegyzés: Az újságírók körében a "Szemes" újság jelentőségét, majd a rádió külső munkatársa feltevéseire sorolva használták.

Értékelés: A jelentés az ÁVH központból érkező Mészáros Ferenc újságíró elleni tájékoztatás alapján készült.

(„Szemes” jelentését Várkonyiról az állambiztonság értékesnek tartja)

Egyik este Bécsben, a szállodai szobájában telefonhoz kérték. (Ugyanazon a napon, amikor az amerikai követségen megmondták neki, hogy nem veszik fel az amerikai kívándorlók listájára.) Egy ismeretlen, magát meg nem nevező férfi beszélt: „Várkonyi úr, mi segíteni akarunk Önnek. Kérjük, jelölje meg, mikor és hol találkozhatunk. Mi a barátai vagyunk...” Várkonyi András, – mint elmondta – faggatni kezdte az ismeretlent, hogy ki beszél, ám amikor a telefonáló nem adott választ, ő minden további nélkül lecsapta a telefonkagylót. Még kétszer keresték hasonló módon, az eszére és a józan meggondolásra hivatkozva. Ő mindannyiszor ugyanúgy járt el.

Az utolsó telefonbeszélgetést követő napon egy küldönc kereste fel és átadott egy borítékba zárt névjegyet. A névjegykártya egyik oldalán körülbelül ez állt: „Mi segíteni akarunk Önnek! Kérjük, jól gondolja meg és még egyszer keresni fogjuk...” A névjegy másik oldalán nyomtatott betűkkel ez volt felírva: NAGYKANIZSA. Mint Várkonyi elmondta, ekkor megijedt, mert őt ez a városnév arra figyelmeztette, hogy ismeretlen jóakarói tudják, hol teljesített szolgálatot, mint az Államvédelmi Hatóság tagja. Nem várta meg a következő hívást, csomagolt és felült az első vonatra, amellyel Olaszországba utazott.

De ide is utána nyúltak, sőt tovább követték...számos alkalommal írtak és üzentek neki, hogy jót akarnak és a saját érdekében adjon lehetőséget egy úrral való találkozásra, de ő mindig elmenekült a találkozók elől.”

Zsilák András rny. százados 1957. június 10-i megjegyzéséből kiderül, hogy: „Várkonyi március közepén jött haza. Utasítottam az ügynököt, hogy tartson Várkonyival rendszeres kapcsolatot.”

„Szemes” ügynök jelenti, hogy Várkonyit hazatérése után „A MÚOSZ először nem igazolta, majd fellebbezésére mégis felvették...igen sokat ír és igen jól keres, hangoztatja, hogy lépéseket tesz annak érdekében, hogy fix állásban helyezkedhessen el. Értesülések szerint a Rádió idegen nyelvű osztálya komolyan foglalkozik valamilyen formában történő felvételével.”

Ez 1958-ban sikerül is, s 1959-ben „Szemes” már ezt jelenti:

„A Központi Szerkesztőségben az újabb munkatársak közül Várkonyi vált be a legjobban: igen ügyes, szorgalmas, rendkívül munkabíró embernek bizonyult. Ugyanakkor bizonyos politikai kérdésekben fölényes, gyakran cinikus, egyes megjegyzései arra utalnak, hogy fejében bizonyos politikai problémákkal kapcsolatban legalábbis zűrzavar uralkodik.”

Ugyanakkor „Szemes” elismeri, 1958 egyik legnagyobb sikere Várkonyi nevéhez fűződött az idegen nyelvű adások osztályán:

„...megfigyelők véleménye szerint, a magyar rádió olasz adása fejjel kimagaslik valamenyny népi demokratikus ország olasz nyelvű rádióadásai közül. Néhány hónappal ezelőtt Olaszországban megjelent egy könyv „Ne mondjátok meg a neveinket!” címmel, amely disszidensek élményeit, nyilatkozatait közli. Válaszképp az idegen nyelvű osztály is kiadott egy könyvet „Mondjátok meg a neveinket!” címmel. Amelyet több ezer példányban elküldtek a rádió olasz hallgatóinak. A könyvben hazatért disszidensek mondják el, miért jöttek haza, mi az, amiből a „szabad világban” elégük lett. A könyvet Várkonyi András írta, igen kitűnően, aki maga is disszidens volt, és Szilágyi Edit és Tardos András szerkesztették. Ez a példa is mutatja a munkamódszerek, az osztály szellemének megváltozását. Az osztály ezen kívül igen nagy példányban szétküldte a külföldi hallgatóknak a Fehér Könyv idegen nyelvű kiadásait, valamint számos, az ellenforradalommal kapcsolatos saját dokumentumát.”

Várkonyi 1958-1964 között dolgozott a Magyar Rádió Külföldi Adások Főszerkesztőségén, majd a Hírlapkiadó Vállalat (1964-1968) és a Lapkiadó Vállalat (1968-1972) következett, emlékezetesen a „Tükör” c. hetilap és a „Magyar Hírlap” szerkesztőségében, s aztán Polgár hívására érkezett a televízióba 1972-ben.

Megkapta a Munkaérdemrend ezüst fokozatát (1969), a belügyminiszter (1969) és az igazságügyi miniszter elismerését (1970).

Márványi György („Markó Gábor”, „Gyóni”)

(1929. április 21, Budapest, Schulhof Margit, – 2007. június 21. Budapest)

Pártmunkás, népművelő, irodalomtanár, újságíró, televíziós szerkesztő, főszerkesztő, osztályvezető.

Az MKP, MDP, MSZMP, MSZP tagja, képzett marxista, meggyőződéses baloldali. Az MSZP Választmánya Újságíró Tagozatának elnöke.

A katonai elhárítás rezidense, a hírszerzés társadalmi kapcsolata, munkásőr.

Márványi György

Apja droguista segéd, később illatszergyarak ügynöke, anyja gyári alkalmazott. 1947-ben érettségizett a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban. Már 1945-ben belépett az MKP-ba és a VII. kerületben végzett pártmunkát. 1947-48-ban egy esztendőre járt az egyetemre, de abbahagyta, mert 1948. szeptemberétől a VII. kerületi pártbizottság agit.prop. osztályának munkatársa lett, kulturális felelősként dolgozott ott 1949. decemberéig. Ekkor átkerült az akkor szervezett Népművelési Minisztériumba, mint a három hónapos szentendrei kádereképző iskola tanára. Itt dolgozott bevonulásáig, 1950 októberéig. Tényleges katonai szolgálatának három esztendejét Budapesten töltötte, őrmesterként szerelt le, tartalékos alhadnagy 1967-ben lett. 1953-ban megnősült, felesége: Sándor Judit, a Magvető Könyvkiadó lektora, a pártalapszervezet titkára. Fia 1954-ben született. Lakóhelyén éveken át lakóbizottsági elnök, segítőkész, példásan kollektív szellemiségű.

Leszerelése után ismét a Népművelési Minisztérium iskoláin volt oktató, előbb az öt hónapos iskola marxista tanára, majd a Továbbképző Intézet tanulmányi előadója. Az intézet felszámolásakor a X. kerületi Tanács népművelési osztályvezetője. Innen 1956. márciusában visszavették a Népművelési Minisztérium továbbképzési csoportjába.

A forradalom után részt vett a minisztérium pártszervezetének újjászervezésében, s pártmunkát végzett a VII. kerületi pártbizottság agit.prop. osztályának aktívjaként. Megalakulása (1957) óta

tagja volt a Munkásőrségnek, 1963-ban szerelt le más irányú elfoglaltsága miatt. 1957-ben öt esztendei tanulás után irodalomtanári diplomát kapott az ELTE Bölcsészettudományi Karán.

ÜGYNÖK
külföldi
belföldi

TITKOSMUNKATÁRS
külföldi
belföldi

LEVÉLCIM
külföldi
belföldi

K - G lakás
külföldi
belföldi

BESZERVEZÉSI JELELT
külföldi
belföldi

TÁRSADAIMI KAPCSOLAT
külföldi
belföldi

FELDOLGOZÁS ALATT ÁLLÓ
külföldi
belföldi

ADATLAP

az ügydossziés személyről
/operatív beosztott tölti ki/

1. Vezeték és keresztnév . . . Márványi György . . .

2. Előző név /Leánykori név/ . . .

3. Születési hely, év, hó, nap . Budapest 1929 IV.21

4. Anyja neve . . . Schulhof Margit

5. Iskolai végzettsége . . . egyetem

6. Szociális származása . . . kispolgár

7. Állampolgársága . . . magyar

8. Nemzetisége . . .

9. Foglalkozása . . .

10. Munkahelye . . .

Beszervezés ideje 1951

Beszervezést végezte / név, rendfokozat, beosztás /
Markó Gábor / volt II - főoszt. főoszt.

1. Markó Gábor / volt II - főoszt. főoszt. /
rezidensként foglalkoztatták / kn. Markó Gábor / volt.

12. Minősítése /változást megjelölni/ társ. kapcs.

Foglalkoztatás vonala /változást megjelölni/

Információ nyelés és tipizálás 09-040

Márványi állambiztonsági adatlapja 1970-ben

1957. szeptemberétől a „Népművelés” című lap művelődéspolitikai rovatát vezette, ugyanettől kezdve a TV Híradó külső munkatársa. 1958. június elsejével végleg átkerült a TV Híradóhoz, előbb külpolitikai szerkesztő, majd napi montázs szerkesztő, végül a Híradó Osztály helyettes vezetője, pártszervezetének szervező titkára.

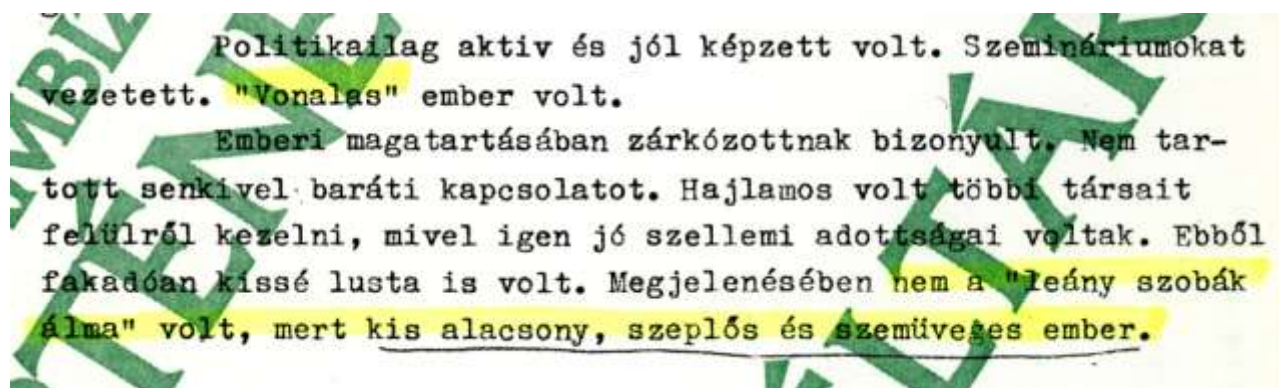
1967-től az Aktuális Osztály vezetője a Politikai Adások Főszerkesztőségén. 1970. október 11-től „A TV jelenti” című szombat délutáni élő műsor utódjaként jelentkező vasárnap esti politikai magazin: „A Hét” alapító főszerkesztője. 1974-től ismét a TV Híradó főszerkesztő-helyettese. 1982-től a Teletext (Képűjság) hazai meghonosítója, főszerkesztője, innen ment nyugdíjba 1992-ben. 1997-től töltötte be az MSZP Választmánya Újságíró Tagozatának elnöki tisztségét.

A hatvanas évek közepétől publikált és előadásokat tartott a tömegkommunikáció témakörében, különös tekintettel a rádió és a televízió szerepére a modern társadalmi kommunikációban, a népművelés és az ismeretterjesztés területén. Úttörő munkát végzett a Teletext (Képűjság), a Videotext és a Data Broadcasting technológiai rendszerek hazai alkalmazásában. Elméleti felkészültsége ki próbált gyakorlati ismeretekkel párosult.

Katonai szolgálata (1951-1953) alatt 1951. december 20-án szervezte be az ÁVH II. Katonai Elhárítási Főosztálya. Beszervezője Markovits Lipót hadnagy volt. A főosztály törzséhez tartozó rezidens lett „Markó Gábor” fedőnéven. 1953-ban átvette az egységes Belügyminisztérium I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség III. Katonai Elhárító Főosztálya. Hivatalos feljegyzés szerint rezidensi kapcsolata 1955-ig tartott, irattári anyaga megsemmisült. (ÁBTL. 3.2.4. K-2156)

1963. január-februárjából fellelhető iratok volt munkahelyeként említik az MNVK. 2. Csoportfőnökség (katonai hírszerzés) 5. osztályát, amely ekkor felhasználását tervezi külügyi szolgálatban. Jellemzésében – egyebek között – ezt írja a katonai hírszerzés hadnagya: Pataky Dezső:

„Politikailag aktív és jól képzett...szemináriumokat vezetett. „Vonalas” ember... magatartásában zárkózottnak bizonyult. Nem tartott senkivel baráti kapcsolatot. Hajlamos volt többi társát felülről kezelni, mivel igen jó szellemi adottságai voltak. Ebből fakadóan kissé lusta is volt. Megjelenésében nem a „leány szobák álma” volt, mert kis alacsony, szeplős, szemüveges ember.”

Politikailag aktív és jól képzett volt. Szemináriumokat vezetett. „Vonalas” ember volt.

Emberi magatartásában zárkózottnak bizonyult. Nem tartott senkivel baráti kapcsolatot. Hajlamos volt többi társait felülről kezelni, mivel igen jó szellemi adottságai voltak. Ebből fakadóan kissé lusta is volt. Megjelenésében nem a „leány szobák álma” volt, mert kis alacsony, szeplős és szemüveges ember.

„Vonalas volt...nem a leányszobák álma”

[A „vonallas” jelző később többször is visszatér a televízióban, váltakozik a „balos” és a „mervé” minősítéssel. Márványi, noha eredményesen megalapozza az 1970. október 11-én indult „A hét” című műsort, még egy év sem telik el, amikor Pécsi Ferenc elnökhelyettes (1968-1974) 1971 őszén lecsereéli a rugalmasabbnak ígérkező Polgár Dénesre, az MTI bonni tudósítójára. Márványi kis ujjában a szakma és soha sem akart műsort vezetni, Polgár kezdő a televíziózásban, de nagy örömmel műsort is vezet. Pénzt is szerez, utazhat a nagyvilágban, ez tetszik neki, új szint hoz a műsorba a derűs Joseph Luns NATO-főtitkártól a szépséges Gina Lollobrigidaig. Pécsi Ferenc elnökhelyettes azonban hamar-

san Márványi sorsára jut: a reformer vezetők (Nyers, Fock, Fehér Lajos) által támogatott terveit keresztülhúzzák a pártközpont keményvonalasai (Biszkú, Pullai, Komócsin) és leváltják. Visszakerül az MTI-be vezérigazgató-helyettes főszerkesztőnek, de nem tudja feldolgozni a kudarcélményt, kiújul idegbetegsége és 1975 decemberében a budai erdőben fejbe lövi magát. A mellékelt fényképet most publikálom először: 1970. októberében „A Hét” stúdiójában két keményvonalas KB-titkár: Biszkú Béla (a bal szélen), és Pullai Árpád (középen) Szepesi György, Márványi György és Pécsi Ferenc társaságában.]

Kemény vonalas KB-titkárok „A HÉT” stúdiójában 1970. októberében: Biszkú Béla (bal szélen), Pullai Árpád (középen), Szepesi György, Márványi György és Pécsi Ferenc társaságában

Innen ismét hiányosak a levéltári iratok. 1969-70-ben viszont tervezett amerikai ösztöndíjas tanulmányai miatt dokumentáltan megelégnék a polgári hírszerzés érdeklődése személye iránt. A III/I-9. osztály (operatív dokumentáció) gyűjti össze az adatokat és az új információkat róla a III/I-1. osztály részére, amely az USA és a nemzetközi szervezetek elleni hírszerzéssel foglalkozott.

Márványi György személyzeti minősítése, Sándor György, a politikai adások főszerkesztője és Pécsi Ferenc elnökhelyettes írásos javaslatai az ösztöndíjas út kapcsán meggyőzőek a hírszerzés számára. Emberi és politikai megbízhatósága, tömegtájékoztatási tudományos eredményei hangsúlyozása mellett Pécsi Ferenc javaslatából az is kiderül, hogy :

„Az egyik legfontosabb szakmai területünkön, a tájékoztatásban tevékenykedik. Az elmúlt évek során több alkalommal járt tanulmányúton külföldön, tanulmányozta a francia és az angol televízió munkáját. Egy alkalommal hosszabb időre UNESCO ösztöndíjjal is rendelkezett. Tanulmányai alapján értékes szakírói munkát fejt ki. Angol nyelvtudása és eddigi elméleti tevékenysége alkalmassá teszi arra, hogy az amerikai tömegkommunikációs tudomány legújabb eredményeit megismerje és feldolgozza.”

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERIUMA

INFORMÁCIÓS HIVATAL

Minősítése a 2003. évi III. SZIGORÚAN TITKOS!
alapján megszűnt.

SZERV: III. I. oszt.

OSZTÁLY: Gy. dossz.

ÜGY DOSSZIÉ

SZÁM: 7-1376

FEDŐNÉV: Gyóni

AZ ÜGY 1

KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: I

MEGNYITVA: 19 70. I.

LEZÁRVA: 19 72 XI 3

ARCHIV SZÁM: K-21561

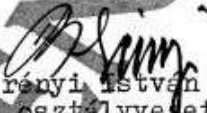
államtitok

szolgálati titok

„Gyóni” dossziéja az ÁBTL-ben

A III/I. Csoportfőnökség feljegyzései szerint Márványi György 1969. decemberétől a „Press Rezidentúra” társadalmi kapcsolata „Gyóni” fedőnéven. Mielőtt félévre kiutazott volna az USA-ba IREX ösztöndíjjal, Madari Dániel r. őrnagy igazította el „sötéten” a MÚOSZ fedésével.

Engedélyezem:

Berényi István r. alezr.
osztályvezető

Tárgy: "Gyóni" fn. társadalmi
kapcsolat ügyében

H A T Á R O Z A T

Budapest, 1972. augusztus 15.

. Mátyási György . . . fn. "Gyóni" 43 éves, MSZMP-tag, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, a Magyar Televízió Híradó Szerkesztőségének főosztályvezetője, budapesti lakos.

Nevezett 1969. decemberétől a "Press Rezidentura" társadalmi kapcsolataként szerepelt - Madari Dániel r. öngy. elvtárs tartotta vele a kapcsolatot. - Külföldre történt kiutazásai során esetenként h irigény alapján felhasználtuk politikai információ szerzésre. Legutóbb 1970-ben IREX ösztöndíjjal hat hónapot töltött az Egyesült Államokban. Kinti tapasztalatairól Madari elvtárs közreműködésével részletesen beszámolt - szóban és írásos jelentés formájában is - Borsányi r. alezr. elvtársnak. Ezuttal tisztázódott, hogy számításba jöhet-e jelöltként ENSZ-állásra. "Gyóni" közölte Borsányi r. alezr. elvtárrsal, hogy nem hajlandó ENSZ-állást vállalni, mert jelenlegi beosztását érdekesnek tartja. A további információ szerző feladatuk elől nem zárkózott el, szívesen vállalná, ha erre alkalom adódik.

Az eddigi megállapításunk szerint "Gyóni" ritkán utazik külföldre és ha utazik is, nem politikai, gazdasági körökkel érintkezik, hanem film-szakemberekkel. Így hírszerző lehetőségei számunkra nagyon korlátozottak. A III/III-4 osztálynak - Gyarmati et. - további foglalkoz-

tatásra felajánlottuk, ők sem tartanak munkájára igényt, mert szervezett keretek között folyamatosan párttagot csak indokolt esetben használhatnak fel. „Gyóni” esetében nem indokolt.

Fentiek alapján javaslom „Gyóni” anyagát irattárba helyezni.

Lukács József
Lukács József r. alezr.

Készült: 1 pld.

Készítette: LJ/Fné

„Gyóni” anyagát irattárazzák 1972-ben

„Miután láttam, hogy „Gyóni” igen pozitíven fogadta fejtegetéseimet és biztosított minden vonatkozásban segítő szándékáról, megmutattam neki azokat a szempontokat, amelyeket beszámoltatásához készítettem.” – jelentette a III/I-1. osztály alosztályvezetője: Borsányi Imre r. alezredes azután, hogy 1970. május 8-án leült beszélgetni az Amerikából hazaérkezett Márványival. „Gyóni” igen alapos, magas színvonalú feljegyzéseket készít az USA-ban tett látogatásáról, arról a 6 hóna-

pos tanulmányútról, amelyet a MÜOSZ ajánlására a Kulturális Kapcsolatok Intézete és az IREX (International Research and Exchanges Board) együttműködése alapján jött létre. Információi roppant hasznosak, nagy segítséget nyújtanak a hírszerzés un. tippkutató munkájához, különösen a magyar származású és időnként a hazai rokonságot meglátogató egyetemi oktatók, professzorok, kulturális és tudományos intézményi vezetők tekintetében. A III/I-1. osztály intézkedési tervet készített egyes személyek meghívására, illetve ügynökei (pl. „Andorre” és „Hont”) számára az amerikai kapcsolatfelvételre „Gyóni” segítségével, akinek nem ez volt az utolsó információs beszámolója társadalmi kapcsolatként. Értékes a feljegyzése például az újságírók nemzetközi síklubjának találkozóin folytatott politikai eszmecserékről is.

A sikeres együttműködés alapján a hírszerzés közli „Gyóni”-val, hogy jelöltként számításba jöhet ENSZ állásra hivatalos kiküldetésben. Márványi gondolkodási időt kért, majd határozottan közölte, hogy nem vállal ENSZ-állást, annál fontosabbnak tartja televíziós beosztását és érdemi munkáját, a tartós kiküldetés egyéb technikai gondokat is okozna családi életében. Ám készségesen megígérte, hogy mindenkor számíthatnak itthoni segítségére.

Ez a sikeres együttműködés egészen 1972. augusztus 15-ig tart, amikor Lukács József r. alezredes előterjesztésére Berényi István r. alezredes, osztályvezető engedélyezi „Gyóni” társadalmi kapcsolattal a hivatalos együttműködés megszakítását és anyagának irattárba helyezését. A határozat indoklása szerint, miután az ENSZ-állást visszautasította, megváltoztak operatív lehetőségei is:

„Az eddigi megállapításaink szerint „Gyóni” ritkán utazik külföldre és ha utazik is, nem politikai, gazdasági körökkel érintkezik, hanem film-szakemberekkel. Így hírszerző lehetőségei számunkra nagyon korlátozottak. A III/III-4 osztálynak [ez a politikai rendőrség kulturális elhárítása, – I.Cs.] – Gyarmati et. – további foglalkoztatásra felajánlottuk, de ők sem tartanak munkájára igényt, mert szervezett keretek között folyamatosan párttagot csak indokolt esetben használhatnak fel. „Gyóni” esetében ez nem indokolt.”

Egy év sem telik el, s máris érdeklődik utána a hírszerzés nyilvántartásánál a hírhedt III/I-7 osztály (hírszerzés és bomlasztás az emigráns szervezetekben, a fellazítási objektumok elleni harc, aktív intézkedések) vezetője Zsiga Árpád r. alezredes. Nem tudni milyen eredménnyel. 1975-ben kétszer is bejelentkezik az MNVK 2. Csoportfőnökség (katonai hírszerzés), vezetői operatív érdekből tanulmányozzák Márványi irattári anyagát: előbb július 24-én Dr. Kapás Pál ezredes, majd október 3-án 30 napra el is viszik azt Csapó Viktor honvéd vezérőrnagyhoz. Ma még nem tudjuk, lett-e folytatása az együttműködésnek. (A katonai hírszerzés iratai nem kutathatók az ÁBTL-ben.)

Azt viszont tudjuk, hogy 2007. augusztus 20-án Márványi Györgyöt posztumusz a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje kitüntetésben részesítette Sólyom László köztársasági elnök. A kitüntetést Hiller István oktatási és kulturális miniszter adta át, s Márványi György fia vette át.

Rácz Gábor („Kiss István”)

(1940. március 24, Nyíregyháza, Lázár Josefin)

Televíziós gyártásvezető, rendező, producer, szerkesztőség-vezető az MTV-ben (1964-2001), vadászkamarai tisztségviselő 1997-től.

A „Kiss István” fedőnevű állambiztonsági ügynök, akit 1962 és 1974 között foglalkoztatott a politikai rendőrség a BRFK állambiztonsági szervezetében.

Mint Antall József egyik besúgójáról már írtam korábbi tanulmányomban (lsd. „A Hálózat jelei – Titkos iratok erdejében” c. digitális kötet, 2014., IV. részét: „Ügynök jelentések és ami azokon túl történt – Antallék besúgói, fenyegetőzés öngyilkossággal, levelek Kádár Jánoshoz és Grósz Károlyhoz.”) Ebben megemlítettem a következő tényeket:

Antall József tanítványa az Eötvös Gimnáziumban, személyes kapcsolat fűzte tanárához, a lakására is feljárt. 1956-ban fegyvert szerzett, Antall Józseffel és Tarr Pállal részt vett az Országos

Levéltár lefoglalásában: a kapuban őrt állt. Tagja volt a Kisgazdapárt Semmelweis utcai épülete ör-ségének is.

1962. február 26-án szervezte be hazafias alapon, "Kiss István" fedőnéven a BRFK Politikai Nyomozó Osztályának a belső reakciót elhárító V/b alosztályáról Kis József r. főhadnagy. 1962 és 1974 között foglalkoztatta még a BRFK Politikai Nyomozó Osztályának III/b csoportja, Cecó Imre r. őrnagy, továbbá a III/a csoportja, Kiss Géza r. hadnagy és a BRFK III/III-B alosztálya, Szebeni Sándor r. őrnagy.

Rácz Gábor jelentési területe: volt tanára Antall József és annak környezete, kapcsolatai, a kultúra, az ifjúság és a Magyar Televízió. Teljes mértékben élvezi Antall bizalmát, így rendszeresen megfordul lakásán, feltérképezi és lerajzolja munkahelyét, a behatolás lehetséges módját hivatalába, de lerajzolja Antall egy másik közeli tanítványának: Szabellédy Gézának (fotoriporter, később az MTI vezérigazgató-helyettese) a lakását is. Jelentéseiből árnyalt, másutt nem olvasható emberi vonások is kiderülnek Antallról, nem mindig az előnyére. (ÁBTL 3.1.2. M-35302 + 1)

A pályáját is meghatározó hobbi: a lepkegyűjtés, a fényképezés, a természetfilm készítés és a vadászat.

A Magyar Televízió munkatársairól, köztük közelebbi munkahelye: a Natura szerkesztőségében dolgozókról és a produkciókban részt vevőkről számos jelentése olvasható 1974-ig, amikor azért szakad meg együttműködése a politikai rendőrséggel, mert belép az MSZMP-be és ezzel maga mögött hagyja az állambiztonsági hálózati személyként eltöltött 12 évét.

1997-től vezető állás tölt be: az Országos Magyar Vadászkamara Fővárosi és Pest megyei területi szervének elnöke, a közeli múlttól tiszteletbeli elnöke.

Rácz Gábor

Az új tények előtt mindenekelőtt tisztázni kell, hogy két „Kiss István” fedőnevű ügynököt foglalkoztatott az állambiztonság a Magyar Televízió (MRT) dolgozói körében.

Az első valódi neve ismeretlen. Munkadosszióját azonban őrzi az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára: ÁBTL. 3.1.2. M-27.089. Megnyitva: 1957. május 20. Jelentési területe: Magyar Televízió. Ő is elsősorban a kulturális műsorkészítő műhelyekről jelentett. Ezt az informátort is a BRFK Politikai Nyomozó Osztálya szervezte be, átvette a BM. II/5-e alosztályán Gyarmati András r. hadnagy és Kovács János r. százados, végül Cseri János r. őrnagy volt a kapcsolattartó tisztje a BM. III/III-4-a alosztályon, tehát a kulturális elhárításnál.

Az ismeretlen „Kiss István” állambiztonsági hálózati személy kézírása határozottan eltér Rácz Gábor „Kiss István” fedőnevű ügynök kézírásától, ez egyértelmű a kézzel írott és fellelhető jelentések összehasonlításából. Hálózati munkája már 1967-ben befejeződött, Ráczé csak 1974-ben.

Ez a „Kiss István” feltehetően már párttag volt, mert belülről ismerte a televíziós pártszervezetet, s az akkori szóhasználatnak megfelelő eléggé kritikus, „vonalas” véleményt fogalmazott meg. Például: a Stúdió Osztály 1959-es állapotairól leírja, hogy:

„...polgári szemlélet uralkodik, Zsurzs Éva vezette mostanáig, de sajnos képtelen volt összefogni ezt a sok, meglehetősen reakciós embert. Néhány kivétellel igen nagyképű és fele-

lőtlen emberek vannak itt. Egyes klikkek alakultak. Így pl. Nagy József, Mestyán Tibor, Varga Vilmos operatőrök. Ezek tökéletesen anyagiassak, rengeteg maszek munkát végeznek... mindent kigúnyolnak, ami a népi demokrácia szülötte és megnyilvánulásaikban mindezzel szembeszállnak, ami valamennyire a mi politikánkat képviseli. Például: egyszer egy „Lányok, asszonyok” című műsornál Varga és Nagy kijelentették Balogh Mária riporternek (háttal ülve a kamerán), hogy „...lehetne ettől jó és szép képeket is csinálni, de egy ilyen sz...r műsornak így is jó.”

6 Csak a BM. politikai sz. osztályára

SZIGORÚAN TITKOS! KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Családi neve: RÁCZ
 Utóneve: GÁBOR
 Előző neve (leánykori neve):
 Születési éve: 1940. III. 24.
 Születési helye: Nyiregyháza
 Anyja neve: László József
 Foglalkozása: forgalmi gyakornok
 Munkahelye: 11-es TEF
 Lakcíme: Bp. V. ker. Székház u. 11. XXII Leányka u. 3. sz. 1. em.
 Katonai viszonya: nem
 Iskolai végzettség: gimn. érettség
 Pártállása: pk.
 Szociális származása: egyéb
 Állampolgársága: magyar
 Nemzetisége: magyar
 Milyen kategóriához tartozik: 11. sz. tv.

Minősítés törölve!

Bu
aláírás

Beszervezés ideje: 1962. febr. 26.
 A beszervezést végezte (név, rendf. osztály): Kis József r. fhggy. BRFK V/b.
 Osztályozása: ügynök
 A beszervezés alapja: hazafias
 A foglalkoztatás vonala: ifjúsági, belsőreak-
ció
 Fedőneve: "Kiss István"
 Kelt: 1962. év. II. hó 27. nap.
 Napló szám: 400/873
 Dosszié szám: H-29316
 Irattári szám: B: 146060 osztályvezető
M: 3530271

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerv — osztály, Op. tiszt neve
1962	BRFK V/b. 1966 JUL 9
II. 27.	Kis József r. fhggy.
1974. I. 8.	1974 FEB 11 - 2 móltos (partizánok)
07	201316

201316

2.2.2. Kézikönyv a Készítési

Rác Gábor 6-os kartonja

„Amikor az új magyar kamerákat beállították, melyek szovjet dokumentáció alapján készültek, akkor olyan ellenállást fejtettek ki ellenük, hogy hetekig nem volt jó kép, mert egyszerűen nem akartak vele rendesen dolgozni. Állandóan zúgolódnak valamiért. Ide tartozik Deák István rendező, Konrád József rendező asszisztens, Czabarka György. operatőr. A művészek kiválasztása is igen baráti alapon ment. A dolgozók véleménye szerint, nagy ellentétek vannak a vezetők között. Határozatlanság és szervezetlenség uralkodik mindenütt. Minden vezető mást akar csinálni a Tv-ből... Révai elvtárs filmgyárat akar, Kulcsár elvtárs egy speciális tévét, a legfelsőbb rádiós vezetők pedig rádiót akarnak.”

Az ismeretlen „Kiss István” hálózati személy jelentette 1959. január 24-én a BM. Politikai Nyomozó Főosztálya II/5-e alosztályának a Televízió dolgozóinak munkafegyelméről azt, amit egyszer más helyütt már idéztem:

„Tárgy: a Televízió dolgozóinak munkafegyelméről.

A Televízió munkatársai között szokásossá váltak az ivós összejövetelek. De ezen túlmenően egyesek állandóan – munka alatt is – be vannak csípve. (Innen kb. 25 sor törölve.) Szeretném felhívni a figyelmet valamire. A TV kapuján bárki, bármikor ki-be járhat. Bármit ki és bevihet, mert ellenőrzés egyáltalán nincs. Annyira nincs, hogy előfordul: a próbákra az utcáról bemennek az idegenek nézelődni. A portán senki nem ellenőrzi őket. Az egész intézményt ellophatják, mert a kiszállítást sem ellenőrzik. E fölött a hanyagság fölött már a dolgozók is elgondolkodtak és többségükben helytelenítik. Sürgősen változtatni kellene ezen az állapoton.”

Kovács János r. százados megjegyzése:

„A jelentés utasításra készült, melyben az informátor értékes tájékoztatást ad a TV. területén meglévő laza munkafegyelméről, iszákosságról.”

Az ügynök tevékenységét értékelő összefoglaló jelentés 1967. szeptember 22-én készül el a BM. III/III-4-a alosztályon:

„Kiss István” informátor által adott jelentések a kulturális területen nagy felületen keletkeztek. Több olyan jelzést adott, amely operatív intézkedések megtételét vonta maga után. Jelentéseit több alkalommal ellenőriztük és megállapítottuk, hogy azok a valóságnak megfelelnek. Az operatív munka megszervezése során sok segítséget nyújtott a Magyar Televízió feltérképezéséhez.”

Cseri János r. örgy.

Az előbbi névtelen „Kiss István” informátorral szemben pontosan ismerjük a másik „Kiss István” hálózati személy nevét, ő Rácz Gábor.

Titkosszolgálati érdemeket mindenekelőtt az Antall Józsefről és környezetéről adott alapos és részletes jelentéseivel szerzett, de kapcsolattartói meg voltak elégedve a televíziós környezetből származó információival, beszámolóival is, amelyek túlnyomó többségét utasításra készítette, kellő eligazítással, irányítással.

Hangulatjelentéseket kérnek először tőle, pl. 1965-ben leírja, hogyan szidja a központi áremeléseket Rockenbauer Pál rovatvezető, Konrád József rendező, Szilágyi György felvételvezető vagy Szabó Lajos gyártási csoportvezető. Hamarosan azonban egy fajsúlyos ügy: az „Operatőr” főszereplőjére állítják rá, de igyekezete ellenére abban nem sok vizet zavar.

SZIGORUAN TITKOS!

SZERV: BRFK Pol. Oszt.

OSZTÁLY: III/a. csoport

MUNKADOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: ügyintéző

FEDŐNÉV: Kiss István

„B” DOSSZIÉ SZÁM: 4-29316

AZ ÜGY

KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: VII.

MEGNYITVA: 1969. V. 6.

LEZÁRVA: 19

ARCHIV SZÁM

24-27/96/1964

35.302/1

Rácz jelentéseinek egyik dossziéja az ÁBTL-ben

[Az „Operatőr” fedőnevű ügy főszereplőjével: Kolos Tiborral (1942, Sátoraljaújhely, Branner Ilona) már a BM. Vizsgálati Osztálya foglalkozik, amikor a BRFK Politikai Osztálya is mozgósítja ügynök hálózatát a bizonyítékok összegyűjtésére. Rácz barátja: Novákovits András, erdőbényei származású operatőr, ismert vadász, a szomszéd község: Tarcfal patikusának fiát kapcsolatai révén beviszi a TV-be segédoperatőrnek. Kolost már figyelik 1965-ben, barátjával: Urbán Béla festőművésszel (1938, Budapest, Vass Zsófia) együtt, mert társaságban, nyilvános helyeken rendszerellenes, a Btk. szerinti izgatást megvalósító kijelentéseket tesz, azt híreszteli, hogy a forradalom idején több szovjet katonát agyonlőtt, újabban egy olyan szervezkedésnek a tagja, amelynek célja a forradalom folytatása, Hitler a példaképe, őt dicsőíti, s annak állam- és fajelméletét. 1966. február 11-én előzetes letartóztatásba helyezték őket. A Budapesti Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság 1967. május 12-én megtartott fellebbezési tárgyalásán megváltoztatta és súlyosbította a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletét, amely folytatólagosan elkövetett izgatás miatt a két vádlottat egy évi börtönbüntetésre és a közügyektől való három évi eltiltás-

ra ítélte. Ügyészi fellebbezésre a II. fokú bíróság dr. Neményi Béla tanácsa mindkét vádlott szabadságvesztését egy év hat hónapra emelte. ÁBTL. 3.1.9. V-154227.]

Rácz jelenti a TV-ben dolgozó operatőrök „láadását” 1966. február 16-án:

„Feladatomban megfelelően jelentem: a TV-ben dolgozó operatőrök szervezeten összefogtak és 5 évre visszamenő kimutatást készítettek keresetükről, majd azt levéllel mellékelve béremelés céljából eljuttatták Tömpe elvtárshoz, az RTV elnökéhez. Értelmi szerzők: Szabados Tamás, Szakály László, Bíró Miklós és Nagy József volt. Tömpe elvtárs közölte, hogy ha nem nyugszanak meg, néhány embert elbocsájt, mert helyettük sokat fel lehet venni.”

1966. június 29-én kelt jelentése így kezdődik:

„Feladatom volt, hogy politikai bűncselekmény miatt elítélt ismerőseimet tartsam figyelemmel. Feladatomban megfelelően jelentem: Werkner Béla, aki államellenes izgatás miatt volt másfél évre elítélve... egyébként annak idején én dolgoztam az ügyében...felkeresett két hete vasárnap...”

1967. február 24, „Kiss István” fn. ügynök jelenti:

„Feladatom volt Szilágyi György magatartásának figyelése. Feladatomban megfelelően jelentem...”

1967. április 14-én az ügynök terjedelmes jelentésben számol be Fritz Jakob természetfilmes, NSZK állampolgár magyarországi útjáról, vele közös afrikai utazást és forgatást terveztek...

1969 nyarán Kis Géza r. hadnagyhoz, kapcsolattartó tiszthez futnak be Rácz jelentései. Az állambiztonsági tiszt leltárszerűen olvassa, értékeli azokat és feladatokat is ad. Például:

„Nagy József és Varga Vilmos operatőrök ellenőrzését a BM. III/III-4-a alosztálya kérte.”

„A jelentésben szereplő Szekeres Péterről már korábban is jelentett az ügynök, mint politikailag ellenséges beállítottságú személyről.”

„Winkler Györgyről (23 éves, a TV Ismeretterjesztő Osztályán dolgozik, mint rendező asszisztens) a jelentésből kitűnik, hogy bejár a kínai követségre, onnan anyagokat hoz el és a kínai tisztségviselők által elmondott hazugságokat munkahelyén terjeszti.””Az ügynök Winklerrel kapcsolatban feladatul kapta, hogy igyekezzen vigasztalni őt beteg édesanyjával kapcsolatban és ezáltal bizalmasabb viszonyt kialakítani vele.”

„Más irányú feladata az ügynöknek, hogy ismerkedjen meg Vida Sándor segédoperatőrrel, aki nemrég került a TV-hez. Nevezettet csoportunk operatív célból tanulmányozza.”

„Az ügynök elmondása szerint reális lehetőséget tud teremteni arra, hogy Hoffmann Tamással – akinek ellenséges politikai tevékenységére egyoldalú adataink vannak –, jó személyes kapcsolatot alakítson ki. Ezt feladatban adtuk meg neki. További feladatot kapott arra vonatkozóan, hogy szerezzen belépőt magának a Fészek Klubba és a Fiatal Művészek Klubjába, különös tekintettel arra, hogy Ő, mint fiatal TV rendező és operatőr ebbe a kategóriába tartozik.”

1971-72 tán legfontosabb feladatát Kiss Géza r. hadnagy a BRFK Politikai Osztály III/A csoportjánál így rögzíti 1971. február 17-én:

„Császár István író többszörösen büntetett előélete és folyamatosan hangoztatott ellenséges politikai kijelentése miatt „Dolina” fedőnéven dossziéként feldolgozás alatt tartjuk. Kiss István fn. ügynök bevezetését harmadik hónapja készítjük elő. Megteremtettük az ügynök és a célszemély összeismertetésének reális lehetőségét, amely biztosítja köztük a rendszeres kapcsolattartást is. Ezt a munkakapcsolatot

Tárgy: Winkler György
gyel. kapcs.

Vette: Kis r. hdgy.

Idő : 1970 febr. 24.

Helyb.: "Orgonás" lakás

67.

Feladabon mit Vinkas Guazgürel

Feldtsmann ~~effektive~~ ~~jetzen~~

Ünklesel eppes alkakunál sikerült kását meg főzni.
Lémondos mára jóga dolgozik bevitte. Lémondos, kupa
nem kedve a Dettá című művet csinálni, mert bűnös
fűszert keltet. Most kékül egy filozó a falusi isten
szokások. Később csináltak mára, de egyből ott meg van
szokások - nem mint a kőből fakadóak.

Édesanyja mákos, most vittek kúrára, és el van küldve.
Megjegyzni kívánom, hogy az osztályban is kiderült, hogy a
jelenlétek miatt az osztályunkban volt. Az egyik
mag költő, hogy az egész országban, kiskorúak, de
a mindent nem tudják, a kiskorúak azonnal hozzák

at.
Bist du entschlossen, es heimlich zu machen?
Aber, wenn nicht, dann auch nicht.

Zeichne die Jahre 1940-1945

King is angry. Some kind of attack - was mit a Vorkell
Schwierigkeit.

Nem tudom mi az, hogy a Sárközi Esikével együtt
máskor kényszerít a sokszor ekegint. Sárközi a Pálfi
Nem a mi ként a rádióban esél meg, tet
az önkéntes Vinklerrel egyet meghaladt, és ennek
alapján levelek, hogy a TV-be is megjelenjek
ett a ként.

1920. II. 24

Kiss Shah

Értékelés: A jelentés operatív szempontból értékes.

Az Ügynök Winkler György Televíziórendezőről jele-
lent. Fenti személyt a BM. III./III-4-b szosztály
operatív célból tanulmányozza. A jelentésből to-
vábbi adatokat tudunk meg a célszemély jellemé-
re vonatkozóan, továbbá kiderül az is, hogy ha a
T.V. személyzeti osztályától "Valaki" minősítést
kér, azt néhány napon belül maga az érdeklőt is
megtudja.

ABTL 3.1.2. M-35302/1

8

157

Rácz Gábor sikeresen megismerkedik Császár Istvánnal (1936-1998), aki meghívja irodalmi estjére is, az ott megjelentek segítségével pedig egyre biztosabban épül be az író körülvéő társaságba, (ebbe tartozik az író élettársa: Bársony Éva kritikus, B. Nagy László kritikus, Latinovits Zoltán, Ascher Gabriella, Horváth Jenő rendező). Majd amikor a viharos életű Császár és Dömölky TV-rendező között feszültté válik a viszony, az ügynök előtt áttétel nélkül megnyílik a közvetlen út a célszemélyhez, akit így egyre szorosabb ellenőrzés alatt tarthat az állambiztonság.

Ebben az időben kapja még feladatul Babits László figyelő dossziés személy ellenőrzését is, akinek a Néphadsereg Központi Tiszti Házában végzett művészeti tevékenysége vált fontossá.

1972-ben Kiss Géza r. hadnagy helyett Szebeni Sándor r. őrnagy lesz Rácz kapcsolattartó tisztje a BRFK III/III-B alosztályáról. Az őrnagy március 29-én találkozik ügynökével, akinek szóbeli tájékoztatása után írásos jelentést készít. A következőkről tájékoztatja feletteseit:

„Császár István írónak az „Új Írásban” megjelent cikke nagy feltűnést, felháborodást váltott ki a TV dolgozói és vezetői között. Mindenki elítéli, megalapozatlan, felelőtlen rágalmazásnak tartja Császár ki-rohanásait, amit barátai és élettársa sugalmazására tett. A cikk miatt a TV vezetői úgy döntöttek, hogy Császár munkáit kitiltják a TV-ből. Ez már tényként elhangzott. A határozat nem időleges, hanem véglegesnek tekinthető.

Megjegyzés:

A fenti adatok operatív értékét az adja, hogy esetleg felhasználhatók lejáratásra... Az informátorral megbeszéltem, hogy pár nap után felhívja telefonon Császárt és biztosítja lojalitását. Ez perspektivikusan helyes lépés.”

Szebeni Sándor r. őrgy.”

Szebeni őrnagy azzal irattározta „Kiss István” második munkadossziéját, hogy Rácz Gábor jelentései operatív szempontból az adott időben értékesek voltak, hosszú távon azonban nem szükséges megőrizni azokat.

Rácz Gábor 1974-ben belépett az MSZMP-be, ezzel egy időben törölték a hálózathoz.

Illés János („Mayer”)

(1940. február 9, Budapest, Czinert Borbála)

Segédoperatőr, operatőr;

A katonai elhárítás majd a politikai rendőrség (III/III-2-b és III/III-4-a) informátora.

1963. január 12-én szervezte be Molnár Imre százados a honvédségnél hazafias alapon, onnan vette át 1965-ben Várkonyi Bálint r. százados a III/III-2-b alosztály hálózatába (ifjúságellenes reakciós erők elhárítása), majd 1967-ben került a kulturális elhárításhoz (III/III-4-a), ahol Cseri János r. őrnagy volt a kapcsolattartó tisztje.

Elsősorban az operatőrökről jelentett, ő világította meg legrészletesebben a Rácz Gábor („Kiss István”) említette operatőr „lázaság” körülményeit. (ÁBTL 3.1.2. M-27090)

Már 1965. április 9-én jelenti, hogy az operatőrök a bérkérdésről tárgyaltak, s „Bíró Miklós operatőr elmondta, hogy itt csak az segítene, ha valamennyi operatőr egyszerre kikérné a munkakönyvét.”

Egy nappal később beszámol a munkahelyen kívüli rendszeresen tartott összejövetelekről is, amelyek zártkörűek, kizárólag meghívottak részére szóló zenés, italos mulatságok egy műteremként működő hűvösölgyi templomban, ahol azonban hajnalig tartó viták is folynak a művészetekről, s a különböző irányzatokról. Személy szerint Szilágyi Virgil, Korill Ferenc és Róna Péter operatőröket nevezi meg részvevőként az informátor.

0095-931-5
SZIGORÚAN TITKOS! KÖLÖNÖSEN FONTOS! 6

Családi neve: Illés János
Utóneve: Csaba
Eldő neve (leánykori neve):
Születési éve: 1940. február 9.
Születési helye: Budapest
Anyja neve: Czineri Borbála
Foglalkozása: operatőr
Munkahelye: Magyar Televízió Bt.
Lakcíme: VIII. Tömö u P/3a, előző: nem volt
Katonai viszonya: felsz. után: tényleges
Iskolai végzettsége: gimnáziumi érettség
Pártállása: felsz. előtt: nem volt
Szociális származása: alkalmazotti
Állampolgársága: magyar
Nemzetisége: magyar
Milyen kategóriához tartozik: állambiztonsági

20020 12111

Beszervezés ideje: 1963. I. 12.
A beszervezést végezte (név, rendf., osztály): Koltár
Osztályozása: inf. szektor
A beszerzés alapja: igazolás
A foglalkoztatás vonala: igazgatási
Fedőneve: Koltár
Kelt: 1963. I. 18. nap.
Napló-szám: 202/25
Dosszié-szám: 4130466
Irattári szám: B:46951
11:27090 14:30612

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt	Szerző	Átvevő neve	36
1963. 8. 31. ko.		11/1.	
I. 18.	Koltár István		
466. I. 8.	11/11/2-b. Vankóczy Balázs		
467. X. 2.	11/11-4-a Géri János		
909. XI. 30. felt.			
07			

1963 OKT 2 36
1969 MAR 3

Illés János állambiztonsági nyilvántartó kartonja

Újabb események történtek 1965. decemberében:

„Jelentem, hogy 1965. decemberében operatőri értekezletet hirdetett meg a Központi Diszpécser Osztály. Az értekezleten az aktuális munkaproblémák megvitatása után szó esett a bérkérdésekről is. Szabados Tamás operatőr felvetette, hogy nem felesleges szócsépléssel kell béremelést kiharcolni, hanem írni kell az illetékeseknek – ebben az esetben Kulcsár Ferencnek – és így nem lehet a felsőbb szerveknek figyelmen kívül hagyni az ügyet. A javaslatot egyhangúan elfogadták, majd hevenyészett vázlatot készítettek a követelésekről. A gyűlésen a munkája miatt meg nem jelent Miszlay Gyulát javasolták a végleges szöveg szerkesztésére, mert egyedül ő jártas a jogi ügyekben (jogot végzett). Mikor Miszlay megtudta, hogy miről van szó, rögtön elvállalta, elkérte a vázlatot és a lakásán megfogalmazta a végleges változatot. Gyöngyösi Lajos operatőr gépelte le több példányban.

Németh Attila többször kijelentette: a szocializmus, illetve ez a rendszer csődbe jutott. Ez a csőd elsősorban az eszmére vonatkozik. 1945-től 1950-ig tudott ideológiai célt adni. Ma már hivatalos párt-és kormánysszervek meg sem próbálnak célt kitűzni, mert nem is tudnának. Lassanként mindenki előtt nyilvánvalóvá válik, hogy csupán vegetáció ez az egész rendszer; így ahogy van. A munkás-paraszt alap (erre kellett felépíteni a társadalmat) kitevényszett egy vezetőréteget, egy szellemi felsőbb kasztot, de ez a fejére nőtt és önállóan éli tovább az életét. A vezetők vadászatokon, külföldi látogatásokon, fogadásokon vesznek részt és villáikból irányítják a „forradalmi harcot”, miközben állami gépkocsikon járnak WC-re. Ha egyáltalán van még valami út a jövőbe, akkor ez nagyon is egyenesen vezet...”

„Mayer” fn. informátor jelenti 1966. január 18-án:

„Jelentem, hogy 1966. jan. 18-án a TV operatőr szobájában ismét összegyűlt az operatőrgárda. Ismét felolvasták a tervezetet. A sztrájk gondolatát elvetették, mivel úgy vélték, hogy valamennyien az utcára kerülhetnek. Kiszámították, hogy most már – nem szűken, a Diszpécser osztályhoz tartozó társasággal együtt – kb. 150 ember fizetésének felemelését kell kikövetelniük. Kenyeres Gábor felvetette, hogy szerinte a 8 napos türelmi határidőt sem kell megadni az első irat elküldése után, hanem azonnal az összes illetékes kezéhez kell eljuttatni. A fizetésemelésben a kamerásoknak, esetleg a segédoperatőröknek is részesülniük kell. Az iratokat egy három tagú küldöttség vinné el, javasolták Czabarka Györgyöt, Kocsis Sándort és Sík Igort. Döntés még nem született. Abban valamennyien egyetértettek, hogy az operatőr fizetések mindegyikének 3.000 – 5.000 Ft. körül kell lennie, de ez a legalsó határ.

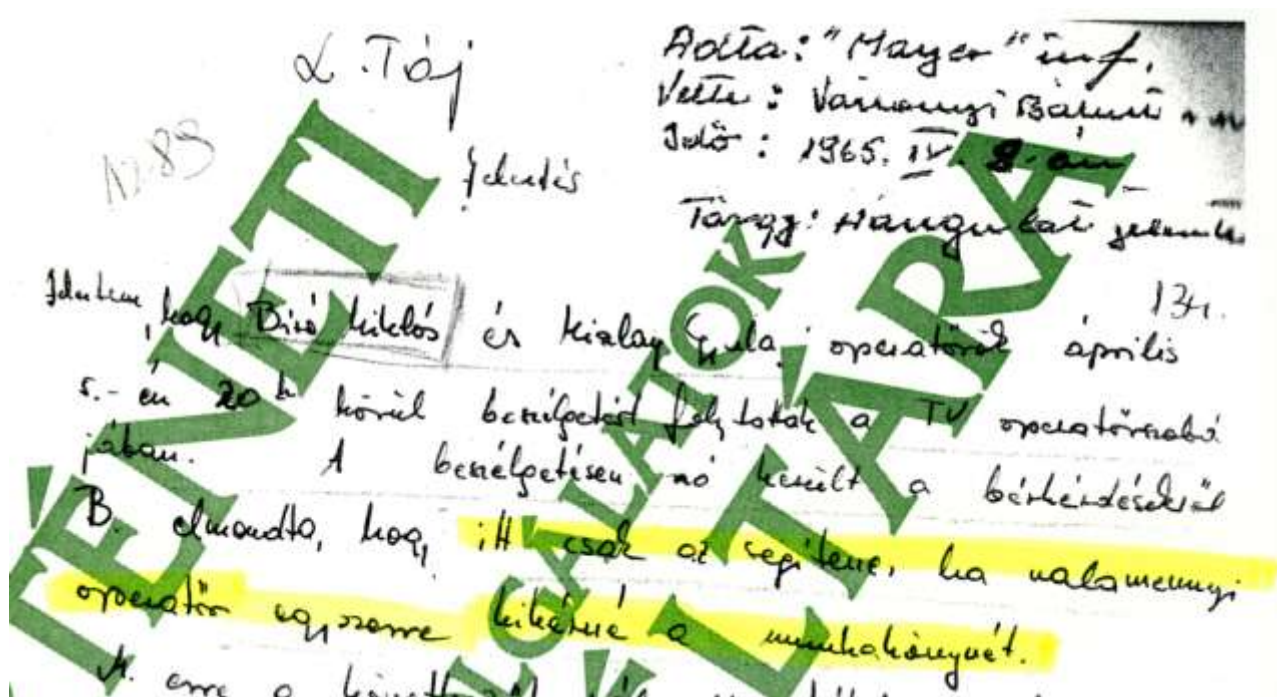
[...] Kifejtették, hogy a szükséges beralap megvolna, de az egyes osztályvezetők, igazgatók más célra használják fel...A szovjet tv-ben másfélszeresét, a cseh, lengyel tv-ben a kétszeresét fizetik ki reálértékben a magyarénak...legalább a szocialista országok szintjére kéne eljutni a magyar TV-nél is. Képtelenség az, hogy egyes tv-gépkocsivezetők többet keresnek, mint az operatőrök.”

„Mayer” jelenti 1966. június 29-én:

„Június 10-től 13-ig Siklóson tartózkodott egy TV stáb a siklósi várfesztivál intervíziós helyszíni közvetítésén. A szállás a harkányi Baranya Szállóban volt.

[...]A stáb mulatozó tagjai...különböző irredenta dalokat énekeltek kórusban a szálló előtt (pl.: „Édes Erdély itt vagyunk”, „Ott, ahol a négy folyó zúg”). Kormányt alakítottak és nacionalista jelszavakat kiabáltak olyan hangerővel, hogy a szálló több lakója felébredt, több külföldi, főleg jugoszláviai...A vezérhangot Pintér Gyula rendező...adta meg.

Fülöp Tibor segédoperatőr nyugati cikkekkel kereskedik. Bármilyen mennyiségben, színben, minőségben szállít. Parker golyóstollat, villanyborotvákat, ingeket, pulóvereket, hordozható tv-készülékeket. Kijelentette, hogy bármilyen cikket 10 napos határidővel szállít. Négy szemközt elmondta, hogy üzleti főnöke az, aki annak idején a bécsi Schwarz főnöke is volt. Siklóson a vár melletti szövetkezeti étterem vezetőjével is nagyobb üzletet kötött.”

„Itt csak az segítene, ha valamennyi operatőr egyszerre kikérné a munkakönyvét...”

„Mayer” jelenti 1966. november 12-én:

„Október 17-én a szegedi gyorsan Lukács Lóránt operatőr, Illés János és Zentai László segédoperatőrök beszélgettek különféle politikai jelenségekről. Lukács, aki motorcsónak versenyző is, elmondta, hogy kriminális, ami ebben az országban folyik 20 éve. 1945-47-ben a volt nyilasok jó szimatot kapva átléptek a Kommunista Pártba. Ezek részben jó svádájú, nagyszájú emberek voltak, akik egy-kettőre bedolgozták magukat és ma már meglehetősen magas pozíciókat töltenek be. Közben verik a mellüket és hangoztatják 20 éves „munkás-mozgalmi múltjukat.”

Ez a társaság ügyesen elszigetelte azt a valóban jó garnitúrát, amely jelenleg a kirakatban van. (Ez alatt Kádárt és minisztereit kell érteni.) Ezek teljesen hamis képet kaptak az ország valódi helyzetéről. Az elszigetelőknek egyáltalán nem volt érdeke az igazi helyzetet a vezetők elé tárni. Ezért állt elő egy olyan képtelen helyzet, hogy a vezetők meg voltak győződve arról, hogy az életszínvonal egyre emelkedik, helyes úton jár az ország, holott annak éppen az ellenkezője az igaz. Ez a helyzet sokáig nem tartható már fenn.

Lukács gyakran jár külföldön, mint versenyző és hozzá is sűrűn jönnek nyugati országokból. Különösen nyugatnémet fiatalokkal tart fenn élénk kapcsolatokat. A közel jövőben kap ajándékba tőlük egy Opel gépkocsit minden ellenszolgáltatás nélkül, csak barátságból...

Lukács rendszeresen dolgozik a rendőrfilmnek is, jó kapcsolatokkal rendelkezik, befolyásos állami-, párt-és kulturális vezetőkhez.”

Forró Tamás („Szilágyi Ákos”)

(1949. április 17, Kaposvár, Vései Judit)

Középiskolát végzett rádiós újságíró, az MR szolnoki tudósítója, MR Krónika, MTV külsős, rádiós és televíziós műsorok Havas Henrikkel, 1989-től a Gyárfás Tamás Nap TV-jében a Napkelte műsorvezetője.

Üzletemberként híresült el, lapkiadó, médiavállalkozó, cégtulajdonos, Princz Gábor üzlettársa, régiség-és műtárgykereskedő, a K&H botrány szereplőivel, így Kulcsár Attilával együtt került vádlottként bíróság elé.

A politikai rendőrség „Szilágyi Ákos” fedőnevű titkos megbízottja.

Forró Tamás a nyolcvanas években

1976. szeptember 8-án szervezte be a Szolnok megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztályának vezetője: Németh István r. alezredes, hazafias alapon, „Szilágyi Ákos” fedőnéven. A kulturális elhárítás területén foglalkoztatták, kapcsolattartó tisztje Urbán István r. főhadnagy volt, akivel általában a „Bástya” fedőnevű „T”- lakásban találkozott. Állambiztonsági nyilvántartó kartonja 1990-ig lezáratlan. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött 3.1.2. M-39825. számú „M” (Munka) dossziéját 1983. nyarán zárta le Urbán százados. A dossziében található jelentések többségét jól azonosíthatóan saját kézzel írta Forró ügynök. „B” (Beszervezési) dossziéja H-61758 számon megsemmisült.

Legtöbb jelentését a Magyar Rádió Szolnoki Stúdiójának munkatársairól és a Szolnoki Szigligeti Színház társulatáról, annak vezetőiről, művészeiről írja, őket egészíti ki néhány közéleti személy, újságíró, riporter, filmes, író, népművelő, s egy-két alkalmi riportalany, például a mezőgazdaságból vagy az olajiparból. (Palatinusz István, Dalocsa István, Balogh György, Kerényi Imre, Csiszár Imre, Horváth Jenő, Schwajda György, Szennyai Mária, Tuka Juszta, Paál István, Szentmihályi Szabó Péter, Kardos Ernő, Stefka István, Petri Ferenc, Nyitrai Gyula, Cseppentő Miklós, Körmendi Lajos, Rónyai Balázs, Zemann Ferenc, Köhidi László, Egri Mária, Pintér István, Velemi Endre és mások.)

Forró Tamás titkos megbízott lojális a politikai rendőrséghez, rendszeresen jelent, az utasításokat végrehajtja, a megadott időben megjelenik a találkozási lakásban, kapcsolattartó tisztje elégedett vele.

A beszervezésétől számított szűk két év elteltével azonban némi törés következik be a hálózati személy és az állambiztonsági szerv kapcsolatában. Ezt a változást jól tükrözi Németh István r. alezredesnek, a Szolnok megyei Rendőr-főkapitányság III/III. osztálya vezetőjének 1978. május 18-i „Szigorúan titkos!” jelentése, amely itt olvasható:

„Szilágyi Ákos” fn. tmb.-vel április 14-én a beütemezett, 21.-én a biztosítási találkozó nem jött létre a tmb. hibájából. Távolmaradását, vagy a találkozás új időpontját nem jelezte. Május 12-én 14. h.-kor találkozót tartottam vele a „Bástya” fn. „T” lakásban, mely kapcsolatfelvétel útján jött létre.

A TMB. közömbös, zárkózott magatartást tanúsított, nem indokolta távolmaradásának, a kapcsolatkeresés elmulasztásának okát. Kérdésekre is csak szűkszavúan válaszolt, hogy „nem ért rá sem a feladatul adott kérdésekkel foglalkozni, sem eljönni a találkozóra.” Kérte, hogy adjak részére időt, hogy saját problémáit megoldja, gondolkozzon az együttműködés kérdésén is. Figyelembe véve a megszokottól eltérő, ingerült, ideges állapotát, a felsorolt elfoglaltságának részbeni realitását, hozzájárultam kéréséhez. Megállapodtunk, hogy június közepén (kb. 16-án) jelentkezni fog telefonon és a találkozó konkrét idejében ekkor állapodunk meg.

6

FORRÓ TAMÁS

(asszonyok leányneve)
 Neve: .....
 (asszony neve)
 Születési év, hó, nap: 1949. IV. 17.
 Születési helye: Kaposvár
 Anyja neve: Vészi Judit
 Foglalkozása: Újságíró-riporter
 Munkahelye: Magyar Rádió Szolnok
 Lakcíme: Szolnok, Mihályi utca 17.
 Iskolai végzettsége: egyetemen
 Pártállása: felszab. előtt /
 felszab. után: pl.
 Katonai viszonya: felszab. előtt /
 felszab. után: nem
 Állampolgársága: HUNGARIAN
 Nemzetisége: MAGYAR

BM 72. 4b. 11405

ve!

2927/a

A beszerzés ideje: 1976. IX. 8.
 A beszerzés végzője (név, rendf. oszt.):
 Nemeth István r. alezr. III/III.
 Minősítése: tmb
 A beszerzés alapja: hazafias
 A foglalkoztatás vonala: kulturális terület
 Fedőneve: "Szilágyi Ákos"

Kelt: 1976. év szeptember 8. nap.

Napló szám: 224/108

Dosszié szám: 61758

Írártári szám: .....

4b. nyilvántartó

A dosszié átadásának megjelölése

Kelt:	Szerv — osztály, op. tiszt neve
1976. IX. 9.	Szolnokm. RPK. III/IV
	Osztály
	Urban István r. alezr.

Jelentés

Vonat: Forró ügynök 1. sz. irat.
Véke: Miskolc, Miskolc sz. felh.
Hely: "Bátya" sz. felh.
Idő: 1946. szept. 29.
Tárgy: Balogh György

A stúdió munkatársa Balogh György 1974 tavaszán került Szolnokra, előtte Szegeden kommunikációs, majd később a miskolci stúdió munkatársa volt.

Ezen kívül mint külső dolgozott a Magyar Rádióban, Budapesten. Mivel jár az 50. életévhez, egy 6 éves kislánya van.

Balogh György mind narkomán lag, mind politikailag megnekedt a 1950-es években. Hozzájárul ilyen kijelentések tételéhez: „nem az a fontos hanem, hogy legyen elég hús a nyélben.” – A jelentés tájékoztatóan ideológiai kérdésekre elválasztott kora, egészségi állapota miatt rosszindulatú ember. Rendkívül feljegyzésként, feljelentésként a rádió vezetőknek, gyakran vádaskodik. A „nagy igazságtérő” szavakban tetszeleg, közben közhelyeket, frizorokat hívogat.

Téveszete, narkomán, bulvárdoulingai, magatartása miatt elzárva tartott ember.

1946. 9. 29.

Szilágyi Ákos

Forró ügynök jelenti rádiós kollégájáról, Balogh Györgyről

Az osztályvezető megjegyzése:

A TMB. mint a Magyar Rádió megyei tudósítója valóban lekötött, de túlzottan akar produkálni, hogy egzisztenciális elképzeléseit biztosítsa.

Ugyanakkor különböző rovatoknál (Rádiónál és TV-nél) megbízásokat vállal, részben anyagiak miatt, másrészt, hogy neve ismertté váljon, kijelentése szerint „rangot” szerezzen a szakmában.

Jellemileg nem egy kiforrott egyéniség, így elkötelezettsége formális, csak kifelé mutatja, de a szervünkkel való együttműködést nem érzi kötelességének.

(Itt kb. 5 gépelt sor utólag törölve.)

Szükséges, hogy a következő találkozón a tmb.-vel az együttműködésről egy mélyreható beszélgetést folytassunk, melynek alapján dönteni lehet a foglalkoztatását illetően.”

Németh István r. alezr.

Osztályvezető

Forró Tamás és a III/III. között továbbra sem lehetett zavartalanul folyamatos és felhőtlen a kapcsolat, de azt egyik fél sem akarta véglegesen megszakítani, amint ez egy 1981. május 12-i jelentésből kiderül, amelyet már az új osztályvezető: Török Sándor r. szds. osztályvezető és Urbán István r. fhdgy. kapcsolattartó tiszt írt alá.

„Jelentem, hogy 1981. május 12-én 09.00-kor találkozót tartottam a szabadban „Szilágyi Ákos” fn. tmb.-vel.

A találkozó során folytattuk a tmb.-vel korábbi időpontban felfüggesztett, a kapcsolat helyreállítására irányuló beszélgetést. A TMB előtt kifejtettem, hogy szervünk ragaszkodik a vele való titkos együttműködés fenntartásához, annak ismeretében is, hogy ismerjük szakmai jellegű leterheltségét. Munkájából, személyes ismereteiből, valamint felkészültségéből adódó lehetőségeire a jövőben is számítunk.

Felvetésekre a tmb. pozitívan reagált. Kifejtette, hogy ő is úgy értékeli, nagyon sok segítséget tud nyújtani szervünknek és hajlandó is a kapcsolatot fenntartani. A kapcsolat fenntartásának azonban csak úgy látja értelmét, ha nem az ő személyes körülményei állnak érdeklődésünk középpontjában. Kifejtette ehhez kapcsolódóan, hogy a korábbi együttműködés során olyan véleménye alakult ki, hogy nem úgy kezeljük, mint segítőkész állampolgárt és túl nagy hangsúlyt szentelünk a formai követelményeknek.

Elmondta, hogy a kapcsolat titkosságával, a fedőnévvel és annak használatával egyetért, nincs kifogása az általa megállapított jelentősebb információk írásban történő rögzítésével sem. Kérése, hogy partnerként kezeljük és vegyük figyelembe, hogy ő elsősorban riporter és a munkája mellett segíti a szervünket. Kérte, hogy feladatait közösen és testre szabottan beszéljük meg és csak olyan körön belül, amelyen lehetőségei is adóttak. A találkozó megtartására javasolta, hogy 3 hetenként és ne Szolnokon, hanem valamelyik vidéki városban tartuk meg, mivel rendkívül sokan ismerik a TV riportjai alapján és a jelenlegi „T”-lakásba történő járását nem tudja megfelelően legalizálni.

A tmb. a találkozó során jelentette, hogy 1981. V. 12-től 23-ig feleségével Spanyolországba, IBUSZ turistaútra utazik. Az utazás repülőgéppel történik. Spanyolországban rokona, ismerőse nem él. Ennek alapján a találkozó során általános jelleggel védelmi eligazításban részesítettem, felhívtam figyelmét az utazás során várható olyan körülményekre, amelyekkel számolnia kell.

SZIGORUAN TITKOS!

S Z E R V: Gróhok

OSZTÁLY: 12/11

MUNKÁ DOSSZIÉ

MINŐSÍTÉS: Tmlc.

FEDŐNÉV: Grilógi Glos

„B” DOSSZIÉ SZÁM: H-61758

AZ ÜGY _____ KÖTETBEN

KÖTET SORSZÁMA: 1

MEGNYITVA: 19 76. IX. 9.

LEZÁRVA: 19 81. X. 11.

ARCHIV SZÁM: _____

1999. évi 28. sz. rend. alapján

2005-02-03

Tárgy: Találkozásról

J E L E N T É S

Jelentem, hogy 1981. május 12.-én 09.00-kor találkoztam tartottam szabadban "SZILÁGYI ÁKOS" fn. tmb.-vel.

A találkozó során folytattuk a tmb.-vel korábbi időpontban felfüggesztett, a kapcsolat helyreállítására irányuló beszélgetést. A TMB előtt kifejtettem, hogy szervünk reagsszkodik a vele való titkos együttműködés fenntartásához - annak ismeretében is, hogy ismerjük szakmai jellegű leterheltségét. Munkájából, személyes ismereteiből, valamint felkészültségéből adódó lehetőségeire a jövőben is számítunk.

Felvetésekre a tmb. pozitívan reagált. Kifejtette, hogy ő is úgy értékeli, nagyon sok segítséget tud nyújtani szervünknek és hajlandó is a kapcsolatot fenntartani. A kapcsolat fenntartásának azonban csak úgy látja értelmét, ha nem az ő személyes körülményei állnak érdeklődésünk középpontjában. Kifejtette ehhez kapcsolódóan, hogy a korábbi együttműködés során olyan véleménye alakult ki, hogy nem úgy kezeljük, mint segítőkész állampolgárt és túl nagy hangsúlyt szentelünk formai körülményeknek. Elmondta, hogy a kapcsolat titkosságával, a fedőnévvel és annak használatával egyetért, nincs kifogása az általa megállapított jelentősebb információk írásban történő rögzítésével sem. Kérése az, hogy partnerként kezeljük és vegyük figyelembe, hogy ő elsősorban riporter és e munkája mellett segíti szervünket. Kérte, hogy feladatait könnyen és testreszabottan beszéljük meg és csak olyan körön belül, amelyen lehetőségei is adottak. A találkozó megartására javasolta, hogy 3 hetenként és ne Szolnokon, hanem valamelyik vidéki városban tartsuk meg, mivel rendkívül sokan ismerik a TV riportjai alapján és a jelenlegi "T" lakásba történő járását nem tudja megfelelően legalizálni.

A tmb. a találkozó során jelentette, hogy 1981. V. 12-től 23.-ig felelősségével Spanyolországba, IBUSZ turistautra utazik. Az utazás repülőgéppel történik. Spanyolországban rokona, ismerőse nem él. Ennek alapján a találkozó során általános jelleggel védelmi eligazításban részesítettem, felhívtam figyelmét az utazás során várható olyan körülményekre, amelyekkel számolnia kell.

A találkozó során jelentette még, hogy rövid időn belül ismételtén nyugatra utazik, szolgálati útlevéllel, mivel Belgiumban fognak forgatni. A TMB-vel megbeszéltük, hogy nyugati utjáról visszatérve, május 30.-ig telefonon bejelentkeznek és megbeszéljük a következő találkozó helyét és időpontját.

INTÉZKEDÉS:

- Javaslatot készítetek a tmb-nek a "BASTYA" fn. "T" lakásból történő kivonására. Ezzel párhuzamosan felmérem, hogy melyik, kulturáltabb és konspiráltabban megközelíthető "T" lakás alkalmas a tmb. főadására.
- A tmb.-t továbbra is többoldaluank, hálózati uton, 3/a. rendszabály, valamint "K" ellenőrzés segítségével ellenőrzöm.
- A tmb. részére foglalkoztatási tervet dolgozok ki.

S z o l n o k , 1981. május 13.

/: Török Bárdor r. szds. :/
osztályvezető

/: Urbán István r. főügy. :/

Nyt.sz: 18/30h.
Készült: 2.pld.-ban.
Kapja : 1.pld. "Szilágyi Á." "B"d.
2.pld. "Szilágyi Á." "M"d.
Készítette: UI/MIné.

Kapcsolattartás 1981-ben: nagyon sok segítséget tud adni szervünknek

A találkozó során jelentette még, hogy rövid időn belül ismételtén Nyugatra utazik szolgálati útlevéllel, mivel Belgiumban fognak forgatni. A TMB-vel megbeszéltük, hogy nyugati utjáról visszatérve május 30-ig telefonon bejelentkeznek és megbeszéljük a következő találkozó helyét és időpontját.

Intézkedés:

– Javaslatot készíték a tmb-nek a „Bástya” fn. „T” lakásból történő kivonására. Ezzel párhuzamosan felmérem, hogy melyik kulturáltabb és konspiráltabban megközelíthető „T” lakás alkalmas a tmb. fogadására.

– A tmb.-t továbbra is többoldalúan, hálózati úton, 3/a rendszabály, valamint „K” ellenőrzés segítségével ellenőrzöm.

– A tmb. részére foglalkoztatási tervet dolgozok ki.

Török Sándor r. szds.

Urbán István r. fhdgy.

osztályvezető

2004-ben, amikor először merült fel érintettsége, Forró tagadta ügynökmúltját, „az állítások ellenkezője az igaz” – nyilatkozta –, ő „valóban egy rendszerváltó újságíró.”

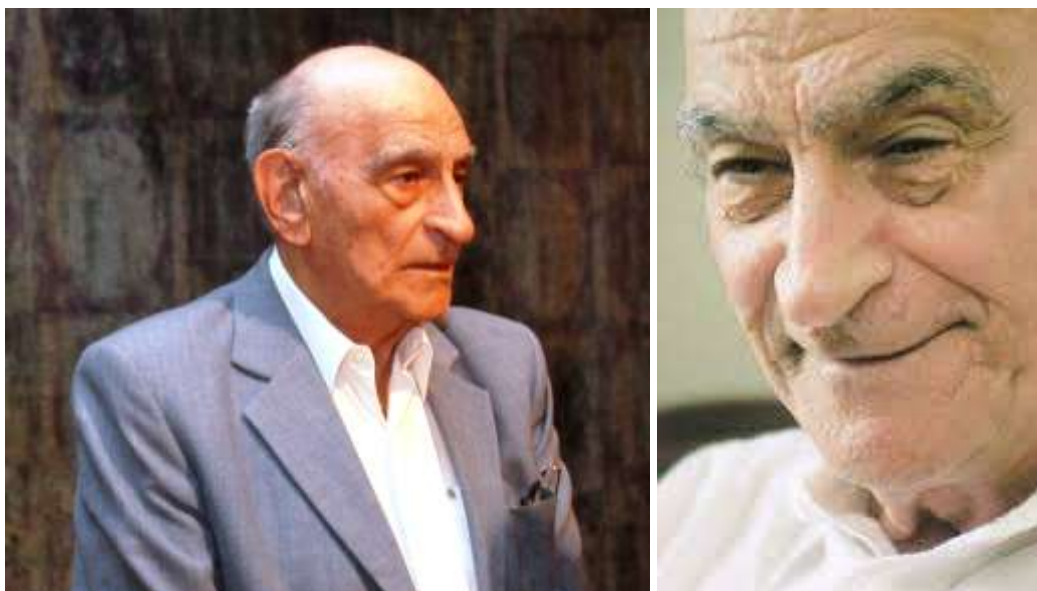
Hárs István (Államvédelmi ezredes, belügyminiszter-helyettes)

(1924. szeptember 15, Budapest, Löwinger Kornélia – 2014. december 4, Budapest.)

Fémesztergályos, pártmunkás, pártvezető, jogász, a Magyar Rádió főosztályvezetője 1957-59, a Magyar Rádió és Televízió első elnök helyettese 1959-1974, a Magyar Rádió elnöke 1974-1988.

Az MKP tagja, dolgozója, a Nagy-Budapesti Pártbizottság munkatársa, az MDP tagja, politikai munkatársa, a Központi Vezetőség osztályvezető-helyettese, az MSZMP Központi Bizottságának tagja 1975-1988. (1970-től a Társadalmi Szemle szerkesztő bizottságának tagja, 1983-tól a KB mellett működő Agitációs és Propaganda Bizottság, 1985-től a Művelődéspolitikai Bizottság, 1986-tól a Káderpolitikai Bizottság tagja.)

Államvédelmi ezredes, az egységes BM. I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnöksége II. (Hírszerző) Főosztályának vezetője, a BM. I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség vezetője, belügyminiszter-helyettes, a BM. Kollégium és az Államvédelmi Kollégium tagja.

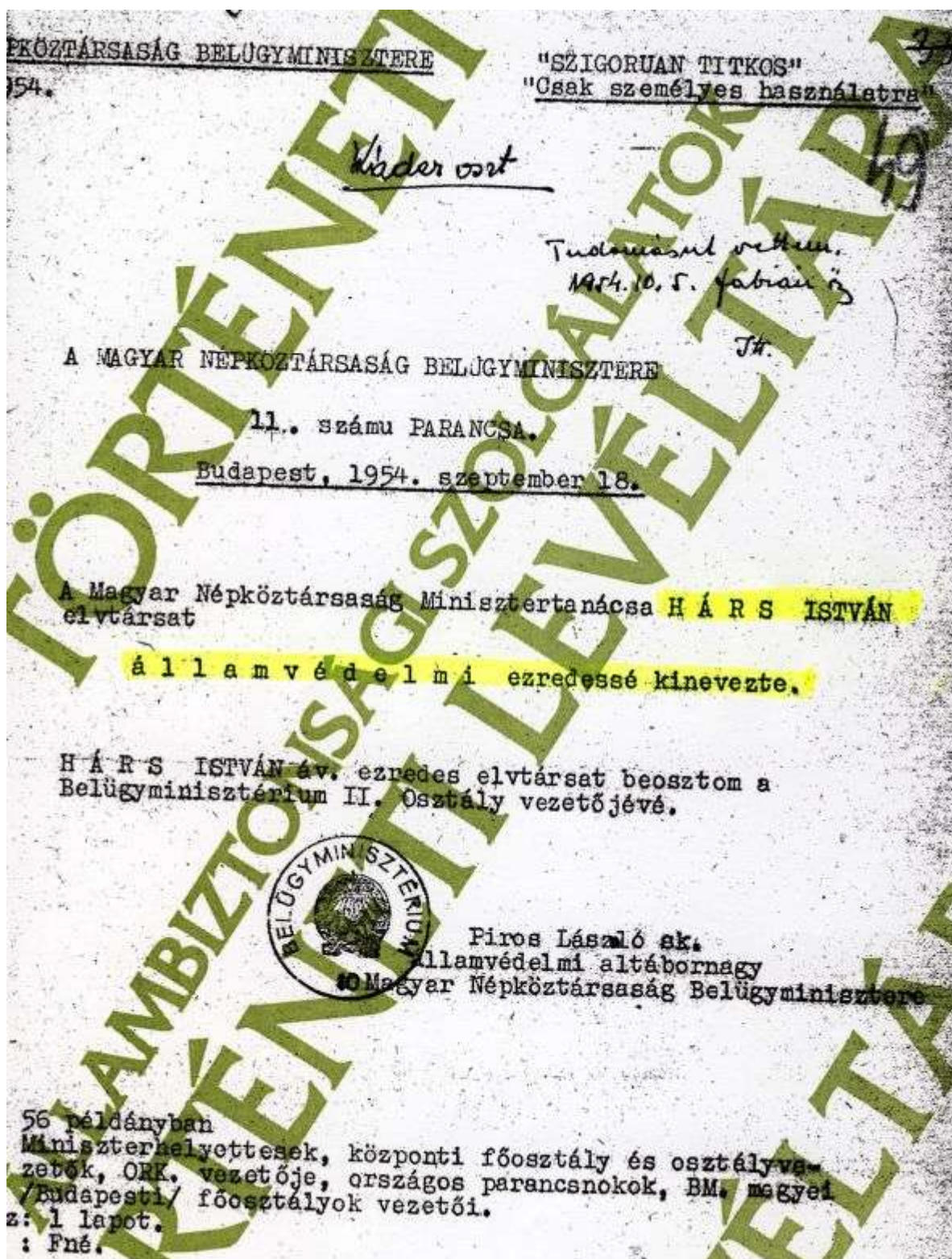

Hárs István

Apja kereskedelmi alkalmazott. A négy polgári után 1941-től fémesztergályos segéd. 1943-ban belépett a Vasasszakszervezetbe, részt vett az ifjúmunkás mozgalomban is. 1944 tavaszán munkaszolgálatra hívták be, de novemberben megszökött, majd bujkált a szovjet csapatok megérkezéséig.

1945-ben belépett az MKP-ba, segédmunkás az apparátusban, majd a Tudakozó Irodába osztják be. 1947-ben az MKP Nagy-budapesti Bizottsága Agitációs és Propaganda Osztályának politikai munkatársa, 1948 novemberétől pedig a Magyar Dolgozók Pártja Szervezési Bizottságának. Elvégzi a kétéves pártfőiskolát 1950-52-ben, júniustól az MDP Központi Vezetősége Adminisztratív Osztályának helyettes vezetőjeként a fegyveres testületeket felügyeli.

Hárs István kinevezése államvédelmi ezredessé 1954-ben

BELÜGYMINISZTERIUM

Szám.: 2-3/85/1955.

SZIGORUAN TITKOS!

Csak vezetők számára.

Barankó! Cseresnyés,

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK

85. számú P A R A N C S A

Budapest, 1955. december hó 24-én.

I.

Az Elnöki Tanács 1955 december 16-án 0017-17-1955 számú határozatával kinevezte:

- 1./ G á b r i Mihály elvtársat a belügyminiszter első helyettesévé,
- 2./ D é k á n István áv. vezérőrnagy elvtársat a belügyminiszter első helyettesévé,
- 3./ H á r s István áv. ezredes elvtársat belügyminiszterhelyettesévé,
- 4./ F e k e t e Károly áv. ezredes elvtársat belügyminiszterhelyettesévé,
- 5./ G y ő r e József belügyminiszterhelyettes elvtársat funkciójából felmentette, mivel a párt más fontos beosztásba helyezte.

A Minisztertanács 5119-XII.16-1955 számú határozatával Fekete Károly áv. alezredes elvtársat áv. ezredessé kinevezte.

II.

- 1./ Á c s Ferenc áv. ezredes elvtársat a B.M. Személyzeti Főosztály vezetőjét beosztásából felmentem és a B.M. VII. Főosztály vezetőjévé kinevezem.
- 2./ R a j n a i Sándor áv. alezredes elvtársat a B.M. II. Főosztály vezetője első helyettesét beosztásából felmentem és a II. Főosztály vezetőjévé kinevezem.

III.

Gábrí Mihály elvtársat a belügyminiszter első /általános/ helyettesét megbízom: Rendőrség, Határőrség, Belső Karhatalom, Büntetés Végrehajtás, Léglőhatalom, Tűzrendészet vezetésével.

Dékán István áv. vezérőrnagy elvtársat, a belügyminiszter első helyettesét a B.M. államvédelmi szerveinek vezetésével bizom meg.

Fekete Károly áv.ezredes, belügyminiszterhelyettes elvtársat a Személyzeti Főosztály vezetésével megbízom.

IV.

A Belügyminisztériumban három főcsoportfőnökséget szervezek:

- a./ I-es Főcsoportfőnökség /államvédelmi/ vezetője
Hárs István áv. ezredes, miniszterhelyettes.
- b./ II-es Főcsoportfőnökség /rendőri/ vezetője
Pócze Tibor r.vezérőrnagy, miniszterhelyettes.
- c./ III-as Főcsoportfőnökség /Határőrség, Belső Karhatalom/ vezetőjének kinevezéséről később intézkedem.

V.

A Belügyminisztériumban két Kollégiumot hozok létre:

- 1./ "Belügyminisztérium Kollégiuma"

Tagjai:

Gábrí Mihály a belügyminiszter első /általános/ helyettese,

Dékán István áv.vezérőrnagy, a belügyminiszter első /államvédelmi/ helyettese,

Hárs István áv.ezredes,miniszterhelyettes,

Pócze Tibor r.vezérőrnagy,miniszterhelyettes,

Bartos Antal áv.ezredes, miniszterhelyettes,

Fekete Károly áv.ezredes, miniszterhelyettes,

Kopácsi Sándor r.ezredes,

Dáni János áv.alezredes,

Barta István áv.őrnagy.

2./ "Államvédelmi Kollégium"

Tagjai:

Gábrí Mihály a belügyminiszter első /általános/ helyettese,

Dékán István av. vezérőrnagy, a belügyminiszter első /államvédelmi/ helyettese,

Hárs István av. ezredes, miniszterhelyettes,

Szalma József av. őrnagy,

Balázsi Béla av. alezredes,

Rajnai Sándor av. alezredes.

Mindkét Kollégium elnöke a Belügyminiszter.

A II-es Főcsoportfőnökségen - /rendőri/ az egyszemélyi vezetés biztosítása mellett - a kollektív tapasztalatok érvényesítésére egy rendőri bizottságot hozok létre, amely mint tanácsadó szerv megtárgyalja a rendőrség munkájának egyes fontos kérdéseit,

A bizottság elnöke:

Gábrí Mihály elvtárs, a belügyminiszter első helyettese.

Tagjai:

Főcse Tibor r. vezérőrnagy, miniszterhelyettes,

Sebestyén László r. ezredes,

Szilágyi János r. ezredes,

Papp János r. őrnagy,

Sajnovics János r. őrnagy,

Tóbiás Sándor r. alezredes,

Kárpáti László r. alezredes,

Ambrus János r. alezredes,

Mátsik György r. őrnagy.

Hárs István s.k.
államvédelmi altábornagy
belügyminiszter.

Kapják: miniszterh. elvtársak,
Országos par-ságok vezetői,
Központi fő. vezetők, központi op.
és segéd op. önálló oszt. vezetők,
Budapesti /megyei/ fő. vezetők.

Gépelte: WFné.

Hárs István a csúcson a BM-ben: miniszterhelyettes, főcsoportfőnök és két kollégium tagja

A Minisztertanács 1954. szeptember 18-án államvédelmi ezredessé nevezte ki, Piros László államvédelmi altábornagy, belügyminiszter pedig megbízta a BM. I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség II. (Hírszerző) Osztályának vezetésével. Hárs áv. ezredes akkor lett főosztályvezető, amikor 1955. szeptember 29-én a belügyminiszter főosztályá szervezte át az osztályt.

1955. november 5-én a belügyminiszter javaslatára a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 38. évfordulója alkalmából Hárs István áv. ezredesnek, a II. (Hírszerző) Főosztály vezetőjének kiváló és eredményes munkája elismeréséül a „Vörös Csillag Érdemrend” kitüntetést adományozta.

1955. december 16-án az Elnöki Tanács (0017-17-1955 sz. határozatával) belügyminiszter-helyettségé nevezte ki Hárs István áv. ezredest, aki egyúttal az I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség vezetője is lett.

[Hárs István két „Kollégium”-nak is tagja lett Piros László belügyminiszter 1955. december 24-i 85. sz. parancsa értelmében. E parancs két kollégiumot és egy bizottságot hozott létre.

Mindkét „Kollégium” elnöke a belügyminiszter volt.

1., A „Belügyminisztérium Kollégiuma”

Tagjai:

Gábri Mihály a belügyminiszter első (általános) helyettese,

Dékán István áv. vezérőrnagy, a belügyminiszter első (államvédelmi) helyettese,

Hárs István áv. ezredes, miniszterhelyettes,

Pőcze Tibor r. vezérőrnagy, miniszterhelyettes,

Bartos Antal áv. ezredes, miniszterhelyettes,

Fekete Károly áv. ezredes, miniszterhelyettes,

Kopácsi Sándor r. ezredes,

Dáni János áv. alezredes,

Barta István áv. őrnagy.

2., „Államvédelmi Kollégium”

Tagjai:

Gábri Mihály a belügyminiszter első (általános) helyettese,

Dékán István áv. vezérőrnagy, a belügyminiszter első (államvédelmi) helyettese,

Hárs István áv. ezredes, miniszterhelyettes,

Szalma József áv. őrnagy,

Balázs Béla áv. alezredes,

Rajnai Sándor áv. alezredes.

3., „Rendőri Bizottság” (tanácsadó szerv)

Elnöke:

Gábri Mihály, a belügyminiszter első (általános) helyettese.

Tagjai:

Pócze Tibor r. vezérőrnagy, miniszterhelyettes,

Sebestyén László r. ezredes,

Szilágyi János r. ezredes,

Papp János r. őrnagy,

Tóbiás Sándor r. alezredes,

Kárpáti László r. alezredes,

Ambrus János r. alezredes,

Mátsik György r. őrnagy]

Hárs István államvédelmi ezredes belügyminiszter-helyettest, főcsoportfőnököt 1956. december 7-én mentette fel (6. számú parancsával) Dr. Münnich Ferenc, a Fegyveres Erők Minisztere.

Ezt követően igen rövid ideig esztergályosként dolgozott a Fémtömegcikk Ktsz.-nél. Miután belépett az MSZMP-be, a párt 1957 júniusában a Magyar Rádióhoz küldte, ahol az Agitációs és Propaganda Főosztály vezetője 1959 októberéig, amikor a Magyar Rádió és Televízió első elnökhelyettesévé nevezték ki. Közben, 1958-ban befejezte tanulmányait az ELTE Állam-és Jogtudományi Karán. 1974-től – amikor a rádió és a televízió kettévált – a Magyar Rádió elnöke lett, s egészen 1988-as nyugállományba vonulásáig betöltötte ezt a posztot, amely KB-tagsággal járt együtt (1975-1988). A KB-tagság mellett 1983-tól tagja volt a KB mellett működő Agitációs és Propaganda Bizottságnak, 1985-től a Művelődéspolitikai Bizottságnak, 1986-tól a Káderpolitikai Bizottságnak, s még 1970-től a Társadalmi Szemle szerkesztő bizottságának is.

A Magyar Rádióban elvtársai elvhű, meggyőződéses kommunistának tartották, akinek elkötelezettségéhez sohasem fért kétség. Mások szerint a „szelíd ávóstól” nem kellett rettegni, toleráns volt, segítőkész, halk szavú, puritán. A szakmát nem ismerte, de meg akarta tanulni. „*Elvtársak, engem ide helyeztek. Én ehhez nem értek, de meg akarom tanulni.*”

Megérezte és megértette az idők szavát, a változások elkerülhetetlenségét. Hagyta dolgozni munkatársait, egyesekért „...tartotta a hátát fölfelé”, másokat, a fejjel falnak rohanni akarókat pedig bölcs higgadtsággal beszélt le arról, hogy „hősi halottak” legyenek. Csak ritkán büntetett, a hanyag, lusta, fegyelmezetlen, üresen höbörgő embereket nem kedvelte.

Kitűnő kapcsolatokat ápolt a Magyar Televízió elnökével: **Nagy Richárd**dal (1928-2009), aki – ávós múlt nélkül – 1974 és 1983 között volt elnök, 1963-tól 1975-ig országgyűlési képviselő, 1975-től 1985-ig az MSZMP Központi Bizottságának tagja. Habitusából, életútjából, személyes kapcsolataiból, politikai háttéréből adódóan azonban más módszerekkel vívta a maga vezetői harcát, amely számára több konfliktust hozott, mint Hárs Istvánnak, mégis, oly eredményes időszakot hagyott maga után, amelyet az utána következő televíziós elnökök egyike sem tudott megismételni.

Nem akart mindenkinek tetszeni, s ha egyesek éppen nem szerették, akkor tudta, hogy jól teszi dolgát.

Komlós János (Államvédelmi őrnagy)

(1922. február 9, Budapest, Strausz Irma – 1980. július 18, Budapest)

Újságíró, író, műfordító, Magyar Rádió, Magyar Nemzet, Népszabadság, humorista, konferanszié, színház igazgató, Mikroszkóp Színpad, MTV.

Közellátási nyomozó, államvédelmi őrnagy, titkos állományú operatív tiszt, Politikai Rendészeti Osztály, Államvédelmi Osztály, Államvédelmi Hatóság, Belügyminisztérium.

Anyja gyors- és gépíró, 1945 után az Egységügyi Dolgozók Szakszervezetében és a Kultúrkapcsolatok Intézetében dolgozik, majd tíz éven át a sztálinvárosi Közönségszervező Iroda vezetője, 1945-től az SZDP tagja, 1946-tól az MKP, majd az MDP következik. Apja: Komlós Zsigmond, lisztke-reskedő-ügynök, cipőgyári segédmunkás, az SZDP tagja. 1938-tól többször internálták, rendőri felügyelet alá helyezték, majd 1944-ben Németországba deportálták, ahol meghalt. Apai nagyapja: Kohn Zsigmond a felvidéki Zavar község zsidó egyesületi tanítója. Nagybátyja: Kohn Zoltán rabbi, a budapesti rabbiképző tanára.

Vallásos zsidó nevelést kapott, nagyapja már 3 éves korától héberre tanította, szombatonként zsinagógába járt, sokat olvasott, dadogása miatt kissé visszahúzódó gyerek volt. A 12 osztályos zsidógimnáziumot 1928-ban kezdte el, osztályfőnöke a nagybátyja volt. Elégséges eredménnyel érettségizett. Az Országos Rabbiképző Intézet következett 1941-ben, amelynek kötelező velejárója volt a bölcészkar, ahol a magyar-latin szakot választotta. (A Rabbiképzőben vegyes osztályzatokat szerzett. Dr. Scheiber Sándor egy 1961-ben írt tájékoztató leveléből kiderül, hogy Komlós János György 1942-ben a következő eredményekkel tett alapvizsgát: „*Bibliai tudományok: jó-jeles. Tal mud és szertartástan: elégséges. Zsidók története: jó. Vallásbölcészlet: jeles.*” Hivatalos kimutatások szerint: „*Nyelvismerete: angol, német, orosz, latin, héber, görög.*” (Egy 1956-os BM feljegyzésben az „*arab nyelvek*” is szerepelnek. Azt azonban nem tudjuk hitelesen, hogy milyen fokon beszélte a felsorolt nyelveket.)

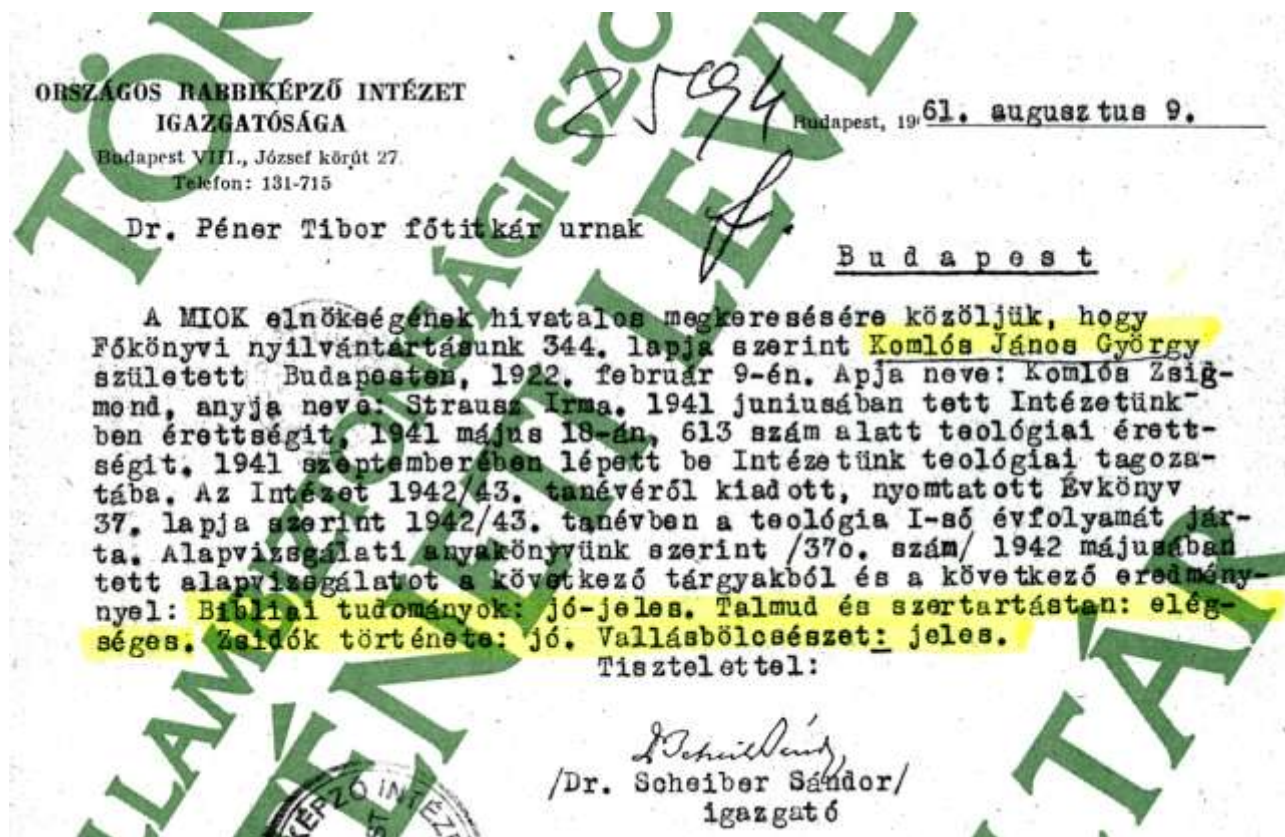
A megszépítő baráti visszaemlékezések ellenére, „...*aktívan nem vett részt a munkásmozgásban, az illegális mozgalommal nem volt kapcsolata*”, – állapította meg az ÁVH 1952. november 14-i elbocsátási javaslatában. 1942-ben pár hónapig Kőszegen, 1944 májusától októberig Jászberényben és Budapesten munkaszolgálatot teljesített a 306-os munkásszázadnál. A front közeledtével megszökött, s a szovjet csapatok megérkezéséig a fővárosban bujkált.

„*A felszabadulás után 1945 januárjától kezdve részt vettem az újpesti pártajtó megindításában, majd a budapesti városházán dolgoztam a közellátás megszervezésén, ezután a Belügyminisztériumba kerültem, ahol különböző beosztásokban 1952-ig dolgoztam, utolsó rangom őrnagy volt.*” – írta 1960. szeptember 6-án kelt önéletrajzában. Ám ez a közlés némi pontosításra szorul. Egyesek szerint 1951-ben századossá lefokozva váltották le Pécsre, helyezték el Budapesten, s így szerelték le 1953-ban, ennek azonban nincs írásos nyoma fogyatékosan megmaradt személyi dossziéjában. (ÁBTL 2.8.1. KF 2916) 1945-ben belépett a Szociáldemokrata Pártba, amely révén közellátási

Komlós János államvédelmi százados

nyomozó lett a városházán, s az emberek hatóság elől elrejtett élelmiszerkészletei után nyomozott. 1945 májusában önként jelentkezett a Politikai Rendészeti Osztályon, az ÁVO elődjénél. 1946-ban átlépett a Magyar Kommunista Pártba. Fővárosi feladatait nagy igyekezettel és elszántsággal oldotta meg, felfigyelnek intellektusára és műveltségére, ugyanakkor korán észreveszik arroganciáját, fölényeskedő, másokat megalázó magatartását is.

„Talmud és szertartástan: elégséges”

Vezető beosztásba első alkalommal 1947-ben került Szegeden az Államvédelmi Osztály helyettes vezetőjeként. Főhadnagyi rangban a politikai nyomozásokat vezette. Kegyetlen, rettegett kihallgatóként terjedt el a neve Csongrád megyében. Konstruált, provokatív ügyekben verésekkel kényszerítették ki az ártatlan gyanúsítottak beismerő vallomásait, lsd. „A szegedi rémhírtérjesztő központ, Falcione Kálmán és Gaál Róbert ügye”, „A Magyar Ellenállási Mozgalom, Lévy Béla és társai ügye.” A szegedi konzervatív értelmiség ellenállásának megtörése után, az erőszakos tisztszervezések idején az ő vezetésével hajtották végre a kulákveréseket, a módszeres kulákküldözést, a gazdák bebörtönzését, családjuk kitelepítését.

1949-ben az Államvédelmi Hatóság Buda környéki Osztálya helyettes vezetője, majd vezetője.

1950. február 16-án nevezték ki az ÁVH pécsi osztályának élére áv. századosi rangban. (Akkor még területi és nem megyei alapon szerveződött a Minisztertanács alá rendelt ÁVH.)

Folytatta a Szegeden jól bevált törvénytelen, erőszakos eljárásokat a mezőgazdaság kollektivizálásában, a belső és klerikális reakció elleni harcban, az ellenséges Jugoszláviával szembeni provokációkban. Az utóbbiakkal nemzetközi konfliktust is okozott.

Szovjet mintára megrendezte a bányák szocialista termelését szabotáló műszaki értelmiségiek, vezető beosztású mérnökök ügyét, ezt nevezték „a pécsi Sahti pernek”. (1928-ban a Donyeck medence Sahti városának szénbányájában a műszaki szakemberek ellen folytatott koncepció per 11 halálos ítélettel végződött.) A nyomozás megindítására az 1950. február 28-i pécsbányatelepi sújtólégrobbanás adott ürügyet, amit összekötöttek egy korábbi (1948. április 7) hasonlóan súlyos robbanással „gyanús körülményeivel.” Komlós áv. százados terhelő bizonyítékokat produkált, a szakvé-

leményeket nem vették figyelembe, a per zárt ajtók mögött folyt le. A bányamérnökök közül Rihmer László 10, Wietorisz Róbert 5, Lugosi (Laurencsik) György 4, Mosonyi (Meicher) Sándor bányamester 3 év fegyházbüntetést kapott. Munkájukra azonban szükség volt, hamar szabadlábra kerültek. A komlói bányák termeléséért felelős Vas Zoltán közbenjárására Rihmert már 1953-ban szabadult és személyesen az ÁVH új vezetője: Piros László rehabilitálta. Visszahelyezték a Komlói Szénbányászati Tröszthez osztályvezetőnek. Wietorisz Róbert is nyugdíjazásáig dolgozott ott.

Feljegyzés

Komlós János, volt Áv.őrnagy elvtárs munkájára és magatartására vonatkozóan véleményt kaptunk több volt beosztottaitól / Németh Nándor szds. Karcs László hdgy., Szenté Gyula hdgy., Szilágyi Józsefné hdgy. / akik egybenhangosan az alábbiakat hozták tudomásunkra, illetve megerősítették az általunk már ismert jellemzéseket.

Komlós elvtárs mint osztályvezető a beosztottainak semmi tiszteletet nem adta meg, rendkívül durva, goromba volt velük szemben. Iszonyúlatlanul késő éjszakáig / sokszor hajnali órákig / tartotta bent az elvtársakat, lealacsonyító hangon beszélt hozzájuk / te hülye, marha, stb. / és nem megfelelően segítette őket a munkában. Ez a magatartása olyan hangulatot idézett elő, hogy az elvtársak legszívesebben elkerülték vezetőjétől, féltek tőle. Többen leszerelés és öngyilkosság gondolatával foglalkoztak, mert Komlós szabotázssal vádolta őket.

Ugyanakkor Komlós elvtárs más téren sem mutatott jó példát a beosztottai előtt, pld. az elvtársaktól megkövetelte, hogy minden reggel 8-tól éjfélig dolgozzanak, de 5 óráig 9 óráig ment az osztályra, és napközben sokat tartózkodott a házban, szállóban és a nőjénél. Rendszerint csak este tele kezdte meg a helyettesítő munkát, referáltatások, értekezletek tartása, stb.

Magatartása lehetetlenné tette, hogy a beosztottakkal jó kapcsolatot és megfelelő együttműködés alakuljon ki, küllesztette az osztály munkáját.

Figyelembe véve Komlós elvtárs cselekményét, magatartását, visszavételét nem javaslom.

Budapest, 1954. augusztus 22.

Satanó János
Satanó János
Áv. szds.
Bizonyíték nem javasolom.
Hes János
ov. János

ÁBTL 2.8.1. BM Központi Fogyatékt. 2916 (Komlós János) 1956. 11

Féltek tőle, többen a leszerelés és az öngyilkosság gondolatával foglalkoztak

Komlós Jánosnak, az ÁVH pécsi osztálya vezetőjének leváltásában része volt beosztottjai panaszainak is, az embertelen, durva bánásmódnak, amiért többen leszereltek, mások az öngyilkosság gondolatával foglalkoztak.

Sztankó János áv. százados például így foglalta össze Németh Nándor százados, Szilágyi Józsefné hadnagy, Sente Gyula hadnagy, Kardos László hadnagy egybehangzó véleményét parancsnokuk munkájáról, magatartásáról, vezetői gyakorlatáról:

„Komlós elvtárs, mint osztályvezető a beosztottainak semmi tiszteletet nem adott meg, rendkívül durva, goromba volt velük szemben. Indokolatlanul késő éjszakáig, sokszor a hajnali órákig tartotta bent az elvtársakat, lealacsonyító hangon beszélt hozzájuk (Te hülye, marha, stb.) és nem megfelelően segítette őket a munkájukban. Ez a magatartása olyan hangulatot idézett elő, hogy az elvtársak a legszívesebben elkerülték vezetőjüket, féltek tőle. Többen a leszerelés és az öngyilkosság gondolatával foglalkoztak, mert Komlós szabotázs-szal vádolta őket.

Ugyanakkor Komlós elvtárs más téren sem mutatott jó példát a beosztottai előtt. Például az elvtársaktól megkövetelte, hogy minden reggel 8-tól éjfélig dolgozzanak, de ő reggel 9-10-re ment az osztályra, s napközben sokat tartózkodott a nagyszállóban és a nőjénél. Rendszerint csak estefelé kezdte meg a folyamatos munkát, referáltatások, értekezletek tartása, stb.

Magatartása lehetetlenné tette, hogy a beosztottjaival jó kapcsolat és megfelelő együttműködés alakuljon ki, züllesztette az osztály munkáját.”

Szilágyi Józsefné áv. hadnagy, aki Komlós mellett dolgozott a titkárságon – és később is a Banya megyei Főosztály titkára volt –, 1954. augusztus 12-én külön jelentést írt volt parancsnokáról, Komlós Jánosról. Egyebek között a következőket tartalmazza az ÁBTL-ben olvasható jelentés:

„Szakmai munkájukban a beosztottakat egyáltalán nem segítette. Egy alkalommal nekem azt az utasítást adta, hogy a havi összefoglalóból írjak a Megyei Pártbizottságnak feljegyzést. Ezt én el is készítettem. Bevittem hozzá, azt mondta, nem jól van, írjam át, de hogy mi a hiba, azt nem mondta meg. Átírtam, bevitettem hozzá, amikor azt mondta, „Soós maga hülye!” Mondom, én nem érzem magam hülyének. Megint visszadobta a jelentést, hogy írjam át és vigyem be. Ekkor én kivitettem, de nem írtam át, s egy bizonyos idő múlva bevitettem. Akkor már jó volt. Nagyon hangulatember volt.

A beosztottakat szinte üldözte. Az volt a jó munkás az ő szemében, aki éjjel-nappal dolgozott. Például: az 1950-es tagosítás alkalmával 3 hónapon keresztül otthon sem volt az osztály döntő többsége, mert vagy kint volt vidéken, vagy pedig az osztályon dolgozott hajnali 3-4 óráig. Ebben az időben mindig éjjel 12 órára hívott össze értekezletet, ami eltartott 4-5 óráig, akkor pedig utasította az elvtársakat, hogy menjenek és folytassák a munkájukat. Az értekezleteken is a legdurvább hangnemben beszélt, „Te hülye, Te marha!” Az egyik értekezleten például Keresztes volt áv. alhadnagytól azt kérdezte: hány kapcsolata van? Ekkor Keresztes el kezdte felsorolni, hogy itt ennyi, ott annyi. Erre Komlós ráordít: „Te marha, összesen!” Keresztes annyira zavarban volt, hogy megint a felsorolást kezdte. Ekkor megint rákiabált, hogy „Te hülye vagy, vagy nem érted azt, hogy összesen?!” S ekkor felsorolta egy pár nyelven az „összesen” szót, hozzátéve: „Hogy ha már annyira marha vagy, hogy magyarul nem érted meg, talán valamelyik nyelven megérted.”

Nem különb magatartást tanúsított Komlós a taggyűléseken. Általában a titkári beszámoló után ő és helyettese, Becski főhadnagy szólt hozzá, amikor is a tagságot csak dorgálta.

Ő maga legtöbbször éjjel dolgozott, reggel 9-10 órára jött be, akkorra már meg kellett hozatni neki a reggelijét, s amikor megreggelizett, elment. Aztán este kezdett hozzá a munkához és a beosztottaitól is megkövetelte, hogy éjjel dolgozzanak.

A beosztottak valósággal rettegetek tőle. Amikor egy-egy elvtársnak problémája volt és fel-

jött a titkárságra, aztán meghallotta, hogy kiabál Komlós, inkább elment, mintsem bement volna hozzá. Egy alkalommal Csürke elvtárs lerakta az igazolványát és a szolgálati pisztolyát, hogy tovább így nem dolgozik, mert Komlós úgy hívta Csürke elvtárs alosztályát, hogy „szabotáló banda.”

Az 1950-es tagosítás alkalmával a Pécsi Osztály az ő utasítására a törvénysértések sorozatát követte el. Erre egyetlen példát hozok fel. Az elvtársaknak vidékre kellett járni, az utasítások teljesítésének határideje azonban olyan rövid volt, hogy még járművel is képtelenség volt megcsinálni, s mikor panaszkodtak az elvtársak, hogy nincs jármű, mivel menjenek, azt mondta Komlós, álljanak ki a sarokra, állítsák le a motorosokat, vegyék el tőlük a motorkerékpárt és mindjárt lesz jármű. Számtalan elvtárs szerzett így motorkerékpárt, a tagosítás végén pedig a legtöbb motort rossz állapotban adták vissza tulajdonosaiknak. Azért is, mert sok olyan elvtárs volt, aki akkor ült először motorra, amikor elvette azt a tulajdonosától.”

Komlós elvtárs tulajdonságai mellett igen sok kispolgári vonás van. Gyakran fölényes, merev, öntelt. Apró, részletmunkákkal nem szívesen foglalkozik, azok elvégzésére nem fordít kellő gondot, inkább a nagy ügyekkel szeret foglalkozni. Beosztottai felé mondott bírálatok az elvtársakra inkább bántólag, mint nevelőleg hat. Szakmai és politikai felkészültségét érezteti másokkal, a beosztottjaival nem tud közvetlen kapcsolatot kiépíteni. Siránkozó, puha kispolgár, aki a kemény bírálat hatására összeomlik, letörik. Hibáin a kritikák hatására, némileg változtatott, igen kis eredményt ért el ezen a téren.

Kispolgári magatartása, megnyilvánulásai, amelyek annyira beleszokták, hogy teljesen megszokottá váltak nála, nem teszi őt alkalmassá államvédelmi szolgálatra. Javasoljuk a Hatóságtól más munkaterületre helyezni.

Budapest, 1952. november 14.

FJ/ME/2.

proselon
heli öny
X117

/: Pekár József :/
év.fhday.
alosztályvezető.

„Puha kispolgár, aki a kemény bírálat hatására összeomlik, letörik)

1951-es leváltása után Budapestre helyezték és a I. Hálózati Főosztály 2. osztályán, a belső reakció elleni harc területén kapott feladatot. 1951-ben a Grósz ügy (Grósz József kalocsai érsek, Dr. Bozsik Pál, Dr. Farkas Endre, Dr. Hévey László, Pongrácz Alajos, Vezér Ferenc és mások) vizsgálati munkájában mint kihallgató tiszt – a korabeli minősítés szerint – kiváló eredményt ért el, majd

egy különlegesen bizalmas ügy vizsgálatában ... igen jól megállta a helyét. Az utóbbi megállapítás a Kádár János elleni eljárásra vonatkozott, amelynek során jegyzőkönyv-kiértékelőnek osztották be a kihallgató csoportba. Ismét kezdett előrelépni, előbb alosztályvezető-helyettes, majd alosztályvezető az I/2 osztályon. Elismerik erőit, – egyebek között – „...gyors gondolkodású, önálló feladatok elvégzésére alkalmas, ...jó operatív érzékkel rendelkezik, szakmailag gyakorlott, ...ideológiailag képzett, állandóan tanul és fejleszti magát...”, mégis, olyan súlyos emberi, jellembeli fogyatékoságokat tapasztaltak nála felettesei, amelyeket elbocsátási javaslatában 1952. november 14-én így fogalmazott meg Pekár József áv. főhadnagy, a káder alosztály vezetője:

„Komlós elvtárs jó tulajdonságai mellett igen sok kispolgári vonás van. Gyakran fölényes, merev, öntelt. Apró részletmunkákkal nem szívesen foglalkozik, azok elvégzésére nem fordít kellő gondot, inkább a nagy ügyekkel szeret foglalkozni. Beosztottai felé mondott bírálat az elvtársakra inkább bántólag, mint nevelőleg hat. Szakmai és politikai felkészültségét érezteti másokkal, a beosztottjaival nem tud közvetlen kapcsolatot kiépíteni. Siránkozó, puha kispolgár, aki a kemény bírálat hatására összeomlik, letörik. Hibáin a kritika hatására némileg változtatott, igen kis eredményt ért el ezen a téren.

Kispolgári magatartása, megnyilvánulásai, amelyek annyira beleszoktak, hogy teljesen megszokottá váltak nála, nem teszi őt alkalmassá államvédelmi szolgálatra. Javasoljuk a Hatóságtól más munkaterületre helyezni.”

Lencsés Miklós áv. hadnagy, aki együtt dolgozott Komlóssal az I/2 osztályon, egy 1954. június 22-én kelt feljegyzésében leírja, hogy Komlós kritikája után „...az operatív munkás úgy érezte magát, hogy testileg, lelkileg össze van törve, s egyáltalán nem képes az operatív munka további elvégzésére... nagyon kevés önállóságot biztosított beosztottainak, annál inkább önállósította magát... igyekezett mindenben a felsőbb vezetés felé magát jó színben feltüntetni...az alosztályon lévő operatív munkások döntő része elkívánczolt az alosztályról.”

Lencsés áv. hadnagytól tudjuk a következő anyagi visszaélést is:

„Komlós János találkozóinak jelentős részét (ti.: a hálózati személyekkel, – I. Cs.) konspirált lakásokon bonyolította le. Ugyanakkor Komlós minden találkozóról rendszeresen költséget számolt el, amit az alosztály kasszájából felvett. Az elbocsátása előtt való hónapban 1070 forintot számolt el találkozók címén, ugyanakkor csak 3 vagy 4 alkalommal találkozott nyilvános helyen.

...az alosztály tulajdonát képezte egy Leica fényképezőgép, melyet Gárdos György volt áv. őrnagy a Hatóságtól való távozásakor átadott Komlós Jánosnak. Amikor Komlós az alosztály vezetését átadta Póta János áv. őrnagynak, a fényképezőgép már nem volt meg... Véleményem szerint a fényképezőgépet Komlós János volt áv. őrnagy tulajdonította el.”

[Komlós 1947-től 1951-ig közös háztartásban élt özv. Raskó Lászlónéval Budapesten a XIII. ker. Sallai u.20/b. alatt. Elköltözése után 1952-ben házasságot kötött Molnár Klárával (1920. Kolozsvár, Klein Barbara), akivel a VII. kerület Tanács krt. 13-15 szám alatt laktak. Molnár Klára 1952-ig az ÁVH pártbizottságán dolgozott, akkor, mint a Pécssett leváltott Komlós házastársát szerelték le és a Távközlési Kutató Intézetnél helyezték el személyzeti előadónak. 1956 után a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalában dolgozik. Első házasságából egy fiú gyermeke született 1947-ben: Balla Péter, második házasságából a másik fia: Komlós János, 1953-ban. Volt ávéhas főtisztek szerint személyes kapcsolata révén Molnár Klára mentette meg Komlóst a komolyabb felelősségre vonástól pécsi botrányai után.]

1953-ban őrnagyként szerelik le. Nyelvtudását kihasználva fordító, lektor, agrár – közgazdasági szerkesztő az Országos Mezőgazdasági Kutatóintézetben, műszaki fordító a Távközlési Kutatóintézetben és a Középgépipari Technológiai Intézetnél. Az utóbbinál pártcsoport bizalmi, alapfizetése 2070. Ft., teljesítménye után minden hónapban 40-60 százalékos prémiumot kap.

1956. február 21-én meglepő javaslat kerül a BM I. (Államvédelmi) Főcsoportfőnökség vezetője: Dékán István áv. vezérőrnagy, a belügyminiszter I. helyettese asztalára. Tárgy: „Komlós János

titkos állományba történő kinevezése.” Az előterjesztők: az I. Kémelhárító Főosztály vezetője: Balácsi Béla áv. alezredes, továbbá Kovács Tibor áv. alezredes osztályvezető és Bálint István áv. százados alosztályvezető.

„Komlós Jánost a beutazó kapitalista külkereskedőkkel szembeni kémelhárító munka biztosítása érdekében a Külkereskedelmi Minisztérium protokoll osztály vezetőjévé neveztetjük ki. Feladata lesz a Külkereskedelmi Minisztérium és a külkereskedelmi vállalatok protokoll vonalán szervezett informátori hálózat tartása, a szükséges operatív kombinációk előkészítése és végrehajtása, a kapitalista kereskedők tanulmányozása.”

MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERIUMA.

I. Főosztály.

83-290/56.

Jóváhagyom:

Dékán István
államvédelmi vezérőrnagy.

Szigorúan titkos.

97-1459/56

Javaslat

Komlós János titkos állományba történő
kinevezésére.

Budapest, 1956. február 21.

Javasoljuk Komlós János /Budapest, 1922/ nős, MDP.
tag, magyar állampolgár, Budapest, VII., Tanács krt. 15-17
szám alatti lakos titkos állományba történő kinevezését.

Komlós Jánost a beutazó kapitalista külkereskedőkkel
szembeni kémelhárító munka biztosítása érdekében a Külke-
reskedelmi Minisztérium protokoll osztály vezetőjévé ne-
veztetjük ki. Feladata lesz a Külkereskedelmi Minisztéri-
um és a külkereskedelmi vállalatok protokoll vonalán szer-
vezett informátori hálózat tartása, a szükséges operatív
kombinációk előkészítése és végrehajtása, a kapitalista ke-
reskedők tanulmányozása.

Dékán államvédelmi vezérőrnagy jóváhagyta Komlós visszavételét titkos állományba

Dékán István minden figyelmeztető előzmény ellenére jóváhagyja Komlós visszavételét a BM-be, titkos állományú kinevezését és osztályvezetői helyének elfoglalását a Külkereskedelmi Minisztériumban.

Az új osztályvezetőről, mint „T” állományú operatív tisztről tudott a korábbi protokoll osztály-

Komlós fordítóként kamatoztatta nyelvtudását a civil életben

vezető: Serényiné, de a kémelhárítás szerint nem merült fel olyan probléma, hogy Serényiné esetleg dekonspirálta volna Komlóst a munkatársai előtt. Komlós rezidensként tartotta a protokoll területén foglalkoztatott hálózati személyeket.

Muzserák József r. százados, – aki Varga József r. századossal együtt volt Komlós kapcsolattartója – feljegyzéséből ismert, hogy meg voltak elégedve Komlós tevékenységével:

„Nevezett elvtárs a munkáját nagy hozzáértéssel és készségesen végezte. Miután teljesen átvette a meglévő hálózat irányítását, az operatív munka ezen a területen lényegesen megjavult, több komolynak látszó ügyet vetett fel, ugyanakkor a már meglévő ügyekben is komoly ellenőrzést tudunk rajta keresztül végrehajtani. Az ő segítségével egyes ügyekben operatív kombinációkat is végrehajtottunk.”

Nem egészen így látta a Külkereskedelmi Minisztérium. Idézet a személyzeti főosztály véleményéből:

„Szakmai munkájába hamar belejött, megfelelő hozzáértéssel irányította a Protokoll munkáját. Ezt azonban nem tartotta végcéljának és így sokat foglalkozott újságírással. Több cikke jelent meg az Irodalmi Újságban...1956-ban komoly kapcsolatot tartott fenn az Írószövetséggel, így az ellenforradalmi események kibontakozásáról jól volt tájékozódva.

Megnyilvánulásaiból ítélve, ahhoz az ághoz tartozott szellemileg, amely az értelmiségiek vezető szerepét, ezen belül az írók hivatását hangsúlyozták. Az ellenforradalmat forradalomnak nevezte.

Az MSZMP-be ugyan az elsők között jelentkezett, felszólalásaival, megjegyzéseivel azonban nem támogatta a pártot. Magatartása zavaros volt. Egy aktív értekezleten úgy szólalt fel, hogy „sajnálja Kádár elvtársat, hogy rövid időn belül el kell tűnnie a porondról.”

Komlós János a Külkereskedelmi Minisztériumból 1957 februárjában áthelyezéssel került a Magyar Rádióba, ahol az irodalmi csoport vezetője lett. (Később szemére vetették egykori állambiztonsági társai azt, hogy október 23-án látták – volt, aki belülről védőként az ablakon át – a Magyar Rádió előtti tüntetésen a tömeggel együtt kiabálni. De pártfogói segítségével sikerült kimagyaráznia magát: arra sem járt, noha a közelben, a Tanács körúton lakott.)

Varga József r. százados később így emlékezett Komlós forradalom alatti magatartására (Feljegyzés, 1961. május 10.): a forradalom kitörésekor megszakadt vele a kapcsolat. Azt mondta: több alkalommal kereste a kémelhárító osztályt a kapcsolat fenntartása érdekében, de ez nem járt sikerrel. A kémelhárítás vezetői közvetlenül a forradalom után nem álltak szóba Komlós Jánossal. Pedig minduntalan kapcsolatot keresett a parancsnokhoz: Mátyás László ezredeshez, illetve Jámbor Árpád alezredeshez. Végül decemberben egy hosszabb beadványt küldött Mátyás ezredesnek címezve, melyben tájékoztatást adott a forradalom alatti magatartásáról. Ebben közölte azt is, hogy elmegy a

Külkereskedelmi Minisztériumból, mert tapasztalja a vele szemben fennálló bizalmatlanságot. Így került el másodsor is az állambiztonsági szervek kötelékéből. De 1960-ban még felhívta a kémelhárító osztály figyelmét egy hírszerző gyanús osztrák kereskedőre.

Másolat.

Külkereskedelmi Minisztérium
Bp. V., Honvéd utca 13-15.

Előadó: Maknai Géza

Lapkiadó Vállalat
Bottyan János szem. o. v. elnök,

B u d a p e s t.

Hivatkozva 123/1960. jelű levelükre K o m l ó s -János volt dolgozónkról az alábbiakat közöljük:

1956-ban került a KKM-be Protokoll osztály vezetőjének. Szakmai munkájába hamar belejött és megfelelő hozzáértéssel irányította a Protokoll munkáját. Ezt a munkát azonban nem tartotta végoáljának és így sokat foglalkozott újságírással. Több cikke jelent meg az Irodalmi Újságban. Német, és orosz nyelven beszél.

Tudomásunk szerint 1956-ban komoly kapcsolatot tartott fenn az Írószövetséggel, így az ellenforradalmi események kibontakozásáról jól volt tájékozódva.

Megnyilvánulásaiából ítélve ahhoz az ághoz tartozott szellemileg /amely/ akik az értelmiségiek vezető szerepét, ezen belül az írók hivatását hangsúlyozták. Az ellenforradalmat forradalomnak tartotta.

Az MSZMP-be ugyan első között jelentkezett, felszólalásaival, megjegyzéseivel azonban nem támogatta a pártot. Magatartása zavaros volt. Egy aktív értekezleten úgy szólal fel, hogy "sajnálja Kádár et-et, hogy rövid időn belül el kell tűnnie a politikai porondról."

Nős, két gyermeke van. Tudomásunk szerint családi élete sem volt kiegyensúlyozott.

A Külkereskedelmi Minisztériumból 1957. februárjában áthelyezéssel került el.

Budapest, 1960. szeptember 28.

/ Nyárasik István / s.k.
szem. főoszt. vez. h.

A másolat az eredetivel mindenben megegyezik. *Kóma Géza*

Bp. 1961. május 26.

Az ellenforradalmat forradalomnak tartotta, sajnálja Kádár elvtársat, hogy el kell tűnnie

1957. november 1-én a Rádióból a Magyar Nemzethez távozott, belső munkatárs lett a kulturális rovatban, amelynek vezetőjévé lépett elő 1958. szeptember 16-án.

1959. június 24-i minősítésében – egyebek között – ezt írja róla Mihályfi Ernő főszerkesztő:

„Bár viszonylag rövid ideje dolgozik a napilapnál, ez idő alatt rendkívül gyors és nagy újságírói fejlődésről tett tanúságot. Különösen irodalomkritikai és esztétikai, valamint publicisztikai munkássága mutat fel jelentős eredményeket, amellet, a kulturális rovat vezetését is nagy szorgalommal, hozzáértéssel látja el. Írásaiban a magyar újságírás legjobb hagyományainak, kiváltképp Bálint György publicisztikájának tudatos folytatójaként magas színvonalú, egyéni stílust alakított ki, s a marxizmus-leninizmus tanításait alkotó módon alkalmazó, igényes állásfoglalásaival máris legjobb irodalmi publicistáink sorába került.

Viszonya munkatársaihoz általában jó, közvetlen, baráti, modora azonban néha fölényeskedő. A kulturális rovat vezetésében megfontolt és határozott, olykor talán túlzottan is magabiztos.”

A kabaré konferanszié

A főszerkesztő értékelését sajátosan árnyalja, s annak némiképp ellentmond Antal Gábor újságíró („Dávid Mátyás” fedőnevű ügynök) jelentése a II/3-d alosztálynak 1957. december 2-án:

„A Magyar Rádiónál dolgozott, az irodalmi lektorátus vezetője volt. Abból a megfontolásból helyezték át a Magyar Nemzethez, hogy az irodalompolitikát vigye a helyes irányba.

Komlós az utóbbi időben egyre inkább ad hangot annak, hogy a kommunista publicisztikát helyteleníti. Kijelentette, hogy nála Veres Péter jelenti az irodalompolitikát. Felfogása szerint Sándor Kálmánt ki kell irtani az irodalom területéről. Most a József Attiláról való megemlékezések idején élesen felvetette azt, hogy Gergely Sándor író felelősség terheli és felelősségre kell vonni József Attila haláláért.”

[Szűrös Mátyás, volt ideiglenes köztársasági elnök egy interjújában (Magyar Hírlap, 2012. április 12.) így emlékezett váratlan személyes találkozásukra:

„Az első munkahelyem a Külügyminisztérium volt, én ott találkoztam először ezzel a világgal. A főnököm akkor, 1960-ban a Rákosi titkárság egykori vezetője volt. Épp akkor fogták el Adolf Eichmann Argentínában, s szállították Izraelbe titokban. A főosztályvezetőm ekkor azt mondta nekem, mint német referensnek, hogy menjek el egy megadott budapesti címre, s érdeklődjem meg az ott lakó úriembertől, hogy van-e nekünk bármiféle teendőnk az Eichmann ügygel kapcsolatban. Hangsúlyozom, egy magánlakásról volt szó. Becsöngettem, s Komlós János humorista, újságíró nyitott ajtót. Később tudtam meg, hogy az ÁVH egykori ezredese. (Csak őrnagya, – I. Cs.) Kérdésemre elmondta, hogy Magyarországnak semmiféle feladata nincs az Eichmann ügyben, a MOSZAD teszi a dolgát, nekünk nem osztanak lapot. Ekkor találkoztam először titkosszolgálati emberrel.”]

Aczél György, Hofi Géza és Lázár György társaságában a parlamentben 1977-ben

1962 -1967 között a Népszabadság kulturális rovatát vezeti. Bekerült a szerkesztő bizottságba is, amelyhez az MSZMP Politikai Bizottságának hozzájárulása kellett. Jól megértették egymást Rényi Péter főszerkesztő-helyetttessel, a KB tagjával, Aczél György jobb kezével.

1967-ben a Mikroszkóp Színpad megalapítója, igazgatója, konferansziéja 1980-ban bekövetkezett haláláig.

Országos ismertséget a rádiókabaré és televíziós műsorai („Az érem harmadik oldala”, „Az én csatornám” és a szilveszteri kabarék) hoztak számára.

Sikereinek csúcsán különös, sajátos és kivételezett kapcsolatok fűzték őt is a Kádár rendszer kulturális életének nagyhatalmú vezetőjéhez: Aczél Györgyhez és a körülötte csoportosuló értelmiségi elit tagjaihoz, a legszűkebb bennfentes körhöz tartozott. S ekkor már keblükre ölelték a Belügyminisztérium vezetői is, mint régi jó kollégát...

Rózsa Ferenc díjas (1961), SZOT-díjas (1974), Érdemes művész (1975), s megkapta a Karinthy-gyűrűt is (1976)

A Szerző kiegészítő jegyzete: Dr. Feledi (Fischer) György („Faragó”)

E kötet szerkesztésének lezárásakor sikerült azonosítanom a 102. oldalon szereplő „Faragó” tmb.-t, akit korábbi munkáimban is említettem.

A Budai Andrásról („Bányai”, „Bánkúti”) szóló tanulmányomban (100. - 103. old.) megírtam, hogy Budai (Braun) András volt hivatásos állambiztonsági tiszt, majd hálózati személy, az MRT Nemzetközi Kapcsolatok Igazgatóságának vezetője (1969-1971) gyanakodott egyik több nyelven beszélő, művelt kollégájára, aki különösen az NSZK irányában alakított ki gazdag kapcsolatokat.

Budai nem tudta róla, hogy a politikai rendőrség kulturális elhárításának hálózati személye, akinek munkájával meg vannak elégedve. Az egy munkahelyen, egy szervezeti egységen belül dolgozó, de két csoportfőnökséghez tartozó kapcsolat feszültségektől terhes viszonya zavarta az állambiztonsági szervek feladatainak eredményes megoldását. Ezért – noha a hálózati személyek nem tudhatnak egymásról egy intézményen belül sem – a bizalmatlanság feloldására célszerűségi szempontból és állambiztonsági operatív érdekből azt a ritka módszert alkalmazták, hogy a III/III-4 kezdeményezte a III/I-11 osztálynál „Faragó” felfedését munkahelyi vezetője: „Bányai” előtt. Az akciót az illetékes vezetők engedélyezték és a megfelelő körben végrehajtották.

120.0304 0514 1966. MÁJ 11. Minőségirányítási 2003. évi III. tv. 0079-526-7 aláírás 1966. május 11.

ESZKÖZTARTÓ TITKOS! KÖLÖNÖSEN TITKOS!

Családi neve: **dr. Feledi/Fischer/**
 Utóneve: **György**
 Előző neve (leánykori neve):
 Születési év: **1920.**
 Születési hely: **Miskolc**
 Anyja neve: **Kormos Lenke**
 Foglalkozása: **főelőadó.**
 Munkahely: **Magyar Televízió.**
 Lakcíme: **Bp. VI. Majakovszkij u. 26.**

Katonai viszonyai: felsz. előtti: **1941-1944. honv.**
 felsz. utáni: **1952. honv.**

Iskolai végzettsége: **Jogi egyetem.**
 Párttagság: felsz. előtti: **pk.**
 felsz. utáni: **MKP.MDP.1956.-ig**
 Szociális származás: **kispolgár.**
 Állampolgárságai: **magyar.**
 Nemzetisége: **magyar.**
 Milyen kategóriához tartozik: **népi dem. hű.**

90-1530-07/66. 215869 2003. évi III. tv. ÁBTL-22.2.

A beszerzési eljárás megnevezése: **1966. május 11. Cséri János r. őrnagy. III/II/6-b**
 Osztályvezető: **Informátor. / tmb**
 A beszerzési eljárás: **hazafias.**
 A foglalkoztatás vonala: **hazafias.**
 Fedőneve: **Faragó**
 Kelt: **1966. évi V. hó 12. nap.**
 Hatalom szám: **209/491**
 Dosszié szám: **H-46326**
 Irattartó azonosító: **120.0304 0514**

Hely	Év	Osztály, Op. tiszt neve
1966.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1965.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1964.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1963.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1962.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1961.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1960.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1959.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1958.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1957.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1956.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1955.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1954.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1953.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1952.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1951.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1950.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1949.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1948.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1947.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1946.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1945.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1944.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1943.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1942.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1941.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1940.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1939.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1938.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1937.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1936.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1935.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1934.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1933.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1932.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1931.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1930.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1929.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1928.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1927.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1926.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1925.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1924.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1923.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1922.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1921.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.
1920.	III/II/6-b	Cséri János r. őrnagy.

09 215869 ÁBTL-22.2.

Feledi-Fischer György állambiztonsági nyilvántartó kartonja

Csak a napokban került kezembe „Faragó” állambiztonsági hálózati nyilvántartó kartonja és ÁBTL. 3.1.2. 41484/1 jelzetű „M” dossziéja. Összevetve „Bányai” és „Bánkúti” ide vonatkozó irataival (Press Rezidentúra) is, nyilvánvalóvá vált, hogy „Faragó” azonos az MTV volt dolgozójával, a Nemzetközi Kapcsolatok Igazgatóságának főelőadójával: **dr. Feledi (Fischer) Györggyel.**

Feledi-Fischer (1920. január 4, Miskolc, Kormos Lenke) 1963-ban került az MTV állományába, s 1966. május 11-én hazafias alapon szervezte be informátornak a kémelhárítás III/II-6-b osztályáról Cséri János r. őrnagy. Jogi egyetemet végzett, 1956-ig az MKP és az MDP tagja, az állambiztonság értékelése szerint „a népi demokráciához hű kispolgár.” A kémelhárítástól átvette a belső reakció és szabotázselhárító csoportfőnökség, előbb a kulturális elhárítás vonalas területe (III/III-4), majd az objektum védelem (III/III-5). Eredményes munkája elismeréseként informátorból titkos megbízottá lépett elő (tmb.). 1987-ben, nyugdíjba vonulásakor irattárazták anyagát.

Értékelés folyamatban!
Dr. Sersli Sándor

A MAGYAR NÉPKÖZTARSASAG BELUGYMINISZTERIUMA
A Történeti Hivatal
az Ety. 25/H. alapján
az iratokat átvetve.

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

SZERV: _____ BM _____

OSZTÁLY: _____ III/III-4-a _____

MUNKA DOSSZIE

MINŐSÍTÉS: _____ informátor _____

FEDŐNÉV: _____ "FARAGO" _____

„B” DOSSZIE SZÁM: _____ H-46306. _____

AZ ÜGY _____ KÖTETBEN _____

KÖTET SORSZÁMA: _____ 2. _____

MEGNYITVA: 1971.VI.21. _____

LEZÁRVA: 19 _____

ARCHIV SZÁM: _____

M-101432/71

„Faragó” ügynök „M” dossziéja az ÁBTL-ben

Kl 2 pl.
"M" do
faj. 4

41. "Farago" h. tmb. 142
41. "Pongrácz" h. 15. kor
1973. okt. 25.
Bercs. 1973. okt. 25.
Sik & Hamza

Sík Endre a MT-ban dolgozik a Koprodukciós Osztály vezető helyetteseként. 1963 óta ismerem, tudom róla, hogy az akkori Művészeti Osztály gyártásvezetőjeként kezdte, majd később gyártási csoportvezető lett. Jó f. állású, a gyártási ügyekben kitűnő szakismeretekkel rendelkező munkatársként tartják nyilván.

Kb. egy esztendő óta dolgozik jelenlegi beosztásában. Azóta nagyobb-szabású koprodukciós ügyeket bonyolít le, amelyek azonban - az ide-oda való utazgatásokat eltekintve - konkrét eredményre alig vezetnek. Jelenleg egy olasz, valamint osztrák és NSZK koprodukció megteremtésén fáradozik. Ezzel kapcsolatban félévenként kb. 15-20 kiutazása van. Kapcsolatban áll az általam ismert belső ügyiratok alapján Libik András nyugatnémet és Dr. Telkes Tibor osztrák állam-polgárságu magyar disszidensekkel.

Libik tulajdonképpen nyugatberlini lakos Andreas Libik néven tart fenn egy céget. Magyar novellák megfilmesítése ürügyén járt 1-2-3 alkalommal Magyarországon.

Dr. Telkes a "békeidő" egyik aranyifja, a háború előtti Bálkői Blokk elnöke volt. 1956-ban disszidált, gazdag külföldi békónai és barátai állítólag vállalatot létesítettek nevére.

Hamzaorban utóbbi Sik gyakran látogatja, állandó kilépője van és egyszerre 5-6 kiutazásra állítja ki papírjait.

Főnöksége - elsősorban ~~Sík~~ főosztályvezető - erősen bizik benne, olyan embernek tartják, aki előtt nincs akadály, aki mindent el tud intézni. Gyakran hivatkozik kedves BM kapcsolataira, BM/ ahol eredményesen tudja intézni külföldiek ittartozkodási engedélyének meghosszabbítását, beutazásának megkönnyítését. Ez utóbbival előszeretettel foglalkozik és nem minden eredmény nélkül.

Feladata tudományos szerint az Interkontinentál egyik divatbutikjának vezetőnöje.

Meglepő, hogy bár érdemleges nyelvismerettel nem rendelkezik, önállóan bonyolít le külföldi tárgyalásokat. Hamza Róbert porvég állam pol. árral is jó kapcsolatot épített ki.

1973 okt 25

Értékelés:

Az MPT Kéltéri Osztály átnevezése után került a koprodukciós ügyek bonyolítása a 10. Film és Koprodukciós Főosztályra.

A jelentős alapon több kérdés fell. felvetni, hogy, hogy is van a "gyártási" foglalkozás a külföldiakkal kötött koprodukciós ügyek meggyezése?

Ki dönti el, hogy kultur. politikai nem-politikai megközelítéssel a szervezés?

ABTL 3.22 CM-41484/1 10.

„Faragó” jelenti: Sík, Libik, Telkes, Hamza...

Jelentéseinek egy része az engedélyezetlen, bejelentés nélküli vagy szokatlan nemzetközi magánkapcsolatokra, forgatásokra, nem kívánatos üzleti ügyekre vonatkozik. Eredményesen deríti fel és nevesíti az ellenőrizetlen akciók és kapcsolatok résztvevőit, vezetőktől beosztottakig, a hírszerző gyanús külföldi stábok tagjait. Szóvá teszi a beutazási engedélyek laza kezelését, a Külügyminisztérium hanyagságait.

Más jelentései nagy terjedelemben és figyelmeztető hangsúllyal szólnak a „kulturpolitikai szempontból” aggályos koprodukciós szerződésekről, amelyek kapcsán alapos kritikával illeti az MTV Film-és Koprodukciós Főosztályának vezetőit, az általuk kialakított gyakorlatot, utazási és vásárlási szokásokat. Úgy látja: egyesek zsebre menő magánüzletei és a televíziós viszonylatban is feltűnő pénzszerzés – finoman szólva – nincs arányban a behozott és fő műsoridőben vetített filmek „tudatformáló és igénykielégítő” hatásával.

Statisztikával alátámasztva megnevezi a vezetők felső rétegét, amely sűrűn utazik Nyugatra, (filmválogatás, vásárlás, fesztiválok, stb.), a „második hullám” csak ritkábban jut el oda, a „harmadik hullám”-nak pedig kizárólag a szocialista országok jutnak. (Megemlíti azt is: a szocialista országokból érkező stábokat nem segítik kellőképp, néha még kísért is nehéz találni melléjük, a cseh televízió például írásban tiltakozott ilyen lekezelésük miatt. Sőt, arról is beszámol, hogy egy cseh tudósítót kísérő magyar gyártásvezető, *[a több helyütt említett „Harmat” ügynökről van szó, – I.Cs.]* szóvá tette: az a baj náluk, hogy csupa idős ember vezeti az országot – Svoboda, Husak és mások –, ideje lenne a fiatalításnak. Mire a cseh tudósító tiltakozott országa vezetőinek becsmérése ellen és lezsírozta a gyártásvezetőt. Kölcsönösen bejelentést tettek egymás ellen, fegyelmi lett a vége.)

Az ügynök a „fellazítás” és az információszerzés „módszerkomplexumához” tartóznak tartja azt a gyakorlatot is, hogy a hazánkba érkező tudósítók mindig ugyanazokat a németül kifogástalanul beszélő vezető magyar újságírókat keresik fel, akiknek jól értesültsége néha meglepő. *„Gyakran hallani azt az elméletet, hogy a kommunizmus liberalizálódik, a kapitalizmus szocializálódik, tehát a két ideológia hosszú távon egyszer, egy ponton találkozik.”*

Feledi-Fischer 21 éven át szolgált a BM. III. Főcsoportfőnökséget, hálózati munkájának nyugdíjba vonulása vetett véget 1987-ben.

Fejezetek a magyar állambiztonság szervezeti és intézménytörténeti rendszeréből (1956-1990), különös tekintettel a politikai rendőrségre

Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) 1950-1953

I/2. Belső Reakció Elleni Harc Osztálya

Az osztály eredendő feladata a belső reakciós erők illegális tevékenységének felderítése és felszámolása volt. Első vezetője Horváth Sándor áv. alezredes, őt 1951-től Szöllősi György áv. alezredes követte egészen 1953. januári őrizetbe vételéig, majd Nagy József áv. őrnagyot bízták meg az osztály irányításával.

I/2-a alosztály. Feladata "a földalatti trockista mozgalom", a "nyugatosok", a politikai pártokba férkőzött "reakciós elemek", valamint a megszüntetett pártok aktívan tevékenykedő maradványainak felderítése és ártalmatlanná tétele. Az alosztályt a megalakuláskor Szamosi Tibor áv. százados vezette, akit Jámbor Árpád áv. százados és Szalma József áv. százados követett.

I/2-b alosztály. Feladata a "klerikális reakció" elleni harc: a katolikus, protestáns, szabadkőműves, cionista szervezetek, szekták központi szerveinél az államellenes tevékenység felderítése, megszüntetése és ezen szervezetek bomlasztása. Vezetője Rajnai Sándor áv. százados volt.

I/2-c alosztály. Feladata a "múlt emberei" ellenséges tevékenységének felderítése és megbüntetése. (Egykori földesurak, magas rangú állami tisztviselők, a csendőrség volt tagjai, a rendőrség volt tisztjei és mások.) Első vezetője Váradi Ernő áv. százados volt.

I/2-d alosztály. Feladata a társadalmi és tömegszervezetek, a városban és falun élő, üzemi "nem átfogott" lakosság különböző szervezeteiben lévő reakciós elemek felderítése és ártalmatlanná tétele, továbbá a kulákreakció és a kulákszabotázs elleni küzdelem. Vezetője Irinyi József áv. százados volt.

I/2-e alosztály. Feladata az állami apparátus hivatalaiban, az értelmiség között, valamint a kultúra, a tudomány, a művészet terén tevékenykedő reakciós elemek felderítése és ártalmatlanná tétele.

I/2-f alosztály. Feladata a Nagy-Budapest területén végzendő hálózati operatív munka.

A BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökségének vezetői 1962 – 1990

III. Főcsoportfőnökök

- Pallagi Ferenc (1989-1990)
- Harangozó Szilveszter (1985-1989)
- Földesi Jenő (1982-1985)
- Karasz Lajos (1974-1982)
- Rácz Pál miniszterhelyettes (1970-1973/1974)
- Rácz Sándor (1966-1970)
- Galambos József (1958) 1962-1966

III. Főcsoportfőnök-helyettesek

- Pallagi Ferenc (1985-1989) (függetlenített I. helyettese)
- Harangozó Szilveszter (1977-1985) (I. helyettes)
- Karasz Lajos (1971-1974) (I. helyettes)
- Németi József (1971-1974) (I. helyettes)

BM ÁB.minh. Titkárságvezetők

- Vagyóczky Béla (1983-1987)
- Sillai Árpád (1987-1990)

III/I csoportfőnökök

- Dercze István (1989. XI/XII.)
- Bogye János (1977-1989)
- Rajnai Sándor (1967-1976)
- Komornik Vilmos (1962-1967)

III/II csoportfőnökök

- Benkő Ferenc (1988-1990)
- Dr. Rédei Miklós (1977-1988)
- Havasi László (1974-1977)
- Karasz Lajos (1962-1974)

III/III csoportfőnökök

- Dr. Horváth József (1985-1990)
- Harangozó Szilveszter (1970-1985)
- Baranyai György (1967-1970)
- Dr. Eperjesi László (1962-1967?)
- Rácz Sándor (1962)

III/IV csoportfőnökök

- Dr. Strényi Ferenc (1983-1990)
- Dr. Matuska Béla (1975-1983)
- Kucsera László (1962-1975)

III/V csoportfőnökök

- Ágoston Tibor (1985 -1990?)
- Pallagi Ferenc (1978-1985)
- Peták Pál (1973-1978)
- Markó Imre (1966-1973)

III/1 (vizsgálati) osztályvezetők

- Dr. Wéber Gyula (1975-1989)
- Dr. Deák József (1964-1975?)

- Köteles István (1962-1964)

A BM II/5. Belsőreakció-elhárító Osztályának (Politikai rendőrség) vezetői 1956-1962 között

ORFK II/3. Osztály (1956-1962)

BM. II/5. Osztály (1957-1962)

Osztályvezetők:

Geréb Sándor százados (mb.)	1962. július – augusztus
Hollós Ervin alezredes	1957. április -1962. július
Radványi Kálmán őrnagy	1957. január – április
Földes György százados	1956 november – december

Osztályvezető-helyettesek:

Kovács István alezredes	1961. november – 1962 augusztus
Harangozó Szilveszter őrgy.	1959. november – 1962. augusztus
Geréb Sándor százados	1959. február – 1962. július
Komornik Vilmos őrnagy	1957. június – 1961. november
Radványi Kálmán őrnagy	1957. április – május
Földes György százados	1957. január – 1958. március
Csere Lajos százados	1956. november – 1960 január

Tömpe András, Rajnai (Reich) Sándor, Hollós Ervin, Rácz Sándor, Komornik Vilmos

A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály Szervezeti egységei (1956 – 1962)

II/1. osztály: Katonai elhárítás

II/2. osztály: Kémelhárítás

II/3. osztály: Hírszerzés

II/4. osztály: Közlekedési elhárítás

II/5. osztály: Belső reakció elhárítása

II/6. osztály: Ipari elhárítás

II/7. osztály: Mezőgazdasági elhárítás

II/8. osztály: Vizsgálati feladatok

II/9. osztály: Környezet tanulmányozás és figyelés

II/10. osztály: Operatív technika alkalmazása

II/11. osztály: Operatív nyilvántartás

II/12. osztály: Rejtjel központ

II/13. osztály: Levéllenőrzés

II/16. osztály: Rádió elhárítás

BM KEOKH és Útleví Osztály

Geréb (Glück) Sándor, Földes György, Kucsera László, Havasi László, Selmeci György

A BM. II. Politikai Nyomozó Főosztály osztályvezetői (1956 – 1962)

Katonai elhárítás:

Nagy József alezredes 1961. október – 1962. augusztus

Selmeczi György ezredes 1956. november – 1961. szeptember

Kémelhárítás:

Hazai Jenő ezredes 1957. április – 1962. július

Turcsán József alezredes (?) – 1957. április

Hírszerzés:

Komornik Vilmos alezredes 1962. július – augusztus

Vértés János őrnagy 1961. március – 1962. július

Tömpe András vezérőrnagy 1959. május – 1961. március

Móro István alezredes 1956. november – 1959. május

Közlekedési elhárítás:

Perényi Gyula alezredes 1957. április – 1962. május

Belső reakció elhárítás:

Geréb Sándor százados 1962. július – augusztus

Hollós Ervin alezredes 1957. április – 1962. július

Radványi Kálmán őrnagy 1957. január – április

Földes György százados 1956. november – december

Ipari elhárítás:

Kucsera László ezredes 1957. május – 1962. május

Szőke Béla őrnagy 1956. november – 1957. április

Mezőgazdasági elhárítás:

Havasi László alezredes 1961. március – 1962. május

Rác Sándor őrnagy 1958. október – 1961. március

Dáni János alezredes 1957. május – 1958. június

Vizsgálati feladatok:

Köteles István őrnagy 1962. február – augusztus

Mérő Károly alezredes 1960. augusztus – 1962. február

Korom Mihály alezredes 1958. december – 1960. augusztus

Szalma József alezredes 1956. november – 1958. december

Környezet tanulmányozás és figyelés:

Jámbor József alezredes 1961. október – 1962. augusztus

Beszédes Károly alezredes 1961. január – október

Dobróka János alezredes 1957. január – 1961. január

Operatív technika alkalmazása:

Markó Imre alezredes 1957. május – 1962. augusztus

Novák Sándor őrnagy 1957. március – május

Némethi Tibor százados 1956. november – 1957 február

Vértes János, Szalma József, Köteles István, Dobróka János, Markó Imre

Operatív nyilvántartás:

Ács Ferenc ezredes 1957. március – 1962. május

Országos Rejtjel Központ:

Kunos László alezredes 1957. május – 1962. augusztus

Levélellenőrzés:

Varga Antalné százados 1962. március – augusztus

Takács Imre alezredes 1959. november – 1962. március

Hidegkúti Károly őrnagy 1957. május – 1959. november

Rádió elhárítás:

B. Kiss István őrnagy 1959. március – 1962. augusztus

Külföldiek ellenőrzése (KEOKH) és Útlevél Osztály:

Szívós Péter alezredes 1962. július – augusztus

Tatai József alezredes 1956. december – 1962. június

Ács Ferenc, Korom Mihály, B. Kiss István, Varga Antalné, Perényi (Putz) Gyula

A BM II/5 Belsőreakció-elhárító Osztálya (Politikai rendőrség) 1956-1962 között

II/5-a alosztály. Feladata: elhárítás a jobboldali pártok és szervezetek volt tagjai ellen. "Jobboldali" szociáldemokraták, Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, fasiszta és más jobboldali pártok és szervezetek és ezek emigrációs tevékenysége.

Vezetője: Agócs István.

II/5-b alosztály. Feladata: a volt horthysta erőszakszervezetek egykori beosztottainak operatív, nyomozati és hálózati feldolgozása, (Katonatisztek, rendőrdetektívek, csendőrök, ezek besúgó hálózatai; a fegyveres szervezkedések résztvevőinek felderítése.), harc a huliganizmus ellen.

Vezetői: Czvetkovics László, Váradi Ernő, Mester András, Bodrogi László.

II/5-c alosztály. Feladata: a "klerikális reakció" elleni harc. Egyházak, felekezetek, szerzetes rendek, szekták megfigyelése, ellenőrzése, elhárítása.

Vezetője: Berényi István.

II/5-d alosztály. Feladata: a röpcédulázók, névtelen levél írók, falfirkálók felderítése.

Vezetői: Kovács István, Juhász László,

II/5-e alosztály, kezdetben **"d"** jelű. Feladata: az ideológiai, tudományos, kulturális, művészeti és tájékoztatási terület, valamint az igazságügy elhárítása. (Írók, újságírók, művészek, filozófusok, tudományos kutatók, ügyvédek, ügyészek, bírók, stb.)

Vezetői: Harangozó Szilveszter, Sándor György, Csikós Sándor.

1958-tól az alosztályba olvadt az addigi külön egység, a **II/5-g** csoport, amely a "revizionisták", "nemzeti kommunisták" ellenséges tevékenységével foglalkozott.

II/5-f alosztály. Feladata: az ifjúság, a középiskolai és egyetemi oktatás (hallgatók és oktatók), a tudományos élet egyes intézményei és a sport területének elhárítása.

Vezetői: Zalai Emil, Porteleki László.

II/5-g alosztály, kezdetben **II/5-h** csoport. Feladata: az "ellenforradalmárok" körözése, felkutatása.

Vezetője: Csikós Sándor, Tölgyesi László, Hermann István.

II/5-h alosztály. Feladata: a kormányőrségtől 1959. augusztus 15-től átszervezés következtében átvett operatív védelmi feladatok ellátása.

Vezetője: Bagi Mihály.

II/5-i csoport. Feladata: tájékoztató és értékelő munka.

Vezetője: Izsák Sándor.

Harangozó Szilveszter, Bodrogi László, Berényi István, Sándor György

Belügyminiszterek (1944-1990)

- Gál Zoltán mb. (1990)
- Horváth István (1987 – 1990)
- Kamara János (1985 – 1987)
- Horváth István (1980 – 1985)
- Benkei András (1963 – 1980)
- Pap János (1961 – 1963)
- Biszku Béla (1957 -1961)
- Münnich Ferenc (1956 – 1957)
- Piros László (1954 – 1956)
- Gerő Ernő (1953 – 1954)
- Györe József (1952 – 1953)
- Házi Árpád (1951 – 1952)
- Zöld Sándor (1950 – 1951)
- Kádár János (1948 – 1950)
- Rajk László (1946 – 1948)

- Nagy Imre (1945 – 1946)
- Erdei Ferenc (1944 – 1945)

Horváth István, Kamara János, Benkei András, Pap János, Biszku Béla, Münnich Ferenc

BM III. (Állambiztonsági) Főcsoportfőnökség vezetői (1962-1990)

- Pallagi Ferenc (1989 – 1990)
- Harangozó Szilveszter (1985 – 1989)
- Földesi Jenő (1982 – 1985)
- Karasz Lajos (1974 -1982)
- Rácz Pál min.h. (1970 – 1973/1974)
- Rácz Sándor (1966 – 1970)
- Galambos József (1958/1962 – 1966)

Pallagi Ferenc, Földesi Jenő, Karasz Lajos, Rác Pál

BM III/III. Csoportfőnökség vezetői (1962 – 1990)

- Horváth József (1985 – 1990)
- Harangozó Szilveszter (1970 – 1985)
- Baranyai György (1967 – 1970)
- Eperjesi László (1962 – 1967)
- Rác Sándor (1962)

BM III/III. Csoportfőnök-helyettesek (1962 – 1990)

- Földvári László (1987 -1990)
- Esvégh Miklós (1984 – 1990)
- Horváth József (1974 – 1984)
- Gál Ferenc (1974)
- Geréb Sándor (1971 – 1984)
- Harangozó Szilveszter (1966 – 1971)
- Szabó Károly (1962 – 1963)
- Eperjesi László (1962)

Horváth József, Eperjesi (Engelberger) László, Esvégh Miklós, Földvári László, Szabó Károly

BM III/III. Belső reakció és szabotázselhárító Csoportfőnökség osztályai

III/III-1.

Elhárítás az egyházakban, szektákban, volt szerzetes rendek körében

- a., római katolikus egyház
- b., a római katolikus egyház vezetése és intézményei
- c., protestáns és egyéb elhárítás az egyházakban, szektákban, volt szerzetes rendek körében, emigráns szervezetekben (a III/I. Csoportfőnökséggel együtt)

III/III-2.

Ifjúságvédelmi elhárítás

- a., felsőfokú intézmények
- b., ifjúságellenes reakciós erők elhárítása az ifjúság körében (ifjúsági szervezetek, klubok, galerik, stb.)

III/III-3.

Társadalom ellenes erők elhárítása

- a., a társadalomra veszélyes "Figyelő" dossziés személyek, volt politikai foglyok ellenőrzése
- b., röpcédulázók, falfirkálók, illegális kiadványok terjesztői, stb. tevékenységének felderítése, elhárítása

III/III-4.

Kulturális elhárítás, vonalas elhárítási területek

- a., radikális ellenzékiek
- b., szektás egykori párttagok, trockisták, álbaldaliak
- c., nacionalisták

III/III-5.

Objektumok védelme

- a., kiemelt tájékoztatási objektumok (MTI, televízió, rádió, újságok, folyóiratok, stb.)
- b., művészeti intézmények (színházak, filmgyár, cirkuszok, stb.)
- c., tudományos intézmények, MTA, kutatóintézetek védelme (1984-ig)

III/III-6.

Szamizdat kiadványok felderítése (1975-től)

- a., akciók előkészítése
- b., akciók végrehajtása

III/III-7.

Jelentések, nyilvántartás, belső elhárítás (1975-től)

III/III-A

Önálló alosztály

A párt és a kormány vezetőinek operatív védelme (1988 után feladatait a 7. osztály vette át.)

III/III-B

Önálló alosztály

Elemzés, értékelés, konzultáció, tájékoztatás (1970 és 1987 között)

Forgács Lajos, Szelőczei István, Mészáros Béláné, Kiss József, Kovács János

A BM. III/III. Csoportfőnökség osztályvezetői:

III/III-1. Osztály

- Tóth Ferenc (1986 – 1990)
- Győri Zoltán (1971 – 1986)
- Geréb Sándor (1966 – 1971)
- Pék Márton (1962 – 1966)
- Eperjesi László (1962)

III/III-2. Osztály

- Timár Roger Zoltán (1974 – 1990)
- Horváth József (1973 – 1974)
- Csáki Ernő (1966 – 1973)
- Geréb Sándor (1962 – 1966)
- Szabó Károly (1962)

III/III-3. Osztály

- Kovács János (1987 – 1990)
- Szigetvári Árpád (1971 – 1983)
- Hanusz Gyula (1983 – 1987)
- Agócs István (1966 – 1971)

- Csáki Ernő (1962 – 1966)

III/III-4. Osztály

- Forgács Lajos (1984 – 1990)
- Esvégh Miklós (1983 – 1984)
- Antal József (1981 – 1983)
- Horváth József (1974 – 1981)
- Gál Ferenc (1969 – 1974)
- Kiss József (1966 – 1969)
- Harangozó Szilveszter (1965 – 1966)
- Novák Sándor (1962 – 1964)

III/III-5. Osztály

- Szelőczei István (1983 – 1990)
  - Pálffy Imre (1976 – 1983)
- [Ideiglenesen megszűnt]
- Kiss József (1963 – 1964)
  - Harangozó Szilveszter (1962 -1964/1965)

III/III-6. Osztály

- Jávör Miklós (1987 – 1989)

III/III-7. Osztály

- Kékesdi L. Gyula (1989 – 1990)
- Mészáros Béláné (1987 – 1989)

III/III-A. Alosztály

- Tóth Kálmán (1987 – 1990)
- Solti László (1978 – 1987)
- Lunczer Ferenc (1970 – 1978)
- Sándor György (1966 – 1969)

III/III-B. Alosztály

- Mészáros Béláné (1969 – 1987)

Szigetvári Árpád, Hanusz Gyula, Jávor Miklós, Timár Roger Zoltán, Solti László

